

ARADI KÖZLÖNY

Administrator delegat:
Dr. STAUBER JÁNOS

ARAD, ANUL 53. No. 290.
1938. december 25., vasárnap.

Redactor responsabil:
SZ. JAKAB GÉZA

Proprietară: Societatea Anonimă p. editura ziarului Aradul Közlöny, înreg. în Reg. Publ. Periódice sub No. 10/1—1938. Trib. Arad.

Őfelsége II. Carol király karácsonyi felhívása az ország lakosságához

„A múlt megvalósításai nem segíthetnek rajtunk, ha nem biztosítjuk a jövő fejlődését. A mi hazánkat azok teremtették meg, akik már elköltöztek sorainkból; ma egy újjászületett Románia emelkedik fel, amelyet mindenkinek kötelessége önzetlen és tökéletes hazaszeretettel megerősíteni. Ma az országnak szüksége van arra — inkább, mint bármikor — hogy minden fia egyetlen csoportba tömörülve, egyetlen hitben és egyetlen akaratban egyesüljön. Nincs idő az ingadozásra és a várakozásra. A mai románok nem elégedhetnek meg a történelem megvalósításaival, hanem a kicsitől a nagyig meg kell értsék: elérkezett a konszolidálás és a dicsőség érdekében folyó eredményes munka nagy pillanata. A NEMZETNEK MEG KELL ÉRTENIE, HOGY MINDEN ROMÁN MA — INKÁBB, MINT BÁRMIKOR — ROMÁNIA KATONÁJA, A ROMÁN UJJÁSZÜLETÉS KATONÁJA.”

MINDNYÁJUNK ÜNNEPE

Az „Aradi Közlöny” számára írta:

A karácsony felséges ünnepében a szépségnek, vigasztalásnak, lelki fel-emelkedésnek kimeríthetetlen kincseit rejtette el a Gondviselés.

A karácsony a **gyermek ünnepe**. Van valami szívet megragadó biztatás, ígéret a szent-séges karácsonyi evangéliumban, melyről olyan kedves közvetlenséggel szól a régi karácsonyi ének: „Mennyből jövök most hozzátok. És imé nagy jó hirt mondom. Nagy örömet majd hirdetek. Melyen örvend ti szívetek. E mai nap egy kis gyermek. Szüztől született ténétek. A gyermek szép és oly ékes. Vigasztágra kellemetes.” Drága vigasztalás rejlik abban a szenvedő emberiség számára, hogy ma akkor, amikor Isten meg akarja váltani a világot, új és diadalmas élet kapuját akarja megnyitni az emberek előtt, akkor egy gyermeket ajándékozik a világnak, akinek nevét hívják Csodálatosnak, Szentségesnek, Igazságosnak. Békesség fejedelmének. Van valami lebilincselő szépség, lelket megragadó ígéret abban, hogy Isten a világ újjáteremtésének központjába egy gyermeket helyez. Így tanít a karácsony mindig megújuló hittel dolgozni és imádkozni gyermekeink számára azért az áldottabb világért, melynek diadalmi énekét ama bűbajos éjszakán angyalok énekelték: „Békesség a földön és az emberekhez jóakarát.”

A karácsony az **édesanyák ünnepe**. A karácsony isteni bűbája nem lenne olyan színes, élelkebb, ha nem vonná a megdicsőülés fényébe az isteni gyermek anyját is, azt, aki „Áldott az asszonyok között”, ha nem ékesítene égi glóriával Máriát. Isten nagyon sokféle módon küldhette volna a szomorú, megváltás után sóvárgó világba Szent Fiát. Angyalok hozhatták volna karjaikon a földre s helyeztették volna királyi bölcsőbe. Tüzes szekéren, hatalommal és dicsőséggel jelenhetett volna meg, mint a legnagyobb hódító a földön. És megjelent mint egy szegény, csendes, alázatos, de istenien kitüntetett, felmagasztosított anyának gyermeke. Lehet-e kigondolni ennél drágább, istenibb megjutalmazását minden

Vasárhegyi János

erdélyi református püspök

anyai gondnak, édesanyai áldozatnak? Karácsony napján megköszönjük az anyáknak a nagy ajándékot, hogy gyermekeket s a gyermekekben a jövő biztató ígéréteit ajándékozzák a világnak.

Karácsony az **emberiség ünnepe**. A karácsony azt hirdeti, hogy az ember drága, kibeszélhetetlenül drága érték Isten előtt, olyan drága, hogy égnek és földnek dicsőséges ura oda hagyja a mennynek minden fényét, minden örömét, szegénységbe, fájdalomba öltözik, hogy földre szállva testvére legyen az embernek. Megkeresse, vérével megváltsa, isteni dicsőségének részesévé tegye. A karácsony ezért a legfelségesebb vigasztalásnak ünnepe az egész emberiség számára. Amíg karácsonyt ünneplünk, addig szívünk legbensejében mindig ott él egy drága reménység az emberiség-

nek áldottabb jövődjé felől.

A karácsony a legfelségesebb **isten** *kinyilatkoztatásnak* ünnepe. A karácsony szentséges fényében nyilatkozik meg Isten legfelségesebb tulajdonsága: Irgalmassága és szeretete.

Karácsony azért **az égnek és földnek legszébb ünnepe**, mert ég és föld szent találkozásának, égnek és földnek mennyei örömben, megváltó szeretetben, mindeneket megújító reménységben való szent egyesülésének ünnepe. Egy felséges kezdet, melynek vége égnek és földnek megdicsőülése leend.

Hadd énekeljük, hirdessük, reménységgel énekeljük, megvigasztalt szívvel hirdessük mi is, most is azért a karácsony dicséretét. Így lesz karácsony nekünk, ünneplésünk felemelő bizonyossága annak, hogy akarunk élni, hiszünk az életben és nem kétségkedünk abban, hogy nekünk is a Krisztusban Megtartó született, aki szentséges szeretetével, isteni hatalmával, győzedelmes hittel, diadalmas reménységgel teszi erőssé szívünket és indít el szent küzdelemre a legfelségesebb célért, azért a célért, melyet a karácsonyi angyalok éneke tüzött a világ elé. „Dicsőség legyen Istennek, a földön békesség és az emberekhez jóakarát.”

Békét és jóakaratot

Az „Aradi Közlöny” számára írta:

Varya Béke

unitárius püspök

A karácsonyi békét ma igen sokan úgy értelmezik, hogy fegyverkezni kell minél nagyobb mértékben, mert csak így lehet békét teremteni. Sem költséget, sem energiát nem kimélnék, hogy ezt a célt megvalósítsák. Ugy véljük, csak akkor lesz béke, ha egyik erősebb, mint a másik. Ezt természetesen az mondja, aki azt hiszi magáról, hogy az ő erősebb volna a béke záloga s minthogy mind a két fél ezt gondolja, mind a két fél ezt állítja is.

Milyen naiv, szinte együgyű elgondolás. Pedig ma ez uralja az u. n. művelt nyugatot, mondhatni az egész keresztény világot.

Elhíheti-e valaki, hogy béke legyen ebből a vetélkedésből?!

Talán éppen most éljük a bálványimádás leg-sötétebb napjait. S mennyi a bálvány, ennyi sohasem is volt. Fegyverkezés, háború, fajvédelem, a nacionalizmus sokféle faja, az u. n. történelmi osztály védelme, mindmégannyi bálvány és bálványimádás s mindez állítólag a jövő békéje érdekében. A módszer pedig nem más, mint uralom és uralkodás a másik felett. Elfojtani az egyéni gondolatot, megbénítani az önzetlenséget és a jóakaratot. Kiirtani az őszinteséget, előtérbe tenni a farizeusságot. Eszközzé tenni az emberi lelket tö-

„...A legnagyobb szeretet“

Az „Aradi Közlöny“ számára küldte

Dr. LAKATOS OTTO

szentszéki tanácsos, aradi plébános

te idegen célok megvalósítására. Bálványokat imádatul elgépiesíteni a lélek önkéntes felbuzdulását.

Elfelejtik, hogy a háború csak háborút szül, a fegyverkezés újabb fegyverkezést. Amikor az ember a végsőkig feszíti erejét, egyszerre csak elpattan a hur. A háborúból pusztulás lett mindig, állítólagos vívmányai rendszeren anvagi és erkölcsi csődbe jutnak. A legvözöttek gyakran fölülemelkednek a győztes fölé s igyekeznek visszafordítani mindent, amit velük szemben elkövettek.

Milyen győnye mindezekkel szemben a karácsonyi szózat ereje!

Pedig átütő erejűnek kell lennie, amely előtt sorra ledőlnek a bálványok, hogy annál inkább kidomborodjék a békesség s a jóakarát eszménye.

Ezt emelte ki Jézus evangéliuma csodálatos világossággal. Amit akarsz, hogy mások cselekedjenek veled, te is azt tedd másokkal. Bocsáss meg a te ellenségeidnek nem egyszer, hanem hetvenhétyszer. Szeresd az Istent és szeresd felebarátodat, mint tenmagadat. Fényszórók ezek a szavak a történelem országútján, amelyek át akariák törni a sötétséget, amely a világot elborítja. Új szellemet, új világot jelentenek avval a még mindig uralkodó felfogással szemben, amelyen nem hatott át az evangéliumi ereje s amelyen még mindig nem tudott áttörni a karácsonyi szózat új életadó lehetete.

Ez az új világ többé nem a fegyverek erejében bizik, hanem a lélek erejével akar hódítani. Meg akarja valósítani a békének és a szeretetnek a világát, amelyet Jézus hirdetett.

Óh, a Jézus szeretete! A szeretet, amelyet ő gyakorolt, egészen kivételes jelenség. Megtestesülése ennek a fogalomnak fejtisztábj formájában. Nem alkalmi dolog, nem föllángolás az ő életében, nem különleges megnyilvánulás, nem irányul sem személyre, vagy tárgyra, hanem egyenletesen árad szerte mindenre és mindenre. Szeretet, amely nem válhatik gyűlöletté, amely nem veszít erejéből, minősége változatlanul nemes, mint az aranyé. Valóban Jézus a tiszta szeretet. Megérezte, hogy ez az erő, amely föllebbenti a fátylat arról, amit Istennek nevezünk. A szeretet ünnepén emlékeznünk kell a szeretetnek arról az eszményéről, amely Jézus által valósult meg.

Az emberiség történetének új korszaka kezdődik el vele. Ennek az új korszaknak az emlékéit jelzik a karácsonyi évfordulók. Ezen a napon különösképpen éreznünk kell azt az emberi kötelességünket, hogy mindenki a maga kis erejével járuljon hozzá a szeretet és béke megvalósításához. Ha ez a gondolat áthatja lelkünket, akkor valóság-gá lesz mindannyiunkban a karácsonyi szózat: szívekbe markoló és megrendítő valóság.

Azok között az adományok között, amelyekkel a betlehemi Kisded születésekor a világot megajándékozta — a legértékesebbek egyike a szeretet. Mint hosszú szárazság után a szomjas föld a jótékony esőt, úgy itta be a szeretetlenség, sőt gyűlölet következtében eltikkadt lélek Krisztus ajkairól a szavakat: Hallottátok, hogy mondatott a régieknek: Szeresd embertársaidat, de — hozzá tették — gyűlöld ellenségeidet. Én pedig azt mondom: szeressétek ellenségeiteket is, jót tegyetek azokkal, akik titeket gyűlölnék, imádkozzatok üldözőitekért, hogy méltó fiat legyetek a ti Atyátoknak, aki a mennyekben van, aki felhozza napját a jókra és gonoszokra s esőt ad az igazaknak és hamisaknak.. Örök értékű és Istenhez méltó szavak.

És, hogy ezek a szavak Krisztus legbensőbb meggyőződéséből fakadtak: bizonyítja Krisztusnak egész élete. Leszállott az égből a földre szeretetből, hogy a magával tehetetlen embert a bűntől és annak következményeitől megváltsa s harminchárom évre terjedő földi élete a szeretet szakadatlan láncolata volt. Szeretett mindenkit, de különösen azokat, akik a szeretetére legjobban rá voltak szorulva. Szerette a szegényeket, akiknek a lelkét megtöltötte az örökélet vágyával és reményével, szerette a bűnösöket, akiknek bűnait megbocsájtotta, szerette a gyermekeket, akiknek ártatlanságát példaképpül állította a felnőttek elé, szerette a betegeket, akiket egyetlen szóval meggyógyított, szeretett mindenkit, még ellenségeit is, mert mindenkiért meghalt a keresztfán. De nemcsak ő szerette őket, de boldogoknak mondtotta az emberek közül mindazokat, akik hozzá hasonló szeretettel viseltetnek az embertársaik iránt.. „Az a parancsom, ugymond, hogy szeressétek egymást mint ahogy én szerettelek titeket.

Már most képzeljük el: mi volna a világ, mi volna az élet, ha Krisztus szeretete uralkodnék a világon. Akkor is volnának előkelők és alattvalók, akkor is volnának urak és szolgák, akkor is volnának szegények és gazdagok, mert ezt megkívánja egy jól berendezett társadalom élete, de annak a különbségnek, amely embert embertől elválaszt, az élességét megszüntetné az a testvéri érzés, amely Krisztus parancsa, de még inkább Krisztus példája szerint, egybe fűzné a lelkeket s azt a poklot, amelyet az emberek között előálló különbségek idéznek elő, mennyország-gá változtatná a Krisztustól tanult s a tőle örökölt szeretet.

A mai világ elpártolt Krisztustól. Szórol-szóra bekövetkezett, amit ő isteni mindentudásával előre megjövendölt.. „támadnak álkrisztusok és hamis próféták és nagy jeleket és csodákat tesznek, hogy tévedésbe ejtsék, ha lehet, még a választottakat is.“

Ma ezek az álkrisztusok és hamis próféták uralkodnak a világ egy jó részében. Székhelyük

ott van Oroszországban, Mexikóban és Spanyolországban. Uralkuk utját mindenütt a vas és a vér mutatja. A Krisztus által az égből a földre lehozott szeretet pedig ezekben az országokban a száműzöttek szomorú életét éli. Meghuzódik a rombolások után még megmaradt csekélyszámú templomokban, ahol a jámbor hívek Glóriát énekelnek neki. Meghuzódik a meleg családi otthonokban, ahol a múlt emlékeiből élő, egyszerű lelkük virrasztanak és imádkoznak fölötte.

A többi országokban azonban a keresztényi lelkék minden fájdalmas tapasztalat és Irtózatot megpróbáltatások között és ezek dacára is hívek maradnak Krisztushoz. Benne látják legfőbb utakat, Benne üdvözlik örök példaképüket s Tőle várják az ő parancsai szerint eltöltött szép földi élet minden képzeletet felülmúló örök jutalmát.

És ezeknek a hűséges lelkeknek a számára születik meg évről-évre szent Karácsony ünnepén újra és újra a Krisztus, hogy imádandó jelenlétével — ha csak rövid időre is — feledtesse velünk a földi élet minden szenvedését, hogy urává tegye lelkünkben ismét és ismét az ő nagy és minden emberre kiterjedő szeretetének törvényét és ennek, valamint a többi természetfölötti kinézetek a hirdokában mennyország-gá varázsolja a földet és boldoggá tegye benne az embereket..

Ó Jézus, Világ Megváltója, égbe emelt szemekkel és kinyitott szívvel várunk, jöjj a világra, jöjj hozzánk, taníts bennünket hinn, remélni és szeretni. Hinni és remélni a földöntúli életet s szeretni az Istent és Istenért az embereket.

KÉT VAK SZEMEM

Büvös aranykőd övjad, védjed
Csuf látásoktól a szemem.
Szívdj arany-eső: elébe,
Hogy soha látó ne legyen!

Varázsos fátyolán a hitnek
Mehötözve, börtönbe zárían
Az élet titkos Jánus-arcán
Én mindig a Megértést lássam.

A két szememről, amíg élek
Ne hulljon le a csodahályog,
Ne lássam én a gyűlöletnek
Csuf fintorában a világot.

S ha ébresztgetni kezd a kétség,
Rést üt az idő — ám legyen —
A szakadt fátyolt összetoldom:
Lehunvom látó félszemem.

Így élek tovább a világban
S járulok majd az Ur elé: —
Két vak szemem hívón fordítom
A Nap felé...

ARADI LIVIA

ATKÉPZÉS

Irta: STELLA ADORJAN.

(A házaspár otthon beszélget ebéd után.)

Feleség (miután átfutotta az újságot): Érdekes, hogy mennyi ember esik át mostanában atképzésen.

Férj: Mit akarsz ezzel mondani?

Feleség: Azt, hogy barátóim között faji, felekezeti és különbségre való tekintet nélkül felépített az óriási atképzési láz. Itt van például Lenke

Férj: Ő már alaposan ki van képezve mindenne!

Feleség: Kérlek ne sértegesd a barátóimet. Lenke most autóvezetői és szerelői tanfolyamot végez. Van hozzá egy munka-kék pizsamája, nagyon szertlen fest benne és egész napokat rozsaat autók alatt hasal és keresi a hibát. Mint montőr mindent megkeresi a kenyerét.

Férj: Mi a csudának? Hiszen a férje az Első magyar mazsolahámozó r.-t. vezérigazgatója és havi száz ezer leit keres.

Feleség: Eppen ezért szép Lenke magatartása, aki máris atképezte magát, arra az esetre, ha netán az ura jövedelme a felére csökkenne.

Férj: Ki képezte még át magát?

Feleség: Maca pilótának készül. Én mondom

neked, ennek a pályának van jövője! Ma a legcsinosabb emberek a pilóták és Maca állandóan közöttük forgolódik. Már repülőgépen is ült.

Férj: Sportgépen?

Feleség: Nem, egyelőre Pécsbe utazott a rendes utasszállítón, de mindenki azt mondja, hogy kitűnő pilóta lesz belőle, mert nagyon jó szíve van.

Férj: Pláne ha meglát egy csinos pilótát.

Feleség: Neked sem érdemez a nőtársadalom komoly megmozdulásáról beszélni. Itt van például Klára, ő trónusi ápolónői kurzust végez.

Férj: Mire jó az?

Feleség: Megtanulja, hogyan kell ápolni a trópusokon a betegeket különböző gyilkos kórok ellen.

Férj: Közben találkoztam a férjével és panaszkodott, hogy fáj a torka és még azt sem képes elérni, hogy a feleségétől egy pirnecet kapjon.

Feleség: A trópusokon nincsen közönséges torokfájás és így Klára nem is tölti ilyesmivel az idejét. Majd nézd meg, ha a férje kap egy ródeziai tűszös maláriát, Klára milyen szakértelemmel fogja ápolni.

Férj: Mi van még atképzésben?

Feleség: Panni kertészgő lesz. Nemesített virágokat fog tenyészteni.

Férj: Hol? Otthon az erkélyen?

Feleség: Dehogy kérlek, most tanulja Afrika botanikáját és az a célja, hogy az ottani ősi vad-

virágokat nemesítse. Megállapította, hogy Mozambik tartományban nem tudnak mirtuszkoszorút csinálni. Képzeld el, egy ilyen nagy helyen hány menyasszony van, az mind Panninál fogja beszerezni hivatalos jelvényét.

Férj: És hátha ott nem viselnek mirtuszt?

Feleség: Bizd csak Pannira, ő majd bevezeti. Olga viszont Tanganyikában akar bridzs-szalont nyitni.

Férj: Tanganyikában? Vaján között?

Feleség: Ott van jövője, mert Tanganyikában eddig még egyetlen bridzs-szalont sem működött, nincs konkurencia.

Férj (gunyosan): És mi csinálsz te? Mit képzeld át magad?

Feleség: Ezen gondolkodom...

Férj: Mert ha még nem döntöttél, volna egy ötletem. Én azzal a tervvel foglalkozom, hogy Budapestten nyitok egy iskolát, ahol minden urinőket át lehet képezni feleséggé. Téged felveszlek.

Feleség: Tanárnak?

Férj: Nem, szívem. Növendéknek. Magtanulva szépen sütni, főzni, gyermeket nevelni, kicsit varrni, vendéget látni, fenéreműt javítani, vasalni, befőzni, himezni és takarítani.

Feleség (dühösen): Azt még elhiszem, hogy ilyen egzotikus tantárgyakhöz a mai világban találsz növendéket, de honnan veszed ezekhez a fantasztikumokhoz a megfelelő női tanerőket??!!

Marta Alexandru dr. királyi helytartó karácsonyi nyilatkozata az Aradi Közlöny olvasótáborának

az ittélő lakosság közös életfeltételeiről, együttműködésének
szükségességéről és teljes jogegyenlőségéről

A királyi helytartó üzenete a kisebbségi lakosságnak

A központi végrehajtó hatalom egy részének tartományonkénti tagosítása nem maradt üres szólam, hanem ható tényezőként érvényesül az ország közéletében. A királyi helytartóságok rendszere ma már bevált intézményként működik és elegendő megfigyelni a tartományi székhelyek forgalmának megnövekedését ahhoz, hogy megállapíthassuk: a tartományok területéről állandóan nagyszámú polgár keresi fel a helytartósági hivatalokat, hogy elintézzék azokat az ügyeket, amelyeknek rendezése végett — nagyrésztben — még néhány hónappal ezelőtt is Bucurestibe kellett az érdekelteknek utazniok.

Temestartomány királyi helytartóságának hivatali előszobái állandóan telve vannak. Fogadónapokon ugyancsak nehéz munkája van PROSTEANU Cornel főtitkárnak, aki MARTA Alexandru dr. királyi helytartó személyi irodáját vezeti, hogy számbavegye, sorrendbe csoportosítsa és a kormányzó elé vezesse a különböző küldöttségek, kérvényezők, érdeklődők csoportjait. Ilyen fárasztó, sok elintéznivalótól terhes fogadónap után kínál helyetl Marta Alexandru dr., a Temestartomány királyi helytartója, amikor azzal a kérésrel fordulok hozzá, hogy karácsony alkalmából nyilatkozzék az Aradi Közlöny nyilvánossága után az aradi és megyei kisebbségi lakosság számára. Első kérdéseim a helytartóság eddig végzett munkájára vonatkoztak. A kormányzó a következőket jelentette ki:

Új rendszer a kisebbségi intézmények segélyezésénél

— Elfoglaltság nélkül állapíthatom meg, hogy a munka a várakozást meghaladó mértékben kielégítően folyik. Erre vonatkozóan különben Calinescu Armand belügyminiszter ur is megelégedését nyilatkoztatta ki, amikor egyik legutóbbi értekezlet során kijelentette, hogy az ügyek intézése, az ügyvitel bonyolítása zökkenésmentesen, minden részletében pontosan történik. Munkánk alaposan megnövekedett s eddig tizenháromezerrel tartunk az iktatószámok kiadásánál. Ez a munkaszaporulat — amely természetesen nem csak kérvényekben nyilvánul meg — helyszükét okozott és ezért történik az új helytartósági épület emelése.

— Mint az eddigi munka során, úgy ezentúl is sürgősség és fontosság szerint csoportosítjuk az elintézendő anyagot. A helytartóság megalakulása óta nagy gondot fordítunk az egyházak, iskolák és különböző közművelődési intézmények segélyezésére. Támogatjuk a templomok, iskolák építését, amelyeknek szaporítása fő célkitűzéseink közé tartozik.

Ez irányú tevékenységünk során nem kénezt kivételt a kisebbségi egyházak segélyigénylése sem. A királyi helytartóság támogatta a kisebbségi egyházak vallási és közművelődési vonatkozású megmozdulásait, a kérelmek teljesítése azonban új rend szerint történik. Nem a kérvényezők kapták meg a kért segélyt, hanem a kiutalásokat az illető püspökségek rendelkezésére bocsátjuk, hogy itt bírálják el, hogy hol van a legnagyobb szükség a segély kiosztására. Ilyen módon a kisebbségi egyházak püspökségeit is belevontuk munkánkba.

— Sajnos, az anyagi segítség idén csak korlátozott mértékben volt lehetséges. Az idei költségvetési viszonyok nem engedték meg, hogy úgy járjunk el, ahogyan szeretnénk volna, de reméljük, hogy a jövő év költségvetése több lehetőséget kínál majd.

Közégségi és tartományi választások, a közigazgatási törvény teljes alkalmazása és ötéves munkaterv

— Jövőbeni munkánk irányvonalának meghatározása érdekében ötéves munkatervet készítettünk s e tekintetben is a sürgősség és a fontos-

ság elve érvényesül. Igen sok elintézni valónk van, különös tekintettel arra, hogy Calinescu Armand belügyminiszter ur közölte:

„Mig ezideig a közigazgatási törvénynek csak bizonyos részét hajtották végre, a jövő esztendőben már a törvény valamennyi intézkedésének gyakorlati alkalmazása megtörténik.

„Minden jót kívánok a tartomány valamennyi lakójának!”

Kisebbségpolitikai vonatkozású kérdéseimre válaszolva, Marta Alexandru dr. királyi helytartó ezeket mondotta:

— Nem változtattam semmit azon felfogáson, amelyet már kinyilatkoztattam és amelyet hivatali ténykedésem során minden vonatkozásban alkalmazok, hogy

a kisebbségi lakosok irányában, ha ezeknek részéről az ország érdekeit szolgáló közös munkában való részvételre való készség nyilvánul meg, a tökéletes egyenlő elbánás elve alkalmazandó.

— A kisebbségek élete, éppen úgy, mint a többségi lakosság esetében is, szervesen összefügg az ország érdekeivel. Az ittélő kisebbségi tömegek a maguk érdekeit is szolgálják, amikor a közösségért dolgoznak és minél őszintébb a jószándék, annál inkább érvényesítjük irányukban azt az elvet, amelynek alapja az egyenlőség. Jogokban éppen úgy, mint kötelezettségekben. Minden más beavatkozás, csak árthat a jó egyetértésnek és a kisebbségek érdekeinek. Az ittélő magyar lakosság tömegei valóban csendes termelő munkát folytatnak és ezeknek irányában mi mindent elkövetünk, hogy jól boldoguljanak. Egyesek egyéni sérelméből nem szabad általánosítani, mert többségi vonatkozásban is előfordul ilyesmi. Egyébként a mai kormányzat célja, hogy minden jogos panaszt megkülönböztetés nélkül orvosoljon.

Különben minden seb behegged egyszer s azoknak feltétele nem lehet üdvös Senkinek sem lehet érdeke megzavarni az ittélők összhangját és aki ellenkezőképpen jár el, az csak az ittélő magyarság ellen vét. Nem olyan a légkör, hogy gyűlölködést szabadna szítani. A háború sok fájdalmat bajt, ellenségeskedést hívott életre s ezeket gyógyítanunk kell.

— Az ellentétek növelése helyett szoros emberj együttműködésre lenne szükség, hiszen a gyűlölet csak gyűlöletet válthat ki. Megállapítom azt, hogy a román tömegekben nem él gyűlölet. Az óvatos embert nem érheti baj — mondotta Marta Alexandru dr. — márpedig ma minden lépésre vigyáznunk kell, különösen — teszi hozzá az ablakon keresztül a hóval borított háztetűkre, a jéggé fagyott, hóval födött uccákra és a súlyosan szürké égboltozatra mutatva — ilyen időben...

— Mint már annyiszor kijelentettem, a teljes

Igy rövidesen sor kerül a közégségi és tartományi választásokra is.

— Ötéves munkatervünk főbb csoportosítása: 1. Az országutak, vármegyei és közégségi utak teljes és alapos rendbehozatala, 2. Egészségügyi intézményeink módszeres csoportosítása és fejlesztése, különös tekintettel az építkezésekre és az egészségügyi mintajárások megszervezésére. Ily egészségügyi mintajárás ezidőszert a tartomány területén csak Lippán működik. Nagyonfontosságú az ugynevezett „társadalmi szolgálat” bevezetése is, aminek gyakorlati alkalmazása minden vonalon megtörténik. Új intézkedés, hogy minden közégségben „közművelődési központ” működik majd, az ez irányú mozgalmak irányítása, vezetése és adminisztrálása végett. 3. Egyházak, iskolák és egyéb közművelődési intézmények támogatása, templomok és egyéb ilyen közégségi épületek emelése. A három elsőrendű fontosságú munka-csoportokon kívül azután megszervezzük az összes egyéb elintéznivalók rendezését is.

igazságosság elve alapján állok, egyenlőséget hirdetek minden olyan állampolgár iránt, aki építő polgára ennek az országnak a Haza és a Trón érdekében. Ez az elv a kormányzat elve is. Minden polgár, nemzetiségi, faji, vagy vallási megkülönböztetés nélkül, bizalommal fordulhat hozzám jogos ügyeivel és jóreménnyel várhatja a kormány intézkedéseit, mert a kormány az egész ország javát és érdekeit szolgálja.

Minden jót, jó karácsonyt kívánok a tartomány valamennyi lakója számára és üzenem a kisebbségi polgárságnak: bizzanak velünk együtt abban, hogy ez a karácsony — a megértés ünnepe — a boldogabb hónapot hozza. De azt is üzenem, hogy ne csak bizzanak ebben, hanem dolgozzanak is ennek megvalósítása érdekében!

Az egyházi oktatás támogatásáról szóló törvény kisebbségi vonatkozásban is jogerős

Utolsó kérdéseim a kisebbségi oktatásra vonatkoztak, különös tekintettel a hitfelekezeti iskolák helyzetére. A királyi helytartó nagy figyelemmel hallgatta végig az erre vonatkozóan elmondottakat, a kérdés lényegét illetően pedig így válaszolt:

— Ami a kisebbségi oktatást illeti, nem ismerem a tényeket, hogy mennyiben voltak a múltban ez irányú sérelmek. Ez egyébként a kisebbségek közművelődési kérdéseinek egyik fontos részlete s megoldása is ide tartozik. Márpedig a kormányzat nemcsak tervei, de komoly jószándékot bizonyító megnyilatkozásai is vannak már ebben a viszonylatban. A felekezeti oktatásra vonatkozóan megjegyezni kívánom, hogy a kormány olyan törvényt készített, amely a felekezeti oktatás fejlődésének támogatására utasítja az összes erre illetékeseket. Ez a kormány nem azért hozza a törvényeket, hogy azokat ne tartsák be, másrészt pedig a kisebbségek sem képeznek kivételt, amikor a hitfelekezeti oktatás támogatásáról van szó. Az említett törvény szerint, ha valamely egyház, vagy egyházi közület el tudja tartani iskoláját, ennek érdekében mindent el kell követnünk s ez vonatkozik ilyen feltételek mellett az új iskolák alapítására is. A rendelkezésünkre

Jeanette MacDONALD
Eddy CHANDLER
Sigmund ROMBERG
NYUGATI LÁNYA
Kiosztó: ROBERT Z. LEONARD
az „Orgonavirágzás” rendezője

URANIA.

Premiermozgó
Telefon: 12-52.

Az 1938-as
karácsonyi nagy
eseménye!

Felejthetetlen csodás
élmény!

Zene: Puccini.

A romantikus ka-
landok, a szerelem
és a muzsika film-
költeménye!

A tolongások elke-
rülése végett gon-
doskodjon jegyéről
idejében!

Vasárnap és hétfőn
11.30 és 3-órakor és
kedden 3-órakor mat.
Naponta 5, 7.15 és
9.30-kor.

Január 7-én MAGYAR BAL a Fehér Keresztben

Amő keretek között segítjük is a felekezeti iskolákat, amelyeknek azonban bizonyosságot kell lenniök életképességükről. Semmi okunk a kisebbségi nyelven való oktatás akadályozására s ha a múltban e téren valóban megnyilvánult volna bizonyos animozitás a kisebbségi iskolák helyzetét illetően, ugy ez megszüntnek tekintendő s e téren is szabadelvűbb szellem érvényesül az új kormányzat révén.

— Az aradi római katolikus fiú középiskola ügyére vonatkozó kérdéseire válaszolva, ezt az ügyet nem ismerem közelebbről. De, ha az iskola nyilvánossági jogának megvonása, illetve a visszaadás elintézetlen volta élő sérelem az

aradi magyarság tudatában, terjesszék elő bizalommal kérelmüket, az elintézés méltányos és az igazságnak, a való helyzetnek megfelelően történik meg.

*

Ezek azok a megállapítások, szempontok, amelyeket Marta Aleandru dr. Temestartomány királyi helytartója ez alkalommal kinyilatkoztatótt és amelyek bizonyítják: magas közjogi méltóságában is tisztában van azzal, hogy új hivatásában is meg kell maradnia igazságos, elfogultságot nem ismerő bírónak.

BALLA KÁROLY

Két kérdés — négy nyilatkozat

Az erdélyi magyar „utánpótlás” karácsonyi seregszemléje

Hogyan él s hogyan készül fel a jövőre a kisebbségi egyetemi ifjuság?

Az „Aradi Közlöny” karácsonyi ankétja a kolozsvári főiskolákon tanuló fiatalok jövőendő kisebbségi életprogramjáról

— Az A. K. kolozsvári munkatársától —

— *Hogyan él a nagy átalakulás utáni Husza. kik esztendőben Erdély kisebbségi ifjusága?*

Karácsonyot, amikor a sajtó megpróbálja felállítani egy-egy lepergett esztendő mérlegét s megkísérli felvázolni mit hoz a hónap? — min. dig időszertüvé válik ez a kérdés.

Hogyan él a kisebbségi ifjuság? Milyen tervekkel indul és milyennek látja a jövődöt ez a nemzedék, amelytől a jövőbeni szellemi irányítást, munkánk folytatását és létünk biztosítását várjuk? Milyen uton halad Erdély kisebbségeinek sorsa az eszmék és áramlatok mai zürzavarában? A kérdés minden évben felvetődik, de talán sohasem volt égetőbb, időszertübb, mint most.

Karácsony előtt sorra látogattuk azokat az intézményeket, ahol a kolozsvári kisebbségi egyetemi ifjuság él és erre e két kérdésre kértünk feleletet:

— *Hogyan élnek?*

— *Milyennek látják a jövődöt?*

A válaszok, amelyekben egy-egy felekezeti, nemzetiségi, vagy világnézeti csoport véleményét halljuk, alább következnek.

A katolikus főiskolás:

„Aki közénk áll — hozzánk tartozik”

A „Szent József” intézet, ahol különösen a katolikus vallású főiskolai hallgatók nagyrésze, egyben világnézeti csoportot is jelent. Az erdélyi magyar szövetségi mozgalmak egyik itt lakó fiatal vezetőjétől kapunk, kérdéseinkre feleletet.

— *Az a meggyőződésünk, hogy az Erdélyben együttélő nemzetiségek csak együttesen oldhatják meg a felvetődő kérdéseket. Amikor mozgalmainkban a nemzeti összezárkózás elvét valljuk, ez nem jelent egyben alaptalan elméletekre épített fajpolitikát is. Aki közénk áll, aki velünk egy célért: mindnyájunk boldogulásáért dolgozik, az — hozzánk tartozik. Az a csoport, amely itt egyedül él, ilyen elgondolással készül fel arra, hogy ha eljön az ideje, átvegye az irányítást.*

— *Szükségesnek érzik-e a kisebbség és többség szellemi közlekedésének megvalósulását, vagy helyesebb külön uton haladni?*

— *Külön utakon járni egymásra utalt népeknek sohasem volt helyes. A közlekedés itt nem érzelmi kérdés, hanem az idők parancsa. Az a nemzedék, amely az eltelt husz esztendő alatt nőtt fel már ismeri a többség nyelvét, kulturáját, nemzeti hagyományait s csak a kezdeményezést várja s amit a mai kormányférfiaktól biztosan remélhetünk.*

Sokan vagyunk!

— *Milyennek látja a jövőt?*

— *Ha megtaláljuk a közös utat, minden kérdés megoldódik. Ma azonban a kisebbségi elemek szellemi pályákon való érvényesülésének lehetősége még erősen korlátozott. Kisebbségi ember állami állást remélhet, egyházaik és intézményeink pedig az iskolákból kikérülő fiataloknak csak kis hányadát tudják elhelyezni, a többiek szabad pályákon próbálnak érvényesülni. Ez*

azonban nehéz, métt egyelőre — sokan vagyunk. Nem számarányokban kifejezve, hanem a lehetőségekhez mérten.

A református lelkészjelölt:

„Nem érdekel más, csak népem sorsa”

A református teológus, akinek gyakran jelennek meg cikkel, tanulmányal erdélyi napi- s hetilapokban, ezeket mondja:

— *Pap vagyok. Ebben benne van világnézet, életszemlélet, egy egész életre szóló munkaterv: minden. Minket nem érdekel más, csak népünk sorsa. Tudjuk, hogy súlyos feladatok várnak ránk: a lelkész ma nemcsak békét és szeretetet hirdét, hanem ki kell vennie a részét a kisebbségi sorsban élő nemzet életének biztosításáért folytatott minden munkából. Egyaránt felkészülünk a szellemi és gazdasági vezetésre s ha rákerül a sor éppolyan jó papok leszünk, mint gazdák, tanítók, szövetkezeti vezetők.*

Rheuma | **Togal-tabletták biztosan gyógyítanak:**

Rheumát | Idegfájdalmakat
Köszvény | Spanyolnáthát
Ülőidegszabát | Fejfájást és
Hüléses betegségeket

Ha több mint 7000 orvos, klinika és kórház önként beklidött közgyógyölég hitelesített írása a Togal kitünő hatását igazolja. Ön is teljes bizalommal használhatja. A Togal az Ön házi gyógyszeréi közül se hiányozzék. Gyógyszertárakban és drogeriákban. Lei 52.—, 130.— (és Lei 12.—).

— *Milyennek látják a többség és kisebbség viszonyát?*

— *Közös sors — közös érdekek. Ennek a felismerésén mulik minden.*

— *A jövő?*

— *Nem vagyunk borulttók. A mi népünk kitartó, életerős s minden helyzetben meg fogja találni életlehetőségeit. S ha helyesen mérlegeli kisebbségi helyzetét, többet nem is akarhat ennél. Ha mutatkozik aggasztó tünet, azt csak abban látjuk, hogy túlszéles az értelmiségi réteg az iparos és képzett földművelő rétegeinkhez képest. Nincs meg az egyensúly ahhoz, hogy eltarthassuk egymást. Kevesebb állástalan kisebbségi tanárra, ügyvédre volna szüksége — több orvosra és még több jó iparosra.*

— Az unitárius tanárjelölt:

„Meg kell szervezni gazdasági erőnket”

Az Unitárius Kollégium előtt főiskolás diákokkal beszélgetünk. Utolsó éves tanárjelölt, egyik unitárius kulturintézmény titkára válaszol a kérdéseinkre.

— *Két ut áll a főiskolákra kerülő unitárius ifjuság előtt. Ha a tanári, vagy lelkészi hivatást választja, elhelyezkedése biztosítva van. Vagy itt-*

hon, vagy külföldi” testvéregyházaink valamely intézményénél. A többi szabad pályákon azonban az elhelyezkedés egyelőre a mi számunkra is éppoly nehéz.

— *Milyen feladatokat látnak maguk előtt?*

— *Vállvetve kell dolgoznunk a velünk együttélő nemzetiségekkel sorsunk jobbrafordulásáért, de hogy a munka eredményes legyen, meg kell szervezni gazdasági erőnket. Mostanában gyakran felvetődött a nemzeti szövetség gondolata. Ha egyszer lehetőség nyílik egy ilyen szervezet megteremtésére, ennek elsősorban gazdasági feladatok kell vállalnia.*

— *A jövő kilátásai?*

— *Már mutatkoznak biztató jelek.*

A zsidó orvostanhallgató:

„A gyűlölet hulláma seper végig Európán”

A zsidó diákonthon előtt szuronyos katonasétál. Tíz lépés előre, tíz lépés hátra: mindössze ennyi az ut a vasveretes barna kapu előtt. Mindenkit szúrósan végignézi, aki az épületbe belép. Amióta egy este bombát dobta a diákonthon étkezőtermébe, a kaput katoná őrzi. Az étkezőterem előtti folyosón szemüveges orvostanhallgatóval beszélgetünk.

— *Hogyan élünk? — ismétli meg a kérdést. Délelött egyetemi előadásokra járok, délután egy fényképészeti műteremben dolgozom s közben angolul tanulok. Barátom, a tanárjelölt délután szabómesterséget gyakorolja, ismerek egy ügyvédjelöltet, aki nemsokára „felszabadult” asztalosmester lesz s a mestere: okleveles gépészmérnök.*

— *Kényszeredetten mosolyog.*

— *Nem tudhatjuk Ugandában mire lesz inkább szükség: orvosra, vagy fényképészre, tanárra, vagy szabóságégre...*

— *Milyennek látja a jövőt?*

— *Egy hullám seper végig Európán. Széttöbfordulni vele, — reménytelen kísérlet volna. Végezünk pedig így próbálunk ellene s szeretnők hinni, hogy sikerül.*

Mit mond a többségi főiskolás?

Ez már nem tartozik hozzá a kisebbségi ifjuság ankétjához, de kiegészítő részét képezi. Ettől függ minden: *hogyan él és hogyan látja a jövőt a többség. Az „Avram Iancu” diákonthon egyik lakója nyilatkozik.*

— *Mi nem politizálunk... Nem érezzük adósainknak a kisebbségeket. Tudjuk, hogy egymásra vagyunk utalva, készek vagyunk baráti kezét nyújtani minden becsületes szándéku kisebbségnek.*

— *Milyennek látják a jövőt?*

— *Megértettük egymást az iskolapadokban, meg fogjuk érteni az életben is.*

Összegezve a válaszokat, a mérleg — derültő. A fiatalok talán megtalálják azt az utat, amit eddig hiába kerestünk s amely a kiengesztelés felé vezet. Talán sikerül olyan belső egyensúlyba hozni érdekeket, célokat és terveket, amit nem boríthatnak fel tőlünk idegen áramlatok. Az ifjuságban meg lesz az erő ahhoz, hogy új világot teremtsen, amelyben talán még az Ugandába készülő „fényképészegéd” számára is jut hely...

KÖVÉSS JÓZSEF

Gyermek-, mű- és verseny-

korcsolyák és ródlik

legolcsóbban, 8 havi részletre

Csetey vaskefeszésben

Bul. Reg. Ferdinand 46.

Hitler megfigyelőt küld Rómába Chamberlain ott tartózkodásának idejére

Párisból jelentik: Az Oeuvre jelenti: A német kormány szombaton délelőtt értesítette az olasz kormányt, hogy Chamberlain olaszországi tartózkodásának idejére Hitler Rómába megfigyelőt küld, aki az angol miniszterek érkezése előtt néhány nappal érkezik az olasz fővárosba. A megfigyelő szerepe igen fontosnak látszik. Ő fogja Mussolinivel közölni Hitler szempontjait.

Letartóztatták a svájci Mata Harit: Capt Virginia táncosnőt

Gentből jelentik: A svájci hatóságok letartóztatták Capt Virginia táncosnőt, akiről kiderült, hogy Rochat Paul detektívvvel együtt valóságos információs irodát tartott fenn föbb külföldi hatalom számára. A táncosnő egy svájci mérnöktől nagy összegért egy tank elleni gránátot vásárolt. A mérnök azonnal jelentést tett a rendőrségnek, amely alig egy negyed óra leforgása alatt a táncosnőt elfogta. A táncosnőnek még annyi ideje sem volt, hogy a gránátot lakására vigye, mert azt ruhája alá rejtve nála megtalálták.

A zsidótörvény-javaslat miatt lőtte szíven magát

a budapesti Rókus-kórház szemészeti osztályának vezetője

Budapestről jelentik: Ma megtalálták dr. Liebermann Leó főorvosnak, a Rókus-kórház szemészeti osztálya vezetőjének hátrahagyott levelét. Liebermann dr. pénteken este lakásán mellbelőtte magát. Nyomban bevitették a kórházba, azonban operációra nem kerülhetett sor, mert Liebermann dr. fél 9 órakor kiszendvedett. Hátrahagyott levelében azt írja, hogy az új zsidótörvény hatása alatt szánta rá magát az öngyilkosságra.

Alapos vizsgálat mutatja:

10 közül csak 3 fogkömentes!

Ezrek közül sajnos csak kevesen nem szenvednek fogkötől. Senki sincs felőle, és ezzel kapcsolatban a fogkihullástól biztonságban! Védőkezzék a veszedelmes ellen a Kalodont fogkrémmel való rendszeres fogtisztítással. Kalodont az egyetlen fogkrém, mely a tudományosan elismert, fogkö ellen hatásos dr. Bräunlich féle Sulfurizin-Oleatot tartalmazza.

Most nagy tubusban is kapható

KALODONT fogkö ellen

BÉKESSÉGET AKARUNK!

Az „Aradi Közlöny“

számára írta: *Párecz Béla*

Karácsony angyala békességet hirdet a földön a jóakaratu embereknek. Ha van valaki, akinek lelkében visszhangot keltenek ezek a szavak, úgy mi, romániai magyarok vagyunk azok. Mi is békességet akarunk: megadjuk az államnak, ami az államé, tiszteljük a törvényeket, eleget teszünk polgári kötelességeinknek, nem konspirálunk és nem állunk szolgálatába semmiféle országháborító törekvésnek. De magunknak is békességet kérünk.

A februári alkotmány, amely megszüntette a politikai pártokat, kedvez ennek a kívánságunknak, mert a kérdést kiemelte a pártpolitikából. Ma objektív megfontolás tárgya a magyar kisebbség kérdése. Megszűnt az, hogy egyesek vagy újságvállalatok gyakran üzleti érdekből uszítsák a román közvéleményt a kisebbségek ellen s hogy némely politikai pártok azzal igyekezzenek elterelni a közfigyelmet a maguk szennyeséről, hogy tüllicitálják egymást a magyarság elleni támadásokban. A februári alkotmány és különösen az ennek szellemében létrejött augusztusi minisztertanácsi határozat, az ugynevezett kisebbségi statutum, közzététele óta nyugalom állott be a mi helyzetünkben.

Ez azonban nem elég. Mi nemcsak élni és boldogulni akarunk, hanem magyaroknak is meg akarunk maradni. Ehez isteni és emberi törvényen alapuló jogunk van, amelyet elismer az augusztusi kisebbségi statutum is, amely egész szakaszokat szentel annak, hogy megállapítsa: miben állanak a mi népeletünk megnyilvánulásai s ezeket az államhatalom védelme alá helyezi. Magyarságunk nem ruha rajtunk, amelyet bármikor levethetünk, hanem egész lelkivilágunk lényege. Nem tudunk boldogan élni másként, csak magyaroknak. Nyelvünket és kulturánkat szent örökségül kaptuk apáinktól s csorbíthatatlanul tovább akarjuk adni gyermekeinknek. Hogy azonban ennek az örökségnek birtokában megmaradhassunk, ahhoz nem elég a kisebbségi statutum, hanem a mi aktív közreműködésünk is szükséges.

Ezt a közreműködést kulturális és társadalmi téren fejthetjük ki. Csak végig kell olvasnunk a kisebbségi statutumot, amely a saját szavai szerint az érvényben lévő törvények alapján megállapítja azokat az irányelveket, amelyek az állam

keretei között a kisebbségek életét érintő kérdésekben a kormánynak és az összes hatóságoknak utmutatóul kell, hogy szolgáljanak s a magunk népi programjává téve ezeket az irányelveket, társadalmilag össze kell fognunk azok megvalósítására. Be kell állanunk nemzeti egyházaink autonómiájának szolgálatába, részt kell vennünk ezzel kapcsolatban népünk lelki nevelésében, támogatnunk kell iskoláinkat, kultüregyleteinket, a magyar irodalmat, az újságírást és a színészetet. Mindezek hatékony eszközök arra, hogy magyar öntudatunkat és kulturánkat fenttarthassuk.

Kifejlődött közöttünk a magyar népiség öntudata és társadalmi osztályaink között megvalósult az az együttérzés, amelyet azelőtt más népeknél sokszor irigykedve csodáltunk, látva azt, hogy milyen nagy erőssége egy nemzetnek, ha a vezető osztálya a népből emelkedett fel és magasabbrendű kulturája ellenére sem vesztette el közvetlen kapcsolatát a néppel.

A kisebbségi sorsunkban eltöltött esztendőket minket is összekovácsoltak. Vezető osztályaink kiváltságos helyzetüket elveszítve közelebb jutottak a néphez, a nép pedig megnövekedett intelligenciá-

ja révén felemelkedett az eddigi vezetőosztályok színvonalára. A városi magyarság megérti a falusi magyart, átérzi az ő bajait s megvan már benne nemcsak a készség, hanem a tudás is, hogy a bajok orvoslásában a falunak segítségére legyen, a falusi nép pedig bizalommal viseltetik a városi ember iránt és elhiszi neki, hogy az ő érdekeit kész önzetlenül szolgálni. Mi, akik az elmúlt esztendő folyamán többször végigjártuk a falvakat, örömmel tapasztaltuk hogy népünk soraiban nincs többé úrgyűlölet s hogy a nép magyar testvért lát mibenünk.

Abszolút békesség, olyan, amelyet a karácsonyi szózat hirdet, nincs seholsem a földön. Nincs a mi sorainkban sem. Közöttünk is vannak ellentétek, többször merültek fel olyan törekvések is, amelyek meg akarták bontani népünk egységét. Ezek az idő teltevel mind kudarcba fulladtak s a magyarság kebelében tartós ellenzékét alakított senkinek sem sikerült. Ha tehát nincs is közöttünk abszolút békesség, de olyan igenis van, amely testvérként állítja az egyik magyar embert a másik mellé s a sorsközösség tudata révén lehetővé teszi, hogy népünk jövődjének kialakulásában valamennyien együttműködhessünk.

Egy nyugati világáros cimerében toronymagas hullámok tetején hajó látható. A cimer alá ez van írva: „Fluctuat, nec mergitur.“ Hánykolódik, de el nem merül.“ A mai szép karácsony hangulata segítsen nekünk megőrizni sorainkban a békességet s akkor bármit hozzon is a jövő, a romániai magyar nép hajója sohasem fog elmerülni.

DR. PÁRE CZ BÉ LA

C O R S O: Igazi ünnepi filmek!

Vasárnap Hétfő Kedd

Mindennap: D. e. 11.30 és d. u. 3 órakor:

CHARLIE CHAN utolsó kalandja Montecarloban

Mindennap: D. u. 5., 7.15 és 9.15

A szezon legnagyobb filmje:

Alexander's Rangtím Band (Ujvilág hajnalán)

Ünnepi szórakozásra jót, olcsón és minden tekintetben megfelelőt adtunk. A film csupa humor, zene, dal, vig katonaelet és szerelem.

Főszereplők: A mozikközönség kedvencei: TYRONE POWER — ALICE FAYE és DON AMECHE. Rendezte HENRY KING. — IRVING BERLIN zenéje.

Jegyelővét 3 ünnepnapra d. e. 10 órától. — Telefon: 2065.

ERDÉLYI MAGYAROK KARÁCSONYA

Az Aradi Közlöny számára írta:
MIKÓ IMRE dr.

Minden karácsony ünnepélyes alkalom arra, hogy a keresztény ember és a keresztény közönség magába szállva végiggondolja mindazt, ami az elmúlt évben történt és világosan kitűzze maga elé azokat a feladatokat, amelyek a következő esztendőben megvalósításra várnak. Olyan eseményekben gazdag év után, mint amilyen az Ur születésétől számított ezerkilencszázharmincyolcadik esztendő volt, a romániai magyar nemzetnek is hőven van elszámolni valója a múlttal és követelése a jövővel szemben.

Mozgalmas volt a múlt karácsony óta eltelt idő, nemcsak a kisebbségi magyarság belkörületében, hanem az ország rendje és az egész világ is megváltozott körülöttünk.

De Románia belső rendje is az egyesülés óta páratlan változáson ment keresztül. A múlt karácsonykor még választási csatáktól volt hangos az ország s a pártok harca a hatalomért a végsőkig kiéleződött, ma már a hűntetendő cselekmények közé tartozik a politikai propaganda és a pártoknak se hire, sem nyoma. A Goga-kormány bukása után új alkotmányt kapott februárban az ország s ez a királyi tekintély uralmát, a foglalkozások szerinti népképviselést, az államalkotó román nemzet elsőbbségét, a köz- és egyházi élet politikamentesítését tette a román államszervezet alapelveivé. Az ország belkörületében pedig politikai pártok helyett s az új alkotmány elveinek gyakorlati megvalósítása érdekében a rendeletkönyvek hosszú sorozata alakította át az állam alapvető intézményeinek arcát. Az ostromállapotot az egész országra kiterjesztették, a politikai pártokat felszámolták és a politikai vétségeket a hadbírók elé utalták. A miniszterelnökség mellett sajtó- és propaganda ügyosztály létesült a közvélemény egységes irányítására. A volt miniszterelnökökből és tábornokokból koronatanács alakult. A hírók elmozdítását az új alkotmány állította vissza. Bevezették a halálbüntetést rabló s politikai gyilkosság esetében, megszüntették az esküdszéket és átadogozták a II. Carol király büntetőtörvénykönyvet az új alkotmány alapelvei szerint. Az elemi és középiskolai oktatást gyakorlati alapokra helyezték, az egyetemeken a fegyelmet megszüntették, bevezették az egyéves kötelező falumunkát és a nők kötelező katonai szolgálatát. Közgazdasági téren az új banktörvény s szövetkezeti törvény az államnak fokozottabb beavatkozási jogot biztosít, a kényszeregyezséget megszüntették, a kamatlábat szabályozták és elkészült az új kereskedelmi törvény tervezete, mely a jövő évben lép életbe. A közigazgatási törvény az országot tíz tartományra osztja be és mindegyik élén alminiszteri rangban királyi helytartó áll. A pénzügyi eljárást egységesítették. A céhtörvény az új alkotmány szellemében ugynevezett breszlákba tömöríti a munkásokat, magántiszviselőket és az iparosokat.

A nagy középeurópai változások és az ország szervezetének gyökeres átalakítása, a romániai magyar nemzet helyzetét sem hagyhatta érintetlenül. A kormány más alapokon kíván a nemzetiségi kérdés megoldásához nyulni és a hivatalos lap május 4-iki számában rendeltörvény jelent meg, amely az addig a kultuszminisztérium mellett működő kisebbségi ügyosztályt a miniszterelnökség keretel közé helyezte át és fő-kormánybiztossági rangra emelte. Az új szerv hatásköre a törvények kisebbségekkel szembeni alkalmazásának ellenőrzésére, a szükséges közbelépések megtételére és a nemzetiségi kérdés tanulmányozására terjed ki. Negyedévvél később Silvín Dragomir kinevezésével egyidejűleg jelent

Valódi ezüst tálcák

Cvőeszközök, cigarettatálcák, cukordobozok a legmodernebb és a legszebb kivitelben, **Argintarie**

NISZEL Arad,
Str. Eminescu 20.

ESTÉLYI VAGY DÉLUTÁNI RUHA KIVÁLASZTASÁT

az Ön, izlésének legjobban megfelelő mintákkal segíti elő,

Uj, exclusiv kreációk: hernyóselyem, lamé, bársony, tül stb. anyagokban.

Külföld közvetlen francia import-osztály a finom valódiselyem-férbeműanyagok különlegességei.

Gallia

TIMIȘOARA, BUL. FERDINAND No. 7

FIÓKOK AZ ORSZÁG ÖSSZES JELENTŐSEBB VÁROSAIBAN

meg a hivatalos lapban a törvény végrehajtási utasítása és a kisebbségi fő-kormánybiztosság működési irányelveit magában foglaló minisztertanácsi napló, ami kisebbségi statutum néven ment át a köztudatba. Ez a két újabb dokumentum a kisebbségi szerződés egyes intézkedéseinek megisméltése mellett számos újítást tartalmaz. Megengedi a kisebbségi nyelvek használatát a községi tanácsokban, a helyi hatóságokhoz intézett kérésekben. (ha román fordítást mellékelnek), a magyar helységnevek használatát a sajtóban, a magyar címfeliratokat, a bíróságok előtti kisebbségi nyelv használatot. Az iskoláztatás terén biztosítja a szülők szabad iskolaválasztási jogát, a vasárnapi iskolák és vallásos ifjúsági egyesületek működését, az állami és községi segélyből való részesedést, a függőben lévő iskolai nyilvánossági jog iránti kérések elintézését. Mentessíti nyelvvizsga alól azokat a kisebbségi köztisztviselőket, akik román állami iskolában szereztek diplomájukat, vagy egy ízben már sikerrel tettek le nyelvvizsgát és magyar bírót ígér a magyar többségű községeknek. Elismeri a történelmi kisebbségeknek a szak kamarákban való képviselési jogát és az Erdélyi Múzeum Egyesület, sepsiszentgyörgyi Székely Nemzeti Múzeum, marosvásárhelyi Teleki könyvtár helyzetének rendezését, az Erdélyi Magyar Gazdasági Egyesület működésének pedig zavartalanítását ígéri.

Ezek a rendelkezések, kétségtelenül sokkal kedvezőbb légkört teremtettek a nemzetiségi kérdés megoldásához, mint amilyen a múlt karácsonykor uralkodott, amikor a politikai pártok azal igyekeztek bebizonyítani hazafiságukat, hogy melyik tud nagyobbat ütni a kisebbségeken. A kisebbségi statutum husz év óta az egyetlen kísérlet a nemzetiségi kérdés törvényes rendezésére s ezért a múlt év mérlegén a nyereségek között kell elkönnyvelnünk.

MEDITÁCIÓ

Eszméljünk végre! nem száraz babra szalad a játék, — drágább a tét. Sorvadunk lassan csak napról-napra, mint november táján a rét.

Ha mélan merengsz a szürkülőbe, mely sejtet néha egy csillagot, anyádra gondolj és kedvesedre, ki téled sokat nem kaphatott.

S elsd el e verset, mely dőregeve lehell rád a szó mákonyát, szerszámot ragadj üres kezvedbe, s kultúrára bízd csak az álmodást.

Ha ekéd előtt a barmod csörtet, varjut is üzz: a vetésre tört! Hajnali harmat és buzáifüdek ébresszék benned az őserőt.

Ha tüvel görnyedsz a mécsvillágban a lelkednek is varrj új ruhát. Izlelted sokszor az éjszakában a semmittevések undorát.

Békeért folyjon a betűd vére. Az írás nem cél, csak eszközöd. A tollad tör is: gyilkolhatsz véle, de önvád lesz majd a csendőrod.

Sóhajtsd: „Krisztus!” — Ne mint a malom Örvölve lassan a lényedet. E névbe rejtve: „szeretlek nagyon, nem ontom dörén a véredet”.

Eszméljünk végre! nem száraz babra szalad a játék, — drágább a tét. Sorvadunk lassan csak napról-napra, mint november táján a rét.

NEDECZKY FERENC

Boldog karácsonyt!

Az „Aradi Közlöny” számára írta:

FRINT LAJOS

evangélikus püspök

Amióta az emberiség létezik és megismerte a küzködő életet, tapasztalta a különböző nehézségeket, az egymás elleni, az egymást lenyűgözni akaró főrekvéseket, a hatalomra vágyóknak más népek és országok elleni harcát: élt bennük a vágy az élet legnagyobb kincse iránt. Nem is hiányoztak évezredek óta olyan férfiak, akik kifejezésre ne juttatták volna ezen vágyat és óhajtást. A régi világ jelesei, akik áthatva a népek nyomorúságainak megsemmisítő romboló hatásától, biztatólag, mindenkor bátorítólag és vigasztalva hirdették, jönni kell egy új reggelnek, meg kell érkeznie egy új küldöttnek, aki a szerencsétlen emberiséget kiemeli romboló és elpusztító hatalmak alól.

A régi próféták megjövendölték egy új korszaknak bekövetkezését. Végre az emberiségnek évezredek utáni vágyakozása bekövetkezett Jézus Krisztus születésével, majd működésével és tanításával. — Békességet adok néktek, de nem úgy adom, mint a világ adja és a ti szívetek ne féljen és ne rettegjen.

Jézus nem biztatta az emberiséget avval, hogy a világon az emberek között most már a békesség egész teljességében be fog következni. Ő a lelki békességet, a kiengesztelés békéjét hirdette Isten-nel, önmagával és embertársaikkal. Mert ha ez megfogamzik az emberek között, akkor a külső békére is törekedni fog mindenki. Ebből a békéből fakad az egymásiránti szeretet, engesztelődés is.

FEJFAJÁS
HÜLÉS • GRIPPA

ANTI-
NEVRAIGIC

JAWOL

Erre a békére volt és van ma is szükség, Minden karácsony ezt hirdeti: Krisztus jött, hogy kibékítse az embereket Istennel, önmagával és embertársaival.

A mai emberiségnek szívébe kell ültetni és az életben gyakorolnia kell ezen szentírás helyet: — Járjatok úgy mint illik elhivatástokhoz teljes alázatossággal, elszenvedvén egymást szeretetben. Igyekezvén megtartani a lélek egységét a békeségnek kötelekében.

Ha a békesség szent érzelmével ünnepeljük a Karácsonyt, akkor boldog Karácsonyunk lesz. Ugy legyen!

sze ötszáz dollár.

— És Brazília?

— Itt már nehezebbek a feltételek. Ide is szünetes bevándorlási engedély szükséges és a letelepedni kívánókat csak abban az esetben engedik partra, ha előzetesen háromezer millireist letétbe helyeznek.

Haiti szigete, ahol annyi szép film játszódik, ugyancsak bevándorlási engedélyt kér. Itt személynként 100, családok számára pedig 300 dollár felmutatása szükséges.

Uruguay teljesen lezárta a bevándorlást, Paraguay szakmabeli tudást követel meg és 1950 effektív frank felmutatását. Azok, akik Mexico fővárosában, Mexico-Cityben akarnak letelepedni, 100 ezer pesot kell felmutassanak, míg a többi mexikói államok fővárosaiba törekvők 20 ezer pesot, azok pedig, akik vidéken akarnak elhelyezkedni ötezer pesot. Argentínába csak vérrokonokat engednek be és pedig szülőt a gyermekhez vagy gyermeket a szülőkhöz, kivételesen pedig menyasszonyt a vőlegényhez. Az utóbbi esetben azonban a menyasszony 1900 frank letétet köteles elhelyezni a hajó kapitányánál és az esküvőnek a hajón kell megtörténnie. Az Egyesült Államokba szintén csak gyermek a szülőhöz, vagy kivételesen indokolt esetben testvér a testvérhez, rokon a rokonhoz mehet.

— És Kanada?

Ennek a kérdésnek nyomán már hosszabb a felelet és érdekes sorsok egész sora tárul fel.

Kanadában ugyanis az utóbbi időben nagyobb számmal vándoroltak vidékünkéről a sváb földművesek. Azok között, akik mostanában elhagyják Európát, talán csak ezek a sváb földművelők hasonlíthatók leginkább a néhány évtizeddel ezelőtti kivándorlókhöz. Ezek ugyanis azok, akik a távoli országokban nem akarnak végérvényesen letelepedni. Hosszu évtizedeken át dolgoznak a tengeren tulon, de, amikor már valami vagyoni össze tudtak szedni, hazatérnek, visszajönnek és itt vásárolnak földet, itt öregednek meg.

Kanadába csak az vándorolhat ki, aki földműves, tehát, aki a föld megmunkálásával, állattenyésztéssel és kertészettel foglalkozik és ott kisebb-nagyobb farmot vesz. Azok, akiknek szülei vagy gyermekei vannak Kanadában, bevándorlási engedélyt kapnak az ottavai belügyminisztériumtól.

Alapított: 1906

Alapított: 1906

MEISL & ADLER

kalap- és uridivatüzlete

Arad, Bulev. Regina Maria 24.

FEHÉRNEMŰEK / GALLÉROK / NYAKKENDŐK / HARISNYAK / KEZTYŰK
NAGY VALASZTEKBAN

MOLNÁR TIBOR:

Menekülő emberi sorsok a világrészek országútjain

Mi látszik Aradon a közép-európai új népvándorlás tény- és árny-ó daláról?

A plakáton, amely a falon függ, füstölő hajó. Körülötte hullámok fodrozódnak, a füstöt hátracsapja a szél: a hajó, amelyet az utazási iroda plakátja hirdet, a nyílt tengeren halad távoli, messzi kontinensek felé.

A mellette lévő plakáton napsütötte, trópusi táj látszik, néhány bennszülött kosarat cipel. Az egész képet a napfény uralja és a fiatalember, aki a plakát előtt áll, ingadozó mozdulattal felmutatja a plakátra, majd pedig megkérdi:

— És ide hogyan lehet kijutni? ...

*

Naponta nagyon sokszor hangzik el Aradon és máshol is egész Európában ez a kérdés: És ide hogyan lehet kijutni?

A késő történetíró minden bizonnyal napjaink egyik jellegzetessége képen fogja feljegyezni, hogy új népvándorlás indul meg Európában, az európai ember figyelme ismét az „újvilág” felé terelődött, nagyon sokan, akik ezen a régi kontinensen nem találták meg boldogulásukat, a távoli világrészek felé tájékozódottak. Valamikor, néhány évtizeddel ezelőtt volt már Európában egy ilyen folyamat. Az Egyesült Államok területe volt ekkoriban az a hely, amely felé az új életet és magyont kereső európai tömegek törekedtek. A korlátlan lehetőségek hazája volt az, ahova el akartak jutni.

Valami különbség van azonban a két kivándorlási hullám között. Akkor a korlátlan lehetőségek hazáját keresték, ma pedig, amikor az utazási irodák plakátjait kutatják, amikor a prospektusokat olvassák, a felvilágosításokat hallgatják —, a minimális lehetőségek hazáját keresik.

Egy nap egy utazási irodában felér egy izgalmas regényfejezettel. Érdekes, különös sorsok tárulnak fel egy-egy érdeklődés nyomán és levelek érkeznek azoktól, akik a közelmúltban vagy hónapokkal ezelőtt hagyták el Európát és, akiket mintegy családi kapcsolatot érezve az utazási iro-

dával, közlik azt, hogy sorsuk új otthonukban miképpen alakult.

*

A trópusi táj, amelyre a fentemlített fiatal-ember mutatott, Cuba-sziget egy részét ábrázolja. A válasz, amelyet az ifju hall, kissé kiábrándítólag hat.

— Cuba ugyanis csak előzetes engedéllyel rendelkezőket enged letelepedni. A pénz, amit fel kell mutatni, valóban nem nagy összeg; mindössze-

SCALA

Nagyfilmek színháza

Telefon: 20-10

Kellemes karácsonyi ünnepeket kíván

3 ünnep, 3 ünnepi film

Karácsonykor
25-től
mindennap

A legnagyobb filmalkotás

A HEGYEK ELINDULNAK (Alarma in India)

Szines monumentális milliós film. Eredeti indiai felvételek. Látványos, izgalmas.

Témája a mai idők izgalmas hangulatát adja vissza.

Főszereplők: „SABU”, az indiai gyermekművész, RAYMOND MASSEY, ROGER LYVESEY és VALERIE HOBSON; az angol filmgyártás büszkeségei. KORDA SÁNDOR mesterműve.

Karácsony-vasárnap és hétfőn MATINÉK: d. c. 11.30 és d. u. 3 mérsékelt árakkal. FOX JOURNAL. — Előadások: 5, 7.15, 9.15.

Szilveszter
Újév és
a követő
napokon

Az év leghangulatosabb komédiája. ének, zene, móka és tánc

RITZTESIVÉREK MINTMUNKANÉLKÜLIEK

A három világhírű komédiák legújabb és legjobb alakítása.

Szilveszter éjjel 11 órai kezdettel ingyen tombola lesz 150 különböző értékes nyereménnyel.

Ruhaszövet, cipőre való valódi chew reaux bőr, élő malacok, valódi Rheinpézsgők, valódi Rhein-borok. Flora speciál likőrök, kozmetikai cikkek, parfümök, kölnik, pouderek, szappanok és még számtalan értékes nyereménytárgy, amelyeket még külön fel fogunk sorolni.

Kérjük már most rezerváltasson magának helyet szilveszteri nagy viglátésműsorunkra ingyen tombolával. Minden idők legnagyobb illu eseménye

Vízkeresztkor
jan. 6-ól

OLIMPIASZ II

befejező rész. Az OLIMPIASZ második része a nagyszerűen elkészített első részt is felülmúlja. Fotball, vízipóló, gyorsaság, box, vívás, műugrás, stb. stb. és bemutatja az Olimpiai-várost és a befejező ünnepeket.

Boldog karácsonyi ünnepeket

szerzett az magának, ki

Philips rádiót vásárolt

FÓLERAKAT:

Philips Rádió Szalon, Rosenfeld Gézánál

(U) Neuman-ház.) Telefon 12-25.

A fiatal ember, aki a felvilágosításokat hallgatta, nem tud megállapodni, mintha szédülne a feje a sok idegen névtől, a sok számtól, feltételtől, egy kényszermondatot hallat:

— „Néhány nap múlva ismét benézek“ — és kisiet az irodából.

Ilyenek és hozzá hasonlók fordulnak meg naponta tizen és tizen az utazási irodában és természetesen ezeknek az érdeklődőknek csak nagyon kis százaléka az, aki azután végérvényesen rászánja magát a nagy utra, arra, hogy messzi földeken, távoli vidékeken, ismeretlen emberek között, ismeretlen körülmények közepette, új feltételek és új adottságok mellett, esetleg jobban, de esetleg rosszabbul — újból kezdi az életet.

*

Mert az élet újból kezdetét jelenti az új település. Újbóli-kezdet, amely valóban happy-end-et, de tragédiát is vonhat maga után. Mindkettőre volt épp a legutóbbi hónapokban Arad megyében és a környéken példa.

Egy arad megyei sváb földműveléssel történt, hogy Kanadában kívánt letelepedni. Kanadába való megérkezésének napján sorsjegyet vásárolt, amelynek egy hét múlva volt a húzása. A sorsjeggyel, amelyet ötletszerűen vett meg, ötezer dollárt nyert.

Azután egy egészen különös, regénybe illő szerelmi történet, amelynek Eisenbaier Anna német-szentmártoni parasztleány a hősnője. Ennek a leánynak évekként elelőtt egy német-szentmártoni legény udvarolt. A fiatalok meg akartak esküdni, de a szülők ellenezték a házasságot, az esküvőre nem kerülhetett sor és a legény, hogy felejtse, Kanadába ment. Montrealban telepedett le, itt megnősült és vagyont szerzett. Felesége nemrégiben meghalt és ekkor elhatározta, hogy hazajön, kiviszi magával Montrealba első szerelmét Német-szentmártonból. És Eisenbaier Anna kitarított első

cséttenség érte: agyonsujtotta a villanyáram, az asszony pedig a gyermekekkel együtt ott maradt egyedül, tehetetlenül a messi idegenben.

Azután egy másik család, négy gyermekkel, amely a szeben megyei Porumbac községből indult Aradon át Braziliába. Az asszonyt a hajón szélhűtés érte, holttestét a tengerbe dobták és a brazil partokra már csak egy megtört özvegy és négy anyátlan árva érkezett meg. Egy harmadik család gyermeke pedig még a vonaton fertőzést kapott a szemén, Hamburgban kórházba szállították és a gyermek szemét ki kellett operálni.

És van úgy is, amikor a derült égből váratlanul csap le a villám. Egy Newyorkban letelepedett család szép vagyont szerzett, olyannyira, hogy a feleség négyéves kisfiával hazatérhetett látogatóba. Az asszony itt meghalt, az apa nem tudott a gyermekért jönni és a négy éves gyermek, aki édesanyja kíséretében tette meg hazáig az utat, most egyedül utazott vissza Amerikába, nyakán

Hülés ellen...

VALDA**PASZTILLA**

eredeti dobozban-az egyedüli hatásos gyógyszer

egy táblával: „Amerikába megyek, tessék gondolkodni arról, hogy Newyorkba érjek.“

Derü és boru, fény és árny. Epizódok egy kontinens életében, amely vajdudik, nem találja önmagát és amelynek zakatoló napjai között, ha új és távoli horizontok felé kutat, nem kalandot és nem vadnyugati regényt, hanem a nyugodt, a dolgozó munkanapokat és talán kissé önmagát is keresi — az ember.

MOLNÁR TIBOR

Karácsonyi olcsó vásár!

Selyemharisnya, férfi és gyermek-harisnya, reformok, szövetek, keztyű és téli trikók árak!

Bogyó nál olcsón**Meghalt Rózsa Géza az aradi telefon-hálózat megteremtője**

Arad társadalmának régi és köztiszteletben álló tagja távozott el az elmúlt éjszaka az élők sorából: Rózsa Géza, a találmányairól, műszaki felfedezéseiről városzerte közzismert Rózsa bácsi hunyta le örök álmra szemét. Rózsa Géza 1859-ben született Aradon és középiskoláinak elvégzése után az akkoriban még újdonságszámba menő elektrotechnikai pályát választotta. Németországban végezte tanulmányait, majd külföldről hazatérve részt vett az ACSEV vasútvonalainak építésénél. Érdeklődését állandóan foglalkoztatták a vil-

ke volt és ahol megszervezte a ma is fennálló gyári tűzvédelmet. Rózsa Géza lelkes önkéntes tűzoltó volt, több mint öt évtizeden keresztül tűzoltósziként működött és ezt a rangját megtartotta egészen a tűzoltóság militarizálásáig. Aradváros közüzeménél is értékes tevékenységet fejtett ki néhány Rózsa Géza, aki hosszabb ideig működött a közüzemek szolgálatában és amikor annak idején szó volt arról, hogy Aradon bevezetik a villamosvasutat, akkor ő volt az, aki a közúti villamosvasut hálózatát felmérte. Miután 1924-ig a városi közüzemnél dolgozott, 1925-ben a cukorgyár szolgálatába lépett, az utóbbi években azonban már nem dolgozott, hanem visszavonult a magánéletbe. Ez a visszavonulás azonban nem jelentette azt, hogy beszüntette kedvenc foglalkozásának, az elektrotechnikai kísérletezésnek gyakorlását. Számos érdekes találmány maradt utána — így többek között színházi függönyöket önműködően felhúzó szerkezet, — most, hogy nyolcvan esztendősen korábban eltávozott az élők sorából. Fian, aki a párisi Ghom et Rhone motorgyár műszaki főtisztviselője és feleségén, Szarka László iskolaigazgató feleségén, vejen és unokáin kívül többi családtagja gyászolja Rózsa Géza elhunytát, de ezenkívül is igen sokan értesültek mély részvétellel a városzerte rokonszenves idős feltaláló haláláról. Rózsa Géza földi maradványait vasárnap délután 3 órakor helyezik örök nyugalomra a Felsőtemető halottos házából.

Rádiók

Az összes világmárkák raktáron! Kedvező részletfizetésre kaphatók.

Technica Universalis A. Mátyás

Str. Brătianu 11. Főpostával szemben.

szerelme mellett. Bár hallott róla, hogy ez irigység, ő mégsem ment férjhez. Frithető volt a megtelepedés, amikor az egykori fiatal legény özvegy emberként visszatért a faluba és közölte, hogy első szerelméért, Eisenbaier Annáért jött. Elkészítették a szükséges iratokat, megesküdtek és néhány hét múlva Kanada felé vitte őket a hajó.

Általában megállapítható, hogy főképpen nők azok, akiknek története ebben a viszonylatban szerencsés befejezéshez jut. Ugyancsak házasság révén került ki például az aradgái Oláh Agnes is, akít egy fiatal filadelfiai jómódú ember, három ház gondnoka vett el feleségül. Ez ragaszkodott hozzá, hogy ne amerikai nőt vegyen feleségül, hanem erről a vidékről nősiüljön. Hazatért, megismerkedett Oláh Agnessel és rövidesen már feleségként vitte ki Filadelfiába. Ugyancsak a közel múltban Buenos Ayresbe ment férjhez két aradi leány. Az egyik tizenegy hónappal ezelőtt kötözött Buenos Ayresbe és egy fél évi ott tartózkodás után egy ottani miniszteriumi tisztviselő vette el feleségül a másik pedig egy prémáru nagykereskedő felesége lett.

Ezek vannak a derűs oldalon.

Míg a másik oldalon olyan események, amelyek szinte sorstragédi-számba mennek. Néhány példa:

Műlek András német-szentmártoni gazdálkodó évekként ezelőtt vándorolt ki Argentínába. Családját itt hagyta, míg annyi pénzt tudott össze szedni, hogy maga után vigye feleségét és gyermekeit. Végül erre is sor került és a kis család a férj által küldött pénzen meg is érkezett. Alig voltak azonban egy hete az Újvilágban, amikor Műlek Andrást a gyárban, ahol dolgozott, halálos szeren-

lamossággal összefüggő műszaki ujtások és amikor Magyarországon megkezdődött a távbeszélő készülék népszerűsítése, Rózsa Géza — aki Puskás Tivadarnak munkatársa volt — berendezte Aradon az első távbeszélő központot, amelynek helyisége a Trib. Axente ucca egyik házában volt. A kezdetben mindössze néhány számmal dolgozó központ, amelynek első előfizetője az Aradi Első Takarékpénztár volt, aránylag rövid idő alatt igen jól bevált. Később Rózsa Gézától vette át a magyar állam, illetve a postaszolgálat az aradi távbeszélő központot. Az elhunyt Rózsa Géza néhány évtizeddel ezelőtt az aradi vagongyár alkalmazásába lépett, ahol az elektrotechnikai osztály főnö-

Futószőnyegek**Butorszövetek****Malomhevederek****Lábtörlők****Kárpitos kellékek****Géphajtókötelek**

legolcsóbban

TAPITEXTILA S. A.

cőgnél Arad, Bulvardul Regina Maria 9. szám. Neuman-ház.

Hartmann Kálmán ékszerész

Bulevardul Regina Maria, Minorita-palota.

HÁROM KARÁCSONY

Husz év, nem is egész fél emberöltő, állítólag néhány percnak számít a történelem rohanásával mérve. Sok szó esett már erről az igazságnak nevezett közhelyről, hogy egy-két évtized keveset jelent országok, földrészek, népek életében, hogy az élet hétköznapi eltörpülnek a századok jelentősége mellett, amelyeknek távlatából — szintén állítólag, — sokkal tisztábban láthatók a lepergett események, mint közvetlen közlő szemlélve. Ami ezt a madártávlat-történelemszemléletet illeti, a legutóbb eltelt husz esztendő bebizonyította, hogy ha megállapításában volt is valaha valami igazság, akkor sem maradt más belőle napjainkra egyéb, mint a jelenre összpontosuló figyelem elvonására irányuló kísérlet, mint üres szólam, mert gyakorlati jelentőségét újra és újra meghazudtolja minden nap és minden hét.

Husz év, a legutóbbi husz esztendő — ez a nem egészen fél emberöltőt kitevő időszak — például minden évében, minden hónapjában, de voltak időszakok, amikor minden napjában történelmi mozzanatok értek, sőt hihetetlen gyorsasággal szarba is szókkentette ezeket a kalászkokat. Hány termése volt ennek a husz évnek. Ezer új eszköz, új lehetőség, új gép, találmány, a gondolat és a szó közlésének ezerszeresen felfokozott lehetősége, a gyorsaság szédítő lendülete uralta a hátunk mögött lévő huszszor háromszázhatvanöt napot és ezeknek a tényezőknek egyúttal minden képzeletet meghaladó sodrással kapta el a kort, amely történelmet jelent és amelynek történelmi jelentőségü eseményei szemmel láthatóan nem értek még véget.

Ebben a sodrásban, amelynek irama millió és millió olyan embert gázolt el, akiknek a természet törvényei szerint még élniök kellene, három karácsonyfa áll szilárdan, kimagaslóan. Három karácsonyi ünnep jelent mérföldkövet azon az uton, amelyet villám gyorsasággal tettünk meg és amelynek hosszát csak akkor mérhetjük fel igazán, ha most, ezen a harmadik karácsonyon megállunk a szeretetet hirdető zöld fa mellett és visszatekintünk a már elhagyott másik két fenyőfára is.

1918

Riadtan, nyugtalanul és valami jobban, maradóan igazabban reménykedve állott Európa most két évtizede a karácsonyfák körül. Az első békekarácsony volt ez, s ha megtépzottan, megtizedelve, általában leszegényedve is fogadtuk az ünnep beköszöntését, mégis Európa és világszeret az remélték az emberek, hogy a karácsonyi jászolban ezuttal még egy ujszülöttet találunk, amelynek Béke a neve és amelynek erős, izmos szervezete időállónak bizonyul.

Akár indokolt volt ez a remény, akár nem — ma már könnyű bírálatot mondani arról, amit úgy nevezett „történelmi távlatból” látunk, — mégis ellenállhatatlan erővel nyilatkozott meg és döntötte romba Európa legkomolyabb katonai nagyhatalmát és vele együtt ennek valamennyi szövetségét.

A háboru éppen, hogy végetért, mert sem az emberek testi, sem pedig az országok gazdasági ideghálózata nem bíra tovább,

de még fegyverek ropogtak, még ezrével haltak meg az emberek s nem volt Európában jelentősebb ország ahol emberben, vagyonban, reményben ne gyászoltak volna csaknem minden családnál valami pótolhatatlannak hitt veszteséget.

Ezt a karácsonyt alig három hónap választotta el a nagy összeomlástól, amely láthatóan és most már szépíthetetlenül ott kezdődött valahol a bulgár harctereken, ahol felbomlott a rend, forradalom tört ki, Boris bulgár cár pedig elmenekült Szóviából. Már akkor

ijesztően tisztán látták Berlinben és Bécsben, hogy a világtörténelem egyik legnagyobb játszmája elveszett.

És erre Berlinben, a világ legfegyvermeztebb fővárosában, ahol évtizedeken keresztül ugyiszólván egyebet sem szorgalmaztak, mint a nagy, imperialista hódításra való felkészülés tökéletesítését, ahol a csodálatos német szervező erő önmagát igyekezett felülmulni, mindenki elvesztette a fejét. Október első napjaiban Berlinben kormányválsággá fejlődött a belső feszültség, Vilmos császár a törvényhozás tagjaival akarta kibővíteni a kormányt. A kulisszák mögött pedig — Vilmos császár titokban Bécsben járt, — megkezdődnek a békeajánlat előterjesztések... most már későn, hiszen

a központi hatalmak veresége nyilvánvaló.

Amilyen csigalassúsággal multak a háboru éve, olyan villámgyors eseményzuhatag indult meg ezekben az utolsó hónapokban. Most már Wilson, az Egyesült-Államok történelmet csináló tudóselnöke irányította az eseményeket, amelyek kikerülhetetlen következetességgel következtek gyors egymásutánban: Vilmos császár már annyira nem volt ura sem magának, sem a hatalmas gépezetnek, amelynek tengelyében az éppen megingóban lévő katonai hatalom állott, hogy egyik bizalmasa a következőket írta naplójába:

Ma lenyűgöző bizonyosság lett számomra, hogy a Fáradhatalannak idegzeitul van feszítve.

Ludendorff könyörtelen kiméletlenséggel sürgette a békét kérő jegyzék elküldését és — amiről még néhány hónappal előbb, sokkal kedvezőbb feltételek mellett hallani sem akart — a mindenáron

való békét követelte. Nyilvánvalóan azért hogy a hadsereg belső pozícióját még megmenthesse.

Közben ilyen hírek jelentek meg a lapokban: Minden másodnap lesz csak tej. A szén ára. A fának megállapítása. Drága a liszt. Aradon rekvirálják a diót.

A rendőrség egy gépkocsit tartóztatott fel, amelynek gumikerekében nullás lisztet találtak, mert itt, a volt Monarchia éléstárában, már így kellett csempészni és dugdosni a lisztet.

Nagynartomban egy katonánál lisztet, meg egyéb élelmiszereket találtak a vonatvizsgálat során és a kétségbeesett ember izalmában meghalt, amikor el akarták kobozni a talált holmikat...

Két hír a lapokból: Eladó 12 vászon párnaciha, 6 paplanlepedő, 6 lepedő, 80.000 koronáért. Ugyanekkor ugyancsak a lapok azt jelentették, hogy egy aradi kereskedő Ischlben, a királyi nya-

ralóval szemben, 60.000 koronáért vásárolt egy 16 szobás villát, teljes berendezéssel együtt.

A bécsi parlamentben, szerte a Monarchia területén, mindenütt felhangzik a nemzetiségek szava. Az október végén bekövetkezett katonai összeomlással szinte párhuzamosan fejlődött ki az elszakadási mozgalom kiteljesedése. A Monarchia nemzetiségei korlátlanul érvényesítették a centri. fugális erő törvényeit. Wekerle miniszterelnök kijelentette: „Állami integritásunk nem feltétlen inakt”, Szerbiában franktirőr harcok folytak, a kenyérgondok pedig napról-napra súlyosabbá váltak.

December elsején Erdély románsága megrendezte a gyulafehérvári nagygyűlést, december tizenhetedikén Wilson Európa földjére lépett. Aradon nincs szén, — írják a lapok, — a szénhiány megszüntetéséről szó sem lehet. Román vasutigazgatóság Nagyszébenben. Az aradmegeyi román Nemzeti Tanács a bolsevizmus ellen.

December tizennyolca: Prezan tábornok páncsot adott a román hadseregnek a Maros átlépésére. A román csapatok megszállják Kolozsvárt. Ferdinand király a Román Koronarend nagyszalagját adományozta Miron Cristea és Hossu Iuliu püspököknek, Vaída Alexandrunak és Goldis Vasilenak. Háromszorosra emelkedtek az üzletberek. Arad állítólag szénét kap...

December husz: Vilmos császár száműzetésben. Arad zsirinsége. Külföldi pénzekkel folyik az üzérkedés, Nagylakot megszállták a szerbek, Joffre készül a német bolsevizmus letörésére. A lengyelek csatlakoznak az antanthoz.

Igy és ehhez hasonlóan özönlöttek a hírek. Közben

a spanyoljárvány ezerszámra szedte áldozatait, de az események hullámzásában jelentéktelennek tűnt fel ez a halálos közjárat. Csodálható-e, ha a kereskedők arról panaszkodtak, hogy nincs karácsonyi vásár,

hiszen nem volt pénz, nem volt vásárlókedv, de nem volt áru sem. Karácsonyfa-uzsora folyt a piacon, gondot okozott a szén, a fa, a zsir. Nem volt aki megszámlolja, mégis egészen bizonyos, hogy sokkal, sokkal kevesebb gyertya égett a karácsonyfákon, mint akár a legsötétebb háborus éveken, mégis — ha jól visszaemlékezünk, talán még agyunkba tudjuk idézni, hogy

a szemek csillogtak, várakozóan, a mától é: tegnapról kétségbeesetten elfordulva és a következő karácsonyok felé nézve, mert jobb, szebb karácsonyt várt akkoriban mindenki, talán már a következő évre, de a tíz év múlva bekövetkező karácsonyra feltétlenül.

1928

Ez a karácsony a béke-korszak derekának tekinthető. Még élt Európában a biztonságerzetnek az a tudata, amelyet tíz évvel előbb adtak a világnak, mégis a felszines csend és nyugalom látszata alatt ott feszültek már azok az erők, melyek majd tíz év múlva, robbanással fenyegetik az emberiséget. Béke volt, a Paraguay és Bolivia közötti háboru is éppen befejezéséhez közeledett, béke volt a földön, de sajnos megállapítható, hogy nem volt áldás ezen a békén.

A háboru befejezését követő tizedik év karácsonya az általános, Európára és Amerikára

szörnyen ránehezülő gazdasági válság jegyében érkezett el,

a válság jegyében, mely szörnyü tankként gázolt végig a gazdasági élet országútajain.

Ugy tünt, hogy a világ gazdasági berendezkedése teljes felbomlóban van, készletek halmozódtak és ezzel egyenes arányban rohamosan emelkedett a munkanélküliek száma. Ami ezután a fogyasztóképesség további csökkenéséhez és a feldolgozott, de el nem adott készletek újabb halmozódásához vezetett. Ebben az örült, kilátástalannak látszó körforgásban keringett ebben az időben minden.

Milliószámra koldultak kenyeret, vagy követték munkát a dolgoztalanságra kárhóztatottak.

A világ minden ipari gőcpontjában megfeszített munkát végeztek a rendőrségek és az államháztartás csappanó bevételeit az újabb és újabb munkanélküli segélyek terhelték az elviselhetlenségig.

Panaszkodtunk, zsörtölödtünk, nem tudtuk, hogy mi következik. Ez a karácsony a fogak csikorgatásának és az elrövedező gondolatoknak a karácsonya volt és sokan voltak, akik bizonyos jelekben gazdasági és erkölcsi berendezkedésünk hullafoltjait vélték felismerni, mint a gyors, szinte azonnali bomlásfolyamat megnyilatkozását.

A karácsonyi lapok zsúfolva voltak ilyen címekkel: Haldoklik az aradi kisipar. Nincsen pénz az aradi piacon. Újabb csődroham az Egyesült Bank ellen.

Vezércikkét néhai Barabás Béla irt az Aradi Közlöny tíz év előtti karácsonyi számába, ezzel a címmel: „Van-e, lesz-e jó karácsonyunk?” Bajok, bajok, a lapok minden sora panasztól terhes.

A belpolitikai élet szinte tulcsorduló heveséggel pezsgett. Akkoriban voltak a választások, melyeknek során a nemzeti parasztpárt 348 kedvi-

BÖRIG ÁZVA

— Érzem, hogy a nedvesség csonthajmíg hatolt. Amint haza érek, egész testemet be fogom dörzsölni Carmol*-lal és meg vagyok győződve, hogy ez meg fog védeni a hűléstől.

*) Carmol a legjobb bedörzsölőszer meghülés, gripa, reumatikus fájdalmak és láz ellen.

selőt, a magyarság 16, a liberálisok 13, Averescu-
Iorga egyesült politikai csoportja 5 és Lupu dr.
parasztpártja is 5 képviselőt küldött a törvényho-
zásba.

Titulescut ezen a karácsonyon, mint a No-
bel-békédij legesélyesebb jelöltjét emlegették.

Nemzetközi vonatkozásban csend volt. Ki hit-
te volna akkoriban, hogy ez a tényleg viharelőtti
csend, mint ahogyan azt titokban már igen sokan
rebesgették. Ausztriában a világnézeti szélsősé-
gek harcrakészen állottak egymással szemben s
az a veszély fenyegetett, hogy ebből nemzetközi
konfliktus fejlődhetik, amennyiben

**Csehszlovákia tankokat vont össze az osz-
trák-csehszlovák határon és azzal fenyege-
tett, hogy bevonul a volt Nyugatmagyaror-
szág területére,**

ha bármilyen belső egyenetlenkedés törne ki a
szomszéd köztársaság határain belül.

De komoly, nagy háborúról még szó sem
volt. És nem is lehetett. Vészmadárként kezelt bo-
rulátók hihogtak ugyan már akkor is egyetmást
holmi gyanús és veszedelmes előkészületről, de
Európa, ha nem is derűs nyugalommal, de min-
den esetre ártatlan jóhiszeműséggel birkózott a
béke nagy háborújával, a gazdasági harccal, amit
annak idején válságnak neveztek s amelynek ta-
laja mindenkor kitünő termőföldnek bizonyult az
elkövetkező háboru gondosan elplántált magvai
számára.

És mégis

**Ebben az időben már készült valami. A tíz
éves béke még fiatalos külsőségeket mutatott,
de alaposan megviselte a rövid mult.**

Nem tudom miképpen lábalunk ki a válság
útvesztőjéből, ám enélkül is csirázni kezdett már
a háborus készülődés nagy konjunkturája, hogy
szárbaszökkenve megszüntesse világszerte a
munkanélküliséget és akkor fenyegeessen szöges
csizmák, tankok, repülőgépek, ágyúk, gépfegyve-
rek mindent elsöprő özönével, amikor sokmillió
ember már szebbnek látta az életet, amikor a
konjunktúra nyomán ismét kínálkozott a kenyér-
kereset lehetősége...

Ez a reménytelen remény akkoriban, ama
bizonyos tíz év előtti karácsonyon, még csak hal-
ványan sem derengett. Mégis hittel és várakozás-
sal állott meg az élet robotja az ünnepnapokra,

hogy az ünnep nyugalomába, a lakás csendjébe, a
karácsonyfa közelségébe húzódva, az ember-rab-
szolga elfordithassa szemét a mától, a tegnaptól
és valami ködös, sokszor kigunyolt s mégis egyet-
len célként élő jobb holnap felé kalandozzék.

**A béke karácsonya volt ez, a tíz éves béke-
szeretet-ünnep és talán soha annyira nem
fért a társadalomra a béke és szeretet, mint
akkor, amikor új fordulat felé siklott az em-
beriség tétova járása.**

Mert ez a karácsony — és itt ismét csak a
történelmi távlatra kell hivatkoznunk, — váltó
volt. Beállítottságától függött az emberiség sor-
sának haladása, fejlődése. Ki volt a hibás? A vál-
tókezelők? Akik ott tartották kezüket a billen-
tyükön és görcsösen ragaszkodtak örhelyükhöz,
mert meggyőződésük volt, hogy náluk jobban
senki sem végezheti a munkát? Ki, vagy helye-
sebben kik követték el a hibát? Erre nem adhat-
unk egyetlen állítványra összpontosult választ,
mert hiszen a világ minden okozata retheteg ok-
ra vezethető vissza, mint ahogyan minden ok ma-
ga is ezernyi más oknak okozata. De az már két-
ségtelen, hogy hiba történt, hiba, amelyet itt len-
ne az ideje rendbehozni.

A vendéglősök nyilatkoztak 1928. karácso-
nyakor, hogy mit várnak a néhány nap múlva
esedékes szilvesztertől. Elmondották a vendégipar
szakemberei, hogy semmit sem várnak, mert min-
den leromlott, minden megakadt. „Azok a vendé-
gek — nyilatkozta az egyik kávéház tulajdonos,
— akik még néhány hónapja komplett vacsorát
ettek, most kávéét fogyasztanak 2-3 péksütemény
nyel. Soha olyan általános szegénységet nem ta-
pasztaltunk, mint most, nincs pénz... minden hal-
doklik... ezért hát nem várunk semmit...”

Persze, azért a vendéglősök is vártak vala-
mit, mindannyian vártunk valamit és ha nem is
durrogott annyi pezsgősüveg, mint a jó békevilág-
ban, vagy — akkoriban sokszor mondták ezt —
azokban a „jó háborus években”, mégis zsufolva
voltak a helyiségek és az ember azzal a konok
vágyakozó várakozással, amelyet áldásnak, vagy
átoknak is nevezhetünk, leste az elkövetkező job-
bat. Amit, ha talán nem is a következő évtől re-
mélt, de amit a tíz év múlva elkövetkező kará-
csonytól feltétlenül elvárt.

1938

Ez is békekarácsony.

Bár Spanyolországban ezerszámra robbannak
a repülőbombák és Kínában tizezerszámra hulla-
nak az emberek, a latin olaszok szinte háborus
tüntetéseket rendeznek a latin franciák ellen és
viszont, bár az angol katonaság véres csatákat
viv az arabokkal, mégis mindenképpen ellenére tény-
leg béke van, béke, amelyhez görcsösen ragasz-
kodunk, sőt állítólag minden csepp vérünkkel, há-
boru árán is hajlandók vagyunk megvédeni.

Szóval békekarácsonyt ünneplünk. És ez an-
nál nagyobb boldogság, bensőséges örömet je-
lentő tudat, mert

**néhány hónappal ezelőtt még magunk sem
hittük, hogy így lövészárkok és ennek vele-
járói nélkül, élvezhetjük majd ezt a legembe-
ribb ünnepet.**

Csillagszóró helyett golyószórót, játékgöy-
helyett valódi nehéz tűzseréget és hasonló ked-
ves karácsonyi csecsebecsét helyeztek a szá-
munkra kijátásba. Ha ezt nézzük, akkor feltétle-
nül elnémul az elégedetlenkedés amiből most is
bőségesen kijut a világ minden zugában. Lehetsé-
ges, hogy még súlyos megpróbáltatásokat hoz a
számunkra, talán már a holnap és ennek ellenére
is, sőt éppen ezért, sokszoros örömmel izleljük a
béke ízét. Még ha viszonylagos is ez a nyugalmi
állapot, akkor is csak azt vallhatjuk, hogy

**ezt a békekarácsonyt senki sem veheti el től-
ünk, reménykedéssel, bizakodással s a nyug-
talanság alól is felvillanó derültségével.**

Nézzünk szét magunk körül és ennek az akár
indokolt, akár indokolatlan, de létező derültség-
nek fényében vizsgáljuk meg mindazt, amit az
élet számunkra a karácsony tiszteletére felhalmo-
zott. Vannak-e ajándékok is az emberiség 1938 évi
karácsonyfája alatt? Vagy csupán olyan játéksze-
rek, amelyekkel végzetesen megsebezheti ma-
gát mindenki, aki kénytelen-kelletlen belemegy a
játékba...

A tények csaknem kizárólag ilyen veszedel-

mes játékokról beszélnek. Fegyverekről és fegy-
verkezésekről, százezerszámra épülő, vagy ter-
vezett harcieszközökről és az elhatalmasodó ka-
tonai szellemről, ami már a gyermekkortól kez-
dőddőleg birtokba veszi az embert. A karácsony-
fát milliós számra gyülekező katonák veszik körül.
Katonák egyenruhában, különböző formaruhák-
ban, vagy akár polgári ruhákban, de katonák. Szel-
lemben, életfelfogásban és gondolkodásban egy-
aránt közemberek, vezetésre váró és jelszava-
kat magoló tömegemberek.

Vajon a karácsonyi lángocskák teszik-e csu-
pán, hogy számukra a mások agyával gondolko-
dó, mások szájával beszélő, de végeredményben
mégis csak emberi aggyal ultra bocsájtott töme-
gek kedvező előjelként tűnnek a holnap művele-
tei előtt? Ugy érezzük, hogy ez

**a nagy, általános felkészülés csak az ugyan-
ilyen nagy, általános megenyhüléshez vezet-
het, mert minél teljesebb a felkészülés, annál
valószínűbb az összecsapás elmaradása.**

Ahhoz, hogy valamelyik hatalmi csoport tá-
madjon, a biztonság és fölényérzet határozottsága
szükséges. A támadó félnek legalábbis viszony-
lag azt kell éreznie, hogy erősebb a kiválasztott
ellenfélnél. Ezt pedig nem csak mondani, hirdet-
nie, de ténylegesen tudnia kell. Enélkül nincs bá-
torság, csak legfeljebb olyan végzetes elkesere-
dés, amely nem jelentheti a fenyegető végzet fel-
idézését.

Márpedig — mint mondtuk és amint tudjuk

PENSIÓBAN

lakás és teljes ellátás nem kerül többé,
mint szállodába egymagában a szoba

**Há Budapestre jön, lakjon a
Belvárosi Pensióban**

IV., Veres Pálné uccsa 10., félemelet,
a Belváros szívében.

Hideg-melegvíz, központi fűtés, kiváló kiszolgálás

Óvja egészségét

HORIA

bedörzsöléssel!

is. — 1938. karácsonyán milliónyi katona tiszte-
leg a karácsonyfának, elképzelhetetlenül nagy rak-
tárakat töltenek meg meg a bombák, gránátok s
egyéb gyilkoló eszközök. A nap minden percé-
ben ezrével készülnek világszerte a tankok, pus-
kák, golyószórók. A repülőgépek azzal fenyegetik
a nagyvárosokat, hogy elpusztítják.

Kormányok működése, miniszterek élete,
hadseregparancsnokok testi biztonsága, a há-
boruban nélkülözhetetlen gazdasági javak
összessége válhatik semmivé pár órával a há-
bor kitörése után. Akármennyire is visszasan-
hangzik, az igaz humanizmus nem a háboru
„humánussá” tétele, hanem éppen az összes
háborus furiák féktelen szabadságának minél
szélesebbkörű kitenyésztése, mert nem az a
cél, hogy lovagiasan vivjünk háborut, hanem
az, hogy egyáltalában ne kerülhessen sor a
tömeggyilkolásnak erre az örök időktől fogva
kisértő formájára.

Mindebből pedig az következik, hogy ennek
a feszültségnek, amely izgalommal tölti el még a
karácsonyi ünnep szellemét is, meg kell oldódnia.
S ha nem oldódhatik meg sürgősen háborus leve-
zetésben, akkor másképpen következik be az el-
ernyedés, a békésebb béke megszüllődése. Ez-
ért hisszük és érezzük, hogy ebben a se hideg,
se meleg légkörben, amikor kimondott gazdasági
válság sem emészti a termelési folyamatot, csak
fenyegeti, amikor háboru sincs s a békére fegy-
verkezéssel készülődik a világ, ebben a légkörben
valami jobb, szebb, megnyugtatóbb ajándék ese-
dékes az emberiség karácsonyfájánál. Ha nem is
éppen jövőre, de talán a legközelebbi tíz év vala-
melyik karácsonyának ünnepén...

BALLA KÁROLY

Speciál-géppel varrott

pehely- paplan

egyedüli készítője

MÉDER

Strada Badea Cărtan Nr. 33.

Ugyszintén vatta-paplan- és matracokészítő

Mit várunk

Erdély magyar ifjuságától?

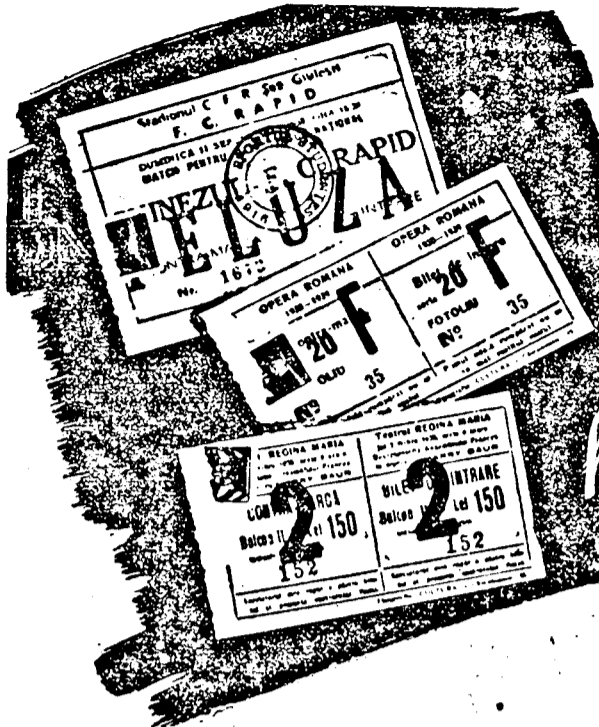
Az „Aradi Közlöny“ számára írta:
FISCHER ALADÁR

Amikor a téli idő közeledik, a gólya más hazába vándorol, a medve bebújik egy barlangba és átalussza a telet, a farkas azonban künn csatangol a nagy hóban, lohol, liheg, számtalanszor fekszik le vackára üres gyomorral, a táplálék szerzésének megkönnyítésére falkákba verődik s úgy rendez hajtvadászatot. A gólyának könnyű: szárnya van s Afrikában terített asztal várja, nagy, kővér exotikus békák, amelyek ugyan büzös váladékot izzadnak ki a bőrükön lenyeletésük közben, de minden nyelésnél egy kis vigasz is csuszik le a gólya bensejébe: nem tart soká, majd javul a helyzet ott fenn északon s akkor újra lesz finom, ropogós kecskebéka. A medvének könnyű: vastag szalonnát növesztett magának a nyáron, van mit fogyasztania a hosszú tél alatt, amelyet legokosabb átaludni, akkor a gondok is alszanak. A farkasnak nehéz: fűtүүл a szél, szembevágja a havat, csontig hat a hideg s neki kell vágni a zimankónak, mert korog a gyomor.

Belátom, hogy a gólya okos, elismerem, hogy bölcsen cselekszik a medve, de tisztelni csak a farkast tudom. Az sem magát, sem az életkörülményeit nem változtatja meg. Hü önmagához télen, nyáron. Megy a hivatása után akkor is, ha az kellemes, akkor is, ha annak ezer akadálya van. De mi ér föl azzal a boldogsággal, amelyet a farkas érez akkor, amikor a tél fagya után a dermedtség fölenged, langvos szellők huznak át az erdőn s ő hátsó lábára ül, fölszegzi fejét s torkán kifakad a kavaszi ének?

Az ifjuságra szerte a világon téli idő jár. Hosszu tél. Kölcseyt kellene föltámasztani, hogy folytassa a Paraénezt, írja meg a hiányzó szakaszokat, adjon tanácsot a kálmánoknak, meg a többinek, mit, hogy kell csinálni — télen. Mi, öregek, akik már lassan cihelődünk, mert érezzük, hogy sorosak vagyunk és „a temető közeleg“ a vérünk melegével oszlatnók el az élet hidegét s a szíveinkkel raknók ki az utat, melyen ifjuságunknak menetelnie kell. A holnapot jelenti nekünk az ifjuság. És elszorul a szívünk, ha azt látjuk, hogy milyen kevés a foka s milyen sok az eszkimó. Az érvényesülés lehetőségének nemcsak hogy korlátai vannak, de ezek a korlátok ijesztően szűkülnek is.

Csüggedt farkast még nem láttam. Minél kisebb a zsákmányszerzés lehetősége, annál erősebben üzi az ösztöne s nem adja fel a reményt utolsó lehelletéig. Csüggedt ifjut annál többet láttam. Olyat, akinek ez a szavajárása: nem érdemes, ugyis mindegy! A lemondó kézlegyintés járványszerű köztük. — Én csak azt nem tudom, mikor és hol érdemes hát? Talán Eldorádban? Ott igazán nem érdemes. Tehát ott érdemes és kell, ahol nem rönködnek a levegőben sült galambok, nem kolbász a kerítés és nem tej folyik a patakokban. Mert a sok csüggeteg kézlegyintés ellenére sok olyan állásról tudok, amelyek betöltésénél választék nem volt s ismerek vidéki urakat, akik hónapokig kerestek olyan nevelőnőt, aki kicsit ért a zongorához és valamit kotyog németül s a végén ők csüggedtek el s kénytelenek voltak felére reukálni az igényeiket. S olyan állásokról is tudok, amelyek 20 éva óta fárt karokkal várják az első jelentkezőt. Természetesen, vannak helyek, amelyekre tultermelés mutatkozik s vannak helyek, amelyeknek a kapujára ki van függeszve a cédula: „idegeneknek tilos a bemenet“, de ez még nem ok a kétségbeesésre. A falvak sem arra vannak, hogy a farkasoknak télen ne kopják fel az álluk, a farkas mégis betör oda, ha úgy hozza a szükség. Ha a mi ifjaink iskolában és műhelyekben, irodában és egyetemen nem az „ugyis mindegy!“ álláspontjára fognak helyezkedni, hanem ügyességüket, hozzáértésüket, velüszületett képességeiket, eszköket s mindenekelőtt akaratukat teljes erővel vetik latba, ha kitartó, céltudatos, messzeszámító munkával törekcsenek elsőkké lenni kortársaik között, akkor nyert ügyük van. Több tudással, fölényes ismeretekkel, nagy munkabírással mindenhová be lehet törni. Az igazi érték annyira ritka, hogy előtte megnyílik minden ajtó, mert az ajtó mögött ül megijed, hogy az érték máshol kopogtat. Sőt az igazi értékért maguk az emberek szaladnak, még Dél-Afrikába is. Minden, minden megvan a mi ifjuságunkban ahhoz, hogy gyémánt legven, csak az akarat keménysége hiányzik belőle. Ezenfelül a tűz, a lendület, az életbátorság az, amit ifjuságunktól várunk. Mindig azt állítom, hogy amint az emberi embrió rövid idő alatt és vázlatosan végigcsinálja a sok millió éves fejlődést, úgy a magyar gyermek még édesanyja méhében végigéli nemzete

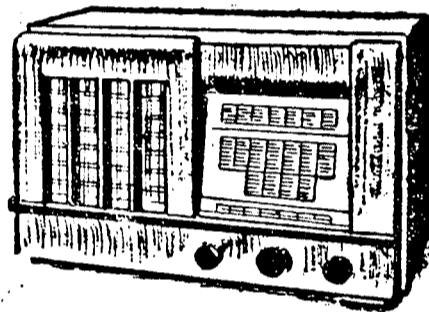

Otthonról
hallgatja az
egész
világot

AZ 1939-ES ÚJ

Standard

RÁDIÓKÉSZÜLÉKKEL

KIVÁNCI RA BEMUTATJA
MINDEN JÓB B
SZAKÜZLET

Főelárusító: **Szabó Albert-cég, Arad**

történelmét s a tatárjárás és török iga tanulságai ott lüktetnek a véreben, amikor megszületik. E régi idők kiheveréséhez nagyobb akarat kellett, mint most ahhoz, hogy az elsők közé veredje föl magát. Csak nem szabad az akaratot ajzatlanul hagyni.

S van a mi ifjuságunknak még egy gazdagsága, melyhez könnyen jutott, mert örökölte: a becsület, adott szó szentsége, megbízhatóság, hozzáférhetlenség, oly tulajdonok, amelyek ma nagyon ritkák s éppen azért nagyon becsültek. Ezek azt adják meg az akaratnak és tudásnak, amit a csiszolás a drágakőnek, a messzecsillagost. Amig ifjuságunk tántoríthatatlanul ragaszkodik örökségéhez, addig nem kerül lomtárba.

A farkasok télen falkákba verődnek. Lehet fölük tanulni. Ifjuságunknak is egységben kell maradnia. Ez alatt nem valami politikai alakulatot értek, hisz az most tiltva van s nincs semmi, amitől jobban óvnam az ifjuságot, mint attól, ami tilos, mert a törvénytisztelt kiinduló pontja minden életlehetőségnek. Én csak arra az egységre gondolok, melyet a természet alkotott, amely minket összeűz minden külső keret nélkül, amely meglöbbszárítja tekintetünket, ha az egy testvérünkre vetődik, amelynek összefogó ereje egyszerűen a — közös vér. És én most nem azt a vért értem, mely az ereinkben kering, hanem amely az érzéseinket táplálja. Annak a másik vérnek a vizsgálata egészen haszontalan dolog. A fajvédelem elkésett. Néhány száz ezer esztendővel ezelőtt még lehetett volna vele valamit csinálni. Ma csak vesszőparipának jó. Miféle vizsgálatra nincs szükségem ahhoz, hogy megtudjam különböztetni a verebet a sástól, a számarat az elefánttól, a nyulat a párdutól. Mind egyiket elárulja a megjelenése és a lény. Egy-egy népnek azok a tagjai, akik az illető néppel sorsközösséget vállalnak — télen. Nyáron már nehezebb a biztos tájékozódás. S mivel ma — egy-két hely kivételével — az egész világon télen van az elemezhetetlen s százalékokban föl nem tűnhető vér: helyett sokkal döntőbb s nagyobb bizonyosságot adó ismérvek könnyű ellenőrizhetősége kínálkozik. A mi ifjuságunk tehát ne hagyja magát fajelméleti ka-

landokba csábíttatni, mert a vérvizsgálattal való bibelődés eltereli a figyelmét a husábavágó életproblémáktól.

Az egységbe való beilleszkedés sok következménnyel, sok kötelezettséggel és áldozattal, lemondással jár. A lemondásnak ezt a fajtáját, mely már a kikeményített akarat legnagyobb próbája, én is erősen szorgalmazom. Az egység megkívánja, hogy önzetlenek legyünk, hogy testvéreinken segítsünk, hogy igényeinket lefokozzuk s fölöslegünket annak juttassuk, aki a legjobban rászorul, hogy sokat dolgozzunk a közért, hogy szórakozásunkat ne ott keressük, ahol azt dobszóval kínálják, hanem elmaradott testvéreink felvilágosításában, tanításában városban és falun. Ezer dolgot tudnék még mondani, de nem úgy értem, hogy mindenki ezer dolgot műveljen. Mindenki azt, amihez legjobban ért. Egy a fontos: takarékosan bánni a leiekkel, hogy minél többet tudjunk áldozni s ne olyan önmöket hajhásszunk, amelyekből senkinek sincs nemes értelemben vett haszna. Be kell olvadni az egységbe, le a legalsóbb rétegekig: ez hozza meg az élet legnagyobb értékét, a testvérszeretetet. Ennek aztán lehetünk szenvedélyes rabjai. Hogy abban az egységben 4—5-féle felekezet van, az nem zavar, ha mindenki szívvel-lélekkel, halálig vallja a tanítást.

Többször hallottam az utóbbi időben a fiataloktól, hogy nagy nemzethez tartozni jó, de kicsi nép csak játékszer a nagyok kezében, kicsi népnek mindig sanyaru a sorsa. Vitázzak arról, hogy az ember szemében mindig többet számított a műdség, mint a mennyiség? A finn még sokkal kisebb nép, mint mi, de bizonyára egy finnek sincs oka szegyenkeznie a nemzetsége miatt. A nál kisebb egy nép, annál jobban bámulja a világ a kiválóságait. S ki merné azt jósolni, hogy Európa leghatalmasabb népe fog legutoljára letűnni a történelem színpadáról? Hátha már is magában hordja a bomlás csiráit?

Törekedjél tudásra, akari, légy becsületos polgár, szeresd testvéreket, ragaszkodjál vallásodhoz — a többit bizd a jó Istenre!

És ne feledd, hogy a farkast tisztelni kell!

Lupenli és petrosanli bányák lerakata: darabos, kocka-, akna-, dara- és kovácsköszén, köszén-fóiasbrikett, semikox brikett, tojás-kocka és téglány alakban, folytonzó kályhák és központi fűtés céljára

Telefon: 24-40
21-21

ALTMANN EDE-cégnél, Arad Alapított: 1893

Bul. Reg. Ferdinand 44. Első aradi sómalom. S6, köszén, sziléziai kox. Retorta és erdei faszén házi és ipari célra minden mennyiségben.

VI. György angol király erdélyi magyar rokonsága

A Rhédei grófi-család világtörténelmi érdekességül összeköttetései — Miről mesélnek az erdőszentgyörgyi évszázados református templom angolnyelvű emléktáblái?

A maroszeleki kastélytól Anglia trónjáig

Az erdélyi Erdőszentgyörgyön van egy fekete márvány-tábla s alatta a templom mélyén nyugszik a földgömb leg-hatalmasabb, leggazdagabb államának,

Nagybritannia uralkodójának, VI. Györgynek anyai nagyszülője, gróf Rhédei Claudia, hohenstein grófnő,

Sándor württembergi herceg királyi fenségnek hitvese. Ugyancsak Erdőszentgyörgyön, éppen az is-tenháza melletti hivatalos szobában van egy nyugodt, fenséges tekintetű kép, arcán megjelenik a Lórántffy Zsuzsák, Bornemissza Annák, a Rhédei Claudiák, a magyar nagyszonyok örökölt, jóságos fensége. A világ minden részéből megvásárolt, számtalan igazgyöngyből álló, ragyogó, páratlan nyakék arról beszél, hogy ez a kép azért olyan értékes, azért olyan gazdag, mert az édesanyai szív a legdrágább kincs az egész világon. A képen sajátkezű aláírás van:

Mary, Queen-Mother of Great Britain. 1936.
— Mary, Nagybritannia anyakirálynője. 1936.

Tekintsük meg közelebbről e kép történetét.

Bethlen Gábor adományozta a maroszeleki Erdőszentgyörgyöt vitéz és odaadó hívének, Rhédei Jánosnak, kinek fia Rhédei Ferenc, II. Rákóczy György után Erdély fejedelme lesz 1657-ben.

Rhédei László gróf volt az édesapja Victoria Mary angol királynő nagyanyjának, Rhédei Claudiának,

Az udvari bál s ami utána következett

A szépségéről és jóságáról messze földön híres Claudiát szülei egy alkalommal felvitték a bécsi udvari bálba. Varázsa

itt igézte meg sirlig tartó szerelemmel a dalis Württemberg Sándor herceget, Károly, Württemberg királynak unokaöccsét.

A herceg, sok családi harc után, személyesen kérte meg Rhédei László gróftól Erdőszentgyörgyön Caludia kezét, az uralkodóház szerint morganatikus házasságra. Az édesapja nem várt választ adott a hercegnek: — Claudiát nem adom lealázó frigyre. Nem a württembergi uralkodócsalád hajol le hozzám e helyt, hanem én hoznék áldozatot rangban, mert

egyik ősom 'Aba Sámuel magyar királytól származik, aki Szent István trónján uralkodott, nagyszülém pedig Erdély fejedelme volt!

Nem restelt herceg, így megbántani leányomat és engemet?

Pedig Claudia is igazán szerette Sándor herceget. Azonban engedelmességet édesapjának. Otthon maradt, könnyes szemmel, bánatos lélekkel és reszkető kézzel vett búcsút vőlegényétől. Édesapja később nagyon sokat áldozott volna, hogy leányának fájdalmán enyhítsen. Azonban a kimondott szó ereje nagy volt abban az időben. A szerelmesek viszont titokban egymásnak örök hűséget fogadtak.

Nemsokára, 1835-ben meghalt Claudia édesapja. Haláláról az erdőszentgyörgyi ref. egyház évkönyve így emlékezik meg: "Császári és királyi kamarás K. Rhédei Méltóságos gróf Rhédei László ur halt meg Kolozsvárt november 22-én (1835) inbéli elgyengülésben, beteges életének 60. ik, házassági szövetségének 30. ik évében, temetett december 2. napján Erdőszentgyörgyön, végrendele-

Gyapjuzem, Bulev. Regele Ferdinand 55. sz. a legjobb paplan, gyapju- és szőnyeg-fonal kapható.

aki Erdőszentgyörgyön született 1812. szeptember 21-én. A ref. anyaszentegyház törzskönyvében így van bevezetve: "Méltóságos gróf és Camararius kis Rhédei Rhédei László ur második leány magzatját nyervén uri kedves párja a Méltóságos grófné Intzedy Agnes asszony költsége által kereszteltetett meg szept. 21-én; ő akkor vett kereszttségben Claudia Susanna nevet. Keresztatya gróf Kemény Farkas ur és nagyságos keresztanya Mélt. gróf kedves grófnéja és főispányné gróf Kendeffi Susanna Teleki Domokos ur önméltósága élete kedves párja".

A szép Claudia gyerekeit

Az erdőszentgyörgyi kastély parkjában töltötte gyermekéveit a szépséges Claudia grófnő. Az ottani kálvinista egyház féltve őrzött kincse az a diszített aranyozott, ezüst kehely, melynek felirata a következő: "A hálaadásnak poharát veszem és az én fogadásomat megadom az Urnak az ő egész népe előtt. Solt. CXVI. 13, 14. Gróf Rhédei László és B. Intzedy Agnes készítette ezen Poharat az erdőszentgyörgyi reformata Ecclesia számára, midőn Claudia, kedves leányok legelőbb élt volna Uri szent vacsorával 1826. május 14-én."

Megható volt az az egyházi ünnepség, amikor Rhédei Claudia, Victoria Mary angol királynő nagyanyja, konfirmált az erdőszentgyörgyi ref. templomban.

Ünnepi szónok a kolozsvári Herepei Károly volt. A diszes, ünneplő sereg előtt a prédikátor így könyörgött: "Urísten, te jó vagy, Te magad is atya vagy: add meg a szüléknek kéréseket; áldd meg, szenteld meg ez ártatlant. Neveljed a tiszta vallásban: adjad, hogy a mostan teendő fogadása szent legyen előtte."

te szerint a templomban levő egyik régi családi sírboltban kettős koporsóban, lábához tetetve a hegyen levő kriptából kivétt, régebben meghalt egy fiú és egy leány gyermekei, két kised koporsóban.

A gyász letelte után Claudia Württemberg Sándor herceg felesége lett. A herceg, felesége kedvéért megtanult magyarul.

A család társalgási nyelve a magyar volt. A herceg Rhédei grófnéval, az anyósával csak magyarul levelezett. Szolgái közül legjobban Antal János székely legényt szerette, akit mindenhova magával vitt. Mikor pedig fiát, Teck herceget huszárrá avatta, lelkére kötötte, hogy

a magyar nyelvet el ne felejtse, mert anélkül jó huszár nem lesz sohasem.

Házasságukból született Ferenc gyermekük, Victoria Mary angol királynő édesapja, akinek később "Teck hercege" nevet adományozták.

Korai halál fejezi be a gyönyörű életet

Öt éves volt Ferenc, mikor édesanyja, Claudia váratlanul meghalt. Ugyanis 1841. szeptemberében Sándor hercegnek Erdőszentgyörgyről ezredéhez kellett bevonulnia, a 11-es magyar huszárokhoz, hadgyakorlatra. A herceg és neje három kisgyermekével együtt utazott Alvincig. Itten a herceg családjától elvált és előre sietett, hogy idejében ott legyen a hadgyakorlaton. Pár nappal később Claudia is megérkezett a gyermekeivel Grätzba. Férje ekkor már a pettaui gyakorlatokon volt.

"PRECIZIA" mű-és homeruköszőrülést

teljes garancia mellett végez. Finom acélárak, kés, olló, borotva. Szives pártfogást kér:

TELL A. Földes-patikával szemben, Str. Petran 1. szám.

Nem tévesztendő össze más céggel!

Claudia, hogy szeretett férjét kedvesen meglepje, elhatározta, hogy Grätzból lóháton gróf Török Sándor huszárkapitány neje társaságában Pettauba lovagol.

Nyolc óráig tartott a fásztzó lovaglás. A meglepetés és viszontlátás öröme felejtethetetlen volt. Claudia azonban másnap beteg lett és egy hétre meghalt. Halálának okát hivatalosan így jegyezték fel:

gyermekvesztés.

Legenda szól arról, hogy a két hőselkü amazon a gyakorlóterén egy rohamzó huszárezred vágta sodródott, a hercegasszony lováról leesett és férje karjai között halt meg. Huszonkilenc éves volt Claudia ekkor. Utolsó kívánsága azt volt, hogy testét vigyék haza szülőföldjére, Erdőszentgyörgyre. — Sándor herceg teljesítette Claudia óhaját, azonban szívét, melyet örökre nekem adott Claudia — mondta — megörzöm magamnak. Így is cselekedett.

Claudia szívét bebalzsamoztatta s arany szelencében, utolsó órájáig, több mint 44 évig megörizte, majd koporsójába zárva, magával temettette el.

Rhédei Claudiát pedig hazahozták Erdőszentgyörgyre s a ref. templom mélyén levő családi kriptában temették el. A gyászmenet útja 36 napig tartott. A gyászhintót maga Sándor herceg hajtotta felváltva Török Sándor gróffal. A templomban levő diszes emléktáblát, amelyen Nagybritannia királyi és a Rhédei-család grófi címere ragyog. Victoria Mary királynő, Claudia hűséges unokája tette. Az angol-magyar szöveg a következőt tartalmazza:

"In memory of Claudine countess Rhédey, countess Hohenstein wife of H. R. N. Alexander Duke of Württemberg — died 1841. Erected by her granddaughter Victoria Mary Princess of Wales."

Rhédei Claudia grófnő, hohenstein grófnő, Sándor württembergi ő királyi fensége hitvesének emlékére. — Meghalt 1841-ben. Emelte unokája, Victoria walesi hercegnő.

Ezt a feketemárvány emléktáblát Vámbéry Armin, a jeles ázsiai kutató és nyelvész hozta magával és helyezte el a templom északi falán, az angol uralkodócsalád megbízásából.

Claudia grófnő gyermekei

Claudia árva gyermekei májustól egészen szeptemberéig nagyanyjuknál Erdőszentgyörgyön töltötték a nyarat. Teck hercege, Victoria Mary anyakirálynő édesapja mindig sok szeretettel emlékezett meg székely játszótársairól, a kastély parkja mellett elfolyó Kisküküllőről, ahol pajtasaival sokat fürdött. Gyermekkori játszópajtásai közül Kozma Lászlóval, a család későbbi jogtanácsosával állandó levelezést tartott fenn. Ruhái közül legjobban szerette a magyar huszár-atillát. Teck herceg felesége Mária, Etelke, Amália Cambridge hercegnője volt. Házasságukból négy gyermek született: Victoria hercegnő és három fiú: Adolf, Ferenc és Sándor; mindhárom híres, kitűnő lovas tisztje volt az angol hadseregnek. Victoria Maryt először Edward herceg jegyezte el, aki szintén vágató lórol zuhant le és így halt meg.

Majd a gyönyörű menyasszonyt György walesi herceg, a trónörökös vette feleségül 1893. július 6-án; a királlyá való fényes koronázás 1910-ben történt.

A jelenleg dicsőségesen uralkodó VI. György, Nagybritannia királya és India császára is gyermeke Victoria Mary anyakirálynőnek. Így, ha a Rhédei-család egészen Szent István koráig vezet vissza családfáját, elmondhatjuk azt is, hogy VI. György a legtisztább és legősibb magyar

nemzetséggel tart közeli rokonságot. Victoria Mary büszke is erre a rokonságra. Nem rég mondta a nagy tekintélynek és csodálatraméltó népszerűségnek örvendő anyakirálynő:

— Azt hiszem, hogy a színek és formák iránti érzékemet, izlésemet magyar nagyanyámtól, Rhédei grófnőtől örököltem."

Dr. LEVAI LAJOS

SZONTÁGH ANTAL AUTÓFÉNYEZO ÉS KÁRPITOS

STR. GHIBA BIRTA 42. SZAM. VALLAL:

"DUCO" rendszerű autó- és kocsifényezést a legtartósabb kivitelben. Karambolnál megsérült kocsik tökéletes renoválását.

Jó minőségű hálószobák, szalonok, matracok legolcsóbb beszerzési forrása, részletre is **POLONYI** Bulv. Regele Ferdinand 28.

AZ OROSZ SZFINKSZ

Az „Aradi Közlöny“ számára írta:
Dr. BÁRÓ WESSELÉNYI MIKLÓS

A Szovjetunió katonai és politikai helyzete, valamint ezirányú akcióképessége az európai közvélemény tulnyomó többsége előtt ma is hatalmas kérdőjel. Bizonyos az, hogy mindazt homály borítja, ami Oroszország katonai felkészültségéről, külpolitikai irányvezetéséről kiszivárog. Sőt az is bizonyos, hogy hivatalos körök jól felfogott érdekekben egyáltalán nem igyekeznek a homályt eloszlatni, sőt ellenkezőleg annak fokozására törekednek. Ez a titokzatosság az aktív diplomácia terén is igen érezteti hatását, mert hiszen Oroszország a különböző kormányok számára is csak alig valamivel kisebb kérdőjel, mint bármilyen más laikus ember előtt. Tudott dolog, hogy a szovjet mesterien megszervezett kém és kémelhárító osztálya mellett, mely talán a legtekélyesebb a világon, a titkos utakon való tájékozódás schol sem olyan nehéz, mint éppen Oroszországban. És még sokkal nehezebb véleményt alkotni annak a szemlélőnek, aki a dolgok igazi lényegét és jelentőségét kutatja. Az a döntő, illetve helyesebben bár döntőnek beharangozott de egyáltalán nem döntő szerep, amelyet Oroszország a legutóbbi szeptemberi krízis idején játszott, a Szovjetunió nemzetközi politikai értékét és jelentőségét ismét az érdeklődés előterébe állította. Ha a Szovjetunió nemzetközi kapacitási értékét és akcióképességét vizsgáljuk, akkor itt két egymástól elkülönülő, de végeredményben összefüggő kérdésre kell feleletet keresnünk. Először is milyen a Szovjetunió mai nemzetközi helyzete és fenyeget-e ez a szituáció háborús bonyodalommal? Végül pedig milyen Oroszország katonai értéke akkor, ha egy, vagy több fronton háborúba keveredne?

Nemzetközi viszonylatok

Ha az első kérdésre keresünk feleletet, akkor azt mondhatjuk, hogy a Szovjetunió mai nemzetközi helyzete, bár igen bonyolult, sőt némely vonatkozásban súlyos is, de azért egyáltalában nem nevezhető előnytelennek. Az új Oroszország az európai politika színpadán, mely még ma is a világpolitika gócpontjának tekintendő, intenzíven az 1930-as évek elején jelent meg. Ennek indokai nagyon könnyen érthetők. Egyrészt uralmának első évtizedében a szovjet fűlágosan el volt foglalva belső bajaival és belső felépítésének munkájával, másrészt mindaddig míg Trotszkij s általa a „permanens forradalom“ gondolata befolyást gyakorolt a szovjet politikájára, a külpolitika is tökéletesen a gondolat szolgálatában állott. Trotszkij bukása után azonban a szovjet külpolitika bizonyos értelemben elpolgáriasodott, bizonyos fokig visszatért a régi imperiálisták alapelveihez, szóval polgári értelemben is világpolitikát csinált. Közben volt néhány viszonylagosan nyugodt év, de ez csak azért nevezhető a mi szempontunkból nyugodtnak, mert időközben Oroszország a Távol Keleten folytatott külpolitikai tevékenységet és ez akció hullámai már csak igen letompulva érkeztek el Európába. A helyzet azonban gyökeresen megváltozott akkor, amidőn Németországban a nemzeti szociálisták jutottak uralomra. E körülmény kényszerítette Franciaországot arra, hogy az új német hatalommal modus vivendi kereső lengyel szövetség helyébe a szovjet személynében új keleteurópai szövetségest keressen. Ez a közeledési kísérlet Oroszországnak is igen kapóra jött, hiszen a Harmadik Birodalom megalakulásával elvesztette egyetlen komoly európai támaszpontját. Így jött létre a francia—orosz szövetség. Csakhogy ez a szövetség nem volt tisztán két állam közt megkötött politikai, vagy katonai szerződés. Következésményei ennél sokkal mélyebben mutatkoztak. A francia szerződés ugyanis a Szovjetunió számára a francia külpolitikai rendszerhez való hozzásimulást jelentette. Így magáévá kellett tegye a kollektív biztonság alapelveit s ezzel kapcsolatosan, legalább is bizonyos mértékig mérsékelni kellett külföldi propagandáját. A kollektív biztonsági rendszer elfogadását a Népszövetségbe való belépés jelentette, a Csehszlovák szerződéssel pedig Franciaország különleges érdekeinek védelmére is kelt. Mindezeknél fontosabb volt

azonban a francia szerződés angol következménye. Nem vitás, hogy a francia—angol együttműködés megingathatatlan. Ennél fogva, ha Oroszország együtt akart működni Franciaországgal, alkalmazkodnia kellett az angol érdekekhez is. Anglia és Oroszország pedig mindig, mint ellenfelek álltak egymással szemben. Ez az ellentét ősi és az orosz terjeszkedés Indiát veszélyeztető, dél felé haladó irányvonalának köszönhető. Ez az ellentét a világháborús együttműködés folytán csak intermezzo-szerűen egész rövid időre szakított meg. A francia egyezmény azonban ismét ilyen együttműködést teremtett, mert egyik következménye éppen az angol—orosz közeledésben jelentkezett. Ennek hatása viszont elsősorban a Távol Keleten mutatkozott, ahol Oroszország Anglia oldalára állt, annál is inkább, mivel itt Japán személynében egy új és veszedelmes ellenfele támadt.

A csehszlovák krízist követő müncheni egyezmény, több vonásban átalakította az európai politika arculatát s egyik fő kérdés az, hogy a változott viszonyok következtében miként alakul a Szovjetunió és a nyugati hatalmak viszonya? Elciti-e Franciaország a szovjet egyezményt? Lehet, hogy igen, de ez utóbbi eshetőséget mégsem tartjuk valószínűnek, sőt ellenkezőleg szorosabban együttműködést várunk. Az, hogy Franciaországnak Európa keleti felében erős szövetségre van szüksége, francia szempontból föltétlenül logikus elgondolás, miután Lengyelország s a kis antant mellett továbbra is szükségesnek látszik az U.R.S.S.-el való együttműködés. Igaz, hogy a szovjetszerződés az elmúlt válság napjaiban egyáltalán nem működött jól és nem jutott túl a szóbeli fenyegetéseken, de ez még nem jelenti azt, hogy egy más, a cseh problémánál komolyabb kérdésben, ne működjön esetleg kifogástalanul. Hiszen nem szabad elfelejteni, hogy a szovjet katonai támogatása részben csak azért maradt el, mivel Franciaország nem volt hajlandó Csehszlovákia érdekében támadó háborút indítani. A másik ok a Szovjetunió távolkeleti lekötöttsége volt. S ez az a pont, amiért nem tartjuk kizártnak, hogy a müncheni egyezmény világpolitikai kihatásai először Európától több ezer kilométerre jelentkeznek majd. Ha ugyanis Franciaország a Szovjet támogatását (melyre egyelőre még föltétlenül szüksége van) a maga számára aktívabbá akarja tenni, ugye ezt csak úgy érheti el, ha felszabadítja Oroszországnak a Távol Keleten ma is lekötött harci erejét. Erre pedig csak két lehetőség kínálkozik. Vagy közvetíteni próbál és Kína egy részének a feldarabolása árán megpróbálja tartósan kibékiteni a Szovjetuniót Japánnal, vagy pedig esetleg Anglia támogatásával, többé-kevésbé nyíltan Kína oldalára áll és Japánt megadásra bírja. Igaz, mindez egyelőre csak kombináció, de valószínű kombináció s a fenti okok miatt egyelőre az angol—orosz együttműködést is a jövőben valószínűnek tartjuk. Bár sohasem szabad elfelejteni, hogy a szovjet terjeszkedési irányvonala továbbra is Ázsia felé mutat s így az ellentétek nagyon könnyen újból kirobbanhatnak. Pillanatnyilag azonban az összetartozás érzése erősebb. Mindezekből kitűnik, hogy az Oroszországot ért csehszlovák

kudarca és a müncheni egyezmény által teremtett új helyzet következtében sem mondható a szovjet nemzetközi helyzete előnytelennek. Igaz, hogy háborús veszély külön-külön s egyidőben is fenyegetheti keletről és nyugatról egyaránt. De bizonyos, hogy minden eshetőségre felkészült. A fő kérdés azonban az, hogy ez a készség fennáll-e katonai téren is?

A szovjet nem támadhat!

A szovjet katonai felkészültségéről kellően ellenőrizhető pontossággal csak azokat az adatokat tudhatjuk, melyek a szovjet kormány hivatalos kiadványaiban és a Népszövetség katonai évkönyvében megjelennek. Ezek szerint a szovjet hadsereg béke-létszáma egy millió kétszáz ezer ember. Nem vitás azonban, hogy háború esetén elvben e létszám tizszeresét lehet fegyverbe szólítani. De mindenesetre csakis elvben, mert nagyon kétséges, hogy a szovjet mai zilált belső állapotok révén a mozgósítás végre volna-e hajtható. Természetesen itt nagy különbség van akkor, hogyha támadó, vagy védekező háborúról van szó. Az utóbbi esetében a mozgósítás valószínűleg sikerrel járna, míg támadó hadjárat esetén ez már nagyon kétséges. A szovjet vezetők ezzel tisztában vannak és ennek megfelelően is rendezkedtek be. Éppen ezért nem tartjuk valószínűnek azt, hogy Oroszország bárki ellen támadó háborút indítana. Nemcsak belső politikai viszonyai kényszerítik védelemre, de az ország mérhetetlen kiterjedése és földrajzi alkata is erre predestinálja. A másik körülmény mellyel a szovjet számol, az úgy nevezett decentralizált háború. Ennek megfelelően a távolkeleti hadsereg számára. Transzbajkálában külön ipartelegeket létesítettek, amelyek tökéletes önellátásra képesek és ezáltal az önállóan operáló hadsereg akció rádiuszát nagy mértékben megnövelték. Hasonló hadi célokat szolgáló ipari centrumok létesültek az esetleges többi harc tereken, így a Kaukázusban, sőt a Murman partvidéken is. Ennek ellenére a hadsereg technikai felkészültségét homály fedi, de, hogy nem lebecsülendő, azt a nyáron lefolyt csang-ku-fengi incidens is megmutatta.

Az orosz szfinksz titkaira ma még csak következtetni lehet. Ezek a titkok súlyosak, melyeket sem lebecsülni, sem figyelemre nem méltatni nem lehet. Mert egy bizonyos. Bármilyen kormányforma van, vagy lesz a jövőben Oroszországban, ez a földrész már csak hatalmas tömegével fogva, a nemzetközi politikának mindig egyik döntő tényezője lesz.

KARÁCSONY

Ha e beteg, bolond világra
Uram, mégegyszer megszületnél,
Bár milliónyi templomod van,
Kezdhethéd megint Bethlehennél.
Szalmalásznál rangosabb hely.
Uram Tenéked ma sem jutna:
Soha messzebb a Te országod,
„Mi Atyánkod“ bár mindenki tudja.

Ha így jönnél Názáretből
Sápadtan, fázva, december este
Az ügyefogyott szenvedőkhöz
Párisba vagy Budapestre
S leülnél az éhezők közt.
S abból amit valaha mondtál...
Mesélnél új vigasztalásul,
Elfognának a tizedik szönd.

Mondád csak új Hegyibeszédet
S amit mondtál a gazdagokról,
S gyűlölnének az elhagyottak
S szölnél az Irástorgatókról
S ha megpróbálnád Uram mégegyszer,
Az embert rávenni a Szeretetre, —
Internálnának, esküszöm rá,
Ha nem is vernének keresztre.

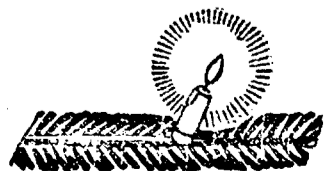
DUTKA AKOS

NÁTHA,
HÜLES,

ELLEN

NEVRALGINE
JURIST

TÁNTORGÓ BETŰK

Az „Aradi Közlöny” számára írta:

TÖRÖK SÁNDOR

A szomorú grafológus évek óta ismerem, de alig beszéltem még vele. Időnként megjelenik s olyan szerényen és kicsit révedezve néz nagybánatos, barna kutyaszemével, hogy az ember indokoltan érzi megkérdezni: mi újság? S azt mondja tétován: semmi. Ennyi az egész. Futó ismeretség. A szomorú grafológus hosszú évek óta futó ismerősöm.

Rokonok, barátok kézírását nem tettem soha eléje, hadd maradjon valamelyes illúzióm. Magam mal meg én magam foglalkozom már nagyon régen, több-kevesebb — inkább kevesebb — eredménnyel.

Különben is mit mondhat egy ilyen grafológus — gondoltam — bár hiszek a tudományában s föltétlenül komolyan veszem őt magát, aki nemcsak tudja a dolgoknak, nemcsak szakmája ez neki, ő egy kissé megszállott ember is, de mit mondhat. Efféle gyors „analízis” alapján elmondhatja mindazt, ami egy emberben olyan felülre van ágyazva, hogy nemcsak ismerősei, de még ő maga is tudja és bevallja. Ezenkívül mondhat még egy-két meghökkenítő, de alapjában véve egyszerű dolgot, hogy például: „a hiüléses betegségekre ön túl érzékeny”, vagy más ilyesmit.

A szomorú grafológussal most egy közhivatalban találkoztam s egymás mellett várunk és várunk és még mindig várunk, aktákat szorongatva és leve, hogy bejussunk. A közös várakozás összemegy a szomorú grafológus megnyilatkozik. És kiderül lassanként, hogy miért olyan melankólián szomorú ennek a grafológusnak nagy barna kutyaszeme.

A teremben, ahol várunk, köröskörül a falakat közéleti hatalmasságok arcképei díszítik. S a felnagyított hatalmasságok a felnagyított arcképeket aláírásukkal látták el.

— Gyakran járok ilyen helyekre — mondja a grafológus — és körülhordozza szemét a fénykép-galérián, higgva el kérem, hogy lesújtó látvány. Ezek az őriásira, számomra mintegy kényelmesre felnagyított aláírások micsoda emberekről beszélnek! Komolyan mondom, ma, amikor a grafológia mintegy divattá kezd válni — és olyan sokan könyvtának hozzá olyanok is, akik csak kedvtelésből űzik — be kellene szüntetni ezt a szokást, hogy a hatalom urainak ilyen képmásait kifüggeszék némely várótermekben. Valljuk be, kérem, ennél ekeseitőbb, destrúálóból olvasmánya az igazán olvasni tudók számára kevés van. Ézze azt a kacskaringósat — mutat az egyikre — ilyen elrettentően kusza, egymásba folyó vonalrengeteggel támogetja bizonytalan és széthulló betűit. Ilyen zilált és szétfolyó ez az egész ember. S ilyen kacskaringós utvesztőkkel veszi körül magát és hatalmát. Ha ezeken a kacskaringókon keresztülrágnia magát valaki — bár féltéken egymásba szaladnak össze-vissza és mincse se elejük, se végük — a legvégső ponton nem talál semmit. Vagy legalábbis talál ahelyett a gögös

nagyur helyett egy mindig összeomlástól remegő kis emberkét.

Igy nézegettük ketten sorra a szomorú grafológussal a kisebb-nagyobb potentátokat. Alig van közöttük igazán értékes ember. Amott egy egyszerűnek látszó világos tiszta aláírás. Szabályos betűk, szinte olyanok, ahogyan az első elemiben tanultuk — kinyújtott nyelvünkkel követve a csikorgó palavessző motozását, hogy: vastagon le, vékonyan fel, kereken henne vissza... Am ez egyszerű aláírás alá van huzva vastagon, nagyon vastagon! Érv önmagában nem bizó ember aláírása ez — aki szívszorongva várja el, hogy viszont ő benne bizzanak, nagyra tartás! — Egy örökös rettegésben élő ember huzta így alá a nevét, hogy nyomatékot adjon ezzel az öt jelentő két szóval: hogy világgá kiáltja s aztán a világhangot fülelve, hinni tudja maga is, hogy ime, ilyen fontos vagyok, ilyen erős vagyok, ilyen nagy vagyok: — egy nagy vastag vonal van a nevem alatt.

S pont a másik aláírás végén. A pont, ő a pont, a befejezettség jelvénye, egy ember neve mögött, aki mindig kezdeményez, mindig elindul, hogy soha ne fejezhessen be, soha sehová meg ne érkezhessen. Így vesz magának elégtételt s így akarja becsapni a világot és önmagát: pontot tesz a neve után. Semmi mást, de az aláírását be tudja fejezni.

Aláírások végtelen sora, melyeknek legtöbbször legjobb esetben tehetségtelen, vagy kevésbé tehetséges embert tákar. De néhol tisztességtelenséget, lelkiismereti hiányokat és büns hajlamokban szenvedőket. Ott, a főhelytől nem messzire, egy jól ismert, erőszakosan erőstmutatni akaró arc s alatta egy aláírás, ami még a hozzá nem értőknek is olyan sokat mond. Ordító, harsány betűk — melyeknek utolsó vonala azonban bizonytalanul lefityed — szemérmetlenül hivalkodó aláírás, amelynek egyetlen holdvilággá méretezett gömbölyű magánhangzójában elférne egy rendez ember aláírása, akár minden címével, rangjával és összes bejelentési adataival együtt.

Belemelegszik a szomorú grafológus és tömött aktatáskájából albumokat huz elő, a világ sok-sok tevő-vevő mozgatójának írásjeleit gyűjtögeti ezekbe az albumokba, lefényképezett aláírásokat, egy-egy odavetett betűt fölnagyítva — már lázasan teregeti ki a dokumentumokat, melyekkel bizonyítja, hogy a világ nemcsak ostoba, de gyáva is, ő, a világ nagyon félt!..

— Tessék nézni, micsoda óvatos betűk — s érzékeny ujjával végigfut rajtuk, mutatva a vonalakat, — micsoda reszketeg, ténfergő vonalak. Tessék sorra mind, mind, alig van közöttük egy-egy igazi bátor, önmagát ismerő, mitől sem tartó embernek az írása, a többi!... — legyint.

S amint a vonalak titkaiba beavat, szédülve látom: hát igen.. félnék ezek az emberek. Van közöttük olyan, hogy hatalmas tömegek lesik a szá-

vát, de az aláírása! Ezek a szellemtelen, félős óvatos betűk szerte az egész világon. És ime, — nézegettük ketten a fényképeket sorra — ime, nézze csak, senki nem bíz, senkiben! Mindenkinek fél mindenki! s mindenki hazudik önmagáról és mindenki fél önmagától s mindenkinél. Mindenkinek többet tételen fel a másiról és rosszabbat. Mindenkinek fél s többet akar mutatni, mint amennyi. Talán nem volt még soha ily harcias a világ, mint most soha nem állott állig fegyverben ennyi ember és soha nem volt ilyen nagy hangoja a világnak! — S a világ urainak betűiből kitűnik, — nagyon világosan kitűnik az, amit sejtettem már régen, — hogy soha nem lapult úgy a világ, soha nem volt még ilyen hideglelősen reszketős, mint most. Állig fegyverben ez a marcona világ — és általános erkölcsi gyöngeségben szenved.

— Hát uram, — sugja a szomorú grafológus, amint ott ülünk a váróteremben az áruló betűk között, — aki csak egy kicsit is tud valamit, úgy értem, tud valamit a dolgok külsején túl, az bizony lassanként szomorú ember lesz. — S amíg elrakja albumát, megsughatom a szomorú grafológusnak, hogy viszont, aki egy kicsivel még többet tud a dolgok belsejéből, az már nem is olyan szomorú. Végignéztem ezeket a ténfergő, kusza vonalakat... — a világ képét. S ez már a krízis. Nem bírjuk tovább a félelmeket, nem bírjuk tovább a szorongást, nem bírjuk a bizalmatlanságot, nem bírjuk tovább, hogy ember az ember szemébe nem nézhet. A krízis közeledik, az elkerülhetetlen nagy láz, amelyből kitisztulva, ismét szembe nézhet talán majd ember az emberrel s tántorgó betűink akkor kiegyenesednek. Csak a krízist kell át szenvednünk és nem tudom hinni, hogy messze volna. Még egy-két karácsony talán és szívből mondhatjuk: békesség a földön a jóakaratu embereknek.

ÉN CSAK JÁTSZOM AZ ÉLETEMMEL...

*Este fáradt lemondás kísért,
éjszaka kibékít az álom,
s új hittel ébreszt fel a reggel
— jönnek az új csodálkozások —
én csak játszom az életemmel.*

*En csak játszom az életemmel,
az évekkal, az emberekkel,
s bár elmúltak a gyermekévek
maradtam szeszélyek és vágyak
örök, látékos gyermekének.*

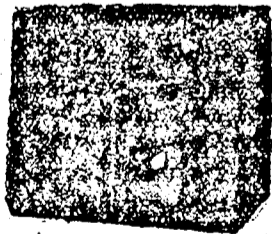
*Néha nagyosdit játszom — akkor,
megpróbálok hazudni, élni,
de belesülök a szerepbe
és visszavonulok zavartan
félíg sirva, félíg nevetve.*

*Célok, tettek, hiru remények
felett könyveden síklok által.
Nem csábítanak jelszavak...
de haszontalan semmisségek
oly sokszor megállítanak:*

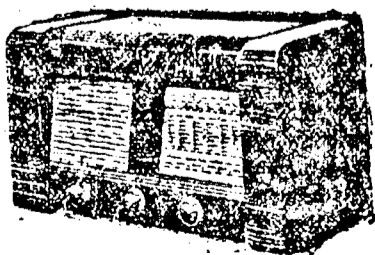
*hangtalan könnyek, mosolygósok,
kedves szavak, szelid nézések,
egy fáj... egy kép... egy kis virág,
ezer vonzó, csillogó semmi
— nekem csak láték a világ, —*

*'A bűnelm csak gyermekcsinvek —
kis vétkeimet szánom-bánom
és úgy sirom el a szavakban:
„bocsáss meg édes Istenem
én rosszat soha nem akartam.”*

ARADI LIVIA

SCHAUB

GRAETZ

A rádiózás

két tündöklő csillaga!

A csúcsteljesítményű világvevők

A zöreijmentes csodás hangú mesterművek mesterműve.

Hallgassa meg minden kötelezettség nélkül.

Kedvező részletfizetéses feltételek

Állandó rádió-kiállítás!

HAMMER ZSIGMOND és FIA Bul. Regale Ferdinand 27. sz
Telefon 18-47 szám.

Vésnök, érem és
bélyegző készítő

CSÁKY
GYULA ARAD
STRADA BRATIANU 9.

Ipari stancák
vésése!

SZ. JAKAB GÉZA:

Ami a Chamberlain-családot Erdélyhez fűzi...

Anglia, Amerika, Ausztrália, India, Németalföld és Svájc kapcsolatai az ősi kolozsvári unitárius egyházzal — Egy pár adat Karádi Pál temesvári unitárius püspöktől a demokratikus angliai egyetemek alapításáig

Az a távirat, amelyet Sir Neville Chamberlain, a brit világbirodalom kormányelnöke, a „békementő” néhány héttel az unitárius püspök dr. Varga Béla beiktatására Kolozsvárra küldött és amelyben „másirányu elfoglatlagra” hivatkozva, mély sajnálatát fejezte ki afölött, hogy nem lehet személyesen jelen a kolozsvári püspöki beiktatáson, — nos, ez a pársoros angolnyelvű távirat egyszerre újra felkeltette a nagyközönség közérdeklődését az erdélyi unitárius egyház külföldi hitkapcsolatai iránt. Eddig is ugyan egyházi körökben és kulturtörténeti kuttók előtt ismeretes volt az, hogy az erdélyi lélekben fakadt XVI. századbeli egyistenhit milyen hatalmas, mondhatni világ-hódítást tett az elmúlt évszázadok alatt ugy Angliában, Hollandiában, Svájcban, mint Amerikában, Indiában, Újzéländban, a Fülöp-szigeteken: egyszóval mindazokon az angol nyelvterületeken, amelyekre csak eljutott, hiszen voltak e hitnek világhírű emigránsai minden időben: de hirdetői lettek azok az erdélyi székely és magyar ifjak is, akik Utrecht, Manchesterig, Oxfordig és Genfig jutottak tudományssomjuktól vezérelve s lettek az unitarizmus akaratlan hirdetői. Így fogant meg a kolozsvári Dávid Ferenc tanítása a németalföldi, a svájci, majd az angol-szász fajok demokráciájában, hogy terebélyessé fejlődjen, mint a vallás és a gondolat szabadságának hitvallása.

Az egyetemépítő angol unitarizmus

Dr. Varga Béla kolozsvári püspök a 25-ik egyetlen egyházi fejedelme az egész földkerekség unitariusságának, melynek ugyancsak egyetlen közös világi parlamentje a németalföldi központtal rendelkező „Unitárius világszövetség”. Ebben az angol és amerikai unitárius egyházakon kívül aktív szerepet visznek az európai protestáns egyházak oly intézményei is, mint a „Lutherische Weltkonvent”, a „Protestantenverein”, a francia „Association Fraternelle des Pasteur Libéraux en France”, a svájci „Verein für freies Christentum”, továbbá a holland, a csehszlovák, az indiai, a japáni, a koreai, mandzsuri, amerikai alapítású unitárius egyházi képviselők, az indiai „Brahmo Soma” egyháza, melynek jelenlegi világi vezetőegyenése a Nobeldíjas Rabindranath Tagore.

Önkéntelenül is felvetődik a kérdés: hogyan tudott ennyire elterjedni a globuszon az az unitarizmus, melynek számszerint éppen a magyar nyelvterületeken van a legkevesebb híve? A felelet az erdélyi, a magyarországi történelmi és kulturtörténeti viszonyokban található. Amerikában, Angliában, Svájcban, Hollandiában, Indiában nem járt sem a török, sem a német abszolutizmus: nem voltak vallásüldözések és gazdasági katasztrófák, amelyek itt annyira megsemmisítőleg hatottak e liberális hitvallásra. Ki hinné, hogy a XVI. század második felében az akkori erdélyi fejedelemség hivatalos államvallása az unitárius volt, templomai élén a kolozsvári Dómmal? Ki emlékszik rá, hogy ugyanekkor a közeli Temesváron virágzó unitárius püspökség sugározta az akkori közműveltséget Karádi Pál unitárius püspökkel az élén, aki a „Bálassi Menyhért árutatása” című irodalomtörténeti értékű politikai mű szerzője s kinyomtatója volt, ezzel nyitva meg a népies vizjáték korszakát. A történelmi fordulatok itt százados élethalálharcban morzsolgatták fel a szabadelvű kulturális erőket és intézményeket: az unitarizmusna' építőereje tehát, tragikus ellentétként, idegen fajok idegen kultúrá-

ját nemesítette friss termőtalajjára, hogy az ottéplő intézmények ilymódon válhassanak az erdélyi ősi egyház fiatal gyámolítóivá és erős erőforrásává. Ma a manchesteri „Unitarian College” kilyéni Ferenc József értékes kimutatása szerint számos erdélyi ifju részére nyújt ösztöndíjas lehetőséget, hogy önmagát képezhesse: magában a városban 15 unitárius gyülekezet működik. A szomszédos Liverpool városa ugyancsak főerőssége a középangliai unitárius egyháznak: főpolgármesterévé csak a közelmúltban választotta meg az oxfordi unitárius College igazgatóját, Sir Sidney Jonest. Ez a tudós férfi egyébként egy nagy angol-ausztráliai hajósvállalat tulajdonosa is, aki a Liverpooli unitárius egyház világi vezetőjeként időnként messzi utakra szokta kiküldeni fiatal papjait, hogy azok az angol világbirodalom szétszórta tájain létező unitárius gyülekezeteket meglátogathassák. Erdélyben pl. Redfern liverpooli unitárius lelkész legutóbb 1922-ben járt: innen, egyéves körútján Madrast, Indiát, az ausztráliai Melbourne-t, Sydneyt, a kanadai Vancouver-t, Montrealt, Quebecet, a délafrikai Capetownt és az újzéländi Aucklandot látogatta meg, hol az ottani unitárius egyházközösségek azóta is élénk kapcsolatot tartanak fenn Liverpoolal és Kolozsvárral... A birminghami unitárius egyház az oxigént feltaláló Priestley angol unitárius lelkész alapítása. Ércszobrát a város főterén az a bizonyos Joe Chamberlain polgármester állíttatta fel a múlt század végén, akinek fiai közül Austin az angol világbirodalom külügyminisztere, a locarnói paktum megalkotója, Neville pedig a „békementő jó öreg Chamberlain” lett. Az öreg Joe egyébként maga vezette a birminghami unitárius egyházközösség ügyeit még akkor is, amidőn, — mellékesen, — Edward király a gyarmatügyek intézését bizta rá, mint gyarmatügyi miniszterre...

Angliában egyébként minden iskolásgyermek tudja, hogy a három legjelentősebb, demokrata szellemű vidéki angol egyetem: a liverpooli, a birminghami és a bristoli intézet unitárius családok és tudósok áldozatkészsége folytán jött létre. Akit a részletek érdekelnek, olvassa el Holt professzornak, az oxfordi unitárius Collège tudós történetprofesszorának most megjelent hatalmas munkáját. Rossington birminghami unitárius lelkész egyébként a feszült külpolitikai helyzet nehézségei ellenére is megjelent a kolozsvári unitárius püspöki beiktatáson Harrington Donald amerikai fiatal lelkéssel együtt, akit megbízatásán kívül még az a tény is ösztökélt, hogy menyasszonya, Szánthó Vilma sepsiszentgyörgyi unitárius lelkész-nő várta Kolozsváron. Azóta már az esküvőjük is megvolt s ma Szánthó Vilma boldog amerikai asszony és lelkész-nő...

Az amerikai unitáriusok

a XIX. század elején tűntek fel elterjedtségükkel. H. Taft amerikai elnök, a tragikus sorsu Woodrow Wilson hivatali elődje, maga is unitárius volt: visszavonulása után, mint a washingtoni legfelsőbb bíróság elnöke, tevékeny részt vett az unitárius egyház vezetésében. Barátja: Herbert Elliot, a jelenlegi egyházi elnök, unokaöccse annak a Frederick Elliotnak, aki az ugyancsak unitárius alapítású Harvard-egyetem rektora ma. A jogi tanszék tanára Hutchin, akit a közelmúltban a budapesti Pázmány Péter tudományegyetem választott meg disz doktorává. Csikágóban unitárius teológiai főiskola virágzik. Vallásbölcseleti professzorát, Adams professzort képviselőnek küldötte el a csikágói egyház a kolozsvári püspöki beiktatásra, két fiatal lelkéssel egyetemben: az élemedett kora tudóst azonban a berlini amerikai követ-

GDYNIA

Amerika-hajóstársaság S. A.

Rendszeres utas és teherszállítás Északamerikába és Kanadába

az új modern „Bátory” és „Pilsudski” motoros hajókkal Bucurestiből New-Yorkba, vagy Halifax-ba, beleértve a vasututazást gyorsvonaton, vizumokat, szállodát, ellátást a kikötőkben 18.000 leitől felfelé.

Dél-Amerikába

Rio de Janeiro, Santos, Montevideo, Buenos Aires a kényelmes „Kosciuszko” és „Pulaski” gőzösökkel, kedvező árak mellett.

Világkiállítás: NEW-YORK 1939.

Rezerváltassa kabinját társasutazások részére, ab május 1939.

Információk és előjegyzések:

GDYNIA Amerika-Linie de Navigatie S.A.

Bucuresti, Str. Poincare 39. Tel. 4-22-31.

ség tanácsára az akkori külpolitikai helyzet bizonytalanságai miatt az egyik fiatal lelkész vissza, kísérté Amerikába. Így jártak egyébként az indiai, az újzéländi, az afrikai és a kanadai válszított kiküldöttek is ugyancsak kilyéni Ferenc József közvétett jelentése szerint; többjük el sem indult az erdélyi püspöki beiktatásra. Persze, ekkor még senki sem sejtette, hogy az unitárius képviselőnek nem lehet okuk az aggodalomra, mert a „jó öreg” unitárius Chamberlain mesterfogással fogja elhárítani a veszedelmet...

Az eleven világszövetség

Köteteket lehetne írni arról, hogy minő életteljes, eleven szálak kötik össze a világon mindenütt virágzó unitárius egyházi és társadalmi intézményeket az erdélyi ősi püspöki székhellyel és az egyes egyházközösségekkel. Említsünk itt egyelőre annyit, hogy az unitárius teológusok ma is épp olyan szívesen látott vendégek az angliai, amerikai, hollandiai és svájci egyetemeken, mint őseik voltak egykoron: és egyes angliai, amerikai egyházközösségek közül számos olyan van, amely testvéregyházközösséget választott magának nálunk, hogy valóban testvéri módon gondoskodjék róla, messzibeszakadt fiait elhelyezze és segítse érvényesülésében. A korán elhunyt Balázs Ferenc messz-kői lelkész könyvei eleven kuttforrásai ezeknek az unitárius összeköttetéseknek mindazok számára, akiket az unitarizmusnak e kontinenseket-áthidaló, testvéri szelleme érdekel. Aradon alig egy félve éledt fel az itt élő unitáriusok rendes egyházköz-ségi élete, közel két évtizednyi szünetelés után és az ágostai evangélikus egyház protestáns testvéri, értékes támogatása mellett folytatja az ősök munkáját a hit és a gondolatszabadság jegyében.

Vegyen új v r e ajándékot!

Rádiót,
Vasalót,
Csillárt

K O C H

Str. Eminescu 2.

Kedvező fizetési feltételek!

Mozer István

szabósága — Str. Moise N.coara 2.

Hirdessen az Arad. Közlöny-ben

MAGYAR ÁLTALÁNOS

HITELBANK

VEZÉRKÉPVISELŐSÉGE:

TIMISOARA

FIÓKOK:

**BRASOV
ORADEA**

BERETVÁS ÉS SARLÓS

**BUDAPEST,
IV., Váci-uca 20.**

**FEHÉRNEMŰ KÉSZITŐK
NYAKKENDŐ KÜLÖNLEGESSÉGEK**

Inczedy-Joksman Ödön dr.

a Romániai Magyar Dalosszövetség jelenéről és jövődjéről

A Dalosszövetség országos elnökének karácsonyi nyilatkozata az „Aradi Közlöny” számára

(Kolozsvár, az Aradi Közlöny munkatársától.) Az elmúlt nyáron kétnapos ünnepe volt Kolozsvár magyarságának. Ötezer magyar dalos vonult fel virágos egyesületi zászlók alatt, színpompás népviseletben a Romániai Magyar Dalosszövetség hatodik országos dalosversenyén nemes vetélkedésre. Két napon át zengett a dal a kolozsvári Magyar Színház színpadán s a dal szeretetében ezen a két ünnepnapon egymásra talált a falu és a város. Falusi földész-énekkarok, városi munkás és iparos dalárdák sorakoztak fel a bírálóbizottság és a színházat mindkét napon zsufolásig megtöltő hallgatóság előtt, hogy bizonyosságot tegyenek a dal szeretetéről.

Tizenhét éve zeng Erdélyben újjáéledt erővel az ének. Tizenhét éve énekel a falu és város és a dal barátainak táborra egyre nő. Ennek a tizenhét évnek küzdelmeiről és eredményeiről beszélgettünk dr. Inczedy-Joksman Ödönnel, az országos dalosversenyek megszervezőjével, aki tizenöt éve áll a Romániai Magyar Dalosszövetség élén. Az 1921-ben alakult Dalosszövetséget fáradhatatlan munkával és lelkesedéssel Inczedy-Joksman Ödön dr. fejlesztette ki a mai háromszáz taggyűlést felölelő országos szervezetté.

Tizenhétéves a Dalosszövetség

— Mikor alakult a dalosszövetség s milyen céllal? — hangzik az Inczedy-Joksman Ödön dr.-hoz intézett első kérdésünk.

— A Romániai Magyar Dalosszövetség 1921. évben alakult Brassóban és első elnöke I. Szendrői Ferencz gimnáziumi igazgató volt. A szövetség két évig működött Brassóban s 1923-ban Kolozsvárra helyezték át a Dalosszövetség székhelyét. Ugyanakkor választották a dalosszövetség elnökévé is.

— Az egyesület célja a művészi karének fejlesztése, a magyar dalkultúra ápolása, a lelkek nemesítése és felvértezése minden káros szenvedély ellen a szolidaritás és testvéri szeretet érzésével.

1941-ben lesz a legközelebbi dalosverseny

— Mit sikerült megvalósítani ebből az elgondolásból az eltelt tizenhét év alatt?

— A legjobb felelet erre a kérdésre az a tény, hogy a szövetség ma több, mint háromszáz taggyűlést foglal magába s az a páratlan érdeklődés, amely a legutóbbi kolozsvári országos verseny alkalmával ugy a dalosok, mint a nagyközönség részéről megnyilvánult.

— Milyen feladatokat teljesít még a Dalosszövetség a dal barátainak toborzásán kívül?

— A dalkultúra fejlődése nemcsak az énekeseken, hanem az alkalmas karvezetőkön is múlik. A szövetség több karvezetőképző tanfolyamot is rendezett Kolozsvárt, amelyek időről-időre mind látogatottabbak voltak.

— Hány országos dalosversenyt rendezett összesen a szövetség?

— Az első országos verseny 1923-ban volt Kolozsváron s azóta összesen hat dalosverseny zajlott le egyre növekvő érdeklődés mellett. A legközelebbi országos dalosverseny 1941-ben lesz. Hogy hol? — azt még mi magunk sem tudjuk.

Öfelsége, mint dalosversenyek fővédnöke

A Romániai Magyar Dalosszövetségnek a kultúrtörökvései a legmagasabb helyen is méltánylásra találtak, aminek legjobb bizonyítéka, hogy országos versenyünk legmagasabb védnöki tisztét kétszer Öfelsége II. Carol király vállalta még mint trónörökös, majd Nicolae herceg s legutóbb Mihai nagyváida trónörökös volt kegyes befőtleni.

— Mennyire méltányolja a nagyközönség a Dalosszövetség munkáját?

— Bár a közönség közönyét a karénekekkel szemben sikerült megtörnünk, az érdeklődés, de főként a támogatás még mindig kívánni valót hagy maga után, pedig nem győzöm eléggé hangoztatni hogy a munka, amelyet önként vállalt áldozatokkal és hűséggel ezer akadályon át végzünk. — komoly.

Külföldi sikerek

— Voltak-e külföldi sikerei is a Dalosszövetségnek?

— Igen. A Romániai Magyar Dalosszövetségre külföldi zenei és kulturális körök több ízben felfigyelték már. Egyik legszebb sikerünket a hágai nemzetközi dalosversenyen arattuk, ahonnan a Temesvári Magyar Dalárda, amelyet Szeghő Ferencz karnagy vezetett, az egyik első díjat hozta haza.

— A közönségnek melyik rétege érdeklődik jobban a dalkultúra iránt, a falu, vagy a város?

Ahol egymásra talál a falu és a város

— Kezdetben a városi dalosokból regrutálódott a többség, ma azonban — hála Istennek — a falusi dalárdák vannak többségben és rövid pár év alatt hihetetlen fejlődésről tettek tanubizonyságot. A sokat hangoztatott falu és város közötti kapcsolat egyik leghatékonyabb eszköze a kerü-

Aranyér, végbélberopedés, ekzema és végbélviszketés ellen

RECTO-SEROL, Haemorrhoida serum sec. Merz. Olcsó, új, egyszerű és biztos hatású gyógyszer. Gyors hatása a kiváncsóság, zérádákmentes voltán alapszik. — Kérjen RECTO-SEROLT Kapható minden gyógyszerárban és drogueriarban. Lerakhat: A. Anner & Mr. pharm. H. Luzi Ploesti, F. Carol 7.

leti és országos versenyek nagyobb városokban való megrendezése, amikor a városi közönség elhalmozza dicséretével és vendégszeretettel a falusi dalárdákat. Arról nem is beszéljek hosszasan, hogy mekkora lelkesedés fűti ezeket a derék falusi dalosokat, amikor egész napi kemény munka után a késő esti órákban pihenés helyett próbákra járnak és a legjobb igyekezettel készülnek fel a versenyekre.

— Minden igyekezetünk arra irányul, hogy a falusi dalárdák számát szaporítsuk, azokkal minél gyakrabban találkozunk és ez képezi indokát annak a körülménynek, hogy a dalos-kerületek számát igyekezzünk szaporítani.

„...A Dalosszövetség nagy fejlődés előtt áll...”

Inczydy-Joksman Ödön dr. végül így fejezte be nyilatkozatát:

— Minden reményem meg van arra, hogy a Dalosszövetség nagy fejlődés előtt áll, aminek a lehetősége azonban nemcsak a dalosoktól, hanem a magyarság lelkes támogatásától is függ.

Ez a magyar közönség pedig a kolozsvári dalosverseny alkalmával is bebizonyította, hogy ismeri a kötelességét. (K. I.)

COLUMBIA RÁDIÓK KÉPVISELETE
1939. ÉVI TIPUSOK, GYÁRI ÁRAKON
BLAUPUNKT NAGY VÁLASZTEKBAŊ, KÖNNYU FELTÉTELEK
MINERVA
HELIUM **KALMÁR JÓZSEFNÉL**
ARAD, STR. BRATIANU 1. SZAM

AZ ORVOSTUDOMÁNY PILÁTUSAI

Az „Aradi Közlöny” számára írta:

Dr. NÉKÁM LAJOS
egyetemi professzor

Pontius Pilátus tudvalévően galliai száműzetésben fejezte be hányatott életét: meghalt anélkül, hogy sejtelve lett volna arról, minő nagy események vonultak el valamikor a szeme előtt. Mi is ilyen Pilátusok vagyunk, akik alig, vagy csak évtizedek múlva ismerjük fel, hogy nagy események csirázását, új irányok kibontakozását, korszakok elhatárolódását éltük át, viszont vak-sággal vádoljuk elődeinket, mert ők nem sejtették meg azt, amit mi utólag bölcsen kritizálunk.

Igy van ez különösen az orvostudományokban: miután 2000 éven át bírálat nélkül követtük Hippokratésznek vízenyős elveit, az olasz Malpighi és Morgagni, a budai Plenck, az angol Willan, a francia Lorry erőfeszítésére lassanként általánossá vált az a tudat, hogy a betegségek tüneteit az élőben s a halottban a legnagyobb gondal meg kell figyelni. Ekkor indult meg a symptomatológia korszaka, melynek jelszava volt: minő eltérés forog fenn?

Ötven év múlva újabb lépés történt, amikor a cseh Purkinje, a francia Breschet, az olasz Pacini, a német J. Müller, E. H. Weber, Schleiden, a belga Schwann a mikroszkópos vizsgálattal a finom celluláris eltéréseket kutatta fel. Az anatómiai korszak volt ez, mely azt kérdezte: hol van az eltérés? Újabb évtizedek teltek el, míg az olasz Bassi, a magyar Gruby, a német Ehrenberg és Leuckart kezdeményezésére a francia Davain és főleg Pasteur és Laveran, a német Koch, Behring, Ebert a parányi lények fontosságára nem utalt. Ez volt az oknyomozó, az aetiológiai korszak, amely azt kereste, mi okozza az eltérést?

Már a jelen században tört elő egy új irány-

a francia Richet és Brown-Sequard nyomán, mely azt kutatta, hogy miként viselkedik a megtámadott szervezet az ártalommal szemben? Ez a mai a biológiai korszak.

Időközben a többi tudományok is előretört. Kiderült a fermentek, a láthatatlan vírusok, a sugárzás, a kozmikus tényezők behatásának irányító fontossága az életre. Az integrális orvostudomány felismerte a lényeknek egymástól kölcsönös függését, correlációját és ezzel a Teremtésnek egységét. Ez a **metabiológiai** korszak, amelyben már nemcsak az Embernek, nem is az Emberiségnek, hanem a Mindenségnek szolgálata és boldogítása a cél. Ez a korszak nyit meg előttünk; kár, hogy még nem látjuk a löporfűst miatt.

UJ VÁROSI TERHEINK

Az „Aradi Közlöny” számára írta:
Dr. PARECZ GYÖRGY

Ez év október 22-én jelent meg a városi hivatalos lapban a községi adókról, díjakról és egyéb közterhekről szóló szabályrendelet. Megalkotását a f. évi augusztus 14-i új közigazgatási törvény tette szükségessé, amely új alapokra helyezte a közigazgatást és vele együtt a városok pénzügyeit is. A szabályrendelet megjelenése aggodalmat keltett a városi polgárság körében, amely ugyan szívesen vállalná még egy nagyobb szabású városfejlesztési tervvel járó közterheket is, de az utóbbi időkben ismét beálló gazdasági pangás teherbíró képességét erősen csökkenti.

Az új szabályrendelet, amint ezt városunk vezetősége ki is jelentette, a múlthoz képest erősen emeli a városi terheket. Az első és a város legtöbb lakosát érintő új adó a lakások bérértéke után kivetett 5%-os községi adó. Már a múltban is volt a kereskedelmi és ipar vállalatok helyiségei, üzletek, butorozott szobák stb. bérértéke után 5-30%-os adó, de ez csak a kereskedelmet és ipart folytatók által bérelt helyiségekre vonatkozott. A községi adóknak az 1936-os közigazgatási törvényhez csatolt táblázata ugyanis az 1.) pontban csak a kereskedelemmel és iparral foglalkozók által bérelt helyiségekre engedélyezi a községi adó kivetését s ennek a pontnak g) bekezdésében szerepeltek 5%-os adóval azok a bérlők, akik az előbbi 10-30%-os, szakmánként felsorolt kategóriákba nem estek bele, de természetesen csak akkor, ha kereskedelmet, vagy ipart folytattak. Az 1938. évi közigazgatási törvény függeléké ezzel szemben az 1. pontból, ahol a kereskedelmi vagy ipar üzése a megadóztatás feltétele, kihagyja a g) bekezdést és külön 3) pontban szerepelteti a szakmánként fel nem sorolt bérlőket, anélkül, hogy a kereskedelem vagy ipar üzésétől tenné függővé a megadóztatást. Jogukban áll azokat a bérlőket is megadóztatni, akik nem üzemelnek ipart vagy kereskedelmet s így az új városi szabályrendeletnek ez az intézkedése, bár nagy terhet jelent a város lakosságának, nem áll ellentétben a törvénnyel. Vitatható azonban az, hogy az új községi adók, amelyek a városnak jelenleg érvényben levő 1938-1939-es költségvetésében nem szerepelnek, mint pl. a lakások utáni 5%-os adó, kivethetők-e már a folyó költségvetési évre is? Vitatható továbbá az is, hogy a költségvetésbe való felvétel hiánya pótolható-e az által, hogy pótköltségvetést készítenek s ebbe veszik fel az ujonnan létesített adókat? Az új közigazgatási törvény 158. szakaszának 2. bekezdése ugyanis előírja, hogy az összes jövedelmek és kiadások évente állapítandók meg a költségvetésben. 197. szakasz 6. bekezdése szerint pedig az új közigazgatási törvénynek a tisztviselők fizetésére vonatkozó intézkedései csak a következő költségvetési évtől kezdve alkalmazhatók. Ebből az következik, hogy a törvényhozó az 1938-1939. évre készült költségvetéseket érintetlenül akarja hagyni s csak a következő, 1939-1940-es költségvetési évtől kezdve lehetne alkalmazni az új törvénynek azokat a pénzügyi rendelkezéseit, amelyek az eddigi közigazgatási törvényben nem foglaltattak. Ezeket a vitás kérdéseket majd a bírói fórumok lesznek hivatva eldönteni.

Jelentős, közel 400%-os emelés mutatkozik továbbá a vágóhídi díjaknál, amit végeredményben szintén a fogyasztó visel, valamint a reklámok után szedett díjaknál is. Ez utóbbiaknál a régi szabályrendelet minimálisan 2 hétre szabta ki a díjakat, míg az új szabályrendelet csak egy hétre, az egy hétre szóló díjak azonban lényegesen magasabbak, mint a 2 hétre szóló díjak voltak. Az egész évre fizetett reklámdíjakat az új szabályrendelet több mint a háromszorosára emeli. Ezeket a jelentősebb emeléseken kívül még néhány jelentéktelenebb más emelés is történt, így pl. a vándor árusok engedélyezési és ellenőrzési díjainál, az ingatlanok után kivetett uccai csatornázási díjaknál stb. ezeknél a kategóriáknál azonban másrészt bizonyos csökkentések is vannak. Ugyanez áll a közterek és uccák használatáért a nyílt téren árusító kereskedőkre és iparosokra (pl. uccai bódék, kávéházak és cukrászdák terraszai) kivetett díjakra is. A régi szabályrendelet ugyanis minden elfoglalt négyzetméter után naponként 2 vagy 5 lejt rótt ki, aszerint, hogy az árusítás a forgalmas, vagy kevésbé forgalmas uccákon történt, tekintet nélkül az áruk minőségére, vagy a kereskedő szakmájára. Az új szabályrendelet ezzel szemben a kereskedők szakmája, illetőleg az áru faja és minősége szerint különböző kategóriákat állít fel. Nagyjában és egészében azonban a díjak ugyanazok maradtak.

Komolyabb terhet jelentenek azok a díjak és közszolgáltatások, amelyeket az eddigi szabályrendelet nem ismert s csak az új vezetett be. Ilyen

Gondoljon arcbőrére és kérje a jól bevált receptek szerint gyártott

„HEINRICH“-féle gyógyszappanokat u. m.

Csecsemők fürösztésére ..... a „HEINRICH“-féle BABY (kövér-gyermek) szappant
Zsíros és fényes arcbőrnek ..... a „HEINRICH“-féle BORAX-szappant
Száras, érzékeny arcbőrnek ..... a „HEINRICH“-féle NEUTRAL vagy LANOLIN-szappant
Szeplők és májfoltok ellen ..... a „HEINRICH“-féle EPE-szappant
Bőrviszketés, ekcéma, mitesser ellen a „HEINRICH“-féle KÁTRÁNY-szappant.
Kéz- és lábizzadás ellen ..... a „HEINRICH“-féle CHROM-szappant
Hajhullás és korpázás ellen ..... a „HEINRICH“-féle PETROL-szappant

Használja a „HEINRICH“-féle
SENLASLO toalett-szappant

mert amellet, hogy kellemes illatu toalett-cikk, számos orvostanár szakvéleménye szerint is elismert tökéletes fertőtlenítő szer.

Használata meqvédi a fertőző betegségekőt!

elsősorban a kötelező munkaszolgálat, amelyet a régi szabályrendelet csak egészen rendkívüli esetekben (háború, légi támadás, elemi csapások) írt elő, amivel szemben az új szabályrendelet az 1938-as közigazgatási törvényre általánosságban hivatkozva, rendszerezeti a közmunkákat s napi 50, illetőleg 75 lei megváltást ró ki azokra, akik nem tudnak vagy nem akarnak a közmunkában részt venni. Ez az új közteher sem szerepel a város ez évi költségvetésében s így erre is vonatkoznak a lakbérre kivetett városi adóval kapcsolatban előadottak.

Emelést, illetőleg új adókat jelentenek a felmetőkben levő sírhelyek után, valamint a kenyérfélek ellenőrzése fejében kilogrammonként kivetett díjak is.

Általában a szabályrendelet a közigazgatási törvény függelékében felsorolt összes adókat, illetékeket és díjakat előírja és pedig egy-két kivé-

tellet mindenütt a törvény által maximálisnak feltüntetett összegben. Az adók, illetékek és díjak többnyire indirekt adók, amelyeket a modern pénzügyi tudomány szociális szempontból kifogásol, mert a szegény embert jobban sújtja mint a gazdagot, a nagy családú embert erősebben, mint az agglagényt. Mindössze az szól mellettük, hogy aránylag a legkevésbé észrevehető adókat kivetik, mert az adózó nem is tudja tulajdonképpen, hogy fizeti és mikor fizeti, lévén az adó az árak vételárába beleszámítva.

Most, hogy ez esztendő utolsó heteiben vagyunk, egy kis karácsonyi derűlátással reméljük, hogy az új esztendő Arad város minden polgárának olyan jövedelmet hoz, amelynek következtében ezeket a közterheket nem is fogja megérezni, ellenben rövidesen élvezheti majd ellenértéküket mindabban, amit egy újból fejlődésnek induló város nyújtani fog.

Miről írjon ma az erdélyi magyar író?

Az „Aradi Közlöny” számára írta:

Dr. OLOSZ LAJOS

Arra a kérdésre, hogy miről írjanak ma az erdélyi magyar írók, nem könnyű felelni. Ez a probléma összefügg az író teremtő géniuszának ösztönösségével vagy tudatos irányításával, továbbmenve az alkotás művészi öncélúságának vagy eszköz jellegének a problémájával.

Miután az író is végeredményben „egy” közüllünk és miután oly megrázó és izgalmas az élet alakulása és irama, hogy annak hatása alól magát senki ki nem vonhatja, természetes, hogy az időszerei események és kérdések minden írónak a lelkébe beleégetik a bélyegüket. Alig képzelhető el, hogy ma a kollektív problémáktól elkülönülő maga-mutogatás nagyobb mértékben le tudná kötni az olvasni akaróknak szinte a kirobbanásig feszülő érdeklődését, de magában az íróban is fel kell ébrednie a jóérzési gátlásának, ha eltörpülő jelentőségű egyéni élményeivel kívánczónak a nyilvánosság elé.

Ezekkel a tényekkel szemben, amelyek mindenkor éreztetik a hatásukat az egyén és a közösség viszonyában, de különösen parancsoló erővel akkor, amidőn mindakettő az Isten tenyerén reszket, mindég át kell éreznünk az író egyéni látásmódja, problémakeresése és teremtő ereje iránti tiszteletet is.

Az irodalom számára sem a tárgyat, sem a hangot előírni nem lehet anélkül, hogy ne sértene meg ezáltal az irodalom legbensőbb lényegét.

Koránfsem óhajtjuk ezzel bármely tárgy és hang egyenlő létjogosultságát állítani, csak arra utalunk, hogy az alkotás szervesen összefügg az író lelki autonómiájával.

Ezt a belső művészi autonómiát az a leg-hatásosabb tényező, amely egész életünket meghatározza, a kor médiuma, könnyen érthetőleg szintén és elsősorban hatása alatt tartja.

Írjon bár az író lélektani vagy történelmi regényt, a jelenkor társadalmi, politikai és világnézeti tusáinak csatazaja ki fog csendülni a lélekelemzések és a múlt felidézésének tompító függönyzeté mögöl is.

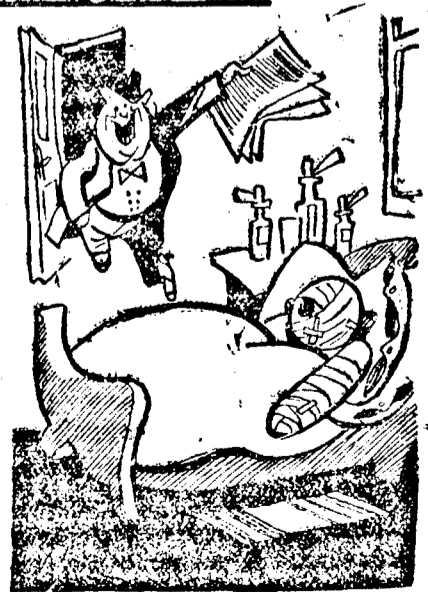
Ha van egyáltalában értelme annak, hogy az alkotás folyamatán kívülálló ember beleszóljon abba, hogy az író mit és hogyan írjon, akkor le kell újból és újból szögezni, hogy az

íróktól a közönség a szórakoztatáson túl, hitet, utmutatást és perspektívát követel. Serr az író, sem az olvasót nem elégítheti ki, hogy magát bódulatban tartsa.

Friss levegőért, jövőbelátásért, az életre-telem helyreállításáért ostromolja ma az eget és az egekben a vateszeket mindenki, aki mások szellemi erőfeszítéseiből várja saját sorsának megoldását. Nem irigyelhető azonban az író lelke sem. Hitet kell adnia sokszor ott, hof kételyek gyötrik, utat kell mutatnia az utvesztőben és perspektívát megnyugtató megoldások hiányában. Lelke tépettebb a másénak, mert finomabb és érzékenyebb, a kétségek és fájdalmak benne tudatosabbak, mélyebbek és gazdagabbak és mindezen felül terheli a leír szó lelkiismereti felelőssége és a reászoruló alig enyhíthető lelki szomjúsága és nyomora.

E rendkívüli idők és nehézségek tikkadtan várják a sors kegyelmes ajándékait: az egészen kivételes tehetségű vatesz új életet jelentő, kinyilatkozásszerű alkotásait.

Alkalmos pillanat

— Szervusz, öreg fiu, itt hozok neked néhány vidám történetet, meg fogsz pukkadni a nevetéstől!

Románia kormányai a háboru befejezésétől napjainkig

Érdekes visszaemlékezések a román belpolitika husz évéről

A kolozsvári „Tribuna” című lap egyik legutóbbi számában figyelemreméltó visszaemlékezést közöl az elmúlt husz esztendő belpolitikai fejlődéséről. A cikkíró, Horia Stanca sorra veszi a különböző kormányokat s párt-kormányokat, melyek Románia ügyeit ezidő alatt vezették.

Megemlékezik a cikkíró az Erdéllyel való egyesülés előtti Bratianu-kormány lemondásáról, amit Mackensen tábornok négy napos ultimátuma idézett elő, az orosz haderők felmorzsolódása után. A lemondás napján, 1918. január 26-án Averescu tábornok kap megbízást a kormányalakításra.

Buften tárgyalásokba kezd a központi hatalmakkal s elve ez: békét, de nem minden feltétel nélküli békét. Ezek a tárgyalások azonban mégis megbuktatják Averescut s alig egy hónapig tartó kormányzása után, Marghiloman kap megbízást. A Marghiloman-kormányra várt volna Basarabia visszacsatolása, ehelyett Marghiloman az 1918. május 9-iki bucuresti-i különbéke aláírója lett. Ugyancsak a Marghiloman-kormány hatálytalanította az 1917. évi nagy kisajátítási törvényt is.

A Marghiloman-kormány lemondása

1918. októberében a Marghiloman-kormány, amelynek belügyminisztere Mehedinti professzor, lemondott, amit az ország nagy megkönnyebbüléssel vett tudomásul. Marghiloman németbarát kormánya után Coanda tábornok következett, aki nek minden ereje arra összpontosult, hogy helpolitikailag szervezze meg a királyságot. Mindenekelőtt erős nemzeti hadsereget akart s amikor a német csapatok visszavonulnak, Moşoiu tábornok kap megbízást az Erdélybe való bevonulásra. Ez alatt a kormány alatt mondják ki Bukovina egyesülését, Erdély egyesülése azonban már Ionel Bratianu kormánya alatt történt meg. A Bratianu-kormányban már erdélyiek is szerepelnek, mint Pop Cicio, Goldis, I. Nistor. Inculetz is ebben a kormányban kap tárcát először. December elsején kezd meg működését Brassóban a „Consiliul

Dirigent”, Maniu Gyula vezetésével.

Ionel Bratianu kormánya végrehajtotta az általános földreformot. Az elvben egymillió 300 ezer hektárnyi kisajátítandó területet kétféle hektárnyira emelte. 1919. szeptemberében külpolitikai okok miatt mond le. A lemondás utáni kormányválság idején Take Ionescu, Marghiloman és Averescu neveit emlegetik s így nagy feltűnést kelt, amikor a király Văitoianu tábornokot jelöli ki kormányelnöknek. Văitoianu pártokfeletti kormányt akar alakítani és rá és kormányára hárul a feladat a választások levezetésére. E választások alkalmával mintegy 100 liberális és 30-40 nemzeti demokrata képviselő jut a parlamentbe. Sem Averescu, sem Take Ionescu nem léptek föl képviselőjelöltként.

Vaida-Voevod első kabinetje

Văitoianu után Vaida-Voevod következett. A király erdélyit akart kormányelnöknek. Sokat emlegették Maniu nevét is. Vaida szerepelt a párisi szerződés aláírójával, mivelhogy sem Bratianu, sem Văitoianu nem volt hajlandó ezt a szerződést aláírásával ellátni. Az ő kormányzásának idejére esik Poetas tábornok meggyilkolása s a napirenden szereplő szocialista tüntetések. Vaida ismertette el külföldön Basarabia egyesítését is az anyaországgal, míg ezalatt Lupu dr. intézte a belügyeket. A parancsuralomtól való félelem előbb a parlamentet oszlatja fel, majd a kormány bukását idézte elő 1920. márciusában.

Averescu-kormány következett ezután, melyben Valeanu tábornokon, Trancu Iasi-on és P. P. Negulescun kívül, helyet foglaltak Averescu barátai is: Matei Cantacuzino, Titulescu, Argetoianu, Goga és Take Ionescu. A kormány mindenképp új választási törvényt hoz, amelynek alapján abszolút többséget is szerez a parlamentben. A különféle sztrájkok egymást követik s erre az időpontra esik az országosan megszervezett hatalmas sztrájk is. Ekkor üritik ki azután karhatalom igénybevételével a parlamentet is és tartóztatják le pártfészekükben a szocialista vezetőket, akiket fejenként 5-5 évi fegyházra ítélték.

Ekkor követnek el a szenátusban bombamerényletet és vezetik be az ostromállapotot és a cenzurát. Ekkor történik meg az első lépés a kisantant államok közeledésére: a román külügyminiszter ellátogat Belgrádba. Averescu 1921. karácsonyán mond le s csak később, több mint egy hónapi válság után tudja megalakítani tiszavirág életű kormányát Take Ionescu, aki minthogy az Averescu parlamentet nem akarják feloszlítani, lemond. Pár hónappal ezután Take Ionescu meghal.

Bratianu másodszor és harmadszor

Ujból Bratianu következik, aki azzal kezd kormányzását, hogy feloszlítja a parlamentet. Az utána megejtett választások nem elégitik ki az erdélyi pártokat. A parlament szinte ellenlélek nélkül dolgozik és emiatt nem a legeredményesebb

a parlament munkája, később azonban ez a parlament számos értékes törvényt hoz. Ez év őszén kerül sor a király megkoronázására.

Decemberben nagyarányú diákzavargások vannak Kolozsvárott, tavasszal a parlament az alkotmány módosítását szavazza meg. Az új alkotmány szerint a bikamerális rendszert vezetik be, elismerik a két nemzeti egyházat, elismertették a zsidók állampolgársága, stb.

Bratianu után második Averescu-kormány következett. Bratianu négy évi kormányzásának lejártja után ellenzékbe vonult. Ferdinand király pártonkívüli kormányt kívánt volna, ebből azonban mindössze annyi valósult meg, hogy az Averescu kabinetben helyet foglalt három erdélyi férfi is: Goldis, Lupas és Lapodatu. A belügyminisztériumot Goga vezette. 1926 nyarán egyesül a nemzeti párt a parasztpárttal és így hatalmas ellenzék fogadja az Averescu lemondását meg se várva, máris kinevezett Iorga-kormányt, 16 na-

Nátha ellen!

Kapható gyógyszerárakban és drogériákban

pos Barbu Stirbey kormány után harmadszor is Ionel Bratianu alakít kormányt. Alig egy hónapi kormányzásuk után, július 19-én hal meg Ferdinand király. Ez év novemberében tárgyalják le Manoilescu nagy pörét, amelyben fölmentik. A fölmentés s maga a pör erősen megrendíti Bratianu helyzetét s 10 nap múlva az ítélet kihirdetése után kénytelen eltávozni. Helyét testvére, Vintila Bratianu foglalja el, a kormány többi része maradt. Május 6-án tartják a nemzeti parasztpártiak hatalmas gyűlésüket Gyulafehérváron. Ennek hatása alatt mond le november 9-én Bratianu Vintila kormánya.

Tíz esztendei ellenzékiség után végre a parasztpárt kerül uralomra. A Londonból hazahívott Titulescurot hiszik, hogy fog kormányt alakítani, de Maniu lesz a kormányelnök. A választások az addigi módszer szerint folynak le, hatalmas pénzüsszegbe kerülve. 1929. februárjában külföldi kölcsönt vesz fel a kormány, majd aláírja szerződését a Kreuger gyufatrószttal. A közigazgatási decentralizáció sem hozta meg a kívánt eredményt. Két esztendei parasztpárti uralom után hal meg Buzdugan régens, kit Sarateanu követ. Sarateanu egyetemi végzettségét maga a kormány igazságügyminisztere vonja kétségbe. A régens kicsorbult tekintélyét nem lehet megmenteni s nincs már akadály, hogy Carol trónörökös visszatérjen az országba.

A legutóbbi kormányok

Mironescu 1929. július 7-től 1930. június 12-ig. Maniu 1930. június 13-tól ez év október hó 9-ig. G. G. Mironescu október 10-től 1931. április 17-ig. Iorga április 18-tól 1932. június 5-ig. Vaida-Voevod június 5-től 1933. január 13-ig. I. G. Duca 1933. november 14-től 1933. december 29-ig. Angelescu dr. 1933. december 29-től 1934. január 2-ig. Tatarescu 1934. január 4-től 1937. december 26-ig. Octavian Goga 1937. december 28-től 1938. február 10-ig.

Miron Cristea patriárka kormánya 1938. február 10-től kormányoz.

KULCSÁR KÁLMÁN:

Négy hivatlan vendég

Karácsonyi meditáció

Halkan havaz. Éjfélre jár az idő. Nemsokára betlehemi himnuszt dalolnak az ünnepi harangok. Ismét karácsony van már...

Az uccán tompa hangok. Furesza ez a csöndben. Gyakran koppannak a lépések az ablakom alatt. El-elme egy valaki.

Önkéntelenül is találgatni kezdem: ki lehet? Arcok elevenednek meg lelki szemeim előtt. Ismerősök és ismeretlenek. Sietnek ők is haza. Ezer gond elől, a szentestébe nyuló fáradságos munkából igyekeznek haza, az otthon derűs melegébe.

Igy gondolom. Talán így is van. Ezen az estén jobban otthon voltunk, mint máskor. Hétköznapok és ünnepek, kalandos hónapok és rohanó évek kaleidoszkópjában mélytűző drágakö-

vek, legszínesebb és maradandóbb élmények az otthoni csöndes, meghitt karácsony esték.

...Édes gyantaillat tölti be a szobát, apró gyertyák fénye verődik vissza a fénylő szemekből. Egy este egy évben, amikor a legéltompultabb lélek is kapni szeretne valamit. Egy este az évben, amikor a költő a királlyal cserélné, hogy minden kinek adhasson valamit...

Sehogyssem értem azt, aki így irt a karácsonyestéről: „A sötét fenyvesek mélyén felbognak a ködharangok”. Van-e szebb zene, mint a ziv. harangok muzsikája? Kiváncsozhatik-e sötét, ködös, fagyban jajgató erdők mélyére, akinek lelkében csak egy otthoni karácsonyest emléke is él?... Ugy-e, nem?...

De ott hagyom a költőt... Scrooge ur, a

Hócipőket és cipőket
legjobban vásárol

Apponyi Testvéreknél

Külön férfidivat
osztály!

Bőröspecsenye- és szopós-malac legolesobb **C Z M O R**-cégnél, Str. Meşianu 5.

mogorva agglagény jut eszembe, Dickens Karácsonyi Énekéből. Scrooge ur, akinek láttára fázósan rezzentek össze a járókelők s még a vak ember kutyája is szűkülve vonta gazdáját a legközelebbi kapu alá. Egy szegény, jószándéku rokona meghívta magukhoz szentestére, de ő nem fogadta el. Sőt! Kidobta az illetőt az irodából. Egy kisfiu karácsonyi dalt dudorászott be az ajtaján. Azt is elkergette. Magánosan baktat hazafelé az esti csillagsugarban. Neki nem született meg senki ezen az estén. Senki sem várja. Senki, nek nincs egy mosolya. Egy simogató szava...

Pedig talán azért gyűlöll angyira a világot, mert lelke legmélyén kimondhatatlanul szomjazik egy csepp szeretet után...

Mert valahogy úgy van, hogy két elviselhetetlen gyötrelém létezik az ember számára: mindig egyedül lenni — és sohasem lenni egyedül. A csend, béke és ünneplés perceiben, ki tudná megmondani, melyik fáj jobban?...

Scrooge ur sem tudja. De érzi... kegyetlenül érzi...

Az ünnepeit élménnyé az ünneplő lélek teszi. Minden más csak keret, máz, kulissza.

Külsőségekben élő és lélegző jelenkorunk, a technika és civilizáció dübörgő és nyomorgó százada mintha meghamisítaná az ünneplés örömet.

Az adventi előkészület pótolja az ünnep előtt lezajló országos nagytakarítás, lőtás-futás, sütés-főzés, fenyővásárlás, tésztareceptre vadászás, jótékony célú gyűjtések és az inségenyhítő akció javára rendezett mámoros vigadások; az ünnepi meglepetés kiagyalásának hajszájában és kapkodásában elsikkadó lélekigényeket helyettesíti... — a nagyebéd. Ehhez hozzájárul némi alkalmi elérékenyülés: adni, adni... a gyerekeknek, egymásnak valamit... hogy mások meglepetésének és örömeinek visszfénye bevilágítson önnön hétköznapi sivatagunk sivatag szürkésébe és egyhangúságába...

A betlehemi éj miszteriumának átérzése és átélése nagyon kevesek karácsonyi öröme. Amit karácsonyi hangulatnak neveznek, legtöbbször nem egyéb fájó nosztalgiánál s a karácsonyi örömben nem lényeg, csak cím és alkalom, hogy karácsony van...

De van a nosztalgián túl valami más is, ami belevegyül az ünnepi érzésbe és a legmélyebb lelki hurokon üt meg elégikus akkordokat...

Amíg az ember gyermek, korra vagy lélekre, — öntudatlanul nyúl a feléje csillanó fényesség után. Megszerzése kimondhatatlan öröm, elvesztése keserű csalódás. Az a hite, hogy ez a fény maga a boldogság...

Karácsonyban is csak a gyertyák lángolását, a csillagszórók sziporkázását látja. Tünetenyés, szép dolgokat. Nem igen törődik az ünnepi tűzben rejülő, aranyat, ércet olvasztó erővel, a belőle áradó meleggel és energiával.

Csak gyerekszemmel néz. Gyermekörömet ismer. Amikor aztán felpattognak a naivitás kötelei és elkezdődik az élet kegyetlen tragikomédiája, kihull belőle egyszerre a fény és bizalom. Hite nevelésnek tűnik előtte. Nem menti azt át a mosoly korszakából a gondkorszakba. Elveszti...

És vele elveszti az örökkévalókba vetett bizalmát. Ha a boldogságnak vége van, (azaz nem is volt, mert látszat volt,) — akkor nincs jövője annak sem, amivel a boldogságra vágyakozott...

A léleknek...
Mint elmerült téli úton
kölben sűrű lámpák sora:
pirosan ködös ünnepek:
vezetnek vissza tetova

Szegény gyermekkorom felé!...
Csodát derengő reggelek!
előnt még mindig a remény:
hogya rátok emlékezek.

Ó, szép hazugságok meleg
ragyogása, égi tüze...

(Illyés Gyula: Ünnepe este)

Ez az a pillanat, amelyben az angyalvárás önfeladott révülete szorongó sejtéssé lesz. Amikor tulajdonképpen nem az fáj, hogy vége az álmok világának, hanem az, hogy a keletkezett ürt a lélekben

nem tölti ki többé semmi. Amikor nemcsak abban kételkedünk, hogy az angyal hozta az ajándékot, hanem abban, hogy vannak-e egyáltalában angyalok?...

A hit az, amelyről írja a költő:
... csak egy maradna
A lélekem bus karácsonyfáján!
Egy kicsi láng, mely elkísérjen
Az életem nagy éjszakáján.
(Harangi László: Karácsonykor.)

Milyen szép is idézgetni a legcsodálatosabb poézis legemberibb képeit: a mosolygó gyermeket, az ártatlan báránycsok, a daloló angyalkát s boldog édesanyját.

Milyen boldog is lehet a karácsonyeste, ha nincs nálunk a fentemlített hivatalos vendégek közül egy sem. Ha nem kísért a magánosság. Ha nem lényeg a külsőség. Nem ur a nosztalgia. És nem ejt kétségbe a hitetlenség.

Legalább egy napra számüzni kellene ezeket a komisz kísérteteket. Nagyon önzöek. Mindent lefoglalnának és minden utat elállnának. Irigylük töltünk az angyalok örömet. Az égiek mosolyát...

Karácsony a szeretet csodája.
A betlehemi csöndes éjszakában lehozta valaki az angyalok örömet, a szeretet isteni mosolyát.

A LEGJOBB BUTOROK A LEGSZÉBB BUTOROK CSAK BUDACSEK-nél, Str. Meşianu 14. sz. Allandó nagy kiállítás.
Tervszerinti megrendelések a legújabb minta-albumokból.

A világ egyik legjobb üzlete: „Bow-streeti árut” venni

A Bow-streeti áru: Az angol állampolgárság, a világ legolesobb állampolgársága — Hogyan dolgozik a Home Office naturalizációs osztálya?

„En Anzioulus Krapitkonzh, ezental John Smith esküszöm a Mindenható Istenre, hogy alattvalóim hűséggel fogok viselkedni öfelsége VI. György király örökösai és utódoi iránt a törvény betűinek értelmében.”

Az eskü elhangzik és Anzioulus Krapitkonzh örmény kereskedőből John Smith angol állampolgár lesz. Tíz fontot fizet le és megkapja a Certificate-t, amely a világ egyik legübbek által vágyott papirdarabja.

A Whitehall-ban van egy üzlet, amelyikben kizárólag brit árut lehet vásárolni. Van egy fióküzlete a Bow-streeten, ahol milliók és maneknek, hercegek és menekültek tolonganak egymás mellett a pulit előtt, hogy a világ legjobb vételét lebonyolítsák. Mert ennél a pulinál a nevelésesen olesó, tizfontos áron árulják a világ egyik legübbre tartott és legjobban öhajtott tulajdonát, a brit állampolgárságot.

Tiz font és az ember angol állampolgár lesz. A forradalmas délamerikai országok menekülöi, Európa és a világ számüzöttei, Nansen-utleveiesek és sokan mások török magukat ezért az áruért. A világon nincs olesóbb állampolgárság az angoloknál. Hiszen ha valaki a miniatür Lichtenstein államocskára polgára akar lenni, egy olyan államé, amelynek nincs haditengerészete és hadserege mindössze egyetlen egy főből áll: háromezer fontot kell fizetnie, háromszázszor annyit, mint az angol állampolgársáért.

Az ár kicsi, de a folyamat, amíg az ember eljut odáig, hogy bevásárolja magát a brit család tagjai közé, hosszú és nehéz. A folyamodó a Home Office „Aliens Branch”-ához nyújtja be a kérvényét, a legteljesebb és leg részletesebb családi történetével. Jól kell tudnia írni, olvasni és beszélni angolul, és be kell bizonyítania, a belügyminiszter előtt, hogy az elmúlt nyolc évből legalább ötöt Nagybritannia vagy a dominiumok területén töltött el, és hogy az elmúlt év alatt ki sem mozdult Angliából. A folyamodványt négy angol születésü angol állampolgárnak kell támogatnia. Ezek tanusítványokban kijelentik, hogy személye-

Rörögzítette az önkoffa bálványai közt bukda-csoló ember homlokára a csillagfényes égbolt végtelenbevesző derengését.

Ujszülött piheg a koldusbölcseben és lélegzése halkán hozzásimul a miénkhez. Egy lélegzéssel több, amely itt muzsikál a csillagos éjszakában. Szegény egyszerű pásztorok hallgatják megilletődötten ezt a furesa kis zenét. Lelkük egy parányit megérez a végtelen mélységes titkaiból.

Sejtelmes, biztató mosoly lebben a Gyermek ajkáról.

Mintha azt mondaná: Szeresettek! Ez Istennek dicsőség, nektek békesség...

A legszentebbre appellál. Érzéseinkre. Arra, amit sohasem tagadhatunk meg úgy, hogy ne tagadnók meg vele egyben önmagunkat is. És amit nem kereshetünk anélkül, hogy ne keressünk lelkünk legilekábbát...

Ha ez a dicsőség és ez a békesség, akkor Szeress hát minket is, koldusokat!
Lelkünkben gyujts pici gyertyát sokat.
Csengjen éjünkön át, s csillantsd elénk Törékeny játékunkat, a reményt...
(Babits Mihály)

És elfordulunk ma az ünneprontóktól. A hivatlan vendégektől. Az önzéstől, hiuságtól, nosztalgiától, kétségbeeséstől...
Ismét karácsony van...

sen jól ismerik a polgárjelöltet és meggyözödsük szerint az illető derék, jó polgára lesz Angliának.

Természetesen igen sok folyamodót visszavetnek, noha az állampolgárság előfeltételeinek az ötévi brit, illetve egy évi angliai tartózkodásnak eleget tettek, — és ennek eleget tenni igen nehéz, hiszen már a tartózkodási engedélyek megadásánál átrostálják a jelentkezőket. A belügyminiszter minden indokolás nélkül utasíthatja el a folyamodókat és döntése ellen nem lehet fellebbezni. A legutóbbi időben, többek között a következők lettek angol állampolgárok:

Obolenski orosz herceg a feleségével, Löwenstein Lipót herceg, Windischgraetz Matild hercegnő, Mordka Czarnuska orosz táncosnő, Florentius Franciscus de Bled belga arisztokrata, Hatchik Kouyoumdijjan török kereskedő és Tameju Matsuo japán professzor. Az elmúlt három év új angol állampolgárainak régi hazája között a világ majdnem valamennyi országa szerepel Afganisztántól Venezueláig.

Az új angol állampolgárok igen sokra értékelik kék utlevelüket. Nemrég a Kontinensen utaztam, amikor egy olajbarna arcú, feketehaju férfi, aki csak igen törve beszélt az angolt, a határon elővette angol utlevelét. Két idősebb angol hölgy ült mellette, és az egyik valami fitymáló megjegyzést sugott társnője fülebe. Az olajbarna arcú férfi ekkor így szólt:

— Asszonyom, lehet, hogy ön angol állampolgár a születés tényének véletlensége folytán. En azonban büszkén állítom, hogy meggyözödsébb vagyok az!

PALÖCZY-HORVATH GYÖRGY

„Lomas” parketta
Alesd-i Chamotte, Muschong cseröp
Dr. VALKO, Arad,
Str. I. Chendi 1 — Telefon 23-86

Erdély és Bánság magyarsága bizalommal várja, hogy

oktatásügyében új szellem érvényesüljön

Az új kormányzati rendszertől megértőbb tanügyi bánásmódot remél a magyarság, mert ez a közeledés legfőbb biztosítója. — Erdekes nyilatkozat a kisebbségi elemi oktatás fontosságáról és feladatairól, a kisebbségi magyar tanügy hiányosságairól és a tanerő-utánpótlás állítólagos fennakadásáról

Huszonkét magyar nyelvű hitfelekezeti iskola működik Aradmegyében

Azt, hogy a kisebbségi népek és a többségi lakosság közötti békés és fejlődőképes, a termelő munkát s a közösség eredményes összműködését biztosító együttélés milyen fontos, illetékes kormánytényezők nemcsak szavakban nyilatkoztatták ki, de a kisebbségi kormánybiztosság megszervezésével be is bizonyították. Már pedig kétségtelen, hogy a teljes összhang megteremtésé-

nek egyik főfeltétele a panaszmentes, virágzó kisebbségi oktatás, ami a népi valóság fenntartásának egyik alapfeltétele. Csak a szándékosan és céltudatosan gyűlölködést szolgáló ellentételhajszok rögeszméje, hogy a kisebbségi oktatás államellenes megnyilvánulás, vagy hogy egyáltalában az az lehetne. Soha különb lehetőség nem kínálkozott kisebbségi és többségi viszonylatban arra, hogy a nemzetiségi tömegeket a békés együttműködés és a közművelődési fejlődés közös áramkörébe vonják, mint az állami ellenőrzés mellett szabadon engedélyezett kisebbségi oktatás. Amelynek létérdeke, célkitűzése és általában minden körülménye kizárja az államellenes szellemnek az oktatás ügyébe való megnyilatkozását.

Kellemes ünnepeket

és igazi örömet szerez magának az, aki

HARTMANN KALMÁN ékszerésznél vásárol karácsonyi és újévi ajándékot.

Dus választék

A megértés szelleme nevében

Ki hiszi el, hogy valamelyik államilag engedélyezett hitfelekezeti iskolában államellenes kijelentés hangzanék el? Ki vehet komolyan olyan állítást, mintha az állandóan ellenőrzött, vagy éppen esetleg engedélyezett állami támogatására fokozatosan vigyázó kisebbségi tanintézet bármit is meg merjen kockáztatni, ami végzetes lehet számára?

Senki nem gondolhat józan megfontolás után arra, hogy a kisebbségi oktatás elleni rosszakaratu vádaskodásnak csak egy része is helytálló lenne és éppen ezért tölti el valami rendkívüli várakozás, a megértőbb álláspont érvényesülésének elkövetkezésébe vetett hit Erdély-Bánság magyar kisebbségeit akkor, amikor az Öfelsége II. Carol király által irányított új kormányzati rendszer ezirányú intézkedéseiről el tekint.

Azoknak, akik az ország sorsát bölcs megfontolás alapján intézik, mindezen okuk meg van arra, hogy a legnagyobb bizalommal tekintsenek a kisebbségi iskolák felé. Vajon mikor akadt dolga az állambiztonsági rendőrség közegeinek, vagy a hadbírósnak a komolyan tanuló magyar diákság egyéneivel, vagy éppen csoportjaival? Nem bizonyult eléggé érettnek az ittelő magyar kisebbségi ifju nemzedék ahhoz, hogy ne keveredjék szélsőséges mozgalmakba s megállította-e helyét a tudás megszerzéséről folyó, számára sokszorosan kemény küzdelemben? Ha tárgyilagosan vizsgáljuk ezeket a kérdéseket, akkor csak határozott igennel válaszolhatunk s hisszük, reméljük, hogy az új kormányzat irányítói megvizsgálják ezeket a nagyjelentőségű kérdéseket és, hogy ez a vizsgálat tárgyilagosan történik.

Ezek azok a szempontok, amelyeknek megitélése alapján a magyar népkisebbség anyanyelvén történő oktatásügyének lényeges javulását reméli. S ez a remény fokozott mértékben nyilvánul meg az elemi oktatás viszonylatában, mert itt, ezen a téren érezzük a legnagyobb hiányokat. Kisebbségi tanügyünk elemioktatási része a kevésbé ismert, de minden más vonatkozással legalábbis egyenrangú kérdése. Hiszen

a széles néprétegek megközelítése szempontjából az elemi iskolák szerepe kivételesen fontos rendeltetéssel bír.

Az aradmegyei kisebbségi elemi oktatás kérdéseinek megvilágítása végett felkerestük Návrádi Agostont, az aradi római katolikus elemi fiúiskola igazgatóját, aki hivatásával együttjáró érdeklődéssel, széles látókörrel és a nemes ügy iránti különös lelkesedéssel foglalkozik az idevonatkozó problémák tanulmányozásával. Návrádi Agoston igazgató nyilatkozatát az aradmegyei magyar nyelvű hitfelekezeti oktatásról a következőkben közöljük:

— Azok, akik a csatolt területek magyarságának oktatásügyi kérdésével foglalkoznak, egyöntetűen megállapították, hogy a hitfelekezeti iskolának a kisebbségi életformákra való nevelés intézményévé kell válni. És nehogy valaki, hogy ez

a kívánság kizárólag a középiskolákra vonatkozik. Kétségtelen és a való helyzetre épülő igazság, hogy ez a feladat elsorendű hivatása az elemi iskolának is. Ebben rejlik tehát a hitfelekezeti iskolák és a hitfelekezeti oktatás legnagyobb ereje. Az elemi oktatás szélesebb néprétegeket közelíthet és közelít is meg, ezért, amikor a kisebbségi életformák kereteinek kitöltéséről beszélünk és ennek szellemében cselekszünk, az elemi iskolák szerepét nemcsak lebecsülnünk nem szabad, de tisztáznunk kell elsorendű fontosságát.

— Amikor ezt az átfogóerejű célkitűzést körvonalazzuk, meg kell állapítanunk, hogy iskoláink már eddig is ebben az irányban igyekeztek dolgozni s a lehető legjobb eredmények elérésére törekedtek.

A kultúra terjesztése, akármilyen nyelven is történjék, az állam elsorendű érdeke

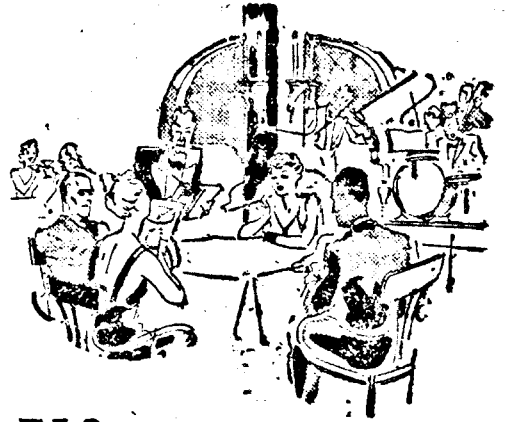
és amikor a magyar tannyelvű hitfelekezeti elemi iskolák a maguk beállítottágában és elhivatottságában nyelvi elkötelezettségüknek megfelelően szolgálják a közművelődés ügyét, akkor az államnak tesznek szolgálatot. Amint a továbbiak során is hangsúlyozni kívánom, a magyar gyermekeknek — különösen faluhelyen — csak igen kis része részesül középfokú, vagy éppen felsőbb oktatásban, ami azt jelenti, hogy

az elemi iskola az a hely, ahol legjobban és legmegfelelőbben lehet hozzájárni a holnap kisebbségi állampolgáraihoz,

akiket nevelni és oktatni, kétséget kizáróan legjobban saját anyanyelvükön lehet. Függetlenül tehát minden jogi vonatkozású elbírálástól *a nagy közösség érdekei is megkívánják, hogy a magyar kisebbségi tömegekből kikerülő gyermekek iskolai oktatása az anyanyelven történjék,*

hiszen az oktatás anyaga így szívódik fel legjobban és ez a módja annak is, hogy a gyermek szívesen, kedvvel és nehézségek nélkül tanuljon.

— Arra a kérdésre válaszolva, hogy az itt megjelölt elv gyakorlati alkalmazása lehetővé válik-e, igennel válaszolhatok. Igenlő a válaszom ama körülmény figyelembevételével, hogy a tanítók és tanulók egyik gondolkodásban, érzésben és egyazon sorsközösségből valók.

Nincs hangulat?

Szép asszonyok és jó zene még nem elég! Még Rheinpesztgő is kell és akkor azonnal megjön a jó hangulat!

Az aradmegyei helyzet

Ami az aradmegyei hitfelekezeti elemi oktatás és általában az elemiiskolai helyzet magyar vonatkozásait illeti,

az aradmegyei magyar gyermekek nagyobb része állami iskolák látogatására van utalva. Ennek kétségtelenül oka az is, hogy a századeleji szabadelvű törekvéseknek megfelelően több hitvallásos iskolát a hitközségek átengedtek az egyes politikai községeknek, vagy az államnak. A főhatalom változásakor azután ezek az iskolák a román állam kezelésébe mentek át, vagy megmaradva állami iskolának, így működtek tovább.

— A kérdésre, hogy hol vannak a megye területén magyarnyelvű hitvallásos iskolák, vajon csak a szinmagyar vidékeken, vagy vegyeslakosságú helyeken is működnek ilyenek, nem lehet egyértelmű választal felelni. Vannak szinmagyar lakosságú községek, amelyekben nincs hitvallásos magyarnyelvű iskola, viszont vannak vegyeslakosságú községek, ahol magyar nyelven, hitvallásos elemi iskolában oktatják a magyar szülők gyermekeit. Aradon mindössze két hitvallásos elemi iskola látja el a magyarnyelvű oktatást, a katolikus fiúelemi és a zárda elemi leányiskolája.

A megye területén 11 katolikus eleminek és körülbelül ugyanennyi református eleminek magyar az oktatási nyelve és a felsorolt magyarnyelvű hitfelekezeti elemikön kívül egy, vagy két ugynevezett uradalmi iskola is működik, ugyancsak magyar oktatási nyelven.

— A meglévő iskolák ügyével szinte egyenrangú fontosságú kérdés-összesség azoknak a magyar gyermekek ügye, akik nem részesülnek magyarnyelvű oktatásban.

Független ez a kérdés a magyarnyelvű elemi tanintézetek számának feltételül fontos és nagyon szükséges növeléséért, mert minden olyan gyermekcsoportra vonatkozik, amelynek tagjai bármilyen ok miatt teljességgel nélkülözik az anyanyelven történő oktatást és az anyanyelvbe való módszeres bevezetést.

Ennek a súlyos folytonossági hiánynak kiküszöbölése csakis a vándortanítói állások, vagy az ugynevezett vasárnapi iskolák megszervezésével lenne lehetséges.

Akár rendszeresített időszaki oktatási csoportokkal, akár nyaranként megismételt tanfolyamokkal, vagy bármilyen egyéb, gyakorlati megoldás lehe-

Horváth József

electrotechnikai vállalata, Str. Bratianu 10.

Ganzgyári electromotorok generátorok és dinamók lerakata. — Raktáron tart csillárokat és mindennemű villamossági felszerelési cikkeket.

Részletes tervvel és költségvetéssel díjtalanul szolgál.

tőségével feltétlenül rendeznünk kellene ezt a kérdést, ami különben az eddigi kormányzati rendszerek idején tökéletesen lehetetlen volt, a tárgyalagosságnak és megértésnek ebben a vonatkozásában mutatkozó teljes hiánya miatt. Azt hiszem az egész erdély-bánsági magyarság reményét, oktatásügyünk nagy, bizalomteljes várakozását fejezem ki, amikor hangsúlyozni kívánom:

az új rendszer talán meghozza ebben a vonatkozásban is azt a változást, amely egyrészt a kisebbségi jogokból folyik, másrészt pedig az állam legmagasabb érdekeivel egyezik.

Általában, a kormányzat részéről, legfelsőbb hely kétségtelen irányító akaratának megnyilvánulása. képpen elhangzott nyilatkozatok és ígéretek azt a jogos várakozást keltették fel bennünk, hogy a kisebbségi oktatás terén eddig tapasztalt álláspontot rugalmasabb, a való helyzetnek és a zavartalan együttélés feltételeinek jobban megfelelő bánásmód váltja fel.

Magyar gazdasági iskola és ovodák hiánya

— Visszatérve a magyarnyelvű oktatásban nem részesülő gyermekek ügyére, hangsúlyozni kívánom, hogy ha valamelyik magyar közművelődési egyesületnek sikerülne a vándoroktatáshoz, vagy a szünidei tanfolyamokhoz szükséges engedélyek megszerzése — amire éppen az itt felsorolt okok révén most már több reményünk lehet, — nagyon sok olyan tanuló jelentkezne aki szívesen vállalná a feladatot. A magam részéről például örömmel töltenék bármelyik szünidőben két-három hetet faluhelyen ott, ahol ilyen oktatási tanfolyamot létesítenénk.

— Ha tanulmányozni kívánjuk a vidéki iskolák jellegzetességeit, megállapíthatjuk, hogy a vidéki, főképpen pedig tanyai magyar gyermekek legtrikább esetben látogatnak középiskolát.

Ez nem véletlen, hanem a viszonyokból folyó adottság, amelyen segíteni lehetne és kellene is. Egyedül egy

magyarnyelvű gazdasági iskola lenne az az intézmény, amely a falusi magyar gazdaközönség érdeklődésének és érdekeinek megfelelne.

— Éppen az ARADI KÖZLÖNY nyilvánosságán keresztül hangzott el különben még az év elején egy olyan hivatalos helyről származó kijelentés, hogy az állami iskolák magyar tagozatai tekintetében súlyos akadályt jelent a magyar tanító-utánpótlás hiánya. Erre feltétlenül ki kell térni, amikor magyar oktatásügyről beszélünk, mert a helyzet nem olyan egyszerű, ahogyan első pillanatban tűnik, azonban ha ebben a vonatkozásban is érvesül a beígért szabadelvből bántásmód, úgy a megoldás itt is kézenfekvővé válik s nem okozhat gondot az utánpótlás.

— Végül szólni kívánok még arról a sürgős pótlást igénylő hiányról, amely a hitfelekezeti és általában magyarnyelvű ovodák nélkülözésében nyilvánul meg.

Azt, hogy mit jelent a magyarnyelvű ovoda, nem kell hangsúlyoznunk. A hiány kiküszöbölése bizonyítaná a legjobban azt, hogy milyen értéket képviselnek a magyarnyelvű ovodák az általános közművelődés szempontjából. (b. k.)

Háziasszonyok figyelmébe!!

Használjon

Dr. „LUCULLUS” vanília cukrot

Sütéshez Dr. „LUCULLUS” sütőport.

Legújabb divatu

férfiöltönyök, télikabátok

legolesóbban készülnek

Angerer Sándor uriszabónál

Márósesti- és Consistorulul-
uocor sarok.

Ujévre NAPTÁRAK

IRODABERENDEZÉSEK
PRAKTIKUS IRODASZEREK

MÉLYEN LESZÁLLITOTT ÁRAKON

MAX MOLNÁR & Co.

PAPIROSARUHAZA, ARAD

A SZÍNHÁZ FŐBEJÁRATAVAL SZEMBEN (v. BOHUS-PALOTA)

KÖRTING RADIO

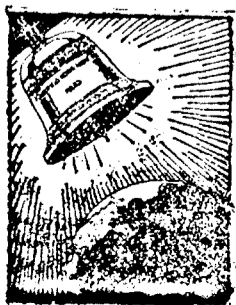
A párisi világkiállításon
két aranyéremmel kitüntetett
világmárka.

Selektivitásban,
teljesítményben,
hangtisztaságban
felülmulhatatlan!

KÉSZSÉGGEL BEMUTATJA:

GÁRDONYI M. rádió- lerakat

Arad, Bulev. Regina Maria 26.

HÖNIG FRIGYES

harang és fémöntőde Arad, Str. Gh. Barițiu 10-12,

TELEFON: 1967.

ALAPITTATOTT: 1840.

IFJUSÁG

NOVELLA

Irtá: *Hunyady Sándor*

A család a tengerparton nyaralt, egy nagyon finom, kis hotel-penzióban, amelyben csak harminc vendégszoba volt.

Eppen vacsoráztak a vízre nyíló terraszon. Gyönyörű, csillagos este volt. A szülők rendes vacscrát ettek, scampit, rostonsült karmonádlit, reszelt krumplicsalátával, caramelkrémet, gyümölcsöt. Feketekávé ittak és oiasz vörösbort. Kávénál az apa szivarra gyújtott, az anya cigarettára. A fejük fölött kék füstcsik karjargott a balzsamos estében.

Fifi nem kapott sem húst, sem bort, sem fekete-kávé. Rendkívül vigyáztak az étrendjére és a modorára. Minden pillanatban figyelmeztették valamire. Üljön egyenesen. Ne beszéljen hangosan. Szépen tartsa a világot. Ne legyen mohón, Fifi kedves türelemmel engedelmeskedett a legszeszélyesebb szülői kívánságnak is. Kitűnően nevelt, karcsu, de izmos kislány volt. Tizen-negyéves.

Vacsora után az apja megengedte Fifinek, hogy a hotel hallójában fölláttatott asztalon játszon néhány parti ping-pongot egy másik hasonló kora kislánnyal.

Tíz órákor az anyja aludni küldte Fifit. A kislány úgy érezte, hogy még nem álmos. Szeretett volna még egy kicsit játszani és vihogni a barátjával. De nem vitatkozott. Engedelmesen megcsókoltta anyját és apját, aztán hármásával ugorva a lépcsőket, fölszaladt a második emeletre, ott voltak a szobák.

Először is fölhuzta a gramofont. Dzsiggelt egy kicsit mellette. Majd megfürdött, fogat mosott, a hideg zuhany alatt füttyült, fölvette fehér puln háló-pizsamáját, amelynek olyan illata volt ifjú testétől, mint a tejnek.

Bebújt az ágyba, átölelte a párnát és behunyta szemét. Néhány kósza kép és gondolat suhant rajta keresztül. Megszokott imájának töredékei, egy fiu arca, francia rendbogyó igék, egy tangó loszlányai, egy hang, ahogy a ping-ponglabda koppan az asztalon. Aztán, bár csöppet sem volt fáradt, elaludt, oly tisztán és könnyen, mint egy tő jácint, amikor ráborul a sötétség.

Ezalatt a szülők, a parkon keresztül a Quarnero-hotel felé sétáltak, ahol gála este volt aznap. A férfi szívmeginget viselt, szmokingot. A jobb zsebében tartotta teknősbéka-kéretű, erős szemüvegét.

Hirtelen megállt:
— Érzed a babó-bokrok illatát? Nem tudok eleget a földön szivni ebből a pompás levegőből — mondta a feleségének.

Csakugyan, a nyári sötétség teli volt lampion-fénnyel, zenével és a buja növényzet illatával. Viszont a férfinak volt egy kis, kezdődő emfiramája, mindig szorulatot érzett a mellkasán, amikor nagyot akart lélegezni.

Az asszony, önző módon nem felelt a férjének, hanem a saját maga állapotáról tett megjegyzéseket:

— Sokat ettem. Jó lesz letáncolni a vacsorát!
Megérkeztek a Quarneróhoz. Leültek egy lampionos asztalhoz. Perzsgót rendeltek. Ittak. Felálltak táncolni. Jókedvük lett a szeszől. Mindkettőnek az járt titokban a fejében, hogy könnyen támadhatna kalandja, ha egyedül lenne az emberektől zsufolt, izgatott helyen. A férfi ötvenéves volt, eszébe sem jutott még az öregség. Az asszony negyvenéves, még ő sem akarta megadni magát. Fesztette a haját, gumi csipőfüzőt hordott, nem evett kenyeret. Sőt a kozmetikája Fifi-re is átnyult, amennyiben túl bébiszen öltöztette a kislányát, hogy saját magát fiatalítsa.

Fifi matrőzbluzát és fuszéklit hordott, a gyerekes viselet olyan volt rajta, mint a jelmez. Ezt szegyelte is. Fialat önérzete lázadóva forrt, mint a must. Különösen mert sejtette, hogy miért történik vele ez az igazságtalanság.

Pedig az asszony azért nem volt rossz anya. Imádta a kislányát. Amikor a mulatság után, késő éjszaka hazakerült, megállt Fifi ágya előtt és olvadozva nézte, milyen gyönyörű, nagy gyereke van.

Hívta a férjét:
— Gyere ide, Emil! Nézd ezt a kölyköt, hogy alszik! Akár egy tündér!

A férfi is az ágyhoz lépett. Leikét eltöltötte az apai büszkeség. Viharokban edzett, erős pásztornak érezte magát, akinek élete célja, hogy a gondjaira bizott, gyöngé báránnyát megvédi és fölnevelje.

A házaspár meghatottan állott az ágy mellett. Ez a szép gyermek, aki benne alszik, az ő művük. Mily bájos, mily gyöngéd, mily ártatlan! Söhajtottak. Mennyi veszedelem fenyegeti, amíg felnő, mandulagyulladás, szerelem!.. Osszenéztek és kezetszorítottak, ahogyan az erők kötnék néma fogadást, amikor szívük megindul valamitől.

A penzionnak, ahol laktak, külön fürdője volt. Néhány tarka sátor és néhány jelzőcölöp a végtelen tengerben, amely megmutatta, hogy meddig tart a sekély víz.

A házaspár, olajjal bekenve, a parton süttette magát a nappal. Szélcsend volt, gyönyörű idő, a tenger sima tükör.

Az asszony egyszerre csak fölsikoltott:
— Szent Isten! Fifi!
A férfi, aki hanyatt feküdt a homokban, ijedten felült:

— Mi baj?
Az asszony kimutatott a nyílt vízre. Mélyen, bent, ahol már ultramarin színe van a tengernek, egy kis cínóberpötty látszott:

— Ott uszít! Az a sapkája! Pedig százszor megtiltottam, hogy messze menjen a parttól!

Az apa először dühbe jött. „Kitépem ennek a haszontalan kölyöknek a fülét!” — Aztán mélységes aggodalom fogta el. Tenyerét a szeme fölé emelte, úgy nézte, hogy kisebbedik mákszemmé a piros foltocska.

Az anya hangosan siránkozott:
— Mi történik, ha görcsöt talál kapni a lába? Cápák is lehetnek erre! — Tegnap megérkezett Fiuméba a flotta. Hallottam, hogy a hadihajókat cázák kísérik!..!

A férfi morogva kontrázta meg a cápákat:
— A cápa itt, az Adrián, csak dajkamesel!
De az asszony nem nyugodott meg. A kezét tördelte:

— Eredj utánna, Emil! Hozd vissza! Megőrülök!
Mit tehetett az apa? Nem tehetett mást, mint hogy föllállt, letette csontkeretű pápaszemét és ingerülten belegyalogolt a tengerbe.

Előbb övig ért a víz, aztán vállig. Majd uszni kellett. A férfi elég jól uszott, az első száz méter simán ment. Aztán fáradni kezdett. Uszott hason, oldalt és háton, pihent egy kicsit. Mégis elfáradt. A part már nagyon messzi volt, köröskörül a végtelen víz csillogott. Sehol senki. Csak egy madár repült el előtte keccesen, szárnyával érintve a hullámokat. A férfi szemét csippte a só, asztmára hajló, kövér mellkasában zakatolt a szív. Pillanatig arra gondolt, hogy visszafordul, de rögtön elröstelte magát. Hiszen célja van, feladata, meg kell keresnie a gyermekét. Tovább uszott, pedig már rémület fogta el, ha lenézett maga alá, a tenger sötétzöld mélységébe. Füle zugni kezdett, a szíve összeszorult. „Nem bírom tovább!” — gondolta kétségbeesve. És mégis előre mozgott, félig már eszméletlenül, mint aki-ben az apal ösztön erősebb motornak bizonyult a halláfélelemnél.

Még egy szikra zavaros harag is volt benne, mi-alatt az életért küzdött és a gyereket kereste. „Hol van már az a kölyök?!”

Elbődült:
— Fifi?! Fifi?!

Parancsolónak szánta e kiáltást, de a hang úgy jött ki belőle, úgy szállt végig a vizen, mint a segélykérő üvöltés. Egy süllyedő hajó kétségbeesett dudája.

Az asszony a partról nem látta férjének küzdelmeit. Csak azt látta, hogy uszik előre, egyre mélyebben, már az ő feje is csak egy pont. Végül látta, hogy a két pont találkozik és szorososan együtt maradva, visszafelé közeledik a vizen.

Fölsóhajtott. Na végre! Nincs baj. Az ő erős, szőrösmellű, vastagnyaku Emilje, megtalálta a gyereket és ha kell, izmos karjában hozza vissza.

JAFIN

Legmegbízhatóbb
Hőmérő orros és
kék világító higany-
oszloppal.

Lázmérő   **Lázmérő**

Kapható minden gyógyszerárban és drogueriában

„De amilyen soká tart, amíg kikeményednek!” — gondolta idegesen az asszony. A lelkében már előre riakcsolt, köszörülve az éles szavakat, amelyekkel majd az engedetlen gyereket fogadja.

Na, végre itt vannak. Jönnek. De milyen furcsák. Mintha a kislány támogatná az apját.

A férfi úgy roskadt le a homokba, mint egy zsák. Szája szederjes volt, szemében a kiállott ijedelem tükröződött. Lihegett, nem tudott megszólalni.

Az asszonyban bennekedt a veszekedés. Megérezte, hogy odabent a tengerben másképp történt a dolog, mint ahogyan ő a parton elképzelt. Megdöbbenve kérdezte:

— Mi van veled, Emil?
Fifi megcsókoltta az anyját:

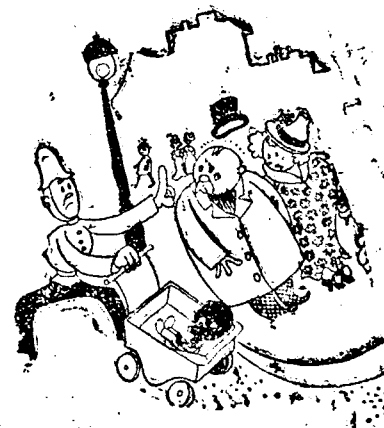
— Az a bája, anyuskám, hogy elfáradt. Nem szabad megengedni apusnak, hogy olyan messzi kiusszon. Nem való már neki. Ha én nem vagyok arrafelé véletlenül és nem hallom meg a kiabálását, nem tudom, hogy jutott volna vissza segítség nélkül a partra.

A házaspár hallgatott. Fifi szemé fénylett az élet-erőtől. Piros gumisapkája alól vizes kis haitincsek kunkorodtak ki energikusan. A nap égetett. Amig vállát bebente olajjal, mosolyogva nézte a szüleit. A papája még mindig levegő után kapkodott. A mamája kifestett arca valósággal megöregedett az aggodalomtól.

Fifi mélységesen sajnálta és szerette őket. Szegény apns! Hogy meg volt ijedve. Milyen nehéz, milyen kifulladás volt. Nem volt könnyű dolog kicipelni a mély-vizből.

Hunyady Sándor

Talált gyermek

— Talán az öné a kislány?

**Női, férfi és gyermek
luxus-cipőkben a vezető márka**

WE-EGO cipők nagy választékban

Apponyi Testvéreknél

Primáriával szemben.

KARÁCSONYI VÁSÁRLÁS

IRTA:
STELLA ADORJÁN

Történik karácsony hetében. A házaspár ebéd után beszélget. Ünagysága hosszú listát szorongat a kezében.

Feleség: Mielőtt elmennél hazuról, hagyjál itthon pénzt.

Férj: Ezt a szöveget mintha már halottam volna.

Feleség: (megbotránkozva) Karácsony hetében sem szabad pénzt kérnem? Amikor rengeteg ajándékot kell vennem.

Férj: Mi az a papiros a kezében?

Feleség: Ajándékok névjegyzéke. Egy hete dolgozom szorgalmasan. Gyűjtöm az adatokat.

Férj: Miféle adatokat?

Feleség: Nézd drágám, elmúltak azok az idők, amikor az ember össze-vissza vásárolt, kidobta a sok pénzt és végül senki sem volt megelégedve. Ma takarékoskodni kell, a praktikus ajándékok korszakát éljük és éppen ezért minden hozzátartozómhoz kérdést intéztem, mit óhajt karácsonyi ajándéku.

Férj: No és mit eredményezett a körkérdés? Képzelem, mindenki készpénzt akart.

Feleség: A készpénz-akciót két esztendővel ezelőtt vezettem be. Akkor mindenkinek készpénzben adtam át az ajándéokra szánt összeget, de levontam azt az összeget, amit ő szánt az én ajándékomra.

Férj: Erre a mozgalomra emlékszem. Százhatvan pengőbe került a salát ajándékom, illetve ennyit fizettem, hogy ne kapiak semmit.

Feleség: Látod öregem, ezért jobb az idei ötletem. Nézd meg a listát, már mindenki rajta van.

Férj: Halljuk!

Feleség: A mama az idén is szerényen viselkedik. Természetesen feljön Budapestre, hogy nálunk töltsa a szent estét, de ugyszólván semmit sem kér. Ezt írja levelében: „Édes kis lányom, nagyon köszönöm leveledet. Nem is tudom, mit kívánjak karácsonyra.

Feleség: Dehogynem! Várijál soródra! (Tovább olvas) Ne törd a fejed, hogy nekem mit vegyél, hála Istennek mindenem meg van, nem kell nekem már semmi, de ha már olyan édesek vagytok, hogy mindenáron el akartok halmozni, hát gondoltam, olyan ócska a perzsa bundám, elkelné egy új, ha nem másért hát a vejem miatt, aki mindig szerette, ha körüötté az asszonyok civatosan öltöztek...“ Na látod, rólad is ír!

Férj: A mama perzsabundája még nagyon divatos.

Feleség: Ne ijedj meg, nem fog pénzbe kerülni. Megkapja az én fekete bundámat.

Férj: Zseniális!

Feleség: A kisasszonynak nincsen télikabátja. Megkapja a macskabundámat, ugyis már nagyon kopott. Én életre boldoggá teszem.

Férj: Tibi mit kért?

Feleség: Itt vannak az édes ákom-bákomjai. Könyveket kért és zsebórát, a vacak karkötő-rája helyett. Gondoltam, a gyerek már megérdemli, hogy kapjon egy aranyórát, az pedig elég sokba kerül, tehát célszerű volna, ha neki adnád az órádat.

Férj: Ötszáz pengős órát?

Feleség: Miért ne tanulja meg az a gyermek már kis gimnázista korában, hogy értékek vannak és azokra vigyázni kell.

Férj: Rendben van. Mi van még?

Feleség: A szakácsné téli holmit kér, annak mindent előkeresek a garderóbomból, a szobalány retikült és harisnyát. Husz retikülöm van, mondjuk kettőt neki adok és hat pár hibátlan harisnyát némi szemleszaladással.

Férj: Szóval a karácsonyi ajándék az idén nem kerül semmibe. Akkor miért kérsz pénzt?

Feleség: Várijál drágám, mi ketten még hátra vagyunk. Én felírom neked a kívánságaimat, de nagyon szerény leszek. Nem akarok mást, mint amit a rokonság és a személyzet elvisz tőlem. Tehát, új fekete bundát, lehet barna nerc is, egy sportbundát, fehérneműt, harisnyákat, bluzokat, egy kosztümöt, retikülőket és téli felszerelést.

Férj: Rémes! Hiszen akkor nekem is kell vásárolni egy új aranyórát!

Feleség: Mi a csudának? Viseled majd Tibi régi karkötőóráját. A mai világban az ember örül, ha nem kell pénzt kidobni.

FISCHER F. • Bul. Regina Maria 19. • Telefon 13-57.

Zsák
Zsineg
Kötéláru
Ponyva
Brasovi lótakarók

Karvitos-árak
Matrac-grádli
L ó s z ó r
Tömlők
Kender

Színházi és estélyi ruhákat, kabátokat

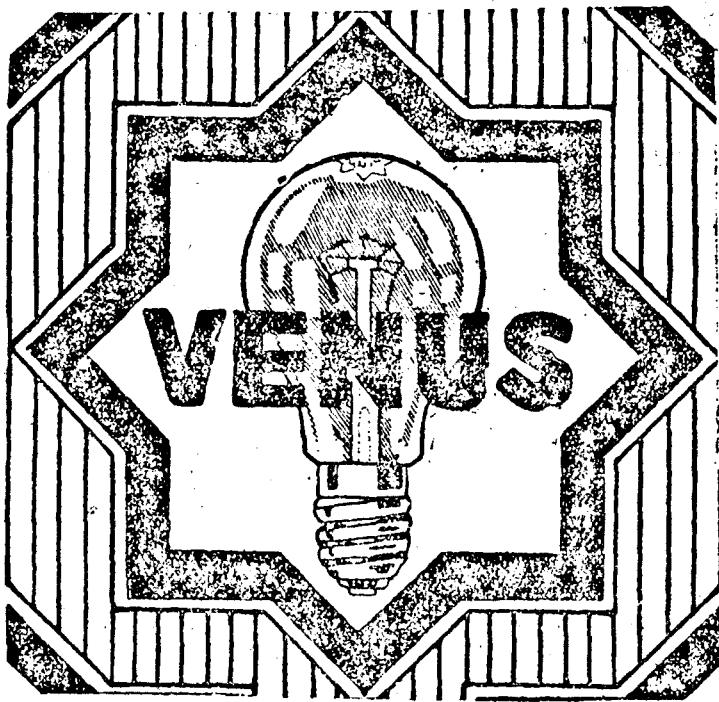
LEGSZEBBEN FEST, TISZTIT

ALEXANDRU KNAPP SÁNDOR

MODERNÜL BERENDEZETT VALLALATA

ARÁD, STRADA BRÁTIANU 2-4. — STRADA EPISCOPUL RADU 10.

Minőségi áru!

Vezérképviselőt:

Hirschmann

Arad

Str. Gh. Lazar 17.

„MAJESTIC“

Samuel Motzen, Oradea

Finombörgyár

Különlegességek

Chevreaux

Velourcalf

Huntingcalf

Övvelour és

Newbookcalf

Fleischer Testvérek vas- és fémbutorgyára ajánlja vas- és nikkelbutorait, valamint „Modern” gyermekágyait a legolcsóbb árban. Arad, Str. Ioan Russu 15.

Vulkán működik az aradi Kulturpalota pincéjében

Látogatás a Kulturpalota világhírű tanszermuzeumában, amely az aradi Balázs Ferenc árvaházi igazgató alkotása

Miért nem teszik hozzáférhetővé a pedagógiai muzeumot az aradi iskolák növendékeinek számára?

Ha előkelő idegen érkezik Aradra, büszkélkedve mutatják meg neki a Kulturpalota díszes emeleti termeit, a képtárat, a negyvennyolcas muzeumot, valamint a könyvtárat is. A pompás látnivalókkal zsúfolt terem látogatói nem is sejtik, hogy néhány méterrel az emeleten levő helyiségek alatt, az alagsorban eltemetve ritka látnivaló van. A Kulturpalota egyik pincészájában ugyanis dúsan felszerelt neveléstani muzeum van berendezve.

Az Aradi Közlöny munkatársát a neveléstani muzeum alkotója, Balázs Ferenc nyugalmazott árvaházi igazgató kalauzolta végig a muzeumban, amelynek tárgyait hosszú évek fáradságos munkájával sajátkezűleg készítette.

Aradon készült a világ legelső tanszermuzeuma

Balázs Ferenc általánosan ismert tagja a város társadalmának. Nemzetiségi és felekezeti különbség nélkül egyaránt tiszteli és becsüli őt minden ismerőse. Kiváló pedagógus, elsőrendű tanerő, akinek országghatárainkon túl messzi országok szakköréi előtt is félmjelzett neve van. A magas, szikártermetű hetvenöt év körüli árvaházi igazgatónak, ha tősgyökeres magyarhangzású nevét el is felejtették az európai nagyvárosok, egyes amerikai, vagy japán városok tanköréi, de élénk emlékezetükben él, hogy egy aradi szakember alkotta meg a világ időrendben legelső és anyaga tekintetében is számottevő pedagógiai muzeumát.

Balázs Ferenc igazgató kérdésünkre elmondotta, mi indította őt arra, hogy a szemléltető oktatás céljait szolgáló gyűjteményét összeállítsa. Elmesélte, hogy még fiatal tanár korában feltűnt neki, hogy a diákok milyen nehezen értik meg a földrajzi fogalmakat. A térképek alapján nem tudnak a gyermekek helyes fogalmat alkotni a területről, amelyet a térkép ábrázol. Ezért agyagból próbaképpen kis hegyeket, völgyeket és más földrajzi fogalmakat kifejező domborműveket készített és azok szemléltetése révén a tanulók fogékonyabbá váltak és gyorsabb előmenetelről tettek bizonyosságot. Növendékei felülmúlták a más osztálybelieket, ami természetesen Balázs Ferenc hírnevét is növelte.

Tapasztalatai révén határozta el magát, hogy összeállítja a pedagógiai muzeumot, amely a földrajzon kívül az emberiség történetét, valamint a gazdasági életet mutatja be rendkívül szemléltető, gyermek és felnőtt részére egyformán könnyen érthető és maradandó módon.

A Kulturpalota pincéjében eltemetett tudományos célokot szolgáló gyűjtemény tárgyait éveken át tartó fáradságos munka árán készítette el Balázs Ferenc. Az érdemes tanügyi szakember 1900-ban az Aradon megtartott tanügyi kongresszus alkalmából nyitotta meg muzeumát. A szakkörök érthető elragadtatással szemlélték az abban az időben hatalmas vívmányt képviselő tanszermuzeumot. A közelmúltban Kolozsvár részére készítette el az árvaházi igazgató az aradi gyűjtemény mását.

Mi minden látható a muzeum gazdag anyagában?

Az aradi muzeum az alábbi csoportosítás szerint került elhelyezésre:

A mezőgazdasági és kertészeti eszközök fából és vasból készült miniatűr másai után az üzembe helyezhető szövőszék, majd fizikai szerek láthatók. Ezután az ipartelepek következnek: méteres nagyságban készített üzemi miniatűr bányák, vasgyárak, vízimalom, üveggyár, téglagyár és több más fontos ipari üzem kicsinyben, de teljes aprólékosággal kidolgozott miniatűrje mutatja be ezek berendezését és működését. Ezek megtekintése után a szemléltető fogalmat alkotó határolt fontosabb ipari vállalatok működéséről és berendezéséről.

Érdekes látvány egy alig félméteres szakszerűen elkészített ház, amely pontos mása a külföldön a gyakorlati életben hasznosított „gyümölcseltartó”-raktárnak. Ezekben az építményekben szakértők és a bevált gyakorlat tanúsága szerint minden preparálás nélkül teljes egy évig fáról szádejt friss állapotban megmarad a gyümölcs.

Csak szakemberek tudják, hogy

A szénégető-telepek után sorakozik fel az architektúra. Itt is szemléltető módon győződhet meg mindenki arról, hogy miből és miképpen épülnek a szerény gazdasági épületek és a felhőkarcolók az alapzattól a tetőzetig.

Fakitermelő üzem egy muzeumi asztalon

Az állattenyésztés fontos kellékeit is megtalálja itt az érdeklődő, majd az erdőfakitermelő-telep „munkáját” szemlélteti meg. A fadöntés különböző, kicsinyben ké-

Néhai Ferdinand király emlékezetes látogatása a tanszermuzeumban

Néhai Ferdinand királynak aradi látogatása során saját kérelmére megmutatták a nagy hírnévnek örvendő pedagógiai muzeumot. Az uralkodó hosszú ideig a legnagyobb érdeklődéssel figyelte a kincsekkel érő tárgyakat. Elismeréssel szemlélte Románia első domborművű térképét. A működő miniatűr geizirt és azután megállt a tűzhányó hegy előtt.

Érdekes jelenet következett. A tűzhányót működésbe hozták és a hatás fokozása kedvéért a teremben levő lámpákat eloltották. A félméteres nagyságu miniatűr tűzhányó hegy kráteréből morajlás hallatszott, majd robbanások zaja törte át a csendet, végül méteres lángokkal tört ki a tűz, amely élethűen tükrözte vissza a vulkánok működését.

A kráterből előtört lángok kísérteties fényénél jól lehetett látni, hogy az uralkodó kíséretének tagjai, akiket nem értesítettek előre a történésekről, sápadtan álltak körül a királyt, mert azt hitték, hogy merénylet történt.

Az izalom közepette, amely Ferdinand király kísérete körében támadt, egyedül Őfelsége állt nyugodtan és érdeklődéssel figyelte a lebilincselő látványt, majd elismerő szavakkal dicsérte meg a muzeum alkotóját.

Világhírű személyiségek aláírásai

Balázs Ferencnek muzeumán kívül, amely most a város tulajdonát képezi, van még egy más büszkesége is. Az az emlékkönyv, amelyet a neveléstani gyűjtemény látogatói írtak alá. A muzeum megnyitása so-

szült eszközei sorakoznak fel egymás mellett. A mintegy félméter kiterjedésű „sűrű” erdő apró fain pedig a sokféle formájú döntés előtti bevágásokat tüntet fel szemléltető módon Balázs Ferenc. Olyan készülék kicsinyített mása is megvan itt, amelynek segítségével gyökerektől emelik ki a fákat, hogy gyökereikből az értékes furnérokat készítsék.

Lebilincselő látvány a valamennyi földrajzi fogalmat felülmúltató dombormű, amelyet több méter hosszúságban készített el a gyűjtemény alkotója. Külön figyeltetést érdemel a természet ritka alkotásainak miniatűrjei: a gleccsereket, a gleccser-asztalokat, a tűzhegyeket, a bazalt-oszlopokat, a vadregényes szigeteket s egész sorozatát a földrajzi fogalmaknak. A muzeumnak egyedül ez a része magával ragadja a szemlélőt és felejthetetlen élményt nyújt számára.

Csak nagyon kevesen tudják, hogy az aradi Kulturpalota pincéjében levő neveléstani muzeum egyik külön asztalán, amely afrikai sivatagot ábrázol, eredeti saharai homok van. Ezek közül emelkednek ki a parányi színek, piramisok, obeliszkok és a homokbuckák között haladó tevéskaravánok.

Figyelemreméltó a Jeges-tengeren úszó jégablakok is, de bemutatja a muzeum az emberiség fejlődését a barlanglakó ősembertől napjainkig. Filmeszerűen összeállított színes képként tárul szemünk elé évezredek története a cölöppéptípuson lakó ősektől a felhőkarcolókban élő modern polgár lakásáig.

rán a tanügyi kongresszus tagjai áradó szavak kíséretében írták be nevüket az emlékkönyvbe. Időrendi sorrendben ezután elsőnek Apponyi Albert gróf 1907-ben írta be nevét meleg elismerő sorok kíséretében, majd gróf Károlyi Gyula neve szerepel az emlékkönyvben. Brătianu volt miniszterelnök, Iorga Nicolae egyetemi tanár, királyi tanácsos, Angheliescu volt közoktatási miniszter, Bianu és sok más neves román politikus, tábornok, tanár, tanító neve szerepel az emlékkönyvben. Rajtuk kívül több neves amerikai egyetem tanár, iparmagnás, angol gyáros, francia pedagógus emléksora tanuskodnak az elragadtatásról, amit Balázs Ferenc hasznos gyűjteménye váltott ki belőlük. Néhány egzotikus látogatója is volt a muzeumnak. Japán és esperanto írás is látható az emlékkönyvben, amelyet nemes erekléként őriz Balázs Ferenc.

A több mint másfél órai nemes és hasznos beszédet követően meleg szavakkal köszöntem meg illusztris kalauzomnak, Balázs Ferencnek. Hosszu ideig foglalkoztatott még a gazdag pedagógiai muzeum értékes anyaga. Régen elköszöntem a nagy tudású alkotójától, amikor eszembe jutott: mi az oka annak, hogy a felbecsülhetetlen értékű gyűjteményt nem bocsátja a város a ragyogó győzelemek elé, amelyek számára Balázs Ferenc megalkotta. Miért nem bocsátják a tanszermuzeumot Arad nagy számú elemi és középiskoláinak rendelkezésére?

STEINHAUS MÁRTON

Forradalom a rákgyógyításban

Rádiumot állítanak elő karácsony napján a liverpooli egyetem laboratóriumában szintetikus módon

A cyclotron nevű gép segítségével próbálják termelni a mürádiumot

Londonból jelentik: Ismeretes, hogy a világ legdrágább anyagai közé a rádium tartozik, amely oly fontos segítő eszköze a modern orvostudománynak. Jószívű emberbarátok hatalmas vagyonokat hagynak hátra azzal a céllal, hogy egyik, vagy másik kórház e ritka, becses és nélkülözhetetlen gyógyforráshoz hozzájuthasson.

Angliában, — amint az odahaza már ismert, — törvényhozás útján nagy mozgalmat indítottak a rákos betegségek leküzdésére. Ehhez a nagy harchoz mintegy segítő társaként csatlakozott a tudomány is.

Az angolok köziránti kötelességérzete talán seholy sem nyilvánult meg olyan mértékben, mint éppen a rádium árának leverésében. Alig tíz évnél többel ezelőtt, a rádium csaknem egy társaság monopóliuma volt.

A rádium olcsóbbá tétele terén most újabb korszakalkotó lépést köszönhetünk az angoloknak. Tegnap közölte a liverpooli orvostudományi egyetem azt a világszenzációt, hogy az új esztendőben módjában lesz az egyetem laboratóriumában szintetikus uton rádiumot előállítani.

Ugyanis az egyetem fizikai szakosztályán a tudósok egy ötven tonnás erővel dolgozó villamos gépezetet állítottak fel, a gépnek cyclotron a neve. A gép eredeti hivatásának az atomrombolást szánták. Azonban rájöttek arra, hogy e gép segítségével elő tudják állítani azokat az alapanyagokat, amelyek a rádium kitermeléséhez szükségesek.

A gép immár készen áll és jelképesen karácsony napján akarják megindítani. Ezután elvélük majd, hogy a szakértők reményeége beteljesült-e?

Az egyetem tudósai meggyőződéssel hirdetik, hogy a jövő évben a rádiumhoz szükséges anyagot olcsóbban és gyorsabban fogják előállítani, mint azt eddig a legvérmesebb elképzelés szerint lehetséges volt.

Ez a gyakorlati életben azt jelenti, hogy a rádium előállítása most már nem nyersanyag keresése lesz, hanem egy gép felállításán mulik csupán. Gépet pedig, bármilyen bonyolult szerkezetű legyen az, könnyebb felállítani, mint urán értelepeket találni.

ASSZONYOK ROVATA

Mit hoz az új divat?

Új színek és új vonalak a láthatáron

Az „Aradi Közlöny” számára írta:

S. GUTHY BÖSKE

Asszonyokat általában logikátlansággal vádolják. Ez a logikahiány legjobban az öltözködés és a divat terén nyilvánul meg. Nem a polgári józan egyszerűséggel öltözködő divathölgyekre gondolok, akik toalettjeiket mindig olyan praktikusnak, a divat minden szélsőjétől mentesen választják meg, hogy azt éveken át viselhetik, hanem a párisi divathölgyekről, akiknek a divatkreátorok minden szélsőyes, merész, vad ötlete szentírás és akik szerencsétlenül érzik magukat, ha egy estélyen ugyanabban a toalettiben kellene megjelenniük, amit már előző évben is viseltek. Ezekre a hölgyekre, akik decemberben már szalmakalapban és világos kanarisárga szövetkabátba öltözködnek, bátran mondhatjuk, hogy logikátlank.

A tulajdonképpeni hideg csak most fog elérkezni hozzánk, most lesznek aktuálisak a prémezett köpenyek, a szőrmekapucnis kabátok és muffok, a puha angora kalapok. Csakohogy ezek az aktuális divatholmik nemcsak a divatipar, hanem a divathölgyek számára is már unottak, régiek. Hogyne,

hiszen több mint három hónapja mutatták be őket Párisban. A divathölgyet ilyenkor már a demikollekció érdekli. — A demikollekció, amelyet Párisban három hónappal a nagy őszi és téli kollekció után és három hónappal a nyári modellek bemutatása előtt készítenek. Ebben a kollekcióban téli sportruhákat és a melegebb éghajlatra utazók számára ugynevezett Riviera-modelleket mutatnak. Ezek a ruhák nemcsak színekben, hanem már vonalban is előhírnökei az elkövetkezendő tavaszi divatnak. Egyes divatkreátorok gyakran ugyanazokat a modelleket mutatják tavaszi kollekciójukban is, mint amelyeket már a demikollekcióban kihoztak.

Aki tehát kíváncsi arra, hogy milyen lesz az 1939-es tavasz divata, annak érdemes foglalkozni kevéssé a Párisban bemutatott Riviera-ruhákkal.

Nem kell azonban azt hinni, hogy az új divat valami egységes, valami határozott szint, vagy irányt mutat. Párisban most is, mint mindig, örök szokás, hogy ahány ház, annyiféle divatillet és divatirány mutatkozik. A nemesen szép és egyszerű Molyneux-ruhák mellett, szinte komikusan hatnak Schiaparelli Commedia dell'arte stílusú ruhái. Schiaparelli, ez a bizarr öletes, tehetséges olasz asszony minden divatszezonban olyan meglepetéseket hoz, hogy amikor először mutatja, felszisszen az egész divatvilág; a szezon végére azonban lassan-lassan észrevesszük, hogy az ötleteit, ha kis változtatással is, de elfogadtuk és a vicces kis kalapjait, a furcsa színösszeállítású ruháit mi magunk is szívesen viseljük.

Idén, amikor kollekcióját összeállította Harlequin, Pierrot, Colombine voltak az ideáljai. Ezeknek tradicionális kosztümjeit utánozta Madame Schiaparelli, nemcsak vonalban, hanem még színekben is. A régi, nyugodt békeévekben Carnevalli maskarának is félve viseltük volna azokat a tarka, ferde négyzetekből összeállított földigérő kabátokat, színes maszkformájú, fejtetőn ülő kalapokat, vagy legyezőket, amely ugyan fekete filcből van, de teljesen az emberi arc maszkja. vérpírosra festett szájjal, szemekkel és orral. Még a bohócok kis psörgője sem hiányzik a kollekcióból. Öveken, gyakran a kalapokon, a zipzárok huzóján és a kiegészítőknél szerepel a kis fémcsergő. Diszkrétnek, elegánsnak semmiestre sem mondhatók ezek a divatötletek — és mégis milyen sok száz asszony van, aki megvásárolja őket!

A kalapjai mindig rendkívül mulatságosak. A hegyes, élénkszíni flitter bohócsüveg helyett, — amelyet tavaly mutatott — idén sok a parányi, fejtetőn lyukas, kis két- és háromszögletű modell. A fejtető nyílásán a frizura kishajgyűrűjei vannak keresztülhúzva, úgyhogy ezek a hajtincsek képezik a díszet a kalapnak is. Néha a hajtincsek képezik a díszet a kalapnak is. Néha a hajtincsek képezik a díszet a kalapnak is. Néha a hajtincsek képezik a díszet a kalapnak is.

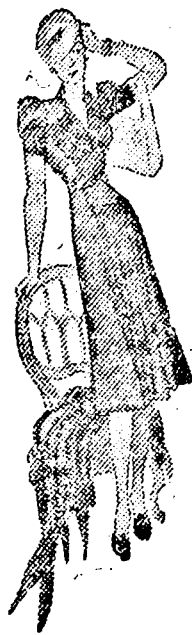
A színek ebben az új kollekcióban majdnem olyan bizarrak, mint a ruhatöttek. A feketén kívül az olasz Commedia dell'arte témájához hűen sok zöld s piros szint használ Madame Schiaparelli. A zöld színt például a

nyalatonak keresztelte (mi pázsitzöldnek mondhatnánk), a pirosat pedig rouge Tabarin-nek, mert éppen olyan színű, mint a régi párisi Tabarin nehéz plüssfüggönyei voltak. A kék színe egészen világos, majdnem pasztellárnyalatú. Ő pierrot-kéknek hívja. A sárga színe legjobban a kanarisárgához hasonlít és ezért érdekes, mert nemcsak estélyruhákat, hanem nappali toalettet is készít ilyen árnyalatban.

Sportruhái sem kevésbé viccesek, mint az estélyi toalették. Sidresszekhez mannekenjei óriási, áll alatt megkötött szőrmefejűket viselnek, egészen olyanokat, mint az északisarki eszkimók. Egyik ruhájának érdekes összeállítása: tüzipiros nadrág, világoskék kabát, piros gombokkal, piros pullover, keztyű és harisnya, a

fejre pedig egy óriási farkasprémből való mongolos szőrmefejűt. Azoknak a hölgyeknek, akik téli sporthelyekre járnak, de nem annyira a sport, mint inkább a séta vagy a mondain élet kedvéért Madame Schiaparelli a nadrág helyett amely csak az egészen kifogástalan alaku és magas hölgyeknek előnyös — szoknyát és sportbundát ajánl. Ilyen típusú toalették között a legérdekesebb egy bordó jerseyruhája, csipőig érő és bordó jersey-el kombinált vadmacskakabáttal, amelyhez a fejkötő eleje a homlok fölött a vadmacska feje, a két elálló fül pedig ugyanolyan bordószínű csipőből van, mint amilyen színű a ruha. Sportruhákhoz gyönyörű világos, zsemlyeszínű, fekete petytyes luxból is készít kabátot Madame Schiaparelli. Érdekesekek szőrmevel bélelt antilopkabátjai, amelyek között legszebb egy ciklámen-színű, csipőig érő modell, sárga hársnyélbéllel, kék jersey-ruhához.

Amint látjuk, Schiaparelli divatötletei nem sok jót és megnyugtatót ígérnek a tavaszra. Tekintve, hogy Pierrot és Harlequin stílusú ruhába csak kevesen óhajtanak öltözködni, nézzünk körül azok a divatkreátorok között, akik nyugodt, egyszerűbb stílust képviselnek. Szerencsére ilyenek is vannak. Közöttük elsősorban szerepelhet Molyneux. Ő a demikollekcióban is sok egyszerű, végtelenül bájos, fiatalos szövetruhás és komplett mutat. A domináns színe már most is a sötétkék fehér díszítéssel. — Ujdonságként pár évi pihentetés után ismét a gyapjucspikét lanszírozza, amelyből olyan

Szőrmék legmegbízhatóbb beszerzési helye

Joanovits Antal szücs

Arad, s/r. Dr. Ioan Robu 2. szám

(a megyei prefektúra mel'etti ueca.)

ALAPITVA 1882

kedves, fiatalos kosztümöt készít, hogy azt a legegyszerűbb izlésű dáma is viselheti. A kosztüm szoknyája guvrirozott, a kabátja pedig kis csontgombokkal állig gombolt. Egyszerű lehajtott sálgallér díszíti a derekat, amely, hogy állászó ne legyen, fekete selyemmel van bélelve. Molyneux demikollekcióbéli ruháin sok a szegőzés és a plissé. Ugy a szoknyába, mint a derékba gyakran dolgoz plisszírozott részeket. A sötétkék, fehér pikével díszített ruha gyakran előfordul Mainbocher kollekciójában is. A sötétkék ruhákat a tisztá, hófehér pikégallérok kivül, részben finom himzett batisztgallérral, részben zsbóval díszítik a nyaknál, gyakran a csuklóban is. A nappali szoknyái legtöbbször loknisak és rövidek. Nála is, mint a legtöbb párisi divatkreátornál, már most, a demikollekcióban is észrevehető a csipővonalnak mélyebbreváló súlyedése. — Még mindnyájan emlékszünk arra az időre, amikor az övet nem a természetes derékvonalban, hanem lent a csipőcsont körül viseltük. Karcu, jóalaku hölgyek nem nagyon örültek már akkor sem ennek a divatötletnek és biztosan nem örülnek most sem, amikor ismét fenyegetően súlyed a ruhán az övnek a helye.

Mainbocher új estélyiruha-tipust is mutat: a Tanagra-ruhát. A régi, klasszikus görög figurinek redőbe leomló tógáinak hűséges másolatai ezek a lenge, pasztelszínű muszlinból készült estélyiruhák, amelyek bizony élénk kontrasztjai az első kollekcióban látott nehéz, díszes, krinolinzerű toalettnek.

Karakterisztikus Mainbocher kollekciójában a száz száz parányi, sűrűn huzott kis csipkefodor, amellyel úgy a nappali, mint az estélyi ruháit díszíti. Detailokban is rendkívül érdekes ez a kollekció, amelyből a windsori hercegné mellett Páris legraffináltabb izlésű divatdámái választanak toalettet. A ruhákat színes emáilvirág és madárbróssok díszítik. A művirág is sokat szerepel nemcsak láncok, hanem óriási, szinte muffszerű virágmanzsetták formájában. A kollekció domináns színe a kék. Sötétkék, levendulakék, zafirkék. Az estélyi ruhák legtöbbje vagy bonbonrózsaszín, vagy korallárnyalatú. Zöld és sárga is gyakran fordul elő a kollekcióban.

A zöld azonban Maggy Rouff színe. A vitriolzöldnek keresztelt méregzöldből, egészen a hársfavirág halvány sárgászöld árnyalatáig mindenféle zöldet találhatunk Maggy Rouff rendkívül szellemes, kicsit régies, az 1900-as évek divatára emlékeztető kollekciójában. Hálcsontos nyaku nappali ruhák, kabátnélküli blúz és szoknya nappalra, mind azt az időt varázsolják vissza, amikor még Poiret mester, Worth és Callotsier diktálták a divatot Párisban.

Ugyanezt az 1900-as divattémát hangsúlyozza Piguet is, aki már most szalmakalappal mutatja a tavaszi uccairuhákat. Piguet is meglepően sok pikédísz alkalmaz a feketés sötétkék szövetruhák, sőt a fekete vacsorázóruhák is. A piké mellett nagyon bájosak és fiatalosak a velencei csipkegallérral díszített szövet és fekete szatén délutáni ruhái. Nagy piros bőrruhák.

Hormonos arcápolási módszerrel feltétlen eredményt biztosít

FELTER KOZMETIKA

(Ortutay-palota.) **Hajszálak, szemölcsök, pattanás, szepők** végleges eltávolítása. **Olcsó tanítványképzés.**

zsa applikáció díszíti egyik elegáns szövetruhájának derekát. Estélyi ruhái legnagyobb részt színes tüllből és világos pasztelszínű szaténból készülnek. Favorit színe a sötétkék és fekete mellett a szürke és drapp. Ezt a két színt gyakran kombinálja úgy is, hogy kosztümökben a szoknya szürke, a kabát pedig világos zsemlyeszínű árnyalatú.

Természetesen az imprimé is felütötte a fejét már a demikollekció divatanyagai között. Érdekes, hogy a párisi divat milyen hűségesen ragaszkodik a mintás selyemanyagokhoz. Igaz, ennek nagyrészt az anyaggyárosok ötletessége az oka, akik ma már a legnagyobb művészeket állítják az anyagtervezés szolgálatába. Gyakran világhírű festőművészek készítik egy-egy anyaggyárossal és ruhatervezővel karöltve az új ruháselymeknek mintáit. Az első tavaszi délutáni selyemruhák idén a kerti virágokat fogják szimbolizálni olyan élethűséggel, mintha a virág nem is festve, hanem élőn volna a selyemre tűzve.

A képzőművészeknek általában nemcsak az anyagtervezésben, hanem egyéb téren is jelentős szerep jutott az új divatban. Mostanában nagyon divatosak az ugynevezett kosztümékszerek, amelyek mindig egy-egy bizonyos toalettnek vannak tervezve. Ezeket az ékszereket is legtöbbször művészek rajzolják a szabó-

Ha **KARACSONYRA** és **SZILVESZTERRE** **szép akar lenni** gyorsan keresse fel

Tita Bugnariu kozmetikai szalonját Str. Eminescu 12.

OLAH angol-francia női-divatszalon

Arau, Boulevardul Regina Maria 9. sz. (Uj Neuman-ház.)

nők számára. Paquin például az idén Compté Etienne de Beaumonttal tervezett ékszerait. Társaságában rengeteget beszélnek ezekről a különleges művészi kreációkról, amelyek között a legfeltűnőbb egy kék gyöngyökből készült nyaklánc, amelyet hanyagul a vállon átvetve és hátradobva viselnek estélyi ruhához, de amely csuklóra csavarva mint karkötő is viselhető. Szenczáción egy gumirozott bársonyra montirozott arany és valódi szines kövekkel kirakott karkötő, amelynek előnye, hogy nem csuszka fel s alá a karon, hanem ottmarad, ahova éppen tették. Teljesen újszerű Compté Beaumont által tervezett fülbevaló is, amely fehér szafirkövekkel kirakott tekercekből áll. A két tekercs felül és alul a cimpán díszíti a fület és a vékony lánc, amely a két tekercest egymáshoz erősíti, az egész fület körülveszi. Tekintve, hogy Paquin divatszine a kék, Compté Beaumont az igazgyöngyöket is kékre festi és ezekből készíti a fülklipszeket, a gyűrűket és nyakláncokat. Estére sok túll és organdjruhát mutat már most a demi-kollekcióban is.

Hogy milyen lesz az általános divat, azt még legfontosabb párisi kollekciók megtekintése után sem tudnánk egységesen eldönteni. Egyik kreátor ezt a másik armazt ajánlja. Van azonban ennek a nagy bizonytalanságnak, ennek a szélsőséges ötlekgazdagságnak egy igen nagy és mindenki számára szinte megbecsülhetetlen előnye, az elasztikuság. A divat úgy változatható, ahogy éppen előnyös és ahogy éppen szeretjük. Ha valakinek jól áll a sötétkék, az viselhet sötétkéket, ha valaki szereti a feketét, zöldet, drappot, vagy szürkét, bátran választhatja azt, amelyik szín neki éppen előnyös. Mindig akkor lesz divatos, ha egyéni és stílusos marad. Az igazán elegáns asszony kell, hogy tisztában legyen azzal, hogy az ő számára csak az lehet divatos, ami neki jól áll és ami az életkörülményeinek megfelel. A túltöltött, az előnytelenül öltözködő asszony éppen olyan komikus, mint az, aki egyáltalán nem vesz tudomást az öltözködés változásáról és ma ugyanazt a ruhát viseli, mint esetleg a dédanyja hordott. A divatot lehet tanulmányozni, a divatot lehet szeretni és kultiválni, de mindig csak addig a mértékig, amíg az az öltözködő hölgy előnyére szolgál. A legfontosabb divatparancsokat: csak azt választani, csak azt viselni, amiben szépek vagyunk, aki nekünk jól áll.

Legszébb és legolcsóbb DAUERWELLE-t

„ELIT” hölgyfodrász-szalón
Str. Mărășești 1. készít.

Vizondolást speciális géppel 20 perc alatt szírit. Vasondolás, hajvágás, manicure és a hajfestés minden modern színből olcsón és garancia mellett.

Divatposta

Fiatal asszony. Várom beígért levelét, mert addig mire válaszoljak? Üdvözlét.

Karácsonyi probléma. 1938. Középkék muszlinbársony ruháját alakítsa át a következő módon: csipőtől lefelé glóknis szoknya, hátul egybe a felsőrése, elől boleros gömbölyűen elkerekítve, alatta szegőző: melény kettő, a bársony kihaltott, ugyancsak szegőzőtt fehér nyelvvel. Háromnegyedes ujjal. Üdvözlét.

Alakítok. Nagyon szép. Önnek való ruhát láttam a napokban fekete szövetből: a ruha teljesen sima volt, nyaknál gömbölyűen futott körbe két ujnyit széles fekete perzsa, ugyancsak az ujjain és a zsebeken is, széles fekete lakk-öv és a nyakába tűrt ciáklámszínű muszlinál egészítette ki. Üdvözlét.

Heti étlap

HÉTFŐ. Ebéd: Kőményleves, rántott gomba, párolt káposzta, rizsfelfújt. Vacsora: Kocsonya, tea, gyümölcs.

KEDD. Ebéd: Karilolleves, naturszelet, burgonya, turósbukta. Vacsora: Rakott burgonya, sajt, vaj, tea, narancs.

SZERDA. Ebéd: Burgonyaleves, párolt karafelsál,

Közismert tény,
hogy

olcsón jót vásárolni
GOLDSTEIN LAJOS

DIVATÁRUHAZÁBAN lehet
STR. BRATIANU 2. SZÁM

Tegyen ön is egy kísérletet!

tarhonya, kompót. Vacsora: Vegyesfelfújt, sült burgonya, tea, gyümölcs.

CSÜTÖRTÖK. Ebéd: Paradicsomleves, sültcsirke, paraj, diósmetélt. Vacsora: Libamáj hidegen, tea, sajt, gyümölcs.

PÉNTEK. Ebéd: Hallkra-leves, rántott hal, burgonya saláta, derelye. Vacsora: Karfiol vajban, keménytojás tormával, tea, narancs.

SZOMBAT. Ebéd: Borsópüréleves, töltött káposzta, almáslepény. Vacsora: Hidsült, tört burgonya, saláta, kompót.

VASARNAP. Ebéd: Husleves, rántott karaj, burgonya, uborka, diós és mákos patkó, vegyesgyümölcs. Vacsora: Vesepecsenye sült, saláta, kompót, délről tészta.

Balázs Magda

kozmetikai intézete
Piata Avram Iancu 21. sz.

Modern arcápolás. Tanítványok kiképzése.

Konyhatatok

Kugler bomba. 20 deka csokoládét egy fél merőkanál tejjel felfőzni, levéve a tűzről, 7 deka vajat keverünk hozzá, azután 7 deka porcukrot, 15 deka tisztított örölt mandulát, vagy mogorót adunk hozzá és két óránt át hűlni hagyjuk. Gombócokat formálunk belőle, középebe egy-egy rumosmeggyet teszünk és csokolá-

A „FOGYÓ-VÉSZ”

Irla: PETSCHAUER ATTILA

Világszerte mozgalmat indított a kozmetikusok egy része a női sportolás ellen, mert „attól nem lehet fogyni”, sőt a női szépség állítólagos szakértői azzal is ijesztgetik nyilatkozataikban a hölgyeket, hogy a versenyek izgalmas végküzdelmeitől eltorzul a sportoló nő arca.

És az ilyenféle tanácsoknak hisznek a hölgyek, mert olyanok akarnak lenni, mint a papirrajzok a divatlapokban. Cirkulálakura fogyasztják magukat gyógyszerekből élnek és éjjel vizes fogópriznicben álmodnak egy szép rostélyosról. Mialatt alszanak, akkor is fogyni akarnak.

— „Mialatt ön alszik, a vizes lepedő dolgozik és fogyaszt.” Reggelre még karcsúbb lesz önagsága. Még vékonyabb, még betegbb. Akár hogy mondják neki jóakarói, hogy ez a módszer ártalmas, ő mégis elmegy a kozmetikushoz s gyúrás, villanyozás, kenőcsözés után közli a fehérköpenyes művész úrral, hogy beiratkozik a vivőiskolába.

Az alakformáló szentimén lebeszéli a hölgyet, aki ezután nemcsak napi narancslevéről mond le, hanem lemond a vivásról és rozsdás pengéjéről is.

Szörnyű, hogy ezek a kozmetikusok — tisztelet a kivételnek — mit engednek meg maguknak. Illetőleg az a borzasztó, hogy a hölgyek mit engednek meg nekik. Például a napokban aziránt érdeklődtek nálam a dámák, hogy a sportolás tényleg árt-e a női szervezetnek. Ilyeneket irtak rozszaszínű, kék, és lila parfümös papíroson:

— „Mondja kérem, igazán tönkreteszi a sportolás a női szervezetet? Bocsásson meg, hogy ezzel závarom, de be akartam iratkozni fogyni az egyik vivőiskolába és a kozmetikusom lebeszélte, azt mondta, hogy attól nem lehet.

A nagyságos asszonyok tölem kérhetnek táncot ebben a kérdésben. Szívesen válaszoltam, mert az ilyen furcsaságokat már évek óta hallom. Ezekkel a vicces megállapításokkal pedig szembe kell szállni.

Sajnos, a fogyási láz tovább terjed és ahelyett, hogy a hölgyek vivni, tornászni, lovagolni menének reggelenként, veszélyes, tébolyító fogyókúrába kezdtek.

Már pedig a testet táplálni kell, nem fogyasztással sanyargatni. Szemet kell adni a gépnek, ha nem akariák, hogy a gép idő előtt megálljon.

Akármit mondanak a kozmetikusok, nem szabad gyötörni a szervezetet éhezéssel, mert esetleg attól nem lehet fogyni, csak esetleg végleg el-

dédarában megforgatjuk, Mignon-papírban tálaljuk.

Narancstorta. 6 tojás sárgája, 20 deka porcukor, 20 deka finomra darált mandula, vagy dió és egy evőkanál igen finom zsemlyemorzsa, melyet előre egy szép nagy narancs kifacsart levében megáztatunk, azután a narancs lereszelt héját és végül a 6 tojás keményre vert habját tesszük bele. Ha kiszült, narancsjuéggel, vagy tetszés szerinti mázzal vonjuk be.

Gesztenyetorta. 35 deka gesztenye, 25 deka porcukor, jól kikeverve, 6 tojás sárgája és hat tojás habja, szépen megsütjük és ha kihült, kettévágjuk és tejszínnel töltjük.

Libamáj-pástétom. Egy szép libamájat egy kicsit megbárolunk, ha kihült, átpasszírozzuk és három keményre főtt tojást szintén és teszünk bele egy kis zsir, egy kis mustárt, izlés szerint egy csepp sót, jó összedolgozzuk és egy formába tesszük és öntünk rá aszpikot, ha megiajyott, kiborítjuk és a tálalást lehet díszíteni keménytojással, uborkával, céklával és paprikával is.

A legszebb bucaresti-i és párisi

model kalapokat

LEGOLCSÓBBA REPT

Pappné Schweiger Anna

Plata A. Iancu 21., az udvarban

ALAKÍTÁSOK LEGOLCSÓBB ARON KESZÜLNEK

fogyni. Akkor aztán mehetnek az édes hölgyek halálos karcsúságukkal, fias alakjukkal, professzortól-professzorig, segíteni többé senki nem tud rajtuk.

Mindenki úgy kezdi a fogyóvést, hogy koplal. Aztán jönnek a teák, injekciók, pilulák, mérgek. A fogyókúrából előbb könnyű páciens, később halálos beteg lesz. A lefogyadt, elszáradt test elveszti ellenálló képességét és elpusztul.

Kérdem és joggal, minek ez?

Mindent nap hallani szép asszonyokról, hogy lefogyasztották magukat és most zsirosabbnál zsirosabb eledelket, arzent kapnak. Próbálnak hizni, de nincs megállás, tovább pusztítja őket, eszi a testüket, a szívüket, a veséjüket a fogyóvész.

Lefogyasztották magukat, elfogyasztották életerejüket és olyan csunyák lettek, hogy nem lehet megismerni őket. A szájuk körül mély ördögárkok vannak. Ajkuk petyhüdt, arcuk — bocsánat — olyan mint egy kitágult harisnyakötő.

A nyári hónapokban négy külföldi hölgy halt meg Budapesten könnyebb betegségben. A város remülten tárgyalta az ifjú dámák pusztulását. Az egyik vakbélgyulladásban, a másik influenzában, a harmadik szívgyengeségben, a negyedik vesebetegségben halt meg.

Fogyasztották magukat mint Jean Harlow és Renata Müller, éheztek, nem volt erő a szervezetben. Nem volt ellenállás. Elpusztultak azért, mert nem volt mi táplálja a motort.

És ugyanakkor a sporthölgyek? Arcuk egészséges, mint a friss barack, kedves, pirosposzsgás. Erősek, vidámak. Az influenzát egy tüszőnessel intézik el, a vakbélgyulladás után öt nap múlva már kutyát sétáltatnak a korzón. Sajnos ezt nem veszik tudomásul a kurázók.

Nem. Inkább elszáradnak fogyóvéstben. Iszszák a kuruzslók teáját. Pajzsmirigy befecskendezéseket hajszolnak. Fogpiszkálók akarnak lenni és tizenöt évesnek akarnak látszani az ötven évesek. Reménytelen tragikus erőlködés.

Elismerem könnyebb dőlég ágyban kópiálni, mint korán reggel felkelni és sportolni menni. De ne felejtsek el a hölgyek, hogy a koránkelő dámák ezzel szemben ehetnek rostélyost, sőt még pirított morzsában megformított krumplicsüdit is. Amikor megeszik ezt a jóféle tésztát, a nudli már tudja, hogy „le lesznek sportolva.”

Tessék tudomásul venni: a mérsékelt, helyes nőisportot csak a kuruzslók és a bolondítók szidják.

MAJÁRSZÁMI KERESZTREJTVÉNY

Megfejtésül beküldendők a vizsz. 1, 68, 124, 139. és a függ. 1, 32, 97, 119. sorok.

Megfejtése 10 pont.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	
26				27					28			29								30					
31			32					33			34	35					36	37							
38		39			40				41		42		43	44	45	46	47	48		49		50		51	52
46				47					48				49				50				51			52	
	53			54				55		56		57							58	59			60		
61	62	63	64			65		66		67		68		69										70	
71	72	73			74			75	76		77	78			79									80	
81		82			83			84	85					86					87		88				
	89				90			91	92	93		94						95		96				97	
98	99		100				101		102	103		104	105		106		107							108	
109		110				111			112				113	114	115									116	
		117			118		119			120			121		122									123	
124	125			126					127		128		129		130									131	
132						133				134			135				136		137						
138								139		140						141		142				143		144	
145						146	147				148			149					150					151	
152					153	154				155				156					157					158	159
		160					161	162	163				164				165						166		
167	168				169		170			171	172			173				174					175		

VIZSZANTES SOROK: 1. Schoppenhauer egy aforizmája a nagyképűségről (folytatása az 1. függőleges sorban). — 26. Rom, idegen szóval. — 27. Német hernyó. — 28. 502 római számmal. — 29. Római patricius Kr. e. 5 szd., kinek a plebejusok elleni lázadását Shakespeare is feldolgozta színművében. — 30. Pl. a jegénye is. — 31. Igaz volna, ha az a nem hiányozna. — 32. Szivélyes ünnepi jókívánságunk. (A nyílak nyomán folyt.) — 35. Éktelen asszonypalánta. — 36. Kemény fém, aranytoll-hegyeket is készítenek belőle. — 38. Jöltáplálnak is mondhatnók. — 40. Északi főváros. — 41. Értkezés, tanulmány — idegen szóval. — 43. Azonos betűk. — 44. Inni ad. — 46. Leiki reflex. — 47. Francia zeneszerző, leghíresebb műve a Carmen. — 48. Cigaretán is van. — 50. Villanyra is mondják. — 51. Téli jármű. — 53. Műkedvelő. — 55. Sportszövetség rövidítése. — 57. Jézus születési helye. — 58. Igeköto. — 60. Utlan rud. — 61. Földet tur. — 63. Céltudatos ember igéje. — 64. Ellentétes kötőszó. — 65. Jóindulatu megnyilatkozás. — 67. Egyiptomi napsü. — 68. Itt feküdt a kis Jézus. — 71. Hordóvasalás. — 73. — Edzés — idegen szóval. — 76. Elnyom, alárendel. — 79. Jó szabó így készít ruhát. — 80. Helyhatározó. — 81. Nő ezen a hegyen kötött ki bárkájával. — 83. Híres angol sakkmatadrc. — 85. Fejlettség, káosz. — 87. A tűzkő feltalálója. — 89. Királyt avat. — 91. Női becenév. — 93. Numero rövidítése. — 94. Bánk-Bán egy alakja. — 96. Indulatszó. — 97. 1005 Rómában. — 98. Görög istennő. — 100. Egyiptomi főisten, röviden. — 101. Havazás kezdete és vége. — 102. Egy finom lenvászón neve. — 105. 1050 római számokkal. — 106. Körzet — románul. — 108. Ital. — 109. Valamit kívág (pl. az újságról). — 111. Karácsonyi népijáték. — 114. Hajón található. — 116. Helyhatározó. — 117. Földmérték=100 m². — 118. Ugy keletkeztek, hogy tegyük fel, 20 kutyát egymás mellé állítanak. (Bocsaúat!) — 120. Egészséges. — 121. Ilyen a hegyi le-

vegő. — 123. Nem hajlik. — 124. Csillag vezette mindhármukat Jézus születési helyére. — 130. Fémét tartalmazó ásvány. — 131. Irányjelzés. — 132. Lebukó — más szóval. — 133. Münchenen folyik keresztül. — 134. Week-end hálólhelyek. — 137. Szlav férfinév. — 138. Le-folyik. — 139. Textiles. — 143. Prózaí vágy. — 144. Kicsinyítő képző. — 145. Neves magyar tájképző. — 146. Jegyes, menyasszony. — 148. Kibabrál, megbeszánt. — 149. Olasz ut. — 150. Részegeket vonzó hely. — 152. Éhesek lapja. — 153. Francia férfinév. — 155. Svájci téli sportcentrum. — 156. Ének. — 157. Román posta monogramja. — 158. Angol kifejezés, annyit jelent: rendben van. — 160. Ügyvédek viszik. — 161. Német első. — 167. Fontos háztartási cikk. — 169. Az ilyen gyümölcs jó. — 171. Régi ürmérték. — 173. Nem használ. — 174. Indulatszó. — 175. Német nak-nek.

FÜGGŐLEGES SOROK: 1. Schoppenhauer aforizma folytatása. — 2. Francia Jenő. — 3. Mostanában nemcsak iskolásokat, de a felnőtteket is kötelezik reá. — 4. A legintósabb személy. — 5. A szerelem görög istene. — 6. 3/5-öd malac. — 7. Női öltöző. — 8. Görög hős, költemény. — 9. Szabályzat — francia szóval. — 10. Női becenév. — 11. Lakatos teszi a kulccsal. — 12. Gyertyakészítéshez is használják (ékezet felesleges). — 13. Kolonc vége. — 14. Ástalan gyermekjáték. — 15. Orosz város — ha egy „l” betűt ragasztunk hozzá. — 16. Az Erie és Ontario tavakat köti össze. — 17. Rovar repülés hangja. — 18. Mőhatározó. — 19. Francia névelő. — 20. Spanyol női név. — 21. Mutatószó. — 22. Ártalan madár. — 23. Védelem, pártfogást jelent képletesen. — 24. Ősi germán népi szervezet. — 32. Raktáros teszi. — 33. Hangjegy. — 37. A török nagybőjt hava. — 39. Beszéd tárgy, tartalom. — 42. Családfő. — 44. Börös — székelyül. — 47. Az embernek és állatnak is van. — 49. Legmagasabb hely — a színházban. — 50. Ilyen ház is van. — 51. Nyakban viselik. — 52. Víz teszi.

54. Ilyen a jó cipő. — 56. Rövidítés másolatokon. — 59. Sebbel — ikerszava. — 62. Por és vízből áll. — 64. Világháboruban olasz fővezér. — 66. Tegez hosszabb vége. — 69. Ilyen a rossz kávé. — 70. Tud — másszóval. — 72. Bádigos szerszám. — 74. — Junius—Julius—augustus. — 75. Német szellem. — 77. Angol szobainas. — 78. Csaknem ráz. — 79. Börtönben alkalmazzák. — 82. Görög betű. — 84. Mássalhangzó. — 86. Fémtestítő márka. — 88. Indulatszó. — 90. Zeus örökké könnyező kővé változtatta. — 92. Az emeletre vezet, névelővel és éktelenül. — 95. Verne egy regényének hőse. — 97. A nagy abesszin négus. — 99. Igeköto. — 101. Német filozófus, a modern pedagógia megalapítója. — 103. I. H. — 104. Összetételekben újat jelent ez a görög szó. — 107. Az óceán eleje. — 108. Így lesz a buza, a kukorica, sőt állítólag a borbély is. (Ki is volt a magyar cégtáblára írva). — 110. Zenekart — görög szóval. — 111. Francia erdő. — 112. A MÁV villámvonatának neve. — 113. A pápa Rómában teszi ezt. — 115. Utlan rud. — 116. Turiműszó. — 118. Előretolt katonai egység. — 119. Megbélyegzési jel. — 122. Francia arany. — 123. Ilyen a jóbarát és feleség. — 125. Alaszkához tartozó sziget-csoport. — 126. Éktelen eskü. — 127. Állandóan tartó. — 128. Kártékony rovar. — 129. Textilárak. — 131. Háziállat. — 135. Olasz üdülőhely. — 136. Török női név. — 137. Tág. — 140. Növény. — 141. Negyedré, de több egy „e” betűvel. — 142. Román igenlés. — 147. A 20. függőleges ékes francia formája. — 150. Átokkal halmoz el. — 151. Épület a szőlőhegyen. — 154. Egerbe való. — 155. Súly. — 156. Feleslegesen ékes madár. — 157. Undort jelentő indulatszó. — 159. Hegyalkotó. — 160. Arcszín. — 162. Réteg, magánhangzók nélkül. — 163. Tudomány. — 164. Romlott tojás. — 165. Penészszag. — 166. Fűlértő valami. — 168. Tagadószó. — 169. Időegység. — 170. Igeköto. — 172. Dolog vége.

Az „Aradi Közlöny“ karácsonyi rejtvénypályázata

Mint minden esztendőben ezuttal is kedves kötelességünknek teszünk eleget, mikor tartalmas karácsonyi számunkban az elmesportot kedvelő olvasóink részére, különféle ötletes rejtvényfeladatot adunk a kétnapos ünnep ünneplésének előzésére. E kellemes szórakozást ezuttal is a hasznos-sal kötik össze és a helyes megfejtők között egész sereg szebbnél-szebb ajándéktárgyat osztunk ki nyereményképpen. Hiszünk, hogy idén is jó szolgálattal teszünk és mint eddig mindig, ezuttal is sokszáz olvasónk versengése bizonyítja majd, hogy jó ügyet szolgáltunk.

A PÁLYÁZAT FELTÉTELEI A KÖVETKEZŐK:
Az Aradi Közlöny karácsonyi rejtvénypályázatán minden olvasónk résztvehet, ha az alább közölt „Pályázati szelvény“-t pontosan kitöltve, helyes megfejtéssel együtt borítékba zárva, az „Aradi Közlöny“ kiadóhivatalában leadja vagy postán beküldi.
A boríték „Rejtvénypályázat“ felírással látandó el. A beküldési határidő 1939. január hó 5-én este 6 órakor jár le, mely után érkező pályázatot figyelembe nem vehetünk. Szelvény nélküli megfejtéseket nem fogadunk el és egy szelvényvel

csak egy megfelelő pályázhat.
A rejtvénypályázat pontozásos verseny, tehát az egyes rejtvények értékelése a föléjük írt pontmennyiséggel történik. Minden pályázónak tehát érdeke, hogy minél több helyes megfejtéssel vegyen részt a versenyben, melynek győzelmi sorrendje nem a sorsolás szeszélyes véletlenjén dől el, hanem a tudás, az ügyesség és szorgalom érdeméért juttat nyereményhez.
A rejtvények helyes megfejtéseit 1939. január 6-iki számunkban közöljük, míg az eredményt, a pályázatok gondos felülvizsgálása után 1939. január 15-iki számunkban ismertetjük.

Az Aradi Közlöny karácsonyi rejtvénypályázatának nyereményai:

- Egy hatszemélyes feinsilber (ezüst) porcellán fekete-kék készlet. Az Aradi Közlöny ajándéka.
- Egy hatszemélyes finom cseh porcellán kompl. teáskészlet, az Aradi Közlöny ajándéka.
- Egy hatszemélyes komplett sandwich-készlet, az Aradi Közlöny ajándéka.
- Egy művészi cseh-porcellán bonboniere, az Aradi Közlöny ajándéka.
- Egy hatszemélyes finom üveg téstáskészlet, az Aradi Közlöny ajándéka.
- Egy bridge hamutál-készlet (4 hamutartó kosárkában), az Aradi Közlöny ajándéka.
- Egy hatszemélyes finom üveg vízeskészlet, az Aradi Közlöny ajándéka.
- Egy színes üveg kompótos tál, az Aradi Közlöny ajándéka.
- Egy porcellán lux-hamutartó, az Aradi Közlöny ajándéka.
- Egy modern patent nyakkendőtartó, az Aradi Közlöny ajándéka.
- Három finom zsebkendő I. Mojiu divatruház (P. Avram Iancu) ajándéka.
- Egy kosárka csokoládé desszert, Málka-cukrászda (Csanádi Bank-palota) ajándéka.
- Egy üveg finom kölnivíz „Mascotte” parfüméria (Bul. Reg. Maria) ajándéka.
- Hat darab fényképes levelezőlap Sándor Jenő fotószalon (Bul. Reg. Ferdinand 22.) ajándéka.
- Egy cserép gyönyörű virág Weil virágszálon (Neuman-palota) ajándéka.
- Egy Baby-garnitúra (egy kabátka és sapka) Brenner speciális baby- és gyermekruha-áruház (színházzal szemben) ajándéka.
- Három méter teniszfilanel pyjamára, Weisz Sándor divatruház (Str. Bratianu) ajándéka.
- Egy doboz finom csokoládé desszert, Select-bonboneria (Scala-mozi mellett) ajándéka.
- Egy cserép gyönyörű virág Scharn Mária virágüzlet (Csanádi Bank-palota) ajándéka.
- Három darab finom női zsebkendő Ruttkay és Botyke kelengyeáruház (Bulev. Reg. Maria) ajándéka.
- Két darab Juno szappankülönlegesség, a „Juno” illatszertár (Str. Eminescu 4.) ajándéka.
- Egy fotóalbum, Fotocentral fényképészeti szaküzlet (Str. Eminescu 4.) ajándéka.
- Egy divatos női bőröv Strasser divat- és kötöttáru ház (Városházzal szemben) ajándéka.
- Egy díszzsebkendő, Goldstein Lajos divatruházának (Str. Bratianu) ajándéka.
- Egy kötet modern regény, az „Aradi Közlöny” ajándéka.
- Egy kötet modern regény, az „Aradi Közlöny” ajándéka.
- Egy kötet modern regény, az „Aradi Közlöny” ajándéka.
- Egy kötet modern regény, az „Aradi Közlöny” ajándéka.
- Egy kötet modern regény, az „Aradi Közlöny” ajándéka.

Mértékhitelítés!

Megfejtése 1—1 pont.

1. Milyen hosszú egy angol mérföld?
2. Milyen hosszú egy görög stadion?
3. Milyen hosszú egy orosz verszt?
4. Hány liter egy akó?
5. Hány liter egy angol bushel?
6. Hány liter egy olasz pipa?
7. Hány kgr. egy régi osztrák mázsa?
8. Hány kgr. egy török oka?
9. Hány kgr. egy görög talentum?
10. Hány kgr. egy japán kvan?

Ki írta?

Megfejtése 1—1 pont.

1. Tengerszemű hölgy.
2. Urak és parasztk.
3. A menekülő élet.
4. Déryné ifiasszony.
5. Isten rabjai.
6. Két fogoly.
7. A madár fiaihoz.
8. Csongor és Tünde.
9. Az elsodort falu.
10. Eppur si muove.

Szó- és betűrejtvények:

Megiejtésük 2—2 pont

1.

Ha égből

2.

Riga város a szegényeinek segélyt ad

3.

Pici lakatod

4.

Hamis Istálló

5.

Az én legyem

6.

Az árviz mindent előntött

7.

Ez a hölgy hidegen fogadja a köszöntésed
h = v.

8.

Mazasszonyingatag

9.

Kék ház hirt küldte

10.

hadnagy á löhadnagy
—t—t

11.

Rsfelfujt

12.

&
\$
?
!
:
;

13.

L

14.

$\frac{y}{d}$
 $\frac{d}{v}$

15.

TI TI
KONT

Pályázati szelvény.

Az ARADI KÖZLÖNY karácsonyi rejtvénypályázatára

Név: _____

Pontos cím: _____

A parányi ember...

a nagy természettel szemben állva, küzd a maga nyugtalan kielégíthetetlen idegeivel és gyenge szervezettel. Bámulatos szívóssággal akarja meghódítani az egész világot. Pedig ráeszmélhetne arra, hogy ezáltal nemcsak a mezsémmisülés felé, mert nem bírja a nagy tempót képzeletének világával felvenni és előbb-utóbb a betegségek sorozata támadia meg szervezetének ellenálló képességét u. m. Ideges gyomorbad, bélzavarok, epe- és májmegbetegedések, ideges álmatlanság, szédülések és hevílések.

A világhírű amerikai Gastro-D., amely egy nemrégiben felfedezett gyógynövény kivonatából készül, súlyos gyomor és bélbajok eseteiben kitűnő eredményeket adott és melvnek gyógyhatását úgy külföldi, mint belföldi orvosi szaklapok legelismertöbben méltatják.

„Gastro-D.“ kapható gyógyszerárakban és drogériákban, vagy megrendelhető 135 lei utánvét mellett Császár E. gyógyszerárakban, Bucuresti, Calea Victoriei 124.

Amerikai világkiállítás

Könnnyítések a vízumban — Oriási kedvezmények

1939. év májusában nyílik meg az amerikai világkiállítás, amely méreteiben, építkezéseiben, látnivalóiban, felülmúlja az eddigi összes világkiállításokat és oly látnivalókat és élményeket nyújt, amelyet az emberi elképzelés még csak meg sem közelíthet. Amit a huszadik század adott az emberiségnek, az mind a legtokéletesebb elkészítésben, előállításban, felépítésben ott láthatók lesznek és a kiállítás gigantikus méretei csak most kezdenek kibontakozni, amit tudomásul veszünk azon újságcikkekben, amelyekben leírják, hogy mily hatalmas területen épülnek a különböző államok pavillonjai és mily építkezési csodákkal lepik meg az amerikaiak a világot.

Ha hozzávesszük még azt, hogy a világkiállításra utazók láthatják New Yorkot, a világ legnagyobb városát, annak számtalan látnivalóit, felhőkarcolóit, magasvasutait és a hat emelet mélységű földalatti vasutjait, akkor jogosan elmondhatjuk, hogy az utasok egy életre szóló élménnyel és tapasztalatokkal lesznek gazdagabbak.

Nagy vízum-könnnyítések és utazási kedvezmények könnnyítik meg az utazást és az otttartózkodást. Ugy az amerikai Konzulátus, mint az ottani hatóságok megkülönböztetett előzékenységgel kezelik az utasokat.

Es erre a világkiállításra hatalmas apparátusával, nagyszerű megszervezettségével felkészül a világ egyik legnagyobb hajósvállalata a Hamburg—Amerika Linie. Nincs szükség e hatalmas vállalatnál reklámra, hiszen köztudomású, hogy hatalmas hajóparkja a legmodernebb felszerelésű és berendezésű és köztudomású, hogy az utasok százezrei mily elragadtatás és meglegedettség után válnak a társaság barátjaivá, akik az egész világba elviszik híret annak, hogy a hajókon mily nagy az előzékenység és mily tökéletes minden teljesítmény.

A közeljövöben jönnek ki a számtalan prospektusok, amelyek közlik a szenzációs kedvezményeket és az olcsó tökéletes utazási lehetőséget. Legmeglepőbb lesz a leiben fizethető igen alacsony kurzusu hat, tizennégy és harminc napos időtartamu teljes programmal való utazás, amelyet egyénileg és társasutazás formájában is meg lehet tenni.

A Hamburg—Amerika Linie bírja a legnagyobb délamerikai hajóstársaság, a Hamburg Süd vezérképviselét és így a délamerikai utazások legtokéletesebbét nyújtja a nyolcnaponként induló gyönyörű modern hajókkal. A kivándorlók és az egyéni utasok ezrei tanusíthatják, hogy e hajókon az utazás és az irányítás milyen, ami most amikor a kivándorlás nagyobb méreteket ölt, igen fontos.

A Hamburg—Amerika Linie és a Hamburg Süd hajóstársaságok összes ügyeit az előzékenységeről, korrektségéről és absolute megbízhatóságáról közismert cég, a KUNSTLER utazási iroda intézi és ez már maga egy garancia és nincsen szükség semmi egyéb hangzatos reklámra.

Utazási, kivándorlási ügyekben pontos közléseket ad a különböző világrészek államainak bevándorlási feltételeiről és vízumszerzési módjáról absolute a valóságnak megfelelő információkat ad.

Furnisor al

Curtii Regale

ALEXANDRU DOMÁN

Királyi udvari szállító — Königlicher Hoflieferant
MAGAZIN de COVOARE — TEPPICHEHAUS
SZÖNYEGHÁZ

ARAD.

MOR-COC

svájci sapka:

a legolcsóbb,

a legjobb,

a legszebb.

Kapható minden jobb kötöttáru
üzletben.

GLOBUL

S. A. R. DE TRANSPORTURI ARAD
STRADA MOISE NICOARA 10.

Szállítási vállalat / Nemzetközi szállítások / Vámiroda

TELEFON:

Városi iroda: 2550 és 2551. Vasuti raktár: 2218.
Raktárház (Bulevardul Regele Ferdinand No. 29.) 1820.

ÜZLETÁGAK:

ORSZÁGOS TEHERAUTÓ-FORGALOM

Darabáruk naponkénti továbbítása, saját teherautóinkkal.

COLLI-EXPRESS

Belföldi csomagforgalom, 24 órás lebonyolítás az ország bármely rendeltetési állomására.

BUTORSZÁLLÍTÁS.

Párnázott butorkocsikkal helyben, vidékre és külföldre.

BERAKTÁROZÁS.

Mindennemü kereskedelmi áruk, valamint butorok részére, száraz, modern raktárházunkban.

FUVAROZÁS.

Társzekerekkel és teherautókkal.

IMPORT.

Gyűjtőforgalom a kontinens minden országából, valamint tengerentúlról.

EXPORT.

Vámolás az ország minden határállomásán.

VÁMIRODA.

Mindennemü import- és exportáru részére.

TARIFAIRODA.

Díjmentes ajánlatok, belföldi és külföldi relációkban.

ASZÓDY JÁNOS:

„ÉHESEK ÉS JÓLLAKOTTAK“

A német gyarmatigények gazdasági okai mögül —
Japán már berendezkedett a Karolina szigeteken

Azok a nap-nap után megjelenő cikkek, tanulmányok, amelyek aként állítják be a német belföldi helyzetet reménytelen voltát, mintha azt pusztán a tülzsbavitt fegyverkezés okozta volna, gazdasági következtetések szempontjából tévedések alapulnak.

A német gazdasági nehézségek nem csupán a militarizálás határait nem ismerő eltulzásában gyökereznek, hanem röviden szólva abban, hogy a III. Birodalom olyan célokat tűzött maga elé, ugy kaotnai, mint gazdasági téren, amelyekről a szakértők még a különböző „négy éves“ tervek s megvalósításuk kezdetén megállapították, hogy azok jóval túl fekszenek Németország erőin.

A hatalmas életerővel és lehetőségekkel bíró német birodalom az utóbbi évek alatt teljesen improduktív irányra állított be és ennek a helyzetnek ellensúlyozására mindenfajta olyan politikai és gazdasági intézkedést fogantatott, mely a zürzavart még inkább növelte. Világosabban szólva, a jelenlegi Németország vezetői csak a célt látták maguk előtt és anélkül, hogy pontosan számolták volna a rendelkezésükre álló erővel, oly kalandba bocsátkoztak, amelynek visszahatásai, különösen gazdasági téren, éppen a legutolsó hónapokban érték el azt a pontot, amelyen tulsegiteni már a hosszú idők óta állandóan megszavazott rendelkezések sem tudják a német közgazdaságot.

Ezért bukkan fel újra a gyarmatfelosztás régi problémája a diplomáciai tárgyalásokban.

A III. Birodalom vezetői, akik elsősorban katonák, amint mondtuk csak a végső célt látták maguk előtt és nem számoltak a rendelkezésükre álló anyagi lehetőségekkel, amelyek, még egy olyan gazdag országban sem végtelenek, amilyen Németország. Amikor pedig az államháztartás, valamint az egész német közgazdaság inogni kezdett, szükségrendeletek, törvények, előírások tömegét

zuditották az országra. Ezen rendelkezések tulajdonképpen az ország gazdasági helyzetében „stati quo“-t akartak teremteni, amelyre feltétlenül szükség volt akkor, ha a megkezdett katonai és külpolitikai programot terveik szerint akarnák befejezni.

A világ gazdasági szakértői közül azok, akik tudták tenni magukat a jól előre látott vég tragikumán, már régóta mosolyognak azon az erőlködésen, amellyel a III. Birodalom küzd a világ-gazdaság keretei között évszázadok óta fennálló szabályok megdöntésén. Hetenként, később már naponként jelentek meg a szigorubból-szigorubból rendelkezések, amelyek egyrészt a mind nehezebbé váló helyzet természetes következményeit akarták kiküszöbölni, másrészt a megelőző, gazdasági értelemben száz százalékos abnormitást képviselő törvények káros voltát voltak hivatva ellensúlyozni.

Ebben a tragikussá váló hatalmas küzdelemben úgy tűnik elő a sokat szenvedett német nép, mintha 1914. óta állandóan háboruban élne. A hadviselő évek nélkütlözése után, az inflációs periódus (1919—1923) majd néhány konjunktúrális év elmúltával újra a belföldi gazdasági harcok. Mind ezt pedig — tudjuk jól — az „alultáplálás“ szomorú jelensége kíséri.

Mintegy két évvel ezelőtt dr. Schacht cikket írt a washingtoni „Foreign Affairs“ című lapba.

Dr. Schacht ilyeneket írt: „Eleinte voltak „jóllakott“ országok és voltak „éhesek““.

Azóta Japán és Olaszország is a jóllakottakhoz csatlakoztak és Németország egyedül maradt.

Feltűnő probléma magának a problémának keretén belül az, hogy: 1) Vajon miért nem szerepelnek a német követelésekben azok a gyarmatrészek is, amelyekre Japán kapott mandátumot a Népszövetségtől? 2) Mi fog vajon történni akkor, ha Göttingenben éppen ezeket a szigeteket ítélik oda Berlinnek, amelyekben Tokió már olyan kényelmesen berendezkedett?

A Karolina szigetéről van szó, melyek 1855-ig Spanyolországhoz tartoztak, amikor is Németország megvette őket. Amikor 1919-ben a német birtokok felosztásra kerültek, a Karolina szigetekre Japán kapott mandátumot. Közben a „Felkelő Nap“ országa kilépett a Népszövetségből és egyben bejelentette, hogy a szigeteket egyszerűen bekebelezi. Akkoriban óriási volt a felháborodás Németországban. A sajtó azonban inkább a Népszövetséget szidta, semmint a japánokat. Ezek

a hangok természetesen a japán—német szerződés megkötése óta még inkább lecsendesültek. Pedig milyen kiváló stratégiai pont például Palau szigete a Filippinek ellen! Vagy a Marianok és azok!

A délkelet-afrikai gyarmatoknak azonban kedvezőbb a talajuk, az éghajlatuk, gazdagabbak a nyersanyagokban is és főleg jobban ismerik is a németek.

Ismerik őket nemcsak azért, mert nemrég még az övéik voltak, hanem azért is, mert sohasem tekintették őket elveszetteknek és különböző módon gondoskodtak arról, hogy amikor rákerül a sor, azonnal birtokukba is vehessék.

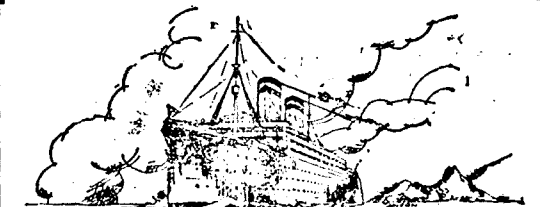
A „Szentlélek“ nevű rend, amely a katolikus-üldözések dacára is nyugton maradt, létezését annak köszönheti, hogy a rendből kikerülő miszionáriusok nevelik a jövő német kolonistáit. Sonnenschein atya, akinek afrikai utjáról múlt év márciusában számoltak be a lapok, egyik vezetője ennek a „rendnek és egyúttal — ez egyúttal mindent megmagyaráz — feje a „Német Gyarmati Iskola“-nak is. Azt az intézményt néhány évvel ezelőtt alapították Neerszenben és egyedüli célja az, hogy bizonyos előírások szerint kinevelje azt az anyagot, amely a németek jövőbeli gyarmati keretét tartozik képviselni.

A neerszen-i központ gondoskodik egyúttal a kolonisták megházasításáról is. Miután a kolonista kijárat a próbát a trópusokon, kikeresnek számára egy hasonlóképpen szilárd fizikummal bíró német nőt kiküldik a gyarmatra és mután vele szintén végigáratnak egy tanfolyamot, a miszionáriusok összeadják őket. Hivatalos számadatok nincsenek ugyan arról, hogy a neerszen-i iskolából eddig hány gyarmatosításra alkalmas tanuló szállt hajóra Afrika felé, bizonyos azonban az, hogy több ezre tehető azoknak a száma, kik ma a volt német birtokokon szétosztva dolgoznak.

Ez a „beszivárgási“ metódus valahogyan sokban hasonlít a japánok módszerére, akik tudvalegőleg nemcsak Mandzsuriába hatoltak be még annak elfoglalása előtt, hanem eljárásították földművelőkkel, munkásaikkal, kereskedőkkel Indiát, a Filippineket, a hollandi szigeteket, de Ausztráliát is.

A „sárga veszedelem“ lassan, de biztosan nemcsak ágyúkkal, gépfegyverekkel, hanem saját alattomos módszerével kaparintja meg a távoli birtokok iparát, kereskedelmét.

Ki tudja, vajon Sonnenschein atya „diákjai“ kevésbé szívósak lesznek-e, mint a japán pionírok?

HAMBURG-AMERIKA LINIE

Tengerentúli utazások

gyors, kényelmes és olcsó a

Hamburg-Amerika Linie

modern hajóival

Északamerikába, (Kanada)

Középamerikába

Délamerikába (Chile, Peru)

Ausztráliába, Ázsiába

és minden fontos kikötőbe.

Tanulmányi és szórakozási utak a tengerre az év minden szakában.

Afrikai utazások a

Deutschen Afrika-Linien

hajóival.

Információk és prospektusok a

Hamburg Amerika-Linie

S. A. R. képviselőjénél:

Künstler Utazási Iroda

Arad, Bul. Regina Maria 24. Tel. 10-86.

JUHÁSZ vasöntőde
és gépgyár

Tulajdonos: JUHASZ J. ÁRPÁD

ARAD, Str. Abatorului No. 1, 3, 5, 9. Gyermekórház mögött

Gépöntvények minden méretben. Kereskedelmi öntvények.
Motorok, gőzgépek, ipari és mezőgazdasági gépek
gyártása és javítása.

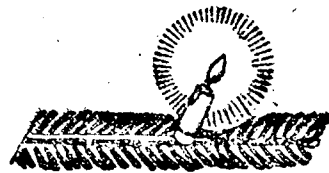
Fagáz- és széngáz-generátorok gyártása,

motorok átalakítása fa vagy széngáz üzemre.

Üveggyári formák, gépek és berendezések gyártása.

Fogaskerekek gyártása. Malomhengerek rovatkolása.

Telefon: 16-66

GYAPJÚIPAR R.-T.

TIMISOARA

Gyártja:

a legfinomabb női és férfi szövetujdonságokat, a legmodernebb kötött és kötszövött cikkeket, fonalat, szalagot a legolcsóbb árakon.

S. A. FORESTIERA DIN MILOVA

MILOVAI ERDŐIPAR R.-T.

ARAD, STR. Dr. IOAN ROBU 12. ET. I.

TELEFON 23-28

Fabricade ghete

S. A.

Telefon 47, 4-32.

Cipőgyár R. T.

Távíratcim:

Carmenshoe Oradea.

ORADEA.

Ajánlja férfi-, női- és gyermekcipőgyármányait, valamint

különféle anyagokból készült házicipőit.

Gyártmányaink kaphatók Aradon kizárólag:

APPONYI TESTVÉREK és IVÁNYI MENYHÉRT
cégeknél.

ARADI KÖZLÖNY

Telefon: 11-51. Sürgőnycim: KÖZLÖNY

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
ARAD, Bul. Reg. Maria No. 19.

Előfizetési áraink:

Egész évre . . . 840 lei || Negyedévre 210 lei
Félévre . . . 420 " || Egy hónapra 70 "

AZ ESZME DÖNT

Az „Aradi Közlöny” számára írta:

Varianci Szaps

református lelkész

Korunkban mindent a számok nagysága szerint értékelünk. Egymás után jelennek meg a hírek millióss hátszeregekről, milliárdos költségvetésekről, ezres, sőt száz- ezres embervesztésekről, amiket átszakított gáton áthömpölygő víz ragadt magával. A totális háború kényszerű szüksége végzettszerűen nehezedik reánk. Mit jelent ekkora dimenzióban egy ember? Karácsonykor azonban hadseregek és költségvetések fölül emelkedik egy újszülött kisded! A földkerekségén száz és száz millió ember reá gondol és neki hódol. Ennek az újszülöttnak tiszteletére már annak idején bölcsék és királyok mentek. Ma is méltó arra, hogy bölcsője köré gyűljünk.

A karácsonyi történet örök emberi és isteni igazságokat nyilatkoztat ki. Az a kicsi jászolbölcső és benne egy kis gyermek, azt reméli nekünk, hogy nem a számok és az anyagok nagysága a döntő, hanem az eszme, ami azokat létrehozta és életeti. Ez sokszor parányi, mint a mustármag és a magok általában. Ezekben a magokban benne van a jövőnö fű. Hiába rohan vesztesébe az esztétizált világ, karácsonykor ráeszmél arra, hogy győzni mégis a Jézus és eszméi fognak. Nagy vigasztalás ez, kivált napjainkban.

A karácsonyi történetben az élet megújulását látjuk a családi élet által. Társadalmi életünk sok sebeközül alig van fátyol, mint a családi élet lassu felbomlása. Nem keresem ma ennek okait, szomorú következményeit azonban mindjebben érezzük. Ha meglazulnak, vagy éppen megszűnnek a családi kötelékek, a szülők és gyermekek szeretete, az egymásról való gondoskodás szent kötelességérzete, eresztékeiben lazul meg a nemzet összetartó ereje. Nagy elhatározások és önfeláldozások szülő oka mindenkori a jövőért, a gyermekért való gondoskodás. Nem véletlen az, hogy Madách Ádámit az Eva szíve alatt megmozduló kis gyermek mentette meg az öngyilkosságtól. Az sem véletlen, hogy a repülőgépekben egyes társaságok csak családost embereket alkalmaznak. A gyermekéért kétszeresen vigyáz magára és másokra is az ember.

Az első karácsony szülötte azonban olyan eszmét képvisel és hoz az emberi életbe, amelyeket lehet egy ideig tagadni, vagy elmellőzni, de amelyek nélkül hosszú ideig élni nem lehet. Ez az Istenhit és az ember szeretet. Ezt karácsony angyali karok éneke által hirdette. Semmi sem igazolja jobban Jézus istenségét, mint ez emberek magatartása ezzel a kijelentéssel szemben. Ha csak a föld bölcsessége lenne a karácsonyról szóló hitadás, az bizonyosan mást tanítana. Talán az, amire az ember természet szerint mindenkor hallandó volt. Azt, aminek jelszava ez: szemet szemért, fogat fogért. Azt, amit a divatos jelszavak és törekvések szolgálnak, azt amit már régen így fejeztek ki: ember embernek a farkasa. A karácsony eszméitől elhajlott korszakokban kiünnöös jelentősége van az angyali karok énekének. Fel- emelő biztatás van benne a jövőre.

A karácsonynak ma kiváltképpen abban van lelméretetlen jelentősége és értéke, hogy minden népnek szól. Krisztusban összeomlottak a választófalak, amiket szin, faj, nyelv vont az emberek közé. Az egyetemes embertestvériség gondolata karácsonykor született meg. A kereszténység első hírdetői ezzel a boldog felismeréssel léptek a világ elé. Nincs zsidó, sem görög, nincs kelta, sem szábados, mert ti mindnyájan egyek vagytok a Krisztus Jézusban. Széttörődött kereszténység, fajokra tagolt emberiség, osztályokra szaggatott társadalom vergődése között sötétségből ragyog elő a karácsonyi csillag. Annál fényesebben ragyog, minél sötétebb az éjszaka. Boldog korszakokban csak élyeztek a

karácsonyt, mi ma átéljük. Azzal a sóvárgással és reménykedéssel, mint az első karácsony résztvevői. Érezzük, hogy ma kicsiny a fény, parányi az emberszeretet, de mégis van. Talán szendereg a szívben, mint a kisded Jézus a jászolban, de meg van. A jóakaratu emberek édes vigasztalás ez.

Karácsony így lesz mindenkor bizonyosság és örök reménység. A betlehemi mező az a pont, ahol az ég ölelkezett a földdel. Messze távlatok nyíltak meg az emberi szem előtt. Ezt a rövid földi létet összekötötte az örökkévalósággal. Ezért lett a karácsony örömmünnep. Lehet, hogy a földi örömeink ma megkevesbedtek. A lelki áldások azonban nem fogytak meg. Karácsonykor ezeknek az áldásoknak forrása fakadt fel. Mennél nagyobb a sötétség körülöttünk, mennél szegényebb lett az életünk, mennél égetőbb a sóvárgás lelkünkben, annál fényesebben ragyog reánk a karácsonyi csillag, annál gazdagabbá leszünk a Krisztusban, annál erősebbek lelkünkben.

— AZ ARADI KÖZLÖNY LEGKÖZELEBBI SZAMA a karácsonyi ünnepeket követően december 28-án, szerdán reggel jelenik meg a szokott időben. **BOLDOG ÜNNEPEKET!**

— PIUS PAPÁT 66 ÉV ELŐTT SZENTELTÉK PAPPÁ. Rómából jelentik: XI. Pius pápa most töltötte be pappá szentelésének hatvanharmadik évfordulóját. A Szentatya a világ minden részéből ezerszámra kapta a szerencsekívánatokat tartalmazó táviratokat. Egyébként XI. Pius egészségi állapota annyira javult, hogy újból megkezdhette a hivatalos fogadásokat.

Éneklő „Lily Pons“-baba

Az Amerikában élő híres francia énekesnő, Lily Pons anyja meglátogatta leányát Newyorkban. Magával viszi Amerikába egy hetvenötcentiméteres babát is, melyet egy nagy amerikai játékgyár rendelt meg egy párisi iparművésznek. A baba Lily Pons tökéletes mása; nemcsak a haja, szeme, szája hasonlít megszólalásig a híres énekesnőhöz, hanem valóban meg is szólal: Lily Pons hangján el tudja énekelni a Traviata nagy áriájának első hangjait. A Lily Pons-babát az amerikai cég sok ezer példányban fogja gyártani.

— A „Times” Csáky gróf olaszországi meghívásáról. Londonból jelentik: A „Times” tegnapi száma cikket közöl Ciano gróf olasz külügyminiszter budapesti látogatásáról és ebben megemlékezik arról, hogy Ciano gróf meghívta Csáky István gróf magyar külügyminisztert, hogy látogasson el Olaszországba.

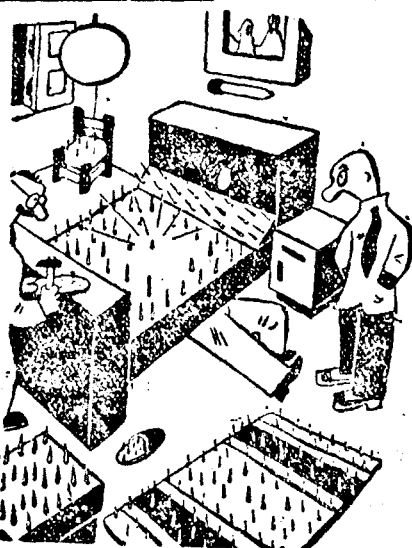
Finom gyapju és nyulszőr FERFI DIVAT KALAPOK legnagyobb választék, közismert olcsó árban

„SOLID” kalap és férfi-divat üzletben
Arad, Bul. Regele Ferdinánd 21.

— Élelmiszert osztott a városvezetéség által kezdeményezett nyomorenyhító-akció. Szombat délelőtti megkezdődött a városvezetéség által kezdeményezett nyomorenyhító akció gyakorlati lebonyolítása. A nagyvársártéren kiosztották azok számára az előre meghatározott élelmiszertárgyat, akiket a városvezetéség történeti összeírás során segítségre jogosultaknak találtak és utalványt bocsájottak ki számukra. A munkakamara részéről Filipas Ioan tanácsos vtt részt a kiosztás munkájában, ami a legnagyobb rendben történt meg.

— Orvosi hír. Dr. Szigeti Magda rendelőjét Moise Nicoară-ucca 16. szám alá helyezte át. Rendel gyermekek részére délelőtti 9-11-ig, délután 3-5-ig. Telefon: 26-32.

Pontos kiszolgálás

A szállodalagazgató indiai vendéget vár.

— WINDSOR HERCEG — A VILÁG BÉKEKÖVETE. Newyorkból jelentik: Tegnap új klub alakult meg, amelynek címe: Windsor Klub. A klub tagjainak célja az, hogy kisérgeksek Edward windsori herceg megválasztását a világbéke követévé (?) és ezzel szolgálják az emberek közötti megértés ügyét.

Uj évre nagyon olcsón kaphatók:

Gyermek fotelek, játékok, bóröndök, kézimunkakosarak, ródlik és mindenféle kékék, kosarak

KREBS & MOSKOVITZ cégnél Arad, Uj Neuman-ház.

— Thomas Mann a newyorki akadémia tiszteletbeli tagja. Newyorkból jelentik: Thomas Mannt, a híres német emigráns író az amerikai művészeti és irodalmi akadémia tiszteletbeli tagjává választotta.

— Eljegyzés. Földesy Irénke és Szabó Gy. Károly (Bucuresti) jegyesek.

— Megoperálták Solymosán Magdát. Solymosán Magdát, a kolozsvári magyar szintársulat kitűnő primadonnáját, tegnap reggel megoperálták a Bakay-klinikán. Az operáció kitűnően sikerült és Bakay professzor kijelentése szerint minden remény megvan arra, hogy a nagyszerű színésznő teljes egészségben hagyhatja el a klinkát.

Legszolidabb bútorgyár Aradon

VINCZE Str. Eminescu 28

raktáron tart: a legjobb kivitelben háló, ebédli és kombinált szalont, kedvező fizetésre is.

— Gyár: Dam. Balasa 53. —

— A BORBÉLYOK KARÁCSONYI ZARÓRAJA. Az aradi borbély- és fodrászműhelyek hétón déli 12 óráig nyitva tarthatnak, ezzel szemben kedden délelőtti zárva kell tartásnak.

Gyerek és lakásfényképek, saját otthonában sorozatos Leica felvételeket készítnék

FOTO-SPORT, Str. Eminescu 2

— Házasság. Löwy Jakab (Arad) és Simon Anikó (Marosvásárhely) házasságot kötöttek. (Minden külön értesítés helyett).

Megérkeztek a világhírű remscheidi gyártmányú „POLAR”

korcsolyák. Ragy választék: verseny, női és állítható gyermek-Prati BURZA S.A. vaskereskedés Arad, korcsolyákban. Telefon: 17-34.

— Bucurestiben borzalmas büntényt kaptak le. Govrin Constantin cipész éjjel hazatért, de kopogtatására a lakásból semmiféle válasz sem érkezett. A cipész ekkor feltörte az ajtót és megdöbbenéssel látta, hogy ismeretlen tettesek meggyilkolták feleségét és leányát. Nagyon valószínű, hogy rablógyilkosságról volt szó.

Erdélyben tekvő, komp ett

furnérgyári

berendezés, hasítógépek, késelésítő, olló, stb. teljesen új eladó, vagy bérbeadó.

Levélbeni érdeklődéseket RUDOLF MOSSE ARAD továbbít.

— Turisták táncestélye. Az Erdélyi Kárpát-Egyesület aradi Czárán Gyula-osztály turistái szokásos táncestélyüket az idén január hó 14-én rendezik meg a Fehér Kereszt termében. Tekintve, hogy minden évben a turisták táncestélye szokott lenni a szezon legkiemelkedőbb eseménye, ezért már most felhívják kedves közönségük figyelmét a fenti dátumra, nehogy lekössék magukat erre a napra. A táncestély tiszta jövedelme a Casaia-i Menedékház célait fogja szolgálni, mely körülmény-egymaga is biztosítja a fényes sikert, hiszen Arad közönsége már régen szívébe zárta ezt a kedves kirándul-helyet. A cél az, hogy Casaia-t még szebbé, vonzóbbá tegyék, hogy mindenki megtalálja ott mindazt, amit egy kirándulónak csak nyújthat. A táncestély egyik szenzációja lesz a tombola-játék, mely eddig sehol sem látott érték-kes és nagyszámú tárgyakkal fog kedveskedni. Az agilis rendezőség mindent elkövet, hogy a táncestélyen a hagyományos fesztelenség és hangulat uralkodjék s hogy azon mindenki jól érezze magát. Estélyi öltözetről nem kell gondoskodni.

Jól mulatni csak a TITANUS SZILVESZTER-ESTELYÉN lehet Ujaradon KORNETT-nél. Matac-sorsolás

A valóper-malom oszlopai pirosra festik a csókok

Newyorkból jelentik: Reno nevadai város törvényszékének, a híres amerikai valóper-malomnak elöcsarnokát újból festették. A munka megkezdése előtt hegesztő lámpákkal kellett el-távolítani az oszlopokat éktelenítő piros folto-kat. A választ kéri nők a szabadságukat vissza-adó változást elhangzása után örömeik kifejezé-séül megcsókolják az elöcsarnok oszlopait, amelyeken a sok pirosított ajak érintésétől idő-vel vastag festékrétegek rakódtak le. Itt kell megemlíteni, hogy az Egyesült-Államok vegyé-szeti ellenőrző tanácsának szepitöször-osztálya megállapította, hogy az amerikai nők ezernegy-száz különféle színnel és árnyalattal festik ar-cukat.

— A cárok gyürüje és Vladimir nagyherceg. Pá-risból jelentik: Amikor Vladimir nagyherceget a fehé-roroszok vezetőjévé kiáltották ki, felajánlották neki a cárok híres gyürüjét. A nagyherceg az ajándékot elfo-gadta, de tudni adta honfitársainak, hogy nem fogja azt viselni. Vladimir herceg szerint ez a gyürü mindig csak szerencsétlenséget hozott a cároknak.

Rádiók 125 lei

heti részletfizetésre kaphatók. Gyári lerakat: Strada Harie Chendi 9., udvari raktárban.

— Tenner László hetven éves. Az aradi társaság egyik becsült és kedvelt tagja, Tenner László, a Gene-rala biztosítótársaság aradi fiókjának, valamint a Lloyd-társulatnak igazgatója most töltötte be életének het-venedik évét. Tenner Lászlót, aki életvitelével, egész lényével egy életen át az optimista, a mindennapok gondjai, bajai közepette is a napsütést kereső életsem-léletet hirdette, most, amikor élete hetedik évtizedét jelző mérföldkővet elhagyta, a tisztelők és barátok egész sora kereste fel és szívből jövő szerencsekívánatokkal.

Uj cserépkályháját,

régi kályha- és takaréktűzhelyét szakszertűen és garancia mellett Keller József mester Str. Marasesti 9. szám.

— Közkórházi bőr- és urológiai osztály főorvosa, dr. Heretiú Miron, klinikai tanársegéd. Bőr, urológia és venerikus betegségek szakorvosa. Kosmetika, quarz, diathermia. Rendel: 4-6-ig és 7-8-ig este. Piața Avram Iancu 16., I. em.

Új évre

értékes és hasznos ajándék „Consumra” is előnyös árakban

Csáky órás és ékszerésznél Arad, a lutheránus templommal szemben

— A Mosóczy-telepi Róm. Káth. egyházközség ta-nácsa a misszióval együtt, tombolával egybekötött tánc-mulatságot rendez a templom továbbépítése javára. Mindenkit tisztelettel meghív a rendezőség.

„SPOR” E. SEITZ

vaskereskedés

Saját készítésű takaréktűzhelyek, különleges háztartási cikkek és vasáruk legjobb bevásárlási helye. P. Avram Iancu Zimmermann borkereskedés mellett. „Mercur” könyv érvényes.

— MA UNITÁRIUS ISTENTISZTELET 11 órakor az evangélikus püspöki-palota uri tanácstermében.

— Elhízott egyéneknek reggelként éngyomorra egy-két pohár természetes „Ferenc József” keserűviz a bélműködést hathatósan előmozdítja, az anyagcsere-tetemesen fokozza, a zsírmennyiséget megfelelően le-apasztja és a testet könnyedé teszi. Kérdezze meg or-vosát.

— Az aradi Tricotage-szalón sikere. A közelmúlt hetekben nyílt meg újonnan átszerveve az Ortutay-palotában a Tricotage-ruhászalón, amely a hölgyközön-ség körében szinte sikert aratott és máris nagy nép-szerúségre tett szert. A Tricotage-szalón fiatal vezetői finom ízlésről, kiváló szaktudásról tettek tanubizonysá-got és raktárukat izlésesnél izlésesebb anyagokkal és ruhákkal szerelték fel. A tricotage-anyagból készülő ruhákat, kosztümöket stb. a szalón mérték után is ké-szítik. A divatház műhelyében egyébként a modern téli-mo-dellék mellett már a tavaszi újdonságok is készülnek.

— HÉTFŐN MEGINDUL AZ ÁLLATEXPORT CURTICION ÁT. Megirtuk annak idején, hogy az Aradmegyében lévő Curtici község és kör-nyékén fellépett száj- és körömfájás járvány miatt a curtici-i határállomáson keresztül meg-szüntették a hasított csülkü állatok exportját. Mjutan a vész elmúlt és a törvényben előírt ha-táridő december 25-én lejár, hétfőtől kezdve is-mét megindul az állatexport Curticion keresztül.

Nincs többé nedves fal!

A világhírű szigetelő festék 3 nap alatt kiszárad!

Egyedárusító: Mandel Mihály festéküzlet, Str. Metianu 6.

— Állategészségügyi vizsgálatok Aradmegyé-ben. Az aradmegyei állatorvosi hivatal Tureani Nicolae dr. főorvos vezetésével megkezdte azon helységeken a tehének felülvizsgálását, ahonnan Aradra tejet szállítanak. A tehének egészségi ál-lapotánál különös tekintettel vannak arra, hogy nem szenvednek-e tüdőbajban. Az első helység, ahol a vizsgálatot megejtették Szentléányfalva volt. Itt közel száz tehén került vizsgálat alá és ezek közül kettőnél megállapították, hogy tüdő-bajban szenved. Ezeket az állatokat nyomban el-különítették. A vizsgálat a megye többi részén is folyamatban van.

Finom fehérneműek, függöny és paplanok Ruttkay & Botye cégnél Arad, B.v. Regina Maria 8.

— A Mosóczy telepi róm. káth. egyházközség tanácsa a misszióval együtt, tombolával egybekö-tött szilveszteri mlatságot rendez. Mindenkit tisz-telettel meghív a rendezőség.

Szemüveget venni kényes, nehéz...

de jól kiszolgálja Önt

GÁRDONYI

a szaklátszerezés, Boulevardul Regina Maria 22.

Vérátömlesztés

— Vérátömlesztést eszközöltünk és az ana-lízis szerint ez a folyadék a legmegfelelőbb.

A Kölcséy Egyesület hírei

A Kölcséy Egyesület november és december hó-napokban hat közművelődési előadást rendezett, kettőt a Kulturpalota nagytermében, négyet az Életiskola esti keretében a kisteremben. A magyar társadalom örven-delesen fellendült kulturélekedéséről mutatja, hogy a vasárnapi és a szerdai előadásokon egyaránt megteltek a Kulturpalota helyiségei. Az előadások tartalmas és irodalmi színvonalon álló műsorai igazolták a Kölcséy Egyesület barátainak ezt a munkára lelkesítő érdeklő-dését. Az új esztendőben a kulturhivatása tudatában élő magyar egyesület előadásai megmaradnak az elis-mert magaslaton. Az ünnepek szünetét után január 15-ikén rendezi a Kölcséy Egyesület első irodalmi előadá-sát a Kulturpalota nagytermében. Ady-emlékelőadás lesz ez az előadás, mert ez a január, huszadik évfordulójá, hogy az új írásművészet legnagyobb tehetsége földi éle-tét bevégezte. Ennek az emlékelőadásnak magas iro-dalmi színvonalát kifejezi Tabéry Géza kitűnő írói előadói értéke. Az Aradon mindig örömmel fogadott író-nak sok közvetlen emléke van Adynak és családjának életéből. Magát Ady Endrét szintársulatunk kitűnő mű-vésze, Kovács György fogja megszólaltatni két részlet-ben elmondandó verseivel. Versre ihlette Ady emléke a Kölcséy Egyesület társelnökét, Balogh Ernő dr.-t is. Megnyitótul a róm. kat. liceum ifjúsági énekkara Ur-mósi Jenő tanár vezetésével, két megzenésített Csoko-nai-dalt ad elő, bezárótul pedig Várialvi Elza és Ottrok Ferenc Kacsóh Pongrác „János vitéz”-éből énekel az aradi tornaegyesület zenekarával, melyet Dávidházy Kálmán vezet.

A Kölcséy Életiskola is folytatja decemberben meg-szakított előadássorozatát. Az első este január 18-ikán lesz. A terv szerint ezek a tudományos ismeretek ter-jesztésére hivatott esték egész télen, március végéig fognak egymásután következni aradi új és régi előadó-kal és más erdélyi vendéglőadókkal. Ezek a szerdai előadások ezután is ingyenesek minden érdeklődő szá-mára. A január 15-iki, február és március 19-én rendezendő vasárnapi előadások csak az egyesület tagjainak ingyenesek. Ezekhez a tagsági igazolvány a belépti jegy. Az idei előadások kedvezően szaporították meg a Kől-csey Egyesület taglétszámát. Új tagoknak jelentkezők bármikor kaphatnak tagsági igazolványt Sándor Ferenc könyvkereskedésében és a Kulturpalota megbízott te-remőreml.

Női divatcikkek eladását felhagyni szándékozom

raktáromon levő árut minden elfonadható árrban árusítom

I. Grünberger Arad, Bul. Maria 12. (Fischer Eliz-palota.) Consum-tag

— Az AAC szilveszteri és bál közleményei. Az AAC 1938. február 4-én a Central szálloda ter-meiben tartandó jubileumi báljának hölgybizott-sága, dr. Palágyi Jenőné, Dömötör Lászlóné, Ap-ponyi Gyuláné, Burza Cornélné és Nagy Imréné védnőkök vezetése mellett elhatározta, hogy a club 40 éves multiát újra felidézi, mindazokban a táncokban, melyeket a négy évtizedes AAC bá-lokon táncoltak. A jubileumi bál tehát annyiban fog különbözni a szokásos bálak megnyitótól, hogy egy kis emelvényen 4 táncospár bemutatja a 40 év előtti bálak legnépszerűbb táncát, majd másik 4 táncospár a 30 év előtti, újabb 4 táncos-pár a 20 év előtti, végül a 10 év előtti tánc bemu-tatása után a mai modern táncal nyílik meg a bál. Mindezek a táncok az akkori divatnak megfelelő bál ruhákban, fejdíszekben és megfelelő zenével kerülnek bemutatásra és a club fiatalágából fel-kért hölgyek és urak már megkezdtek a próbákat. A jubileumi jelvényvel díszített izléses meghívók most vannak munkában és azok elkészülte után kerülnek szétküldésre. — Az Aradi Atlétikai Club f. évi december 31-én saját clubhelyiségében tár-sas vacsorával egybekötött Szilveszter-estét tart, amelyre t. tagjait b. családjukkal és vendégeikkel együtt tisztelettel meghívja. Vacsorára jelentkezni minden délután 5 órától a clubhelyiségünkben lehet.

Weinfeld Rózsi kozmetika

Bul. Reg. Maria 18. (Voll Reinhard-ház) Telefon: 1094.

Higienikus, lelkiismeretes keze-lések, biztos eredménnyel. Hor-mon pakolások. — Tanítványok alapos és szakszerű kiképzése

Döntött a bíróság az aradi Palace-kávéház költözésének ügyében

Szombat délelőtt hirdetett ítéletet Sulutiu Octavian járásbíró annak a kilakoltatási keresetnek ügyében, amelyet a városvezetőség indított a színházépületben lévő Palace-kávéház bérlője ellen, mert a bérlő — a felmondás indoklása szerint. — megszegte a szerződés feltételeit, amennyiben nem negyedévenként, hanem havi részletekben fizette a házbért. A szombati folytatólagos tárgyalás során a bérlő jogi képviselője tanúk kihallgatását kérte arra nézve, hogy a város egyik előző vezetősége utján, engedélyezte a havonként történő bérfizetést. A város képviselőjében megjelent Olariu Ioan városi ügyész, a bizonyításra vonatkozó kérelem elutasítását kérte s ez irányú előterjesztését el is fogadta a bír. aki végül is a következő ítéletet hirdette ki: Scheer Elemér, a Palace-kávéház bérlője tizenöt napon belül köteles kiüríteni az általa elfoglalt helyiségeket, vagyis legkésőbb január kilencedikéig, felebbezésre való tekintet nélkül, át kell adnia a kávéházat. A városnak azt a kérelmét, hogy a kiürítés megtagadása miatt az átadásig terjedő időre napi 1000 leies kártérítésre kötelezzék Scheer Elemért, elutasította a bíróság, viszont kötelezte az albérlőt 2800 leit kitévő perköltség megfizetésére.

Ezüst evőeszközök, disztárgyak, tálak, kosarak, szelencék művészi kivitelben

DEME ezüstárúkesztőnél
Str. Eminescu 3.

Karácsonyi öröm az aradi Szegények Házában. Karácsony szombatián az Aradi Közlöny szerkesztősége ajándékot küldött az aradi Szegények Háza 67 lakójának: élelmiszert és cigarettát osztottak ki hangulatos karácsonyi ünnepség keretében. Az élelmiszert és cigarettát ajándékot Macean Petru szegényházi adminisztrátor osztotta ki a jótékony intézmény pártfogottjai között.

Január 21-én

Szilveszteri mulatság a Mosóczy-telepi Katolikus Körben. Szilveszter estjén fél 9 órai kezdettel a Mosóczy-telepi Katolikus Kör idén is megtartja hagyományos mulatságát, melyet minden évben nagyszerű hangulat és élénk látogatottság jellemez. Kitűnő zené, elsőrangú büfé és figyelmes rendezőgárda várja a nagyközönséget. A szilveszteri mulatság színhelye a Katolikus Otthon (Str. Petru Rareș).

Aki tulsokat evett, vagy ivott és ezért rosszul érzi magát, annak egy pohár természetes „Ferenc József” keserűvíz igen gyorsan és alaposan kitisztítja a gyomrát és a beleit és felírisszítja egész szervezetét. Kérdezze meg orvosát.

Szilveszteri statisztikák. A katolikus plébániahivatal ezúton is kéri a hatáskörébe tartozó hitbuzgalmi és emberbaráti intézmények és egyesületek vezetőit, hogy legkésőbb december 28-ig juttassák el a plébániahivatalhoz ezévi jótékonyági akciójuk, a) készpénzben eszközölt kiadásainak végösszegét, b) a természetbeni adományok becsértékét, szintén végösszegben, nemkülönben c) az egyéb kulturális célokra fordított adományok összevont kimutatását. Az adatokra a szilveszteri statisztikák összeállítása végett van szükség és az az betegterjesztésénél egyéb részletezéstől ezuttal eltekinthetnek.

Az aradi „Vasárnap” karácsonyi száma a nyomdai művészet remeke, amelyhez hasonlót ritkán láthatunk. Három színnyomású, remek címlapja és a hasábközt díszítő sok izléses, finom tusrajz, igaz gyönyörűséggel tölti el a szemlélőt. Ebben a számban mindenki megtalálja a magáét. Vallásbölcseleti, tudományos és ismeretterjesztő cikkek, irodalom, szépirodalom és költészet a legkiválóbb írók tollából mutatják az irányt a magasabb eszmék, a nemesebb cél felé. Dr. Eröss Alfréd, dr. Dezsényi Béla, dr. Gyárfás Elemér, dr. Gáldi László, Flórián Tibor, Ágoston Julián, Göbl Alajos, R. Berde Mária, ifj. Ambrózy Ágoston, Horváth Béla, dr. Schweitzer József, Pakocs Károly, P. Beke Kázmér, dr. Berthe Nándor, dr. Kimmel Berta, dr. Boros Béla, R. Kövér Erzsébet, Habereger Lajos, dr. György Lajos, dr.

JOHNSON ELECTRO-TECHNIKAI FÉMIPARI VÁLLALAT

Str. Ioan Calvin 26. Telefon 27-36. Tulajdonos: Kádár János

Autó- és rádió accumulátorok raktáron
Töltés, javítás, csere
Dynamó, motor, mágnes
Mágnesezés, csapágyazás, tekercselés
„Brown-Bowery”, „A. E. G.”, „Ellin”
villamosgépek gyári raktárról

legolcsóbban, legkedvezőbb fizetési feltételekkel

Rónay György nevével találkozunk a minden tekintetben kiváló számban, amelynek minden sora ünnepi hangulatot áraszt. A „Vasárnap” előfizetése egész évre 240.— lei, negyedévre 60.— lei. Karácsonyi kettős szám ára 15.— lei. Megrendelhető: Arad, Minorita Kulturház.

CSONT

elsőrendű
uriszabósága
Modern frakk- és szmoking-öltönyök

TELEFON: 25-69

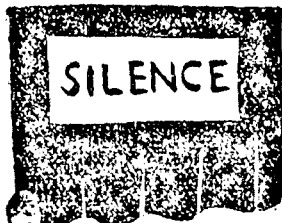
Palatul Banca Romaneasca

Budapesti ügyvéd öngyilkossága. Budapest. Dr. Dombovári Géza, 64 éves ismert tekintélyes budapesti ügyvéd a Kerepesi temető előtt, a Salgótarjáni utca revolverével főbelőtte magát s azonnal meghalt. Zsebében rövid búcsulevelet találtak, amely így hangzik: — „Senkinek nem tartozom, a zsidótörvény miatt távozom.”

AMEFA NAGY BAL

Elkártyázta karrierjét egy vasúti tisztviselő. Szatmárról jelentik: Az elmúlt héten Zsigra György államvasúti pénztáros azt a megbízatást kapta, hogy a munkások és tisztviselők kifize ése végett kétféle lelei utazzon Nagybanyára. Miután a pénztáros küldetéséből nem tért vissza idejében, felettesei jelentést tettek a rendőrségen. Az egyik kocsmában a hajnali órákban akadtak rá Zsigraira, aki éppen huszonegyest látszott

Rádióinterjú

A Nagy Ember (olvassa):

— Az Ön kérdése annyira meglep, hogy néhány percig gondolkodnom kell, míg válaszolhatok...

és a nála levő pénzből már 47 ezer leit vesztett. Kihallgatása alkalmával a pénztáros elmondta, hogy Nagybanyán a fizetések nagyrészt teljesítette, de visszatér, mielőtt százezer leinnyi aprópénzre volt szüksége. Mikor vissza akart térni Nagybanyára, a vonatra várakoztában bement a kocsmába fröccsöt inni. Itt került bele a kártyapartiba. A megtévedt tisztviselő ígéretet tett a hiányzó összeg pótlására s ez esetben a CFR visszavonja feljelentését. A rendőrség eljárást indított azok ellen, akik Zsigrait hazárdjátékra csábították.

Gyomorsavas szellemi munkásoknál, eldugult neurastheniás egyéneknek és aranyeres, betegeskedő embereknek reggelként felkeléskor egy-egy kis pohár természetes „Ferenc József” keserűvíznek rendszerint igen jótékony hatása van. Kérdezze meg orvosát.

Január 21-én, szombaton este rendezi meg nagybálját az AMEFA

Az AMEFA hagyományos nagybálját január 21-én rendezi meg a Boulevard kávéház (Központi) összes termeiben. Hetek óta munkálkodik az AMEFA nagyszámú rendező gárdája azon, hogy ez a hagyományos bál minden tekintetben a legfényesebben sikerüljön. A bál előmunkálatai már annyira előrehaladtak, hogy meg lehet állapítani: az AMEFA most következő báljának sikere valamennyi eddigi bál sikerét messze felül fogja mulni. Számtalan kedves ötlet és meglepetés vár a minden bizonnyal nagy számban megjelenő közön-

A Bulevard (Központi) összes helyiségeiben

ségre, mivel a lelkes rendező gárda időt és fáradságot nem kímélve, egy feledhetetlen bál éjszaka emlékével akarja emlékeztetést tenni — mint a múltban is — idei hagyományos nagybálját.

A zenét az országos viszonylatban is elsőrendű, pompás Lammert-Lévai-jazz-zenekar fogja szolgáltatni, de a cigányzene kedvelői is egy elsőrendű cigányzenekar hangjai mellett szórakozhatnak kiváló virradatig.

A legkitűnőbb ételek és italok állanak a közönség rendelkezésére. Lesz szépségverseny, táncverseny, tombola és számtalan más ötletes szórakozási lehetőség, melyek mind azt a célt fogják

Frakk és szmokingok

Legszébb kivitelben

Rendy

nél készülnék,
P. Florain Janca 21

szolgálni, hogy a megjelent közönség egy igazán feledhetetlen éjszaka emlékével távozzon.

Az AMEFA lelkes rendező gárdája minden lehetőt elkövetett a megjelenő bálozó közönség érdekében, most már a bálozó közönségen mulik az, hogy megjelenésével hangulatával és az összes szórakozási lehetőségek kihasználásával az AMEFA hagyományos nagybálját, a bál szezont legsikerültebb mulatságává avassa.

Fényképeztesse

esaládtagját a karácsonyi ünnepek alatt otthonában 36 féle képen. Előjegyzések: **Foto Studio Szabó** Bul. Berina M. 10. sz.

SPORT KÖZLÖNY

A Venus csillaga a legtündöklőbb, a Chinezulé a leghomályosabb

a játékosok szerint összeállított erőlisták alapján — Batrin került be Aradról az „idény csapatába“

A nemzeti bajnokság őszi küzdelmei már mintegy régy héttel ezüzlött végetértek és mindössze két hónap választ el bennünket a tavaszi idény kezdetétől, mégis sok új, értékes doigot észlelhetünk, ha a nemzeti bajnoki őszi idény eseményeit és eredményeit taglaljuk, boncolgatjuk. Ezuttal olyan formában és olyan oldalról világítjuk meg a nemzeti bajnoki mérkőzéseket, amely ezideig nem volt szokásos: a játékosok mutatott teljesítményei alapján úgynevezett „erőlistát“ állítottunk össze egyik fővárosi lap nyomán, amely erőlisták összeállításánál természetesen csak azokat a játékosokat vehettük tekintetbe, akik az idény folyamán legtöbbször szerepeltek. A sorrend összeállításánál a legjobb teljesítmények mellett az eredményességet is tekintetbe vettük és objektíven igyekeztünk a játékosok erőlistáját összeállítani, amelynek összesítése az egyes egyesületek teljesítményeit hozta ki.

Íme az „erőlista“:

Kapus: 1. David Venus, 2. Sadovski Juventus, 3. Hevesi Carpați, 4. Negru Rapid, 5. Theimer Gloria, 6. Schramek Tricolor CFPV, 7. Gerold AMEFA, 8. Bugariu UDR, 9. Constantinescu Sp. Studentesc, 10. Schütz Ripensia, 11. Bcsniac Victoria, 12. Iliés Chinezul.

Jobbhátvéd: 1. Bürger Ripensia, 2. Sfera Venus, 3. Duce Sp. Studentesc, 4. Slivat AMEFA, 5. Varjasi Gloria, 6. Ardos Carpați, 7. Wetzler II. Rapid, 8. Fodor UDR, 9. Cociuban I. Victoria, 10. Röck Chinezul, 11. Cotruța Juventus, 12. Hetzer Tricolor CFPV.

Baljátvéd: 1. Felecan I. Victoria, 2. Albu Venus, 3. Chiroiu Ripensia, 4. Lengher Rapid, 5. Alasiu UDR, 6. Dumăreanu Tricolor CFPV, 7. Volentir Gloria, 8. Dragomirescu Juventus, 9. Kovács AMEFA, 10. Kohl Chinezul, 11. Holtzman Carpați, 12. Bardulescu Sp. Studentesc.

Jobbfedezet: 1. Pal Victoria, 2. Vintila Rapid, 3. Bărbulescu Venus, 4. Szurgyi AMEFA, 5. Petrescu Juventus, 6. Nagy Ripensia, 7. Siclovan Gloria, 8. Szerény II. Carpați, 9. Wetzler III. Chinezul, 10. Pop Tricolor CFPV, 11. Popa UDR, 12. Tache Dumitrescu Sp. Studentesc.

Középfedezet: 1. Pop Vasile Victoria, 2. Rășinaru Rapid, 3. Dobra Tricolor CFPV, 4. Dragan Sp. Studentesc, 5. Gain Venus, 6. Kotormány Ripensia, 7. Gidáli Carpați, 8. Hoffmann Chinezul, 9. Szabó AMEFA, 10. Klein Juventus, 11. Codreanu Gloria, 12. Csipai UDR.

Balfedezet: 1. Demetrovici Venus, 2. Lupas Tricolor CFPV, 3. Nistor Victoria, 4. Szaniszló AMEFA, 5. Brandabur Juventus, 6. Kert Carpați, 7. Micola Gloria, 8. Raffinszky Rapid, 9. Lakatos UDR, 10. Mitan Sp. Studentesc, 11. Mărcu II. Ripensia, 12. Nagy Chinezul.

Jobbszélső: 1. Bindea Ripensia, 2. Orza Venus, 3. Bogdan Rapid, 4. Oana Juventus, 5. Oprea Carpați, 6. Dick Tricolor CFPV, 7. Bermoser AMEFA, 8. Tudor Gloria, 9. Schulder Sp. Studentesc, 10. Micu UDR, 11. Cucula Chinezul, 12. Taranu Victoria.

Jobbösszekötő: 1. Ploesteanu Venus, 2. Mihailescu Sp. Studentesc, 3. Telegdy Carpați, 4. Szántay Victoria, 5. Păcurar UDR, 6. Thierjung Chinezul, 7. Léb AMEFA, 8. Moldoveanu Rapid, 9. Korony Juventus, 10. Marienut Gloria, 11. Oprean Ripensia, 12. Bocsa Tricolor CFPV.

Középcsatár: 1. Klimek Chinezul, 2. Humis Venus, 3. Perneki AMEFA, 4. Zsizsik UDR, 5. Auer Rapid, 6. Cociuban II. Victoria, 7. Zăinescu Juventus, 8. Fritz Gloria, 9. Marksteiner Ripensia, 10. Marinescu Sp. Studentesc, 11. Kovács Tricolor CFPV, 12. Szerény III. Carpați.

Balösszekötő: 1. Bodola Venus, 2. Barátky Rapid, 3. Praszler Juventus, 4. Henegar Gloria, 5. Szerény IV. Carpați, 6. Moskó Tricolor CFPV, 7. Ștefănescu Sp. Studentesc, 8. Bajusz Chinezul, 9. Lazar Ripensia, 10. Negru UDR, 11. Reinhardt AMEFA, 12. Martin Victoria.

Balszélső: 1. Batrin AMEFA, 2. Dobay Ripensia, 3. Căpușan Victoria, 4. Horotan Rapid, 5. König UDR, 6. Gică Popescu Sp. Studentesc, 7. Mercea Gloria, 8. Iordache Venus, 9. Szőke Carpați, 10. Malita Chinezul, 11. Kocsis Tricolor CFPV, 12. Naciu Juventus.

Fenti sorrendeket alapul véve megállapíthatjuk, hogy a Venusban van a legtöbb „csillag“, a legkevesebb pedig a Chinezulban és így következnek egymásután az egyesületek a játékos-erőlisták alapján:

1. Venus	28
2. Rapid	49
3. Victoria	63
4. AMEFA	66
5. Ripensia	69
6. Carpați	75
7. Juventus	76
8. Gloria	79
9. Sp. Studentesc	84
10. Tricolor CFPV	85
11. UDR	87
12. Chinezul	97

Az erőlisták alapján csapatokat állíthatunk össze egy-egyforma helyezésű játékosokkal és a három első csapat, amely így fest, nem is olyan rossz:

	David			
	Bürger	Felecan I.		
Pal	Pop Vasile	Demetrovici		
Bindea	Klimek	Bodola	Batrin	
	*			
	Sadovski			
	Siera	Albu		
Orza	Rășinaru	Lupas		
	Humis	Barátky	Dobay	
	*			
	Hevesi			
	Duce	Chiroiu		
Bogdan	Nistor			
	Bărbulescu	Dobra		
	Perneki	Praszler	Capușan	

Akarmelyik csapat a három közül méltóan tudná képviselni az ország színeit bármely válogatott mérkőzésen.

KÖZGAZDASÁGI KÖZLÖNY

Felülvizsgálják a bejegyzett cégek tulajdonosainak állampolgárságát

Az állampolgárságok felülvizsgálásával kapcsolatban az iparkamarák szövetsége utasítást adott az iparkamaráknak abban az értelemben, hogy vizsgálják felül a területükön bejegyzett cégek tulajdonosainak állampolgársági helyzetét. A kereskedelmi és iparkamarák ennek a központi utasításnak értelmében azonnal megkezdték a felülvizsgálat előkészítését. Minden egyes bejegyzett cégről külön nyilvántartási lapot készítenek. Minthogy a régi cégjegyzési törvény értelmében a cégtulajdonosoknak nemzetiségi hovatartozásukat, vagy vallásukat sem igazolni, sem feltüntetni nem kellett, a cégjegyzékekből nem állapítható meg az egyes kereskedelmi és ipari cégek tulajdonosainak vallása, vagy nemzetisége. Az osztályozás megkezdése után mindazo-

kat az iparosokat és kereskedőket, akik zsidó nemzetiségűek, fel fogják szólítani, hogy meghatározott időn belül okmányokkal igazolják állampolgársági jogosultságukat. Az egyéni és társas cégek osztályozása előreláthatóan könnyen fog menni. Ezeknél ugyanis a cégtulajdonosok felekezeti hovatartozásának és saját bevallásuk alapján könnyen lehet megállapítani a nemzetiségi jeleget. Sokkal nehezebb probléma ez már a részvénytársaságoknál, ahol a részvényesek megosztása s az igazgatóság és igazgatótanács összetétele együttesen döntik el a nemzetiségi kérdést. Valószínű, hogy a kamarai szövetség ebben a tekintetben részletes utasítással fogja ellátni az egyes kamarákat.

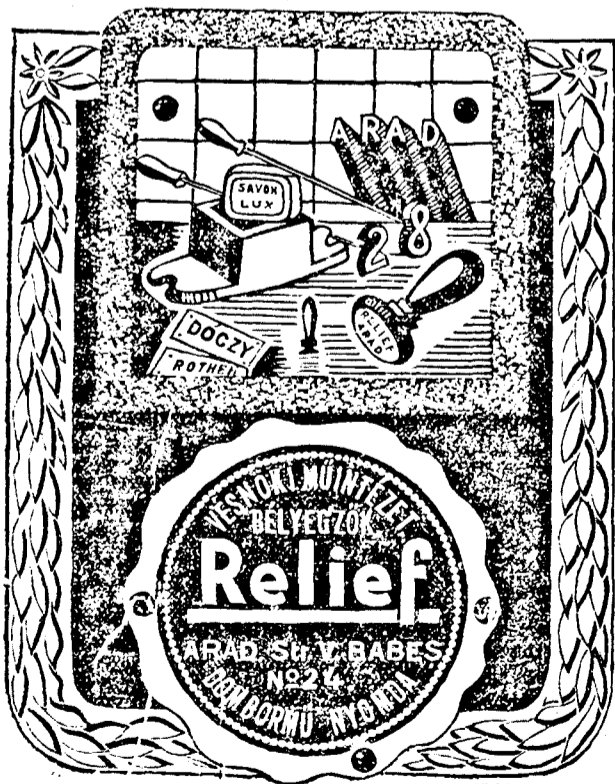
Az új cégtörvény büntető rendelkezései

Az aradi kereskedelmi és iparkamara felhívja a kerületbeli összes cégek figyelmét a Monitornul Oficial dec. 15-iki 292. számában megjelent új cégtörvényre, amely százezer lelig terjedő pénzbírságot és egy évig terjedő elzárás büntetést ró azokra, akik engedély nélkül folytatnak kereskedelmet, akik más személy nevére váltanak engedélyt, akik más kereskedelmet üznek, mint amire az engedélyük szól, vagy, akik az engedély megszerzése alkalmával elhallgattak általuk ismert olyan körülményeket, amelyek kérésük elutasítását eredményezte volna.

50.000 lelig terjedhető pénzbírsággal és egy évig terjedhető elzárással büntetik azokat, akik ha a kereskedelem gyakorlása közben a törvényben felsorolt bűncselekmények valamelyike miatt elítélteknek, mégis tovább folytatják a kereskedelem üzését.

Vadászkürt Szálloda, Arad

Központi fűtés, hideg-meleg folyóvíz, tiszta, olcsó szobák. Utazóknak, tisztviselőknak, papoknak árkedvezmény.

Uj cime

HELLAS táncos tea-estély január 28-án. Dacia

A Textilipari Rt. és a Neuman-Testvérek Ipari Rt. rendkívüli közgyűlése

Az aradi Textilipari R. T. folyó hó 23-án rendkívüli közgyűlést tartott, amelyen az igazgatóság távollévő elnöke helyett báró Neuman Ferenc igazgatósági tag elnökölt. A közgyűlés az alapszabályok jelentéktelen módosítása után egyhangúlag igazgatósági tagjává választotta Ion V. Starcea urat, a királyi udvar fő ceremóniamesterét, valamint lord M. W. Ridley és lord R. C. Bridgeman urakat.

Az igazgatóság három új tagjának megválasztása a vállalat struktúrájában a közelmúltban beállott változással áll szoros összefüggésben. Ion V. Starcea, a román előkelő társaságnak, lord Ridley és lord Bridgeman pedig az angol közgazda-

sági életnek ismert és előkelő tagjai, úgy hogy a vállalatba való bekapcsolódásuk előreláthatólag úgy a vállalatnak, mint az egész román közgazdasági életnek előnyére fog szolgálni. Az igazgatóság új elnöke Ion V. Starcea lesz.

Az aradi Neuman Testvérek gőzmalom, szesz és élesztőipari R. T. december 23-án tartotta meg rendkívüli közgyűlést a társaság székhelyén, amelyen báró Neuman Ferenc igazgatósági tag elnökölt. A közgyűlésnek a tárgysorozatán az alapszabályoknak a módosítása és az igazgatóság megválasztása szerepelt. A lemondott Tauber M. Hans ur helyébe igazgatósági taggá Nigel-Law londoni lakost választották meg.

Az Erdélyi Gazdasági Egylet aradi fiókjának közleménye

A falu karácsonya

Az „Aradi Közlöny” számára írta:

KONOPI KÁLMÁN

az EGE aradi és aradmegyei elnöke

Idő első téli tanfolyamunk záróvizsgájának napjára készült el a tél és tél, a tanfolyam előadói és vizsgafelügyelői, szép tiszta, havas világban vettünk búcsút hallgatóinktól és gazdátársainktól, boldog karácsonyi ünnepeket kívánva egymásnak.

Azóta egy hét telt el és megérkezett karácsony ünnepe is.

Ezen a szent estén, a keresztény eszmék: az Istenhit és a felebaráti szeretet kivívásának ünnepén képzetelemben beáram mindazokat a helyeket, amelyeknek dnyék népével a gazdaköralakítások, tanfolyamvizsgák napjain és egyéb alkalmakkor megismerkedhettem. Lelki szemem előtt megjelennek az ünnepőbe öltözött férfiak és nők, fiúk és leányok, amlint az éjtéli misére, a zappall istentisztelekre templomaikba mennek és áhítatos szívvel merülnek el vallásuk eszme- és érzelmvilágába.

Örömmel és megnyugvással emlékezem meg arról, hogy falusi magyar testvéreink sehol sincsenek elszakadva templomuktól. Hogy még most, ebben a gazdasági válságozókai birkózó világban is van kedvük, erejük és akaratuk templomaik megújítására, sőt szép új templomok építésére is. Ez biztató jel egész jövőnkre, mert ahol egy nép nem fordul el az Istenétől, ott nem veszhet el a hitet a saját életcéljában, magasabb rendeltetésében, lelki és anyagi továbbhaladásának lehetőségében sem.

Megnyugvással tölt el az is, hogy népünk áldozatkészsége a vallással kapcsolatban éberebb és készségesebb, mint tisztán anyagi érdekei szerinti való irányítással irányában. Jól van ez így. Nem szabaddévesztetni a rangsort. Első a lélek s ha az nem éhez, akkor gondolatunk anyagi, testi érdekeink hathatósabb szolgálatára, amelyekről eddig inkább csak az gondoskodott, aki táplálja az ég madarait és felruhazza a mezők illomát... Szép és emberhez méltó egymásutánja ez a dolgoknak, amely miatt talán lemosolyognak minket azok, akik szerint az anyagi gazdagodás az az alap, amire minden továbbit fel kell építeni, de csak haadd mosolyogjanak, mi tudjuk azt, hogy aki az Istenre épít, közsziklára épít.

És tudjuk azt is, hogy népünk egyházi megszervezettsége a mi munkánknak: a gazdasági megszervezésnek is nélkülözhetetlen feltétele. Hálával és nagybecsűséssel gondolunk azokra a derék lelkipásztor barátainkra, akiknek megértése, lelkes segítő-készsége oly sok helyütt és oly sok esetben könnyítette meg feladatunk teljesítését és akik a lelkipásztorokodáson kívül nem feledkeznek meg a reájuk bizott nép testi és anyagi jólétének előbbreviteléről sem.

Igy válik a templom egy nép életfejlődésének erőközpontjává, amely arról is gondoskodik, hogy rajta kívül, a hétköznapi élet minden megnyilvánulásában is irradjon nyoma annak, ami a vasárnapi szentbeszédnek alkalmával elhangzott.

A vallásnak csak központja legyen a templom, de színtere az egész élet, mert amíg a keresztény eszmék nem töltik ki az emberi lét minden mozzanatát, addig nem jut el minden fülhöz az anyagi szózat az Isten dicsőségéről és az emberek békeségéről és nem szünik meg a könnyek árja és a fogak csikorgatása.

„Gyakorlati kereszténység” — ezt a felszót szeretnénk mi gazdaszervező mozgalmunk zászlajára írni. De ezalatt ne értsen senki az élet küzdelméről gyáván

elforduló konetteljes szenteskedést, vagy a valóságrol megfeledkező meddő ábrándozást. A vallásosság nem elanyáttanadott ellágyulást jelent a léleknek. Ellenkezőleg: önértetének és önbizalmának hallatlan felfokozását eredményezi. Életjogainak bátor hangoztatását és biztos tudatát annak, hogy aki nem zárkózik el a saját

Tiz hónap alatt 4500 millió leit költünk dohányzásra

București. A mai ember költségvetésében jelentős helyet foglal el a dohány, vagy a cigaretta. Egy átlagdohányos, aki a legolcsóbb cigarettát szívja is, naponta legalább 9—15 leit költ dohányzásra, gyufával 11—17 leit. Ez havonta már 330—510 lei, vagyis évente 3960—6120 lei. Azt lehet mondani tehát, hogy a dohányos ember évente egyhavi fizetését elfüsti. Nem ritkán azonban ugyanabban a családban több ember is van, aki dohányos, különösen azóta, hogy ez a szenvedély meghódította a nőket is.

— Kérek egy cigarettát...

Amikor valaki rágyújt egy cigarettára, aligha jut eszébe, hogy ezzel horribilis összegek semmivé foszlásához járul hozzá. Pedig a dohányjüvedék adatai szerint az ország lakossága évente több, mint 5 milliárd leit költ el dohányzásra. Még leírni is fantasztikus összeg. Románia egész állami költségvetésének egyötöde. Az állam nem költ évente 5 milliárd leit utak és vasutak építésére, vagy más közmunkákra. A kincstár egyenesadóbevételei sem tesznek ki többet egy évben, mint amennyit az emberek minden zuglódás nélkül, önként és élvezettel fizetnek ki dohányra.

Az állami dohányjüvedék által most kiadott legfrissebb közlemény azt mutatja, hogy 1938. január elsejétől október 31-ig dohányért és cigarettaért 4 milliárd 310 millió 526.743 leit vett be a kincstár. Tavaly ugyanezen tíz hónap alatt a dohányjüvedék bevétele 34 millió 95.132 leiel kevesebb volt. Ami azt jelenti, hogy egyre több ember dohányzik, vagy pedig az emberek általában többet cigarettáznak. Az élet mai iramában az ember túlságosan igénybeveti idegeinek egyre több narkotikumra van szükségük. És miután a dohányzás még a legolcsóbb és kétségtelenül a legkevesbé ártalmas narkotikum, természetes, hogy a dohányjüvedék bevételei emelkedőben vannak. (Mint ahogy különben a szeszfogyasztás is tekintélyes emelkedést mutat ebben az évben. Az emberek menekülni akarnak a gondoktól és az élet nehézségei elől. A jüvedék adatai azt is elárulják, hogy a kincstár tíz hónap alatt 20 millió 682.500 leit vételezett be kártyáért és egyéb szerencsejátékért, ami a kártyaszendvény fokozódására is mutat.)

Az emberi idegesség és a dohányzás közötti szoros összefüggésről érdekes szemléltetést ad az

börével elhatárolt kis önző egyéni világban, hanem elevenen részt vesz az egész nagy élet, a soha meg nem álló örök Teremtés folyamatában, az jó uton halad, amely, ha nem is kímél meg a megpróbáltatásoktól, de érdemes, egyedül érdemes célhoz visz minket közelebb. Kívánom kedves gazdátársaimnak, hogy a karácsony békéje szálljon a szívekbe és erősítse meg összetartozásunk érzését és életünk felvirágoztatására felkészülő bizalomteljes akaratunkat!

a körülmény is, hogy a tulajdonképpeni csomagos dohányzás bevételét visszaestek. Míg 1937. első 10 hónapjában az ország lakossága 5,693.952 kiló dohányt fogyasztott, ebben az évben ez a mennyiség 5,253.940 kilóra esett vissza. Ugyanakkor a cigarettafogyasztás a tavalyi 4 milliárd 355 millió 636.104 darabról az idén 5 milliárd 4 millió 257.223 darabra emelkedett. Ami annak a jele, hogy a mai ideges embernek egyre kevesebb türelme van a cigarettasodrásra, amely pedig olcsóbb, de lassabban megy és így ritkábban enged meg a dohányzást. Még az állhatatosságukról híres pipázók is engedtek a kor idegességének. A pipafogyasztás a múltévi 38,416 kilóról 36,748 kilóra csökkent. Egyre több ember tér át a készcigaretta. Ez a főmege kereslet gyakran találta kezületlenül az állami dohánygyárakat és ez a magyarázata annak, hogy a tőzsdékben gyakran nem lehet kapni bizonyos cigarettafajtákat. A szivarozó ember, aki eddig a nyugodt kényelmesség mintaképe volt, hasonlóképpen kezd el elveszteni hajdani kedélyes biztonságát és a cigarettahoz menekül. Míg a múlt év első tíz hónapjában a jüvedék 21 millió 295.470 darab szivart adott el, ez a mennyiség 1938. október végéig 18 millió 230,518 darabra esett vissza.

Arra, hogy a különféle dohányneműek külön-külön mennyi jüvedelmet hoztak a kincstárnak, sajnos, nem ad felvilágosítást a jüvedék kimutatása. Pedig talán ezek lennének a legérdekesebb adatok. Mert kiderülne belőlük, hogy míg egyfelől a dohányért elért bevételek állandóan emelkednek, az emberek egyre olcsóbb dohányra és cigarettára térnek át, vagyis a majdnem ötmilliárdos bevétel főként az olcsó cikkek fogyasztásának hihetetlen mértékű növekedése révén érte el a kincstár. Az, hogy az emberek milyen dohányt, vagy cigarettát szívnak, mindig a dohányzók kereseti és vagyoni helyzetével szokott összefüggésben lenni. Kétségtelen hogy az emberek kereseti viszonyai ma sokkal gyengébbek, mint egy-két évvel ezelőtt és ha ennek ellenére a dohányjüvedék bevételei ugrászerűen emelkednek, arra a következtetésre jutunk, hogy az emberek egyre inkább lemondanak más elsőrendű szükségleteik fedezéséről, de a füstkákról nem tudnak lemondani, sőt egyre többet dohányoznak. Amire viszont minden okuk megvan.

BANYAI ERNŐ

ZWACK UNIKUM

az Ön háziorvosa, mert fájós gyomrát az meggyógyítja.

ZWACK LIKOR

az Ön kedvese, mert mindig örömetelik benne.

ZWACK CONIAC

az Ön védangyala, mert megvédi a grippától.

ZWACK RUM

az Ön hű barátja, mert nélküle izetlen lenne teája.

Miért kapható mindenütt? Mert világoiszonlatban is vezető márka

Rádióműsor

— Romániai időszámítás. —

VASÁRNAP, DECEMBER 25.

București. 12—12.40: Vegyes zene gramofonlemezek. A műsorban a következő zeneszerzők művei: Lincke, Kreisler, Rachmaninov, Wieriafski, Lehár, Zeller, Joh. Strauss, Jos. Strauss, Helmesberger. 12.40: Lia Constantinescu és Aurel Alexandrescu énekhangversenye. Karácsonyi énekek. 13: Időjelzés. 13.02: A Jean Sibiceanu-zenekar hangversenye. Énekszámokkal. 14: Vidám óra közvetítése. 14.15: A hangverseny folytatása. 15: Al. Lascarov Moldoveanu felolvasása a falusi lakosság számára, a karácsonyi ünnepével kapcsolatban. 15.15—16: A Ion Matache-zenekar népies zeneszámokat énekel. 18: Időjelzés, időjárásjelentés. 18.02: Zenekari hangverseny. A műsorban a következő zeneszerzők művei szerepelnek: Lehár, Andreescu, Vasilescu, Stanescu. 19: Gala Galaction lelkész felolvasása. 19.15: „A betlehemesek.” Rádióhangjáték. Irta: Ioan Popa. 20.25: A Melody-jazzzenekar hangversenye. Steve Bernard vezényletével. Best Anita énekszámokkal. 21: Népdalok az ország különböző vidékeiről. Marta Tanase (ének), M. Mata (hegedű), I. Carlig (Cimbalom), Constantin (klarinét). 21.25: Mandolin-egyenes. 21.45: Régi románcokat és népdalokat énekel Th. Carabiber. 23.10: Táncczene gramofonlemezek. 23.10—1: Vegyes szórakoztató zene gramofonlemezek.

Budapest I. 9.30: Hírek. 10: Református istentisztelet. Prédikál Ravasz László püspök. 11: Egyházi ének és szentbeszéd a belvárosi plébániatemplomból. A szentbeszédet P. Bangha Béla S. J. mondja. 12.30: Evangélikus istentisztelet. Prédikál Varsányi Mátyás budavári lelkész. 13.20: Pontos időjelzés, időjárás- és vízállásjelentés. 13.30: Operaházi Zenekar. Közben kb. 14.10 1. Két karácsonyfa története. 2. Betlehemi királyok. 15: Hanglemezek. 16: Időszerű gazdasági tanácsadó. 16.45: A rádió szalonzenekara. 17.30: A huszonegyedik karácsony. 18: Lakatos Flóris cigányzenekara. 18.45: Karácsonyi népszokások a Felvidéken. 19.15: Ketter Ernő zongorázik. 19.40: Hírek. 19.45: Hírek szlovák és ruszin nyelven. 20: A vatikáni rádió karácsonyi hangversenyének közvetítése. 20.50: Aranyvirág. Daljáték 3 felvonásban. Irta Martos Ferenc, zenéjét szerezte Huszka Jenő. Utána kb. 23: Hírek. Időjárásjelentés. 23.20: Kurina Simi cigányzenekara. Közben 23.30: Hírek német és olasz nyelven. 0.10: Táncclemezek. 1.05: Hírek.

Budapest II. 12.15: Hanglemezek. 16: A rádió szalonzenekara. 18.15: Karácsony Betlehemben. 18.45: Lakatos Floris cigányzenekara. 19.40: Ketter Ernő zongorázik. 20: Tóth László egyetemi tanár előadása. 20.50: A 2. honvédegyezred zenekara. 22: Hírek.

Kassa. 8: Közvetítés a Szent Erzsébet székesegyházból. 9: Karácsony reggele. Antal Zoltán dr. köszöntője. 9.10: Egyházi zene hanglemezeiről. 9.30—18: Azonos Budapest I. műsorával. 18: Felvidéki hírek magyar, szlovák és ruszin nyelven. 18.15—1.15: Azonos Budapest I. műsorával.

HÉTFŐ, DECEMBER 26.

București. 12: Vegyes zene gramofonlemezek. A műsorban a következő zeneszerzők művei szerepelnek: Weber, Fauré, Glazunov, Humperdinck, Rust, Lortzing, Smetana. 13: Időjelzés, kulturális hírek, sport, vízállásjelentés. 13.15: A Dinu Serbanescu-zenekar szórakoztató hangversenye. Közvetítés a sinai-i kaszinóból. Énekel Gica Petrescu. 14.20: Opera- és operettárjak gramofonlemezek. A következő szerzők művei: Saint-Saens, Kienzl, Gounod, Dostal, Mail-

Véd- és dac-szövetség készül az amerikai államok között

Newyorkból jelentik: Az újságok részletesen foglalkoznak a limai panamerikai konferencia határozatával, amelyet huszonegy amerikai köztársaság hozott egyhangulag. A határozat kimondja, hogy ha Észak vagy Dél-amerika bármely államát idegen állam részéről támadás érne, Amerika valamennyi államával találja magát szemben.

Kijelentették, hogy katonai téren teljes szolidaritást teremtenek. Ez az együttműködés szükségessé teszi egy közös katonai bizottság létesítését, amelynek munkáiban min-

den amerikai állam részt vesz, vezérkari megbízottainak kiküldésével.

Az Egyesült-Államok képviselője — mint ismeretes — javaslatot terjesztett elő, amely az európai parancsuralmi államok politikájának az elitélését célozta. A konferencia ezt az indítványt elvetette, éppen úgy, mint azt a javaslatot, amely arra vonatkozott, hogy az Észak és Délamerikai államok szakítsák meg a diplomáciai összeköttetéseiket Németországgal és Olaszországgal.

lart, Straus O., Joh. Strauss. 18: Időjelzés, időjárásjelentés. 18.02: Saxofon-kettős. 18.20: A rendőrzenekar hangversenye. Vezényel: Alex. Baroncea. 18.35: A „Lucezáfur” zenekar hangversenye. Szórakoztató és tánczene. 19.35: Románcok és népdalok. Énekel: A. Boienescu. 19.55: Balalajka-zenekar szórakoztató játéka. Vezényel: Boris Vulpe. 20.15: Vidám óra közvetítése. 20.30: Karácsonyi zene. A rádió zenekarának hangversenye. Vezényel: Ion Ghiga. 21.10: Alexandru Lupescu énekhangversenye, Sabina Niculescu (hárfia) és Ion Fotino (gordonka) kíséretével. 21.35: A rádió zenekarának hangversenye. 22.15: Táncczene gramofonlemezek. 23—24: Románcok és különféle népdalok: gramofonlemezek.

Budapest I. 9.30: Hírek. 10: Unitárius istentisztelet. Prédikál Józán Miklós püspöki vikárius. 11: Egyházi ének és szentbeszéd a Koronázó Főtemplomból. A szentbeszédet P. Böle Kornél O. P. rendfőnök mondja. 12.15: Görögkatolikus istentisztelet. A szentbeszédet Krajnyák Gábor dr. th. kanonok, plébános mondja. 13.20: Pontos időjelzés, időjárás- és vízállásjelentés. 13.30: A Beszkárt zenekar. Közben kb. 14: Világhíradó. 15: Bura Sándor cigányzenekara. 16: Gyermekek órája. 17: Hanglemezek. 17.30: A kínai papucs. Thury Lajos elbeszélése. 18: Balys Dvarionas zongorázik, a magyar—litván művészcsere keretében. 18.30: Báthory István erdélyi fejedelem és lengyel király. Veress Endre előadása. 19: Táncclemezek. 20: Hírek. 20.05: Hírek szlovák és ruszin nyelven. 20.20: Karácsonyi nótás hangulat. Bevezetőt mond Balázs Árpád. Énekel Nagy Izabella és Cselényi József, kíséri Magyar Imre és cigányzenekara. 21.10: Krisztus-legendák. Három felvonásos. Utána kb. 22.40: Hírek, időjárásjelentés. 23: Szalonötös. 23.30: Hírek német és olasz nyelven. 23.45: Operaházi Zenekar. Közben 24: Hírek angol és francia nyelven. 1.05: Hírek.

Budapest II. 12.15: Hanglemezek. 19.30: Százszentűs az első Petőfi-vers. Vándor Kálmán előadása. 20.35: Budapest új városmérése. 21.10: Hanglemezek. 22: Hírek. 22.25: Szalonötös.

Kassa. 9.30: Azonos Budapest I. műsorával. 10: Egyházi ének és szentbeszéd a Szent Erzsébet székesegyházból. 11.20: Creguss Gyula evangélikus lelkész elmélkedése. 11.40: Egyházi zene hanglemezeiről. 12.15—17: Azonos Budapest I. műsorával. 17: Felvidéki hírek magyar, szlovák és ruszin nyelven. 17.15: Stoffán Rózsi gyermek dalokat énekel. 17.40: Gönczy Gábor elmélkedése. 18: Azonos Budapest I. műsorával. 23: Cigányzenekar. 23.45—1.15: Azonos Budapest I. műsorával.

KEDD, DECEMBER 27.

București. 8.30: Ritmikus torna, gyógyászati tanácsok, reggeli hangverseny gramofonlemezek. háztartási tanácsok 12: Vegyes zene gra-

mofoonlemezek. A műsorban a következő zeneszerzők művei: Chopin, Lehár, Joshitomo, Dreyer, Stolz, Lincke, Becucci, Font, Romero. 13: Időjelzés, kulturális hírek, sport, vízállásjelentés. 13.10: A Grigore Dinicu-zenekar hangversenye. 14.10: Hírek. 14.30: A hangverseny folytatása. 15.10: Különféle közlemények. A rádióval kapcsolatos kérdések. 18: Időjelzés, időjárásjelentés. 18.02: A Victor Predescu-zenekar délutáni hangversenye. Retre Gusti énekszámokkal. 19: Irodalmi előadás. 19.15: A Theodor Sibiceanu-zenekar szórakoztató tánczenéje. Lya Craciunescu énekszámokkal. 20: P. Panaitescu tanár előadása az egykori udvari ünnepekről. 20.15: Régi és új keringők. A műsorban az alábbi szerzők: Waldteufel, Gunge, Czibulka Fall, Gilbert, Fraser, Robrecht, Scotti, Richartz. 21: Szimfonikus zenekar hangversenye. Román szerzők művei. Vezényel: Th. Rogalski. 22: Hírek. Sport. 22.15: Zenei kabaré. (Lemezek). 23: Hírek. 23.15: Éttermi zene közvetítése. A Inga-zenekar játéka. 23.45: Hírek a külföldre francia és angol nyelven.

Budapest I. 7.45: Torna. Hírek. Hanglemezek. Utána: Étrend, közlemények. 11: Hírek. 11.20: Régi nagyszónyaik a nemzetmentés szolgálatában. (Felolvasás). 11.45: Párisi divathírek. (Felolvasás). 13: Déli harangszó. Időjárásjelentés. 13.10: Eugen Stepat balalajka-zenekara. Közben kb. 13.30: Hírek. 14.30: Toll Jancsi cigányzenekara. 15.35: Hírek. 16: Árfolyamhírek. 17.10: Asszonyok tanácsadója. 17.45: Pontos időjelzés, időjárásjelentés, hírek. 18: Az esztendő nagy szobrász-halottja. 18.30: Gigli és Eddy Nelson lemezei. 19: Légtalmi gyakorlat egy elemi iskolában. 19.35: A rádió szalonzenekara. Közben 20: Hírek. 20.05: Hírek szlovák és ruszin nyelven. 21.05: Operettelőadás közvetítése a Szegedi Városi Színházból. Ezredeskisasszony. Operett 3 felvonásban. Az I. felvonás után kb. 22.10: Hírek. A II. felvonás után kb. 23.20: Időjárásjelentés. Majd: Hírek német és olasz nyelven. Az előadás után kb. 0.10: Hírek angol és francia nyelven. Majd: Horváth Jancsi cigányzenekara muzsikál. 1.05: Hírek.

Budapest II. 19.30: Mezőgazdasági félóra. 20: Csajkovszki: V. szimfónia. 20.50: Egy Kölcsey-lány naplója. 21.20: Thoma József zongorázik. 22: Hírek. 22.20: Cigányzenekar.

Kassa. 12.10: Az ifjuságnak. 12.30: Indulók hanglemezeiről. 12.40: Felvidéki hírek magyar, szlovák és ruszin nyelven. 13—16.30: Azonos Budapest I. műsorával. 16.30: A kassai Zenekedvelők Koszorus Dalegyületének kamaragyüttese karácsonyi dalokat énekel. 16.50: Felvidéki hírek magyar, szlovák és ruszin nyelven. 17.10: Orosz dalok és románcok. 17.25: Ruszinszók gazdasági helyzete. 17.45—1.15: Azonos Budapest I. műsorával.

APRÓHIRDETÉSEK

A 69094. számú, 1938 július 18-án megjelent miniszteri rendelet alapján az apróhirdetések ára a következő módon állapított meg: **Alkalmazást keresők, elveszett, eltűnt egyének, vagy tárgyak hirdetése, fürdő és gyógyhely hirdetések szavankint 1 leu. Egyéb apróhirdetés szavankint 2 leu.** A fenti rendelet értelmében az apróhirdetések ára előre fizetendő.

Levelzés és házasság rovatokban való közzésre apróhirdetéseket nem vesz fel a kiadóhivatal.

ALKALMAZÁST NYER

Kifutóleány azonnalra felvétetik. Schön Anna kalapszalonn, Str. V. Goldis 1.

Perfekt szobaleány 1-re felvétetik. Cim a kiadóban. 7649

Nevelőnőt, román, francia tudással azonnalra keresek. Cim a kiadóban. 7627

ALKALMAZÁST KERES

Magános vidéki urhölgy mellé felolvasónőnek, vagy könnyebb beteg melé ajánlkozik szerény igényű urielány. Leveleket „Ujév” jellegre a kiadóba kérek. 7430

Vállalok bármiféle alkalmazást, üzlet, vagy raktárnoki, vagy esetleg más: Cim a kiadóban. 7679

ÜZLET

Hentes és mészárosüzlet forgalmas utvonalon, berendezéssel, esetleg lakással január 1-ére kiadó. Str. C. Brancoveanu 12. 7437

Jóforgalmu üdülőtelep keres állandó bérleti. Érdeklődni Muzsay József ruházletben.

LAKÁS

Kiadó a belváros legforgalmasabb helyén egy különbejárta üres szoba. Cim a kiadóban. 6077

LAKÁS

Két szobából álló helyiség, vartodának. Irodának alkalmas, kiadó. Cím a kiadóban.

Ötszobás magánház összkomforttal, parkirozott udvarral febr. 1-re kiadó. Str. Dorobantilor 10. Érdeklődni: Suetu adóhivatali főnöknél. 7376

Azonnal kiadó a Bul. Regele Ferdinand 65. alatti pékműhely kemencével, tuskülke, villannyal. Ugyanott két uccai szobás lakás, nagy világos pinceraktár. Irodának alkalmas. Eladó üzletberendezés. 7682

2 és 3 szobás, erkélyes, modern lakások kiadók. Str. Eminescu 30.

Egy, vagy két szép burtozott szoba kiadó. Cím: Str. Cuza Vodă 11. 7578

Volt biliárdasztal, 12x12 m. helyiség, más célra is kiadó. Str. Dorobantilor 9. Ugyanott biliárdasztal eladó. 7676

Kiadó május 1-re, közel a törvényszékhez, új házban, háromszobás, modern lakás, irodának alkalmas két szobával együtt. Cím a kiadóban. 7677

Különböző burtozott uccai szoba, fürdőszoba használatra kiadó. Piata Luther 1. 7695

Belvárosban, csendes magánházban különbejáratu, elegáns burtozott uccai szoba, előszobával és fürdőszoba használatra kiadó. Cím a kiadóhivatalban. 7694

Kétszobás magánház, kerttel, gyümölcsfákkal kiadó. Cím a kiadóban. 7653

Kiadó egyszobás garconlakás, lépcsőházi bejárattal elő-, fürdőszoba. Str. Alexandri 9. 7665

Belvárosi

legjobb megépített emeletes sarokház 6 üzlettel, összkomfortos lakásokkal, teljes alapincézéssel, 10 százalékos bérjöv. delemmel, 2 és fél millió lei. — Piacér mellett szilárd emeletes ház, hatszobás, összkomfortos, 3x3 és 7 kisebb — részben fürdőszobás — lakással, 150 ezer lei évi jövedelemmel, 1 és fél millió lei. — Ugyanott jóállapotban levő emeletes ház üzletekkel, raktárhelyiséggel, négy-szobás, összkomfortos és kétszobás garconlakással, esetleg életfogytiglani lakásjoggal is, 1.100.000 lei. — Főutvonalon nagy szilárd emeletes ház, 4x3 szobás, elő- és fürdőszobás és 3 kisebb lakással, esslingeni redőnyökkel, 110 ezer lei évi jövedelemmel, 1.050.000 lei. — Belvárosi emeletes ház, háromszobás, elő- és fürdőszobás, 2x2 és 1x1 szoba, konyhás lakással, 690 ezer lei. — Földművelésügyi-palota közelében kétuccára nyíló, alapincézett, magasídsztes ház, 1x4 és 1x2 szobás, fürdőszobás lakással, cserépkályhával, 620 ezer lei. — Központi rendőség közelében magasföldszintes ház, kettősziható ötszobás, fürdőszobás, 1x2 és 1x1 szoba, konyhás lakással, 200 négyszögöles udvarral, 540 ezer lei. — Vasútállomás közelében jó, földszintes ház, 5x1 szoba, konyhás lakással és kerttel, 420 ezer lei. — Pernyáiban kettős ház üzlethelyiséggel, 2x2 és 3x1 szoba, konyhás lakással, 200 négyszögöles kerttel, 27.600 lei évi jövedelemmel, 240 ezer lei. — Belváros szélén villaszerű épület, négy-szobás, parkettás, fürdőszobás lakással, garázzsal, 420 ezer lei. — Szerb-palota közelében kisebb bérház, 4x1 szoba, konyhás lakással, 15.600 lei évi jövedelemmel, 95 ezer lei. — A város minden részében jól jövedelmező bér- és üzletházak, kényelmes magánházak és villák és környékbeli földbirtokok nagy választékban eladók.

LŐRINCZ
Ingatlaniroda
Arad, Str. Eminescu 8. sz.

Eliás Lipót és Fia
szállító-cég, elköltözött
Str. Alexandri 6 sz. alá.
Telefon: 16-8

Feltűnő olcsó birtokeladások

Aradmegyében 267 kat. hold, ebből 45 hold szántó, 212 hold erdő, 4200 leiert kat. holdja. — Temes-Torontálban 435 kat. hold, ebből 153 hold szántó, 253 hold 10 és 40 éves erdő, 18 hold kaszáló, 4 hold legelő, 2 hold szilvás, 5 hold belsőség, ötszobás lakóház, cselédlakások, disznó-ólak, 30 jószágra istálló, 5 vagonos kotárka, élő és holt felszereléssel együtt kat. holdja 7 ezer lei. Konverziós tartozással 4 ezer lei kat. holdja. — Aradhoz egész közel 68 kat. hold, négy-szobás urilakással, sok gazdasági épülettel együtt 38 ezer lei kat. holdja. — Temesben, vasúti állomás közelében, 102 kat. hold, ebből 24 hold kaszáló, 3 hold belsőség, hétszobás urilakás, cselédlakás, 40 jószágra istálló, holt leltárral együtt 24 ezer lei kat. holdja. Egyedüli megbízott:

Haász ingatlaniroda

Arad, Eminescu-ucca 20-22.

VÉTEL-ELADÁS

Autó, csukott, új állapotban, 8-10 mázsa teherbírással, eladó. Cím a kiadóban. 7693

Harisnya szemfelszedőgép, teljesen modern, alkalmi áron eladó. Steiner, Str. Goidu 5. 7696

Eladók használt háztartási és ruházati cikkek, könyvek, kották, márványlap stb. Cím a kiadóban.

Brillánsköveit, ékszereit, ezüstlelt, értékeit megveszi Hartmann Kálmán ékszerész, minorita-palota. 7282

A karácsonyi ünnepiasztal büszkesége a MINORITA-REND fajborai

- Nemes kadarka (Mónesi édes vörös). . . 50 lei
  - Rajnai rizling (Magyaradi felső szőlő gyöngye) 40 lei
  - Györöki bakator (édeskés, zamatos) . . . 20 lei
- Minoriták Borgazdasága, Arad

Kombinált modern butort

teljes lakásberendezéseket, brilláns-köveket, szőnyegeket veszek sürgősen megbízóim részére. Nagy választékban kaphatók modern ebédők, hálóok, keleti és bel-földi szőnyegek, recamié, konyha, velencei csillár, Pataky-kép stb. Zalogkölcsonöket közvetítünk a timisoarai zalogházba, előleget nyújtunk. Zalogcéduláját megvesszük! Tempo bizományi-üzlet, Fischer Eliz-palota.

HAÁSZ

Ingatlanforgalmi irodája. Arad, Eminescu ucca 20-22. Alapítva: 1918.

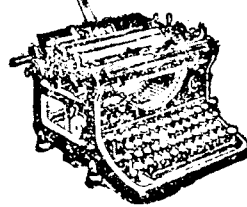
Előnyös eladások

Bul. Carol mellett emeletes új ház, háromszobás, összkomfortos lakásokkal, 1 millió. — Fehér Kereszt közelében emeletes új ház, 7 darab 2 és 3 szobás, összkomfortos lakás, 200 ezer jövedelem, 2 millió 250 ezer. — Színház közelében emeletes, hatlakásos ház, 1 millió. Ugyan ott emeletes, 10 lakásos ház, 100 ezer jövedelemmel, 950 ezer. Ugyanott emeletes ház, 5 bérlemény, parketta, 875 ezer. — Bul. Carolon új villák, 700 ezertől 2 millió leies árákig. Belvárosban emeletes ház, jókarban, 6 lakás, fürdőszoba, 900 ezer. — Belvárosban magasföldszintes ház, 4 lakás, parketta, fürdőszoba, esslingeni redőnyök, 675 ezer. — Belvárosban emeletes ház: 2 lakás, parketta, fürdőszoba, 475 ezerért eladó.

Érika

ERIKA, IDEAL Irógépek gyári lerakata.

Mont Blanc, Sheaffers és egyébbb töltőtollakban nagy választék

Irógép, töltőtoll javításokat legolcsóbban. Irógép jókarbantartásokat előnyösen vállalunk. Irógépek hordozhatók már 6.500 leitől. Kedvező fizetési feltételek.

„ERIKÁ”

Str. V. Goldis 1. - Tel.: 1393

Mindenkinek

a legalkalmasabb ünnepi

ajándék

egy kis hordozható

Irógép

vadonatúj már 6.500 leiert

Szegfü-nél

töltőtollak nagy választékban, Arad strada Brațianu 7. Telefon: 11-44

KÜLÖNFÉLÉK

Gyümölcsösöket és díszkerteket évi kezelésre keresek, — vagy állást. Pricha Péter főkertész, Arad, Str. Corneli Leucuta 38. 7680

Fehér Kereszt nagyszálloda,

Központi fűtés, hideg-meleg víz. Legtisztább! Hónapos szobák meglepően olcsón kiadók.

ARAD, TEL.: 11-46.

Figyelem!

HA Házát, birtokot, szőlőt, malmot, telket előnyösen venni, vagy eladni szándékozik, kérem forduljon bizalommal 20 év óta szolid alapon vezetett irodámhoz. Eladásra előjegyzve: Aradon és Temesváron bér-, magán-, üzletházak, villák, a főtéren és a város összes uccáiban 100 ezertől 10 millióig. Földbirtokok Arad és Temesmegyében 10 kat. holdról 400 kat. holdig, kastélyal, gazdasági épületekkel, 4 ezertől 40 ezerig kat. holdanként. Motor- és vízimalmok 200 ezertől 1 és fél millió leies árákig. Bankkölcsonöket betáblázásra és árukölcsonöket olcsó kamattal mellett közvetitek.

Gépvevők figyelmebe!

eladók különböző nagyságu és márkájú cséplőgarnitúrák, külön cséplőszekrények, lokomoblok és traktorok, kalapácsos örlőmalmok. Megbizott: HOFF ÁRPÁD gépüzynöksége Satul Nou, Jud. Arad. Keresek vízimalmot eladót, lehetőleg kövesutmentén, szántófölddel. 7561

INGATLAN

Eladó egy kétszobás szép magánház, (Gutzjahr-telep.) Str. Andrei Barsianu 4. a 3-as autobsz megállónál. 7318

HATSCHERK

Ingatlanforgalmi iroda

Arad, Biv. Carol 46. (Lakás ugyanott) előnyös ajánlatok!

2.300 ezer: Tribunalhoz közel emeletes, új bérház, 7 összkomfortos, modern lakás, házm. lakás, balkonok, jó hozam. — 1.600 ezer: belvárosi emeletes sarokház, 2x3, 4x2, 2x1 szobás, mind parkettás, fürdőszobás és 5 kislakás, nagy kert, netto 100 ezer hozam. — 1.400 ezer: színházhoz közel emeletes, 11 lakásos, 180 ezer hozam. — 1.250 ezer, ugyanott emeletes bérház, 4 középnagy, fürdőszobás lakás, garage, házm. lakás, nagy kert, jó hozam. — 1.200 ezer: üzletes bérház, sok kislakással, 170 ezer hozam. — 1.150 ezer: lantú-térhez közel emeletes üzletes sarokház, igen kedv. fiz. felt. — 850 ezer: Főpostához közel üzletes ház, 4 középnagy s 6 kislakás, 340 öl telek, nagy front 90 ezer hozam. — 750 ezer: Catedralei-térhez közel üzletes sarokház, 2 nagy és 9 kislakás, 90 ezer hozam, kedv. fiz. felt. — 700 ezer: belvárosi emeletes bérház, 3x3 sz., elő. fürdőszobás, 1x2 szobás lakás, pince, házm. lakás, jó hozam. — 650 ezer: városháza táján félmeletes, alapincézett, nagy telekre épült bérház, 2 nagy és 1 kislakás, fürdőszoba. — 600 ezer: Gloria-párvához közel új emeletes villa, 2x2 szobás, elő. fürdő, cselédszobás, parkettás lakás, pince, házm. lakás, kert, balkonok. — 550 ezer: főtér mellett bérház, 2 üzlet és kétszobás lakás, közművek. — 500 ezer: Piata M. Viteazuihoz közel, a főuton, ötszoba, hallos, komfortos családiház, nagy kert. — 480 ezer: iparos Kulturházhöz közel 3x2 szobás teljes lakás, elfelezhető nagy saroktelek. — 450 ezer: ugyanott emeletes, 2x3 szobás fürdőszobás lakás, pince. — 420 ezer: kath. gimnáziumhoz közel négy-szobás, parkettás, elő. fürdőszobával, külön kislakás. — 380 ezer: szerb templomhoz közel háromszobás, fürdőszobás, 1x2 szobás 5x1 szobás teljes lakás, garageok, pince közművek, 48 ezer hozam. — 350 ezer: viztoronyhoz közel, nagy fronton épült 2x3 szobás, elő. fürdőszoba helyiséggel, vízvez., kedv. fiz. felt. — 320 ezer: marosparthoz közel új magasídsztes, alapincézett, 2x2 szobás, fürdőszobás lakások, vízvez., esslig. rolló. — 260 ezer: belváros mellett magasídsztes üzletes sarokház, 5 bérleménnyel, jó hozam. — 240 ezer: Saguna-ut mellett alapincézett, magasídsztes, üzletes ház, 2x2, 3x1 szobás, teljes lakás, 500 öl gyümölcsös, 30 ezer hozam. — 200 ezer: II. kerületi 1x2 3x1 szobás teljes lakás, pince, nagy uccafront, beköthető vízvez., 24 ezer hozam. — 180 ezer: Semináriumhoz közel négylakásos bérház, beköthető vízvezeték, 21 ezer hozam. — 170 ezer: lantú-térhez közel 1x2, 2x1 szobás teljes lakás, vízvez. az uccában, 18 ezer hozam. — 150 ezer: pernyávi négylakásos bérház, 330 öl gyümölcsös. — 145 ezer: belvárosi félmeletes, alapincézett, háromlakásos, közművekkel. — 120 ezer: szerb templom táján üzletes, háromlakásos, jó jövedelem. — Tettek a belvárosban is. — Földek. — Szőlők. — Kölcson betáblázás mellett.

Hirdessen az „Aradi Közlöny”-ben

Legújabb jelentéseink:

Gafencu és Csáky gróf szivélyeshangu táviratváltása

Budapestről jelentik: Grigore Gafencu külügyminiszter hivatalbalépése alkalmából szivélyes hangú táviratváltás folyt le közte és a magyar külügyminiszter között. Gafencu külügyminiszter táviratának szövege, amelyet Csáky gróf magyar külügyminiszterhez intézett, a következő:

— Amikor a külügyminiszteri állásomat elfoglalom, biztosítom nagyméltóságodat, hogy kívánom és őszintén óhajtom, hogy nagyméltósággal a kölcsönös együttműködés szellemében a két állam közötti jóviszony előmozdítottassék. Gafencu.

Csáky István gróf magyar külügyminiszter a táviratra a következőket válaszolta:

— Sietek nagyméltóságod szivélyes közlését megköszönni és Excellenciádat nagyjelentőségű megbízatása alkalmával üdvözölni. A legjobb kívánságom, hogy együttműködjünk, a két ország közötti jóviszony szerencsés fejlődéséhez hozzájárulhassunk. Csáky.

Súlyos vasuti szerencsétlenség érte a Bucurestiből Erdély felé robogó gyorsvonatot

Beleerohant Karácsonyfalva állomáson az ottveszteglő kolozsvári személyvonatba — Eddig három halottat és számos sebesültet huztak ki a romok közül

Megdöbbentő vasuti szerencsétlenségről érkezett jelentés, amely a Bucurestiből Erdély felé haladó, utasokkal zsúfolt gyorsvonatot érte. A szerencsétlenség híre szombaton reggel terjedt el Aradon és az Aradi Közlöny szerkesztősége a szombati nap folyamán az alábbiakban összegezte mindazokat a jelentéseket, amelyeket megbízható forrásokból sikerült lapzártáig összegyűjteni. Jelentéseink a következők:

A Kolozsvár—Bucuresti-i személyvonat, mely pénteken déli 1 óra 35 perckor indult el Kolozsvárról, este 6 órakor érkezett meg Karácsonyfalva állomásra. Itt négy személykocsit csatoltak hozzá a vonathoz, amely az állomás területén tolatott, amikor a Bucuresti felől jövő 301. számú gyorsvonat befutott az állomásra és összeütközött a tolató személyvonattal. A két mozdony egymásnak futott és mindkét mozdony kigyulladt és több vasuti kocsi is pozdoriává tört. A mozdonyok tüstőlő romjai alól három vasutas holttestét huzták elő és az utasok közül eddig 10 életveszélyesen súlyos sebesülést állapítottak meg, akiket Tövisre szállítottak. Öten a sebesültek közül már utközben meghaltak. Valószínűnek tartják, hogy még sok sebesült van, de ezeknek számát ezideig megállapítani nem tudták.

A vizsgálat megállapítása szerint a szerencsétlenség a gyorsvonat mozdonyvezetőjének a hibájából történt, aki nem vette észre az irányjelzést és bevitte a vonatot a tilosra jelzett vágányra.

Újabb jelentéseink szerint a szerencsétlenség pénteken délután 5 óra 34 perckor történt, amikor a Tövis és Balázsfalva között lévő Karácsonyfalva vasuti megállónál

a 301. számú Bucuresti felől jövő gyorsvonat teljes sebességgel összeütközött a 3018. számú Kolozsvár felől jövő személyvonattal. A két mozdony a vasuti sínekről kiugrott és a szerelvények súlyosan megrongálódtak.

Az utasokon rémület lett urrá és azok, akiket súlyosabb sebesülés nem ért, menekülni igyekeztek a kisiklott szerelvényekről. Rövidesen megállapítást nyert, hogy a vasuti katasztrófának 3 halálos és több súlyosan sebesült áldozata van.

A 3 halálos áldozat a következő: Th. Dubles, nevűszeheni közlekedő, Stefanescu N. dr.,

tüzérhadnagy és Pana Petru, brassói illetőségű fűtő. Rendkívül súlyosan a vonat következő öt utasa sebesült meg: Clupe Vasile, Mihailovici Ioan, Reinea Victoria, Mayer Emil hadnagy és Cotoc Gheorghe őrnagy.

Rövidesen több segélyvonat érkezett a helyszínre és gondoskodtak a sebesültek kórházba való szállításáról. A forgalom lebonyolítására a szerencsétlenség után szállással került sor.

Elítelt a katonai törvényszék 39 volt nagyváradai légionáriust

Tegnap tárgyalta a kolozsvári katonai törvényszék Cosma Virgil belényesi, Vancu Rudolf cuznisi, Giurgiu Vasile és Comjec Stefan nagyváradai légionista fiatalemberek és 35 paraszttársuk bűnperét. A vádlottak ellen a katonai ügyészség közveszélyes bűncselekmények és tiltott politikai propaganda miatt emelt vádat.

A vádirat szerint Cosma Virgil fővádlott volt jog- és teológiai hallgató, a tárgyalásról hiányzó Comjec Stefan nagyváradai vasgárdista vezetőtől különböző petárdákat, benzint, revolvereket és nagymennyiségű légionista propaganda anyagot kapott, hogy a vidéken szervezzen és gyűjtögessen.

A Nagyváradról hozott röpiratokat szétosztotta a parasztok között, akik közül egyesek segédkeztek neki a kezdeményezett bűncselekményekben. Így került a nagyszámú paraszt a vádlottak padjára.

A katonai törvényszék kikapcsolta a per anyagából a hiányzó Comjec és Giurgiu ügyeit és a következő marasztaló ítéleteket hozta: Cosma Vasile-t 4 évi, Tóth Iuliu-t, Indrea Ioan-t 2 évi, Igas Vasile-t, Ghinlea Ioan-t, Pop Floreat és Goldea Atanasiet másfél évi, míg a többi vádlottakat 8 hónaptól 2 hónapig terjedő börtönnel büntették.

Pompás „karácsonyi ajándékok” Szent-Györgyi professzornak

Budapest. A Magyarország című lap azt írja, hogy tavaly, amikor Szent-Györgyi Albert megnyerte a Nobel-díjat, Hóman Bálint, az akkori magyar kultuszminiszter megígérte, hogy minden eszközzel megteremti a magyar kormány részéről a további eredményes munkálkodás iránt a lehatóséget. Ez a felajánlás csak most jutott el a megvalósuláshoz, amikor a mostani közoktatásügyi miniszter, gróf Teleki Pál, magáévá tette a tervet és az állam 15.000 pengő értékű különleges spektroszkópot rendelt a szegedi Szent-Györgyi-féle intézet számára a további kutatások lefolytatására. A kémiai fény-képelemző készülékre már régen szüksége volt dr. Szent-Györgyi Albertnek. A gép számára a szegedi tanintézetben külön helyiséget kell majd berendezni. Szent-Györgyi tanár most egy évig szabadságon van és ezt az időt külföldi tanulmányokkal tölti el, de a nyáron visszatér Szegedre, hogy tovább folytassa világszeretete nagy érdeklődéssel várt munkásságát.

Karácsonyi árvíz a velencei Szent Márk-téren

Velence. Az Adria északi felében az erős szélviharok következtében a tenger vize tékenyen emelkedett és Velence alacsonyabban fekvő részeit elöntötte. A Szent Márk-téren csónakokkal és szükség-hidakon lehet közlekedni. Az áradás sok üzletben nagy károkat okozott.

A francia államtanács határozatai

Párisból jelentik: A kormány tagjai ma délután az Elysee-palotában Lebrun köztársasági elnök vezetése alatt államtanácsulást tartottak, amelyen az 1935-ben kötött francia—olasz egyezmény olasz részről történt felmondásáról és az ezzel összefüggő kérdésekről folytattak tanácskozást. Párisban úgy tudják, hogy a tanácskozáson csupán az általános irányelvekben állapodtak meg. A francia fővárosba Rómából olyan hírek érkeztek, hogy az olasz kormány még Chamberlain angol miniszterelnök római látogatása előtt javaslatokat terjeszt a francia kormány elé. Párisban be akarják várni ezt és addig nem foglalnak állást a francia—olasz szerződés felmondásával kapcsolatban.

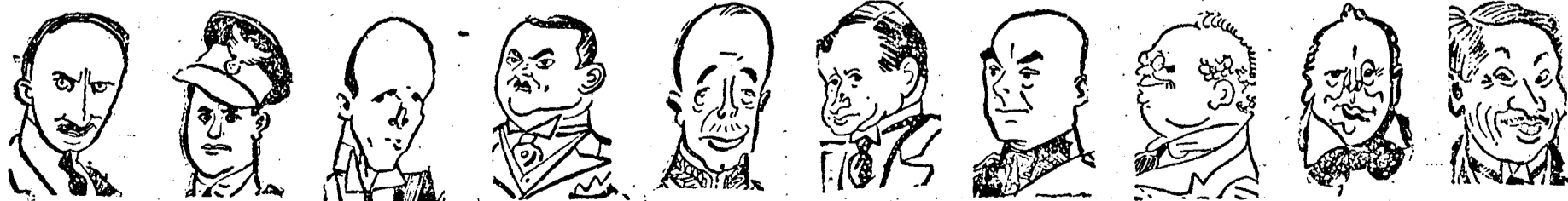
Eckhardt a magyar reformjavaslatokról

Budapest. Eckhardt Tibor, a kisgazdapárt zére nyilatkozatot adott a 8 Órai Újságnak a különböző magyar belpolitikai kérdésekről és elmondotta, hogy a legfontosabb és a legsürgősebb reform a földkérdés megoldása, mert egyrészt ez érinti a legtöbb egzisztenciát, másrészt mert ez a legvisszamaradottabb. A zsidókérdéssel kapcsolatban elmondotta, hogy a most kihozott zsidójavaslat bizonyára sok változáson fog keresztülmenni, de nyugvópontra csak akkor jut, ha sürgősen keresztülvizsgálják a rendelkezéseket s ha végetvetnek a felelőtlen izgatásoknak, amely főleg a zsidókérdés körül a gyűlölet lavináját indította el és amely, ha tovább is így terjed, sarkaiból fogja kifordítani az ország jogrendjét.

Megjelent az új betegsegélyző-törvény

Bucuresti. A Monitorul Oficial csütörtöki száma közli az új betegsegélyzői törvényt, amely 1939 január 1-én lép életbe.

Aktuális fejek:

Bonnet, Ciano, Halifax, Sztójadinovics, Perth, Daladier, Rydz Smigly, Litvinov, Churchill, Konoye

Arad - a szerencse városa

Az „Aradi Közlöny“
számára írta:

Falcskay

Ebben a városban születtem. Kevés megszakítással mindig itt is éltem. Ismerem csaknem minden lakosát. Alig van ház, ahol még ne jártam volna. Az eliramló évek során mégis hiába próbáltam megfogni, megragadni, kirajzolni e város igazi arcát. Azt az eredeti, egyéni, sajátos jellegzetességet, amely kizárólag az övé, amelynek alapján meg lehet különböztetni a föld minden más városától. Ez a valami lehet ezerféle. Lehet egy ódon ucca, szobor, műemlék, vagy olyasmi, ami külsőleg nem is érzékelhető, a lakosságnak valamilyen különös szokása, hajlama, beállítottsága, valamilyen hangulat, mely bizonyos helyen okvetlenül elfogja az embert, vagy az iparnak ismert terméke, vagy akár valamilyen különleges eledel, amit azon a helyen készítenek a legjobban. De lehet valamilyen nevezetes személyiség is, aki abban a városban született, vagy élt, és lehet még sok minden más, fel nem sorolható képzet, mely a gondolatjárás folytán feltétlenül felidéződik az emberben, ha az illető város nevét hallja. Mint ahogy Velencére gondolva, okvetlenül felmerül bennünk a Márkus-téri galambok képe, vagy ahogy Pisa neve elválaszthatatlan a ferdetoronnytól, Londonra nem gondolhatunk a köd képzete nélkül, ha Weimar nevét halljuk, Goethe jut eszünkbe, Csucsáról Ady és Goga, Lyonról a zizegő selymek, vagy hogy prózaibb példákat említek, Orsováról a kaviár, Szegedről a halpaprikás, Miskolcra a rezgő kocsonya.

Kerestem Aradnak is ezt a sajátos jellegzetességét, előbb a külsejében. Talán a korzója lenne az, amit másutt nem lehet megtalálni? De melyik városnak nincs korzója? Éhes férfiszemek itt is csak ugyanúgy mustrálják a nőket, mint másutt, nők éppen úgy szövődnek, kirakatok éppen úgy ragyognak, hangszórók éppen úgy harsognak, akárcsak máshol. — Különös eredetisége nincs az aradi korzónak. Talán a Marosparti sétány? Nem minden város büszkélkedhetik ilyenekkel. De különös egyéniséget ez se ad a városnak. Nyári éjszakákon, mikor az arany holdtányér sejtelmesen tükröződik vissza az ezüstös habokban — fiatal és szerelmesen felejthetetlen ez a látvány. De a furdózó hold-sugár másutt is fénylőn csillog a habokban és más vizek is éppen úgy csobognak, mint a Maros. A város külsejében nem találtam hát semmi különösebben egyéni. Másutt kell keresni.

Talán a levegőnek van itt valamilyen sajátos íze? Valamilyen illat, másutt nem érezhető, terjeng itt talán? Igaz, bódítóan édes hárs- és akácillatot lehelnek itt nyáron a fák, de hát ezt már érzem másutt is. Talán a cukorgyári illat?.. Tényleg, ezt még sehol másutt nem tapasztaltam. De hát ez lenne Arad specialitása? Ijedten üztem el magamtól e frivol gondolatot. Kutattam tovább.

Az emberek belsejébe kell nézni. Talán ott találok meg, amit uccákban, terekben, házakban, külsőségekben hiába kerestem. Sokáig figyeltem az aradiakat. Aztán rájöttem, hogy a belsejükben sincs semmi különös. Mint mindenütt a világon, úgy itt is a középszerűség szintjén mozgó átlagemberek élnek. Normális idegzetű, gondolkodású, életfelfogású polgáremlékek, szertelenségek, kilengések nem vonzzák őket. Csaknem kivétel nélkül békeszeretők, kedvelik a nyugalmat, a zajtalan életet. Szeretik, ha étkezéseiket nem háborítják az izgatató világesemények s maguk is lehetőleg távpartartják magukat minden felesleges izgalomtól. Polgárok — a szónak minden lekicsinyítő értelme nélkül. Feltétlen hívei a törvényes rendnek. Nincs bennük különös vállalkozási kedv. Nem emelkednek szédítő magasságokba, de nem is bukhatnak irtózatos mélybe. Bátor kezdeményezések, merész kiállások itt nem fordulnak elő, de nincsenek levegőre épített alapítások és csufos kudarcok sem. Az emberek nem nagystílusúak, de azért nem is kicsinyesek. Ha adni kell valamilyen közérdekű célra, nem kápráztatnak el, nem hivalkodnak szédületes összegek adásával. Jobban szeretnek végrendeleti alapítványok formájában a haláluk után adakozni, mint életükben. De azért nem lehet rájuk fogni, hogy merev szűkkeblőséggel begombolkoznak a közérdekű akciók előtt. Adnak a maguk módja szerint, résztvesznek a közérdekű munkában is, lelkesednek, hevülnek — néhány napig. Aztán a közöny szürke porrétege rakódik rá a lelkekre és a közérdekű akciókra is. De azt hiszem, ez is így van minden kisvárosban, nemcsak Aradon.

Az aradiak mértékletesek. Ez a mérséklet tartja vissza őket túlzásoktól. Sohasem csaptak itt magasra sem a nemzetiségi, sem a felekezeti türelmetlenség hullámai. Békében megérttek egymással a különböző fajok és vallások fiait. Apróbb, ékezőbűnű incidensektől eltekintve mindig szép összhang volt közöttük. Még a

fellángoló nacionalizmus és a divatos koreszmék hatása alatt sem változott meg ez a felfogás. Ha máshonnan jövő uszítások nem jutnak ide, komolyabb, mélyrehatóbb összeütközések, süllyedések sohasem zavarnák Arad polgárainak együttélését.

Ha lassu ütemben is, de azért mégis csak halad a fejlődés utján a mi városunk is. Sokszor vetik a szemünkre, hogy elmaradtunk a szomszédos Temesvár mellett. Ennek rajtunk kívül álló politikai természetű okai voltak. De nagy kérdés, vajon a temesváriak az

ő gyorsabb fejlődési tempójukban boldogabban élnek-e mint mi, aradiak. A mi fejlődésünk tényleg lassabb, de az életünk is ennek megfelelően nyugodtabb, egyenletesebb.

Nagy megrázkódtatások nem érték Aradot. Világraszóló szenzációk nem történtek itt. Földrengések elkerültek, éhínség sohasem bántotta. Amikor másutt nagy hiány volt élelmiszerekben, Arad akkor is dűskálkodott mindenben.

Azt lehet mondani: aránylag szerencsésen élünk.

Mikor kutatom a város sajátos jellegzetességét, nem az uccáiban és nem az embereiben, hanem a szerencséjében vélem megtalálni. Abban a szerencsében, mely nagyobb csapásoktól megóvta eddig s lehetővé tette, hogy úgy a legizgalmasabb világesemények, mint a belpolitikai izzó feszültségek és nyugtalanságok idején is védett sziget maradt ez a város, ahová csak távoli tompa zugásként hatolt el a földet rázkódtató robajok hangja. Arad népe békében és rendben élt, amikor másutt sisteregve forrott a világ. Megadatott neki a napjainkban egyre ritkábbá váló isteni kegy: a szürke hétköznapok zavartalan, csendes munkájának a lehetősége. Ezért tartom Aradot a szerencse városának.

NARKÓZIS

Dr. Morton, az operatív fájdalom megszüntetője

Írta: BÉKESSY IMRE

Az éternarkózt William Thomas Green Morton bostoni fogorvos találta fel. Nagyon szerencsés ember volt, de boldoggá tette az emberiséget.

Az emberek egészen természetesnek tartják a narkózt, az altatást, a fájdalomcsillapítást. És senkise gondol arra, hogy az emberiség legnagyobb jótevője volt, aki lehetővé tette, hogy a sebészeti orvostudomány elvégezze a legfantasztikusabb és legfájdalmasabb beavatkozásokat, anélkül, hogy a beteg érezze valamit belőle. Ki volt ez az ember?

Egy abbamaradt fogorvos Bostonban

Az öreg Franklin Morton farmer volt Charlestonban, Massachusetts államban. Ezen a téli napon, 1810-ben, amikor meglátogatta Bostonban a fiát, nem volt éppen jókedvében. A farm keresetjével jövedelmezett, a gyerekeket otthon kellett munkára fogni, az asszony betegeskedett, Franklin Morton éppen azért jött Bostonba, hogy egy híres javasasszonytól füvet gyűjten folyton köhécsetől és lázas feleségének. Egyetlen reménye az a fiú volt, aki Bostonban Samuel Watkins Brothers tengerihalkereskedő üzletében a kereskedői pályára készült. Boston volt akkor az Egyesült Államok „köldökzsinórája”, itt futottak keresztül a nagy világot; Boston vezetett az Egyesült Államok szellemi életében. Ott volt a Harvard egyetem, nem messze tőle az amerikai Cambridge; minden amerikai diák álma. Délről a gyapot és gyapjú Bostonba került északra és innen indultak az árukkal és tengeri halakkal a leggyorsabb vitorlások. Franklin Morton kétségbeesve hallotta, hogy fia nem akar kereskedő lenni.

— A kereskedő mindig talál az élet térszélén egy pár mazsolát. Ugy még sohasem volt a világon, hogy a kereskedő egészen felesleges lett volna.

A fiú egy darabig hallgatott, aztán csendesen megjegyezte:

— Orvos akarok lenni.

Az hamarosan kiderült, hogy az orvosi tanulmányok elvégzéséhez és a doktori cím megszerzéséhez elég anyagi ereje a charlestowni farmer magárahagyatott fiának nincsen. Beiratkozott a Dental College-be Baltimoreban és fogorvos lett. Késerves pár esztendő volt ez Baltimoreban; mindenféle munkára kellett vállalkozni, hogy fenntartsa magát, amíg a College-től a fogorvosi diplomát megkapja. Nagyon is kétségbeesett volt, hogy érdekes volt-e az áldozatot megadni. Minden kövacs, matróz, prémvadász, iakatos foghuzással foglalkozott és Bostonban, ahol Morton letelepedett, az uccák csendjét gyakran verte fel az emberek ordítása, akik foghuzásra szánták rá magukat. A város fürdőjében is húzott fogat a fürdőmester; a fogorvost, aki elvégezte a baltimorei fogorvosi egyetemet, semmivel se becsülték többre, mint a fürdőmestert.

Nem is ment a prakszis először sehogy, Mr. Morton szagos szárvizeket kotyvasztott, azokból néha-néha még eladott egy-egy üveggel, de végül is fel kellett adnia prakszist és be kellett állnia famulusnak egy Dr. Jackson nevű bostoni orvoshoz.

Dr. Jackson, aki olyan laboránsfélnék vette

magához Mr. Morton, tekintélyes ember volt Bostonban. Tekintélyét főleg annak köszönhetette, hogy egy orvosságot árult, ami állítólag minden fájdalmat megszüntetett. A szorgalmas és a laboratóriumi analízisekben jártas Mr. Morton hamar rájött, hogy dr. Jackson csodaszere közönséges whisky és etiléter keveréke. Még annyi fáradságot sem vett magának Jackson doktor ur, hogy maga állítsa elő etilalkoholból és tömény kénsavból desztillálás után az étert: egy dr. Webster nevű bostoni vegyész től készen vette és whiskyvel higitotta. A csodaszer hatásáról annyit figyelt meg Mr. Morton, hogy főleg részegítő volt: az emberek részegségükben aztán a panaszolt betegségről vagy fájdalomról kis időre tényleg megfeledkeztek. Az abbamaradt fogorvos restellte, hogy dr. Jackson drágán árulja csodaszert és még előtte is titkolja a szer összetételét. Elhatározta, hogy nem marad a tulajdonképpen szélhámos dr. Jackson mellett és újra mint fogorvos önállósítja magát.

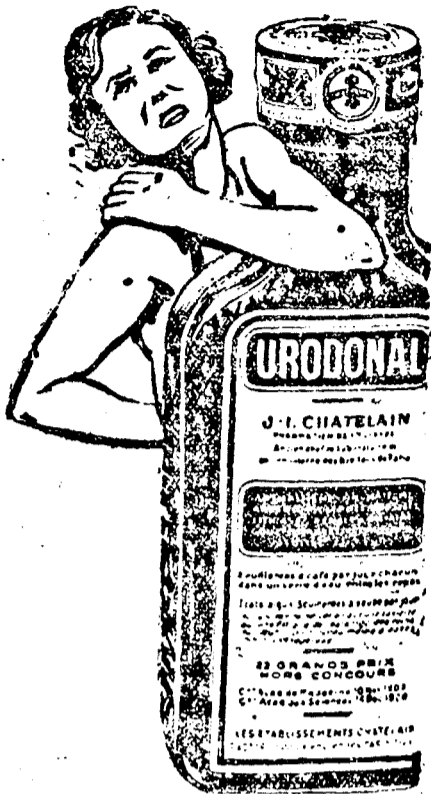
Némi ismeretségre tett már szert Bostonban és a hirdetés és körlevél, amellyel Mr. Morton „mint esküdt fogász” a bostoni közönség figyelmébe ajánlotta magát, megfelelt az akkori idők ízlésének. Ez a körlevél így hangzott:

— „A nagyon fízteletrémeltő közönséggel tudatja Mr. William Thomas Green Morton, hogy mint esküdt fogász Bostonban megnyitotta rendelőjét. Abban a kitüntető szerencsében volt része, hogy hosszabb időn át mint famulus dolgozhassék a nagyabecsült dr. Charles Thomas Jackson mellett és sokaknak segítségére lehessen. Gazdagnak és szegénynek egyaránt figyelmébe ajánlja magát, mert meg van győződve róla, hogy többet tud, mint amennyit fogorvostól általában várnak. Tudja a fogak tisztítani akár sárga, akár fekete, vagy megett a csontszu, vagy telerakódott borkövel, olyannyira, hogy tisztítás után a fogak viselőjüknél ismét díszesre válnak. Árusít angol port, amely konzerválja a fogakat és jókarban tartja a legmagasabb korig. Kapható nála török fagyóker, mely az angol porral bedörzsölve ismét megerősíti a mozgató fogakat. Kihuzza a beteg fogakat és gyökereket, a lehető legkisebb fájdalommal. Lyukas fogakat megment a további pusztulástól. Megtűmi őket egy fémszerű kompozícióval, amely jobb, mint belekalapált ólom, vagy száraz arany, amit eddig használtak. Pótolja az elvesztett fogakat, sőt egész fogorvokat és pedig aranyviamezeket, úgyhogy ezekkel ismét úgy lehet beszélni és rágni, mint a természetes fogakkal.

Bár mindezeket tudja, nem restelli kezelni a csunya száj- és pofadaganatokat, amelyek a rossz fogaktól származnak és árusít öblögető vizet, amelyeket minden embernek használnia kellene, aki szájának tisztaságára ad.

A prakszis megint lassan indult. A legtöbb embernek Bostonban az volt az elképzelése, hogy a fogfájásnak semmi köze sincs a foghoz. Dr. Jacksonnak is az volt a véleménye, hogy „nyáika húzódik a fejbe”, az okozza a fogfájást és ezt a nyálkát kell „lehuzni” a fejből, részben arra alkalmas porokkal, részben a dr. Jackson-féle csodaszerral. Mortonnál tehát kevesen húztak fogat. A szagos szárvizre még inkább akadtak vevők, mert azt meg lehetett inni.

Jaj! hogy fáj a válam!

Ha a húgysav túlságosan felhalmozódik a szervezetben, kristályokat képez, amelyek, szurják az ízületeket, és olyan súlyos fájdalmakat okoznak, hogy tönkreteszik az ember közérzetét, sőt súlyos hatással lehetnek magára a szívre is. A húgysav sohase szabad stagnáljon a szervezetben. Sajnos azonban az ülő-életmód, kimerültség, megerőltető munka mindmegannyi akadálya a húgysav rendszeres kiválasztásának és eltávolításának, tehát egy komoly kezelést kell igénybe vennünk, hogy fejlődése arányában megszabadulhassunk a húgysavtól. Ezt nagyon egyszerű módon elérhetjük az Urodonal rendszeres használata által.

Az Urodonalt — amióta csak létezik — hírneves orvosok rendelik és ajánlják, mert biztos és állandó hatása közzismert.

Szedjen minden nap egy kanálkával egy kevés vízben... ez egyszerű, kényelmes és feltétlenül hatásos.

URODONAL

megakadályozza a húgysav felhalmozódását

Kapható: gyógyszerárakban és drogériákban

CHATELAIN KÉSZÍTMÉNY KISBUDA VÁROSA

Annál a néhány foghuzásnál, amit Mr. Morton elvégzett, borzasztó fájdalmakat éreztek a betegek. Eppen úgy ordítottak, mint a fürdőmesternél, vagy a kovácsoknál. Mr. Morton egész lényét el-töltötte az a vágy, hogy a fájdalmat csillapítsa, vagy teljesen kiküszöbölje. Minden szabad idejét szegényes laboratóriumában töltötte, hogy megtalálja azt a szert, amellyel az emberiséget a sebész beavatkozás fájdalmaitól meg lehetne szabadítani. És ezeknél a kutatásoknál mindig visszatért emlékezetébe dr. Jackson „csodaszere”, amelynek tulajdonképpen egyetlen alkotóeleme van a whiskeyn kívül: az éter. Egyszer az éter hatásáról közelebbi felvilágosításokat kért Jacksontól és elmondta, hogy milyen tervekkel forgat fejében.

— Az éter talán alkalmas lenne arra, hogy el-kábítsuk az embert, akinek fájdalmat kell okoznunk? ...

Jackson dr. a legnagyobb felháborodással utasította vissza először a felfedést, hogy az ő csodaszereben éter lenne, másodszor, hogy az operatív fájdalmat meg kellene szüntetni.

— Mivé lenne a kereszténység — mondotta Jackson dr., — ha az embert, aki talán halála előtt áll, megszabadítanók kábítás útján lelkének bűnrendelkezési jogától. Hiszen akkor nem folytathatna beszélgetést Legfelsőbb Urával a bűnös ember és nem menekülhetne a pokoltól! Jézus Krisztus talán elkábításra vágyott a keresztényen?

Mr. Mortont nem győzte meg ez a farizeus érvelés, mert hiszen tudta, hogy Jackson igenis éterrel dolgozik. Elhatározta, hogy folytatja kísérleteit.

Egy gazdag embert megölnék Bostonban

Dr. Jackson csodaszerehez szükséges éteret Webster dr. bostoni vegyészeti laboratóriumából vette. Ez a Webster különös ember volt, Tudását egész Amerikában becsülték; nemcsak vegyész volt, hanem geológus is, sőt csillagász és a legnagyobb meteor-gyűjtemény tulajdonosa. A magabazárkózott tudósról feltételezték, hogy jómódu ember. Egy napon híre jár, hogy Webster dr. megtalálta az aranycsinálás titkát, de egyelőre még nem kíván a nyilvánossággal erről közölni semmit.

Mr. Morton praksisában a legelőkelőbb páciens Mr. Elliot, egy városzerte ismert híres és gazdag uzorás volt. Ez az Elliot egész aranyfogsort akart magának csináltatni.

— Nem mintha minden fogam rossz lenne — mondta Mr. Elliot —, de megengedhetem magamnak. Vagyok olyan gazdag, hogy az én fogaim aranyból legyenek.

A fogorvos megvizsgálta a hízott aranyrudat és azt mondta:

— Ennek semmi akadálya, Mr. Elliot. Csak éppen ebből az aranyból nem lehet önnek fogakat csinálni.

— Miért?

— Mert ennek a rudnak csak vékony külső rétege arany; a belseje ólom.

Mr. Elliotnak hirtelen orvosi segítségre volt szüksége; majdnem megütötte a guta. Dühösen el-

távozott. Estére pedig az a hír járta be a várost, hogy Mr. Elliot hirtelen meghalt. Halála előtt nála járt dr. Webster, ezzel több órán át beszélgetett, valószínűleg vitakozott is, mert többször hallották heves káromkodásait, de amikor dr. Webster eltávozott, teljes csend volt.

Mr. Morton fejébe szöveget ütött ez a hirtelen halál. Részvétlátogatás címén felkereste a hirtelen elhunyt uzorás házat. Szörnyű gyanu ébredt benne. A szobában, ahol Mr. Elliot meghalt, erős éter-szag terjengett. A halottkém szivszűhűdést konstataált a halál okául, de Morton meg volt győződve róla, hogy Mr. Elliot étermérgezés áldozata lett és dr. Webster ölte meg, mert kiderült, hogy az arany, amelyet számára „készített” — közönséges hamisítvány. Gyanúját közölte a bostoni rendőrség vezetőjével, aki megindította a vizsgálatot.

Mr. Morton számára azonban ez a gyilkosság sokkal fontosabb felfedezést jelentett, mint egy bűntény felderítését. Akkortájt már Európából híre jött, hogy a fájdalom megérzését az érzőközpontok kikapcsolása által lehet elérni. Odáig csak a helyi

A tudomány megtagadja a „bűvészetet“

Leírhatatlan ünneplésben részesítették Mortont. De alig fejeződött be a műtét, felállt dr. Jackson, Morton egykori mestere és kijelentette, hogy az orvostudomány nem veheti tudomásul ezt a „bűvészetet”, amíg Morton el nem árulja titkát. Morton számára üzletileg kedvezőbb lett volna, ha az akkori idők mentalitásának megfelelően titkolódzásba burkolózik. De ez ellen — bár csak fogorvosi képesítése volt — orvosi lelkiismerete tiltakozott. Az ünnepélyes operáció Mortonnak azzal a bejelentésével végződött, hogy a bódítást éterrel érte el. A jelenlevők legnagyobb része nem tudta, mi az éter. Másnap már mindenki éternarkózissal akarta operáltatni magát. Morton fogorvosi praksisában százával tolongtak a fogfájósok, akik fájdalommentes foghuzásért kérték.

Éternarkózis és „aranycsinálás“

Jackson benevelte Mortont; perek lavíniája indult meg. De eközben az éternarkózis közkinccsé vált. A szabadalmi perben Jackson természetesen nem tudta bizonyítani, hogy bármiféle „készülék” lett volna az éternarkózis számára. Ennek dacára Mortont mint tolvajt és szélhámost messze elkerülték: útját a közmegejtés kísérte. Még az se használta neki, hogy Webster, a vegyész, töredelmes vallomást tett az Elliot-ügyben. Kétős életet élt; éjszakai dözsöléssel teltek, abnormális szexuális viszonyai rengeteg pénzt emésztettek fel. Ezért vette magát az „aranycsinálásra”; hiszékeny és kapzsi embereknek bearanyozott ólomot adott el. Valóban éterrel küldte másvilágra a gazdag uzorást, mert ez rájött a szélhámostásra. Webstert ezért felakasztották. Morton az üldözések alatt idegileg összeroppant. Feladta praksisát, melankólikus lett és kenyerét sógorának bostoni üzletében mint segédraktárnok kereste. Felesége és gyermekei ott-

fájdalomcsillapítást ismerték és kuruzslók használták varietémutatványoknál a „neve” gáznak (ná-lunk kéjgáznak) nevezett bódítószert. Morton-nól indult ki, hogyha Websternek, a vegyésznek sikerült nagy adag éterrel megölnie Elliot-t, akkor megfelelő adagolással olyan meghatározott időre szóló kábulatot lehet előidézni, amely alatt fájdalommentesen végezheti az orvos az operációt.

Egy lábamutáció fájdalom nélkül

Először még nem volt tisztában azzal, hogy miként lehet az éter ilyen célra felhasználni. — Mindenekelőtt önmagán végzett kísérleteket, felesége segítségével. Valósággal itta az étert. Ennek az lett a következménye, hogy tüdőgyulladást kapott és heteken keresztül élet-halál között lebegett. Mikor felépült, folytatta kísérleteit. Kis pincelaboratóriumában kutyája egyszer feldöntötte az éteresüveget és körülszaglásztta a gyorsan illanó hideg folyadékot. A kutya, anélkül, hogy csak egy cseppet is felnyalt volna az italból, az éterpárlattól elbódult. Így jött rá Morton arra, hogy nem inni kell az étert, hanem párolgás útján kell juttatni közvetlenül a vérpályákba és a nagyagyba. Allatokat szerzett, szájuk elé tartott éterbe áztatott szivacsot és különféle műtetteket végzett rajtuk anélkül, hogy azok a lepcsekélyebbet is érezték volna. A kis bostoni fogorvos ezzel megtalálta az éteres-telenítésnek sebészeti célokat szolgáló módját, amit görög szóval narkózissnak neveznek.

Azzal tisztában volt Morton, hogy ha ilyen egyszerű eszközzel lép a nyilvánosság elé, az akkor még a kuruzslás és szemfényvesztéshez szokott közönség nem fog jelentőséget tulajdonítani felfedezésének. Nehéz szívvel arra szánta rá magát, hogy konstruál egy bonyolult készüléket, aminek semmi köze sincsen a narkotizáló eljárásához, csak éppen mutató és bonyolult. A „készülék”-kel annyit el lehetett érni, hogy az éteres szivacsot az operációs asztalon fekvő beteg szája és orra elé tarthatták. A készüléket Morton szabadalmazta is, majd felkereste vele a bostoni kórház híres sebészét, dr. Warrent.

Warren bizalommal volt Morton iránt és egy „ünneplés” operáción ki akarta próbálni az eljárást, pedig Morton még neki sem mondta meg, hogy mi a módszere és hogy egyszerűen az éter elpárologtatásáról van szó. Az ünnepélyes operációt a bostoni kórház nagytermében tartották, nemcsak az összes orvosok, hanem a helyi notabilitások, a városi tanács, rendőrség, tűoltóság és más előkelőségek jelenlétében. Csoda történt. Egy beteg lábát kellett amputálni. Morton odaállította készülékét a beteg fejéhez, aki néhány perc alatt kábulatba esett. Az operáció lefolyt anélkül, hogy a beteg megmozdult volna. Viszont semmi nehézségbe sem került felbressztése, mivel a műtét befejeződött.

hagyták. Efelőtt való bánatában éterivó lett: sokszor találták a raktárban súlyos éter-részegségben és fekvő.

De az orvostudomány faladt. Boston túlságosan messze volt és az európai orvosok nem tudták eldönteni a vitát, hogy ki a felfedezője az éter-narkózissnak. Végül úgy oldották meg a kérdést, hogy a párisi tudományos akadémia a Monthylondíjat, amelyet az „emberiség jótevőjének” szokott ajándékozni, 1851-ben két részre osztotta. Az egyiket dr. Jacksonnak adományozta „az éterhelétezés anesztizáló hatásáról tett megfigyeléseiért és kísérleteiért”, a másikat Mortonnak „ugyanazon módszerrel a sebészeti gyakorlatba való bevezetéseért.” A már teljesen apatikus Morton ezt a késői kitüntetést egykedvűen fogadta: a 2500 frankot elküldötte hűlen feladónak. Közönyéből még valamennyire felrázta 1853-ban a hír, hogy a morfiumnak az orvostudományban való alkalmazásával az edinburghi Wood doktor és a francia Pravez doktor milyen nagy szolgálatakat tettek a fájdalomcsillapítás ügyének. A szentpétervári akadémia disztagsága és a cár egyidejű gyémánttűje már egyáltalán nem érdekelte Mortont. A diszoklevelet összetépte, a gyémánttűt szintén elküldte a feleségének. Nagyon csügghetett ezen az asszonyon, mert amikor 1868-ban a Harvard-egyetem disz-doktorrá választotta és ezer dollárt küldött neki aranyban, „mert elszegényedett egy olyan ügyért, amely az egész világot adósává tette” — ezt a pénzt is feleségének küldte.

Ebben az évben fel is kerekedett, hogy felkeresse feleségét. De csak Newyorkig jutott. Éter-részegségben bolyongott napokig az uccákon, míg egy este leült a Hudson-partján és reggelre holtan találhák a padon. Nagy ellenfele, dr. Jackson még megérte, hogy Boston város szobrát emelt a sokat üldözött szerencsétlen fogorvosnak.